YILDIRIM BORAN

EL-FETİH VE HAMAS

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE FİLİSTİN DİRENİŞ HAREKETİ

ARAŞTIRMA İNCELEME

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE FİLİSTİN DİRENİŞ HAREKETİ

EL-FETİH VE HAMAS

YILDIRIM BORAN

Ümep KİTAP

GEÇMİŞTEN GELECEĞE FİLİSTİN DİRENİŞ HAREKETİ
EL-FETİH ve HAMAS

Yıldırım BORAN

ISBN: 975-8868-61-6

Mephisto Basım Yay. San. ve Tic. Ltd. Şti.

Yayın Yönetmeni: Şahmettin KINA-Hüseyin BAYAT
Yayın Editörü: Murat KAPLAN
Dizgi: Mehtap ÇAĞ
1. Baskı: Ağustos, 2006 - 1000 Adet
Kapak: Ahmet Sungur
Mep Kitap: 47
Araştırma-İnceleme: 11
Basıldığı Yer: Ezgi Matbaacılık

© Bu eserin yayın haklan Mephisto Basım Yay. San. ve Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. Yayınevinin izni olmadan basılamaz, cd v.b. sekliyle çogaltılamaz. Kaynak gösterilecek yazılar dışında alıntı yapılamaz

Mephisto Kitabevi
Caferaga Mah. Muvakkithane Cad.
No: 15 Kadıköy-Istanbul
(0216) 414 35 19
(0216) 414 35 41

Genç Müzik
İMÇ 6 Blok 6311
Unkapanı-Istanbul
(0212) 522 88 90
(0212) 526 00 54

Geçmişten Günümüze Filistin Direniş Hareketi

El-Fetih ve Hamas

YILDIRIM BORAN

Umep KİTAP

İÇİNDEKİLER

Giriş	7
Birinci Bölüm	11
Ortadoğu'nun önemi ve temel sorunları	13
Filistin	14
Tarih boyunca Filistin	15
Yahudiliğin doğuşu ve gelişmesi	16
İsrailoğullarının atası	18
Musa'nın peygamberliği	20
Davut'un ihtişamlı dönemi	21
Davut'un ölümü ve İsrailoğullarının bölünmesi	22
Ağlama duvarı	25
Seçilmişlik	25
Ortadoğu'da dil	27
Osmanlı egemenliği altındaki Filistin	28
Osmanlı döneminde Filistin'de Demografik yapı	29
Yahudi göçleri	30
Dünya Siyonist Kongresi	31
İlk intifada	37
Yahudi terör örgütleri	40
Yahudi terörü	42
Kral Davut Oteli'nin Havaya Uçurulması	43
Deir Yassin Katliamı	43
Kibya Katliamı	46
Yahudilerin toprak sahibi olmaları	46
Yahudi burjuvazisinin vatanı	47
Siyonizm'in günah dosyası	50
İkinci Bölüm	53
Arap- İsrail savaşları	55
1956 Süveyş Savaşı	57
Kefer Kasım Köyü Katliamı	58

1967 Haziran Savaşı 58
Ürdün iç savaşı 60
Yom Kipur Savaşı 62
1973 petrol krizi 63
Lübnan iç savaşı 65
Ain El Helweh katliamı 69
Sabra ve Şatilla Katliamı 71
Emel'den mülteci kamplarına saldırı 73
Camp David Anlaşması 79
Üçüncü Bölüm 83
Filistin'de Örgütsel Direniş 85
El Fetih 87
Filistin Kurtuluş Örgütü'nün kuruluşu 89
Filistin Halk Kurtuluş Cephesi 91
FHKC'nin siyasal örgütlenmesi 94
EL Aksa Şehitleri Tugayı 96
Yaser Arafat 97
Nobel Barış Ödülü 101
WYE, Şarm el Şeyh anlaşmaları 102
Mukata'da kuşatma 103
Arafat'ın ölümü 103
Güle Güle Ebu Ammar 104
Kefiyesi ile gömüldü 105
Arafat'ın Ölüm Nedeni Anlaşılamadı 107
Ariel Şaron 107
Dördüncü Bölüm 111
Filistin'deki İslamiyetin Gelişme Süreci 113
HAMAS 117
HAMAS'ın Kuruluşunu Hazırlayan Etkenler 121
HAMAS'ın Oluşumu 124
İsrail'in Tutumu 127
Silahlı Mücadelenin Başlatılması 128

HAMAS'ın Siyasi Kimliği 130
Mücadeleye Bakışı 130
Genel Stratejisi 131
Genel Görüş ve Tavırları 132
Siyasi Çözüm Konusundaki Tutumu 134
Eylemler 1992'de arttı 136
HAMAS önderleri 137
İslami Hareket'in Bir Diğer Kanadı: İslami Cihat 142
İslami Cihat Hareketi ve Filistin Davası 144
İslami Cihat'ın İntifada Öncesindeki Eylemleri 146
İntifada ve İslami Cihat Hareketi 147
HAMAS - İslami Cihat İlişkileri 148
İslami Hareket 151
Hizbullah 153
Beşinci bölüm 157
İntifada 159
İlan edilip kurulamayan Filistin devleti 166
İkinci intifada;Aksa intifadası 167
Altıncı bölüm 179
Filistin seçimleri ve HAMAS 181
İsrail'de seçimin galibi Kadima 189
Abbas'tan iki devletli çözüm önerisi 193
HAMAS- El Fetih gerginliği 195
İsrail tankları Gazze'de 199
Lübnan ateş altında 202
Nasrallah İsrail'e meydan okudu! 205
İsrail'in katliamları 212
KRONOLOJİ 215

Giriş

Filistin halkı, 1948 yılında ABD'nin denetimindeki Birleşmiş Milletler tarafından İsrail devletinin kurulmasından bu yana acı çekiyor.

Hiçbir halk bu kadar uzun süre acı çekmemiştir. Hiçbir halk birkaç kuşağını savaşta yitirmemiştir.

1948'de bu topraklara yerleşen Yahudiler nedeniyle Filistin halkının üçte ikisi yerlerinden edildi.

1967'de İsrail, Filistin'in geri kalan bölümünü işgal etti.

Oslo süreci olarak adlandırılan ve 13 Eylül 1993'te imzalanan barış anlaşması ise ne Filistinlilerin yurtsuzluğuna son verdi, ne de İsrail'in baskı ve şiddetini azalttı. Uluslararası kaynaklara göre bugün yaklaşık 4 milyon Filistinli mülteci olarak yaşıyor.

20 Ocak 1996'da Yaser Arafat, Oslo anlaşması gereği kurulan Filistin Özerk Yönetimi'nin başkanı seçildi. Ancak yıllarca süren savaşın yaşandığı Filistin'de işler umulduğu gibi gitmedi. Yönetim zamanla bürokratikleşti. Ekonomide adil bir dağılım sağlanamadı. Adam kayırmacılık ve yolsuzluklar halkın yönetime, daha doğrusu El

Fetih'e olan güvenini sarstı.

Öte yandan, 3 milyona yakın Filistinlinin yaşadığı Batı Şeria ile Gazze'den oluşan ve Filistin Özerk Yönetimi olarak adlandırılan bölgenin ise, gerçekte hiçbir siyasi hükmü yoktur. Batı Şeria, Gazze ve Doğu Kudüs tamamen birbirinden kopuktur. Gerek bu bölgelerin arasına gerekse kentlerin içine İsrail işgal gücü yerleşmiş bulunuyor.

Filistin toprakları parçalara bölünerek, halk birbirinden koparılarak yalıtılmıştır. Bu üç bölge ve şehirler arasında geçişler oldukça zordur. Batı Şeria'yı adeta bir labirente dönüştüren utanç duvarı Filistin'i açık bir cezaevine çevirmiştir. Aynı mahallenin insanlarının, sokaklarının ortasından geçen duvarla iki ayrı parçaya bölünerek iletişimleri kesilmiştir.

Ancak, 25 Ocak 2006 Filistin tarihi açısından önemli bir dönüm noktası oldu.

Bu tarihte Filistin'de gerçekleştirilen demokratik seçimlerde HAMAS 132 sandalyeli Meclis'te 76 sandalye kazanırken bu sonuç uluslararası arenada şok etkisi yarattı. Oysa HAMAS demokratik hakkını kullanarak seçimlere katılmış ve tepki oylarını toplayarak da olsa bir zafer elde etmişti.

Yıllardır süren Filistin sorununun Amerika'daki 11 Eylül 2001 olayları ve Irak işgali ile sıradan bir olguya indirgenmesi hatta gündemden düşürülmesi doğal olarak Filistin halkında bir memnuniyetsizlik, giderek bir çaresizlik durumu yaratmıştı.

Buna bir de İsrail işgal kuvvetlerinin baskı, şiddet ve kıyımı da eklenince oluşan ruh hali zamanla Filistin halkının çığlığına dönüştü. Bu çığlıktan çıkan sonuç ise HAMAS oldu.

Ancak HAMAS yalnızca bir sonuç değildi.

O bir süreç, bu süreçte yaşanan etki ve tepkinin verdiği, tahmini hiç de zor olmayan bir noktaydı.

Yalnızca bir nokta.

Nokta asla bir son değildir.

Öncesi, eğer istenirse bir sonrası vardır. Noktadan sonrasını gelişecek yeni olaylar belirleyecektir. Ancak bu gelişecek yeni olayları neden-sonuç ilişkisi içinde ele alınayıp güçlü-güçsüz kısırdöngüsüne indirgersek gelinecek son nokta bugünkünden farklı olmayacaktır.

HAMAS geliyorum demişti ve geldi.

HAMAS, İsrail'in hiçbir çözüme yanaşmayan tutumu, üstüne üstlük kıyımı artırması, ABD'nin ve diğer ülkelerin çıkar ilişkisine dayalı kısır Ortadoğu politikaları, Filistin halkının içeriden ve dışarıdan gelen baskıları yüksek sesle dile getirdiği çaresizliği ve seçeneksizliği içinde geldi.

Filistin halkı hep acı çekiyor.

Ancak Filistin'de yaşananları sıradan bir ezilen ulus sorunu olarak ele alınamak gerekir. Çünkü, sorun çerçevesini çoktan aşmış, genelleşmiş ve emperyalist paylaşımın bir parçası haline gelmiştir.

Bu nedenle bir devleti bile olmayan Filistin halkının çektiği acı Ortadoğu'yu da içine alan bir sorun haline dönüşmüştür.

Ortadoğu emperyalist devletlerin sürekli birbirlerini yedikleri, kıyasıya mücadele ettikleri bir bölgedir. Durum böyle olunca Filistin de Ortadoğu'daki bu emperyalist paylaşımdan ve didişmeden nasibini almaktadır.

Ortadoğu haritasına bakıldığında birçok devletin sınırının cetvelle çizildiği görülmektedir. Cetvelle çizilmiş bu sınırlar yapaylığın simgesi gibi dururlar. Bu düzenli çizgiler, gerçekte nüfusu 200 milyonu aşmış tek bir büyük ulusu oluşturan Arap halkının canlı bedenine atılmış kesikleri sembolize etmektedir.

Bugün bu çizgilerle Arap ulusu yirmiden fazla devlete bölünmüş haldedir. Bu manzara sömürgeci sistemin çözülüş sürecinde emperyalistlerin geride bıraktıkları mirasa dair bir öykünün belki de en çarpıcı fotoğrafını sunmaktadır.

Emperyalistler tarafından çizilen bu sınırlar aslında bozulmak için çizilmiştir. Bu nedenle bu sınırların hiçbir önemi yoktur. Emper-

yalistler Ortadoğu'daki çıkarları çerçevesinde bu sınırlarla rahatlıkla oynayabilmektedirler.

Ürdün'den Filistin'i, Suriye'den Lübnan'ı, Irak'tan Kuveyt'i koparıp yapay devletçiler kurduğu gibi bugün de Irak'ı üçe bölen emperyalizm, Ortadoğu'daki büyük oyununu sürdürmektedir. Büyük Ortadoğu Projesi olarak adlandırılan, içeriği ve olası sonuçları çokça tartışılan yeni emperyalist plan demokrasi getirme gerekçesiyle adım adım gündeme taşınmaktadır.

Bu kısa genellemenin ardından geçmişe döndüğümüzde bilinenin aksine sorunun çok karmaşık boyutlarının olduğu görülecektir.

Sorunun gerçek niteliğini ve boyutlarını kavrayabilmek, günümüzde yaşananları anlayabilmek için de ilk önce olayın tarihsel kökeninin ne olduğunu, hangi aşamalardan geçerek bugünlere geldiğini bilmemiz gerekmektedir.

Birinci Bölüm

Ortadoğu'nun önemi ve temel sorunları

Ortadoğu denilen bölge, özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana Türkiye'den, İran'a, Mısır'dan Suudi Arabistan'a kadar, dünya siyasetinde önemli bir rol oymamıştır.

Ortadoğu, Asya, Afrika ve Avrupa kıtaları arasında geçiş kavşağı durumunda olduğundan, 19. yüzyılda Avrupa devletlerinin ana sömürge bölgelerinden biri haline gelmiştir. 20. yüzyılın ikinci yarısında ise, emperyalist devletlerin etki alanı mücadelesinde başı çekmiştir.

Bölgede bol miktarda çıkan petrol, hala temel enerji kaynağı olma özelliğini korumaktadır. Bu da Ortadoğu üzerindeki etki mücadelesini daha da şiddetlendirmekte ve bölgenin dünya siyasetindeki önemini artırmaktadır.

Petrolün yeryüzündeki bölgesel dağılımının ilginç olan noktası, en çok petrol rezervi olan bölgelerin en az petrol tüketen bölgeler olmasıdır. Bunun anlamı, genel bir ifade ile söylersek Batı'nın Ortadoğu petrollerine şu ya da bu biçimde hala bağımlı olmasıdır. Bu da Ortadoğu'da emperyalist devletlerin yaşamsal çıkarlarının bulunduğunu gösterir.

Bunların yanında, Ortadoğu hemen bütün tek tanrılı dinlerin çıktığı yerdir. Bölgedeki din savaşları 1500 yıldır bitmemiş, 1945 sonrasında örneğini gördüğümüz gibi Araplarla İsrail arasındaki savaşlara neden olmuştur.

Yeryüzünde gelişmiş ülkelerini Ortadoğu petrolüne bağımlılık dereceleri, bölgeyc yönelik politikalarını da belirlemektedir. Ortadoğu'daki petrol, emperyalist devletlerin birbirleriyle kıyasıya mücadelesinin ana nedeni ise, bu çatışmayı şiddetlendiren unsur da, çatışan Arap ve İsrail ulusalcılığıdır.

Petrolden kaynaklanan ve ulusalcılık tarafından şiddetlenen Ortadoğu çatışmalarını, çözümünü olanaksız olmasa bile çok zor duruma getiren unsur ise, ulusalcılıkla bağlantılı olan dindir. Bir yandan Müslümanlar, öte yandan Yahudiler, kökeni tarihin derinliklerinde bulunan dinsel bir hakla Filistin'e sahip olmak istemektedirler.

Bugün Müslümanlar, sayı ve zenginlikleri arttığından, daha etkin bir siyaset izlemelerine karşın güçlerine uygun ağırlığa sahip olamamaktadırlar. Bunun nedeni ise, dinsel bölünmeler, değişik rejimler ve dış güçlerin müdahaleleri yüzünden aralarında birlik oluşturamamalarıdır.

Filistin

Önemli Şehirleri: Yafa, Hayfa, Gazze, Nablus, Eriha, Akka.

Yüzölçümü: 28.220 kilometrekare "Yeşil Hat" içinde, kalan 20,000 kilometrekarelik kısım bu hattın dışında yer almaktadır. "Yeşil Hat" içinde kalan bölge Birleşmiş Milletler kararlarında "İsrail" olarak gösterilen bölgedir.

Nüfusu: 8 milyon 500 bin (2000 tahmini). Bu nüfusun 6 milyonu "Yeşil Hat" içindeki bölgede, 1 milyonu Gazze'de, 1 milyon 500 bini Batı Şeria bölgesinde yaşamaktadır.

Kilometrekare Başına Düşen İnsan Sayısı: Genel ortalama: 300. Ancak nüfus yoğunluğu konusunda bölgeler arasında büyük bir

dengesizlik mevcuttur. Gazze'nin alanı 400 kilometrekare kadar olduğundan bu bölgede kilometrekare başına düşen insan sayısı 2500'ü bulmaktadir. Bu bölgedeki nüfus yoğunluğunun bu kadar fazla olmasının sebebi 1948'de işgal edilmiş topraklardaki Filistinlilerin birçoğunun bu bölgeye göç etmeye zorlanmış olmasıdır. Bu yüzden Gazze'deki nüfusun üçte ikisi mülteci kamplarında yaşamaktadır.

Batı Şeria bölgesinde nüfus yoğunlugu 200 civarındadır. "Yeşil Hat" içinde kalan bölgenin yaklaşık 12 bin kilometrekarelik bölümünü Nakab ve Eylat çölleri oluşturur. Bu bölgelerde nüfus yoğunluğu oldukça düşüktür. Bu yüzden bu topraklardaki 6 milyon nüfusun büyük çoğunluğu 8 bin kilometrekarelik alana yayılmıştır. Dolayısıyla bu bölgede de ortalama nüfus yoğunluğu 700 civarındadır.

Nüfus artış hızı: Genel ortalama: yüzde 3.7

Dil; Yahudiler İbranice, Filistinliler Arapça konuşur.

En önemli akarsuları Şeria Nehri olarak da adlandırılan Ürdün Nehri'yle, Yermük Nehri'dir. İsrail işgali altındaki Filistin topraklarıyla Ürdün toprakları arasında sınır oluşturan Ürdün Irmağı'nın doğusu Doğu Şeria, batısı Batı Şeria olarak adlandırılır. Her iki yaka da tarıma elverişli düzlüklerden oluşmaktadır. Ürdün Irmağı batısı işgal altında, doğusu Ürdün'ün elinde olan Lut Gölü'ne akar. Ölü Deniz olarak da adlandırılan Lut Gölü tuz ve fosfat bakımından zengindir.

Tarih boyunca Filistin

Kutsal topraklar olarak da bilinen, Akdeniz'in doğu kıyısında, kuzeyde Aşağı Litani Irmağından, güneyde Gazze Vadisine, doğuda da Arabistan çölüne kadar uzanan bölge Filistin olarak adlandırılır. Bölge bugünkü İsrail'i, Ürdün'ü ve Mısır topraklarının bir bölümünü içine alır.

Filistin adı M.Ö 12. yüzyılda bölgenin güneyindeki kıyı kesim-

lerine yerleşen Filistililerden[1] gelir. İbranicede, "Filistiler ülkesi" anlamına gelen Pleşet adı ilkçağda Yunancaya Palaistina biçiminde geçmiştir. Romalılar ise bu bölgeyi M.Ö 2. yüzyılda Syria (Suriye) eyaletinin en güneydeki kesimini, Yahuda'yı da içine almak üzere Syria Palestina olarak adlandırmıştır.

Eski Yunanlıların başlangıçta kıyı bölgesini belirtmek için kullandıkları bu isim, zamanla eski İbranicedeki Kenan adının yerini aldı. Filistin'in ilk halkı, Arabistan yarımadasından göç eden Sami (Semitique-Semitiç) ırkından insanlardır.

Bir iddiaya göre, buzul çağının sonunda M.Ö. 20 bin yıllarında Arabistan yarımadasında ani bir iklim değişikliği olmuş, yağmurlar kesilmiş, nehirler kurumuş ve toprak çöl haline gelmiştir. Bunun üzerine Arabistan yarımadasının halkı dalgalar halinde başka yerlere göç etmiştir.

Bu dalgaların bir kısmı Fırat ve Mezopotamya'ya yönelmiş, bir kısmı Filistin, Suriye ve Lübnan'a, bir bölümü de batıya hareket ederek Sina'ya ve aşağı Nil havzasına yerleşmiştir. Filistin'e ilk gelen göç dalgasının M.Ö. 5 bin ile 3 bin yılları arasında Kenani'ler (Canaas) olduğu anlaşılmaktadır.

Yine bazı iddialara göre, bazı arkeolojik bulgular, bugünkü Kudüs şehrinin de, Kenanilerin bir kolu olan Yebusi'ler (Jebusites) tarafından M.Ö. 5 bin yılları civarında inşa edildiğini göstermektedir. Bir çok tarihi kaynakta Kudüs şehrinin adı Yebus diye geçmektedir. Yebusiler şehirde Zion Kalesi'ni inşa etmişler ve bu kale Musa'nın gelmesinden üç yüzyıl sonrasına kadar Yebusi'lerin elinde kalmıştır.

Yahudiliğin doğuşu ve gelişmesi

Yahudilerin Filistin ile olan tarihi bağları esas itibariyle Tevrat'a dayanmaktadır. Tevrat, İncil'in birinci kısmını oluşturan Ahd-i Atik'

1- Filistiler, İsrailoğullarının gelişinden kısa bir süre önce M.Ö 12 yüzyılda Filistin'in güney kıyılarına yerleşen Ege kökenli halklardan biri. Kaftor'dan (bir olasılıkla Girit) geldikleri ileri sürülmektedir.

in (Olda Testament) üç ana kitabından en kutsal olanıdır. Ahd-i Atik, bir tarih, bir şiir kitabı, bir kanun, bir vahiyler ve ilahiler topluluğudur.

Yahudi inanışına göre Yahudiliğin tarihi Hazreti İbrahim (Abram, Abraham) ile başlar. Tevrat'a göre Hz. Nuh'un oğlu Sam neslinden olan İbrahim batı Samilerindendir. Yahudilerin büyük atası olan İbrahim, Tevrat'ın yaratılışa ait olan kitabı Genesis'in (Tekvin) ifadesine göre Keldanilerin Ur şehrinde dünyaya gelmiştir. Babası Terah (İslam kaynaklarında Azer) ailesini alarak Harran'a göç etmiştir. (Harran'a göçün tarihi M.Ö. 2000 ile 1900 yılları arası olarak tahmin edilmektedir.)

İnanışa göre Yehova (Tanrı), daha sonra İbrahim'e Kenan[2] bölgesine gitmesini emretmiştir. Bunun üzerine İbrahim, ailesini ve kardeşinin oğlu Lut'u yanına alarak M.Ö. 2. bin yılın başlarında Kenan'a gitmiştir. Ancak Kenaniler, İbrahim ve kabilesinin bu bölgeye yerleşmesine izin vermezler. Bunun üzerine İbrahim Lut gölünün batısında yer alan Hebron'a (El Halil) yerleşir. İbrahim burada bir aile mezarı yaptırır. Hebron İbranilerin resmen sahip oldukları ilk topraktır.

Buralar artık arz-ı Mevut'tur. (Vaat edilmiş Topraklar)

Kenan'da kuraklığın baş göstermesi üzerine İbrahim bu kez Mısır'a yerleşmiştir. Orada bir süre kalan İbrahim, firavunun verdiği armağanlarla zengin biri olarak Kenan'a dönmüştür.

Dini kaynaklara göre, İbrahim veya Abraham, "Vahdet-i İlahiye" yani "Tek Tanrı" veya "Tanrı'nın birliği" kavramını ortaya atan ilk mürşit, ilk peygamberdir.

İbrahim'in yaşı ilerlemiş olmasına karşın eşi Sara'nın (Sarah) kısırlığı nedeniyle bir çocuğu olmamıştır. Bu durumdan rahatsızlık duyan Sara, İbrahim'e cariyesi Hacer (Hagear) ile evlenmesini teklif etmiştir. İbrahim, Hacer ile evlenmiş ve oğlu İsmail (Yişmael)

2- Fenikelilerin, İbranilerin ve Muabbitlerin birleşik olarak kullandıkları dilde Kenan kelimesinin çukur veya alçakta kalan memleket anlamına geldiği sanılmaktadır.

dünyaya gelmiştir. Ancak Hacer'in, İbrahim'e bir oğul vermesi Sara'nın kıskanmasına neden olmuştur. Yine inanışa göre Tanrı, meleklerini misafir kılığında İbrahim'e göndererek Sara'nın da bir erkek çocuk doğuracağını iletmiştir.

Sara, kendi oğlu İshak (İsaac) dünyaya gelince Hacer'e ve oğlu İsmail'e daha fazla kıskançlık duymaya başlamıştır. Buna daha fazla katlanamayan Sara İbrahim'e, Hacer ve İsmail'i uzaklaştırmasını istemiştir. Tanrı da İbrahim'e, Sara'nın sözünü dinlemesini, soyunun da İshak'la yüceleceğini bildirmiştir. Ayrıca onunla bir anlaşma (ahit) yapmış, İsmail'in soyunu da mübarek kılıp bir ulus yapacağını vaat etmiştir.

İbrahim de bu anlaşma üzerine Hacer ile oğlu İsmail'i Paran denilen bir yere götürüp bırakmıştır. İsmail oraya yerleşmiş ve Arapların atası olmuştur.

İsrailoğullarının atası

Tevrat'a göre, İbrahim'in soyunu sürdüren İshak'ın da bir doğumda ikiz olmak üzere iki oğlu dünyaya gelir. Bunlardan birinin adı Esav, diğerinin ise Yakup'tur (Jakop). Esav ile Yakup arasında doğdukları günden beri bir çekişme vardır. Bu çekişmenin nedeni ilk oğul olmakla ilgiliydi. O zamanlar İbraniler'de ilk oğul olmak ayrıcalıklı bir durumdu. Babanın otoritesi ve malının büyük bir kısmı ilk oğla kalıyordu.

İshak yaşlanıp gözler görmez olunca, ilk doğan Esav için bereket duası etmek ister. Ancak Yakup annesi Rebeka'nın da yardımıyla babasına kendisini Esav olarak tanıtır ve bereket duasını alır. Böylece Yakup, Esav'ın hakkı olan ilk oğul olma imtiyazını ele geçirmiş olur.

İnanışa göre Tanrı, Yakup'un ilk oğulluğunu onaylar ve adını İsrail (Tanrının kulu) olarak değiştirir. Bu durum Esav'ın kardeşi Yakup'a kin beslemesine neden olur. Esav'ın kendisini öldürmesinden

korkan Yakup Harran'a, dayısı Laban'ın yanına gider.

Yakup Harran'a giderken geceyi geçirdiği yerde bir taş alıp başının altına koyar ve uyur. Rüyasında göğe merdiven kurulduğunu (Miraç) meleklerin inip çıktığını görür. Tanrı kendisine zürriyetinin, yerin tozu gibi çok olacağını ve tekrar ülkesine döneceğini söyler. Yakup bu rüyayı gördüğü yer belli olsun diye bir taş dikip üstüne de zeytinyağı sürer. Tekrar ülkesine döndüğünde orada bir mabet yaptıracağına söz verir. Daha sonra döndüğünde yaptırdığı mabede Beytullah (tanrının evi) adını verir.

Yakup gittiği Harran'da dayısı Laban'ın iki kızıyla evlenir. Yakup'un, dayısının kızları Lea ve Rahel ile cariyelerinden on iki oğlu olur.[3] İsrailoğullarının on iki kabilesinin kökeni, Yakup'un on iki oğluna dayanmaktadır.

Yakup, Harran'da uzun bir süre kaldıktan sonra tekrar Kenan'a döner. Yakup'un küçük oğlu Yusuf'a (Joseph) karşı derin bir sevgisi vardır. Kardeşleri Yusuf'u kıskanırlar ve onu bir kuyuya atarlar. Mısır'a mal götüren bir ticaret kervanı, Yusuf'u bulur ve kuyudan çıkarır. Kervancılar daha sonra Yusuf'u Mısır firavununun memuru Potifar'a satarlar. Yusuf zaman içinde kendini göstererek sarayda maliye bakanı olur. Mısır'ın bütün ekonomisi Yusuf'a teslim edilir.

Kenan'da yine kıtlık baş göstermiştir. Bunun üzerine Yakup oğullarını erzakın bol olduğu Mısır'a gönderir. Yakup'un oğulları Mısır'da kardeşleri Yusuf ile karşılaşırlar. Yusuf babasının da Mısır'a gelmesini ister. Yakup oğlunun çağrısı üzerine kabilesini de yanına alarak Mısır'a gider ve yerleşir. Ancak Yusuf'un ölümünden sonra Mısır'da durum değişir. Tahta geçen yeni firavun İsrailoğullarını köleleştirir. Böylelikle İsrailoğulları yaklaşık 400 yıl Mısır'da köle olarak kalırlar.

3- Yakup'un oğullarının isimleri, Ruben, Şimeon, Levi, Yahuda, İssakar, Zebulun, Yusuf, Benyamin, Gad, Aşer, Dan, ve Neftali'dir. Yakup'un bir de kızı vardır. Onun ismi ise Dina'dır.

Musa'nın peygamberliği

İsrailoğullarının bu esareti sırasında, dönemin firavunu bir rüya görür. Rüyayı yorumlayan kahinler, yakında bir erkek çocuğun dünyaya geleceğini ve firavunun tahtını elinden alacağını söylerler. Bu haber firavunu telaşlandırır ve o yıl doğacak bütün erkek çocuklarının öldürülmesini emreder.

Hazreti Musa'da (Moşe) o yıl dünyaya gelmiştir. Annesi Musa'yı firavunun gazabından korumak için bir sepetin içine koyar ve Nil nehrine bırakır. Tesadüf eseri sepeti firavunun adamları bulur ve küçük Musa'yı saraya getirirler. Firavun Musa'yı evlat edinir. Sarayda büyüyen Musa bir gün şehirde gezinirken bir İsrailli ile bir Mısırlının kavga ettiğini görür. Kavgayı ayırmak için araya girer ve Mısırlıya bir tokat atar. Mısırlı ölür. Musa, bunu duyacak olursa firavunun kendisini cezalandıracağını düşünür ve Mısır'ı terk ederek Medyen'e kaçar. Musa Medyen'de kahin Yetro'nun (Şuayb) yanında çalışmaya başlar.

İnanışa göre Tanrı bir gün kahin Yetro'nun koyunlarını otlatan Musa'ya hitap eder ve ona İsrailoğullarını Mısır esaretinden kurtarma görevi verir. Kardeşi Harun'u da ona yardımcı yapar. Musa bu görevi aldıktan sonra Mısır'a gider ve firavundan kavmi İsrailoğullarını serbest bırakmasını ister. Ancak firavun bu isteği reddeder. Mısır'da yaşanan bir dizi felaketin ardından çevresinin de baskısıyla firavun Musa'nın isteğini yerine getirir. Musa kavmi ile birlikte M.Ö. 1400 yılında Mısır'dan çıkar ve üç ay sonra Sina'ya varır. Tevrat'ta bu olay Exodus olarak adlandırılır. Orada Tanrı, Yahudiliğin temel ilkelerini oluşturan On Emir'i iki levhaya yazılmış halde Musa'ya verir.

Sina'daki vahiy olayından sonra Musa ataları İbrahim'e, İshak'a ve Yakup'a vadedilmiş olan kutsal topraklara Arz-ı Mevut'a gitmek için İsrailoğullarıyla birlikte yola çıkar. Ancak İsrailoğulları bu göç sırasında sık sık isyan çıkarırlar.

İnanışa göre bu isyanlar nedeniyle Tanrı İsrailoğullarını cezalandırır. En büyük ceza ise kırk yıl çölde dolaşmalarıydı. Mısır'dan çıkan ve kırk yıl çöllerde dolaşan ilk nesil telef olur. Bu ilk nesilden yalnızca iki kişi Yefunne oğlu Kaleb ile Nun oğlu Yeşu kutsal topraklara ulaşabilir. Tevrat'ın ifadesine göre Musa da işlediği küçük bir suç nedeniyle kutsal toprakları göremez.

Musa, peygamberlik süresi boyunca Tanrı'nın kendisine bildirdiği ayetleri bir kitap haline getirir ve onu iki taş levhayla birlikte Ahit Sandığı'nın (Tabutu'l ahd veya Tabut-u Sekine)[4] içine koyar. Bu ahit sandığını İsrailoğulları göç yolu boyunca hep yanlarında taşırlar.

Musa yüz yirmi yaşında Muab diyarında yaşamını yitirir.

Musa'nın ölümünden sonra yerine Yeşu geçer. Yeşu, kutsal topraklara göç yolunda İsrailoğullarına hem liderlik, hem de peygamberlik yapar. Ona da Tanrı tarafından yeni hükümler gönderilir.

Yeşu'nun ölümünden sonra İsrailoğulları bir süre lidersiz kalır. Bu dönemde kabileler Şoftim denilen hakimler tarafından yönetilir. Kabilelerin başında bir peygamber bulunmamasına karşın Tanrı onlara vahiy göndermeye devam eder.

Davut'un ihtişamlı dönemi

Sonunda Tanrı, İsrailoğullarına peygamber olarak Samuel'i gönderir. Samuel hakimlik görevi nedeniyle ülke içinde seyahat eder. Samuel'in görevi Tanrı ile halk arasında bağlantıyı sağlayarak onları bir birlik içinde tutmaktı. Halkın isteği üzerine M.Ö. 1020 yılında Saul (Talut) kral tayin edilir. Saul zamanında İsrailoğulları, Filistinlilerle savaşırlar.

Musa'nın çeşitli eşyalarının da bulunduğu söylenen sandık, Babil işgali sırasında kaybolmuş. Bu sandığın Antakya'da bir mağarada saklandığı iddia ediliyor. Bazı Yahudilerin iddiasına göre ise Kubbetü's Sahra tam da Ahit Sandığı'nın bulunduğu bölüme inşa edilmiştir.

Davut, (David) Saul'un topladığı paralı askerlerden biriydi. Kahramanlığı ile Saul'un dikkatini çeker.

Davut aslında basit bir çobandı. Krala hizmet etmek için ilk seçildiğinde, silah konusunda hiçbir bilgisi yoktu. Zırh ve kılıç kuşanarak hareket etmeyi boşuna denedi, zira onlara alışkın değildi. İlk kahramanlık deneyi olarak Filistin devi Goliath'ı öldürürken ilkel bir sapan kullandı.

Davut kısa zamanda demir silahların kullanımı dahil bütün savaş tekniklerini öğrenir ve Filistinlilerle yapılan savaşlarda büyük başarı gösterir. Davut, Saul'un öldürülmesinden sonra M.Ö. 1004 yılında kral olur. Davut M.Ö. Kudüs'ü işgal edip başkent yapar. Böylece İsrailoğulları kutsal toprakları ele geçirmiş olurlar. Davut, Kudüs'te büyük bir mabet inşa ettirmek ister. Ancak Tanrı bu görevin oğlu Süleyman'a verildiğini söyleyerek onu vazgeçirtir.

Bir peygamber olmamakla birlikte Davut kral olarak Yahudi tarihinde önemli bir isimdir. Davut geçici olarak günah işlemesine karşın dini inançları çok güçlüydü. Onun 40 yıllık krallığı zamanında İsrailoğulları en ihtişamlı dönemlerini yaşamışlardır. Tarih boyunca Yahudiler, hep onun zamanındaki ihtişamı özlemişler, Davut soyundan bir mesihin gelip onları kurtarmasını ve o ihtişamlı krallığı kurmasını beklemişlerdir.

Davut'un ölümü ve İsrailoğullarının bölünmesi

Davut'un M.Ö. 1000 yılında ölümünden sonra yerine oğlu Süleyman (Solomon) geçer. Davut'un varisi Süleyman değişik bir yapıya sahipti. Laik bir kişiliği vardı. Süleyman zekasıyla ün salmıştı ancak bu ünü kadar insafsızlığı ile de ünlü olmuştu. Babası Davut'un ölümünden sonra tek hükümdar olunca, rejim ve yönetim değişikliğine girişir. Babasının bütün eski bakanlarını, bazısını öldürerek değiştirir.

Tanrının vaat ettiği gibi Süleyman Kudüs'teki Moriah dağında

büyük bir mabet inşa etti. Bu mabet Beyt-Hamikdaş (Kutsal ev) adıyla bilinmektedir. İslam tarihinde ise adı Mescidi Aksa'dır.

Süleyman'ın M.Ö. 926 tarihinde ölümünden sonra Yahudi toplumu bozulmuş, hatta Tevrat'ı reddeden krallar dahi ortaya çıkmıştı. Kral Rehiboam döneminde zaten küçük bir beyliğe dönüşen İsrailoğulları ikiye bölündü. Biri kuzeyde on iki İsrail kabilesinden on tanesini kapsayan ve başkenti Samaria (Samiriye veya Nablus) olan İsrail, diğeri de güneyde Benyamin ve Yahuda kabilelerinden oluşan Yahuda krallığı olmak üzere iki devlet ortaya çıktı.

İsrail krallığı M.Ö. 722'de Asurlular tarafından ortadan kaldırıldı. Asurlular, bölgedeki denetimlerini sağlamak için Asur'dan bir grup insanı buraya getirip yerleştirdiler. Bu grup daha sonra Yahudi inancını benimsedi.

Yahuda krallığı da bir süre varlığını sürdürdükten sonra M.Ö. 587'de Babil kralı Nabukadnezar tarafından yıkıldı. Kudüs'te Süleyman'ın yaptırdığı mabet de Babilliler tarafından tahrip edildi, O zamanki gelencklere göre Babilliler esir aldıkları halkı da Babil'e (Babilon) sürdü. İsrailoğulları Babil'de yaklaşık 70 yıl köle olarak yaşadı. İsrailoğullarının Babil'deki sürgün yaşamı Perslilerin Babillileri yenmesi ile sona erdi. Pers imparatorluğunun (İran) kurucusu Medli Keyhüsrev (Koreş veya Cyrus) Yahudilerin Kudüs'e dönmelerine ve mabedi yeniden inşa etmelerine izin verdi.

Pers hükümdarı İkinci Dara zamanında mabet yeniden inşa edildi ve Yahudiliğin kurum ve kuralları yaşama geçirildi. Filistin üzerinde İran egemenliği M.Ö. 535 yılından 331 yılına kadar sürmüştür.

M.Ö. 331 yılında Büyük İskender Perslileri yendikten ve Filistin'e gelip Gazze'yi aldıktan sonra Mısır üzerine yürümüş ve Yahudilere hoşgörülü davranmıştır. İskender Mısır'da bir kurtarıcı olarak karşılanmış, orada İskenderiye şehrini kurmuştur.

Babil'deki esaretin öncesinde ve sonrasında yazılan Tevrat kitaplarının inanışlarında ve düşüncelerinde, bir bölümü İran'ın dini dü-

şünce yaşamının etkisinden kaynaklanan önemli farklar vardır. En önemlileri, öldükten sonra yargılanma, cennette ödüllendirme, cehennemde cezalandırma düşüncesi, insanların da rol aldığı iyilik ve kötülük güçleriyle Allah ve Şeytan arasındaki kozmik mücadele düşüncesi, kutsal tohumdan çıkıp zamanı geldiğinde iyilikle kötülük arasındaki savaşta iyiliğin zafer kazanmasını sağlayacak bir kurtarıcının geleceği düşüncesidir. Tüm bu düşünceler Museviliğin son döneminde ve Hıristiyanlığın ilk döneminde de çok önemliydi.

Musevi-Pers ilişkisi siyasi sonuçlar da içermekteydi. Koreş, Musevilere iyilik yapmış, onlar da ona bağlılıkla hizmet etmişlerdir. Sonraki yüzyıllar boyunca hem yurtlarındaki hem de Roma egemenliğinde bulunan başka ülkelerdeki Musevilerin Roma'nın Pers düşmanlarıyla yakınlık ve işbirliği içinde olduklarından şüphe duyulmuştur.

Museviler, Roma'ya ve Yunan'a karşı olan siyasi direnişlerinde başarı gösterememişlerdir. Başlangıçta Suriye'nin Makedonyalı hükümdarı karşısında başarılı olmuşlar ve bir süreliğine Yahuda'daki krallıklarının bağımsızlığını elde etmişlerdir. Ancak Roma'nın gücüne karşı koyamamışlar ve bazı Persler'in yardımıyla peş peşe gerçekleştirdikleri başkaldırıların tümü bastırılmış, sonunda sindirilip köle haline gelmişler, baş rahipleri ve kralları Roma'nın kuklaları olmuşlardır. Yahuda, Romalı bir valinin egemenliğindeydi.

Kudüs'te Romalıların idaresi altında yaşayan Yahudiler, çeşitli dini ve siyasi baskı altındaydılar. Yahudi isyanları yüzünden M.S. 70 yılında Romalılar Kudüs'ü tamamen işgal ettiler ve mabedi yıktılar. Yahudilerin bazılarını da sürgüne gönderdiler. Böylece ilk defa Asur sürgünüyle başlayan Yahudi diasporası[5] dünyanın bir çok bölgesine yayılmış oldu.

5- Diaspora; Dağılmış olarak yaşayan, Kopuntu. Özellikle Büyük İsrail dışında yaşayan Yahudiler için kullanılan kolektif terim.

Ağlama duvarı

İbranice Ha Kotel Ha Ma'aravi olarak adlandırılır. Daha önce de söz ettiğimiz gibi, Süleyman tarafından Kudüs'te yaptırılan ve Babillilerce yıkılan ilk tapınağın yerine Perslerin izniyle ikinci bir tapınak inşa edilir. Ancak bu tapınak da M.S. 70 yılında Romalılar tarafından yerle bir edilir, içindeki eşyalar yağmalanır. Bu tapınağın yalnızca batı duvarı diye adlandırılan bölümü sağlam kalır. İşte bu duvar Yahudiler tarafından kutsal kabul edilir. Yahudiler bu duvarın önünde mabedin durumu için ağıt yakarlar ve en kısa zamanda yeniden inşa edilmesi için Tanrıya yakarırlar.

Mabedin yerine daha sonra Müslümanlar tarafından Mescidi Aksa inşa edilir. Yahudiler 1967 savaşı sonucunda Kudüs'e tamamen egemen olmalarına karşın Mescidi Aksa'yı yıkıp yerine Süleyman mabedini inşa etmemişlerdir. Çünkü öncelikle Müslümanların tepkisinden çekinmişlerdir. İkincisi de Ortodoks Yahudiliğe göre mabedin yeniden inşa edilmesi mesihin gelmesinden önce gerçekleşirse dini otoritelerin buna tepkisi büyük olabilirdi.

Seçilmişlik

Tektanrıcılık tamamen yeni bir düşünce değildi. M.Ö. 14. yüzyılda Mısır firavunu Akhenaton'un ilahilerinde tektanrıcılık düşüncesine rastlanır ama bu tür düşüncelerle sık karşılaşılmadığından etkileri yerel ve geçicidir.

Ahlaki tektanrıcılık ilk kez Museviler tarafından dinin önemli bir parçası haline getirilmişti. Musevilerin ilkel aşiret dini inançlarından evrensel tektanrıcılık inancına geçişleri İbrani Tevrat'ının kitaplarına yansımıştır. Aynı zamanda bu kitaplarda, puta tapan, çok tanrılı komşularının kendilerini bu inançları yüzünden nasıl dışladıkları da anlatılmaktadır.

Modern çağlarda, gerçeği bulduklarına inananlar, ona kendi ba-

şarıları sayesinde ulaştıklarına kolayca inanırlar. Ne var ki eski çağlardaki dindarların böyle bir düşünceye inanmaları olası değildi. Tektanrı gerçeğine yalnızca kendilerinin sahip olduğunu düşünen Museviler, Allah'ı seçmiş olduklarını fikrini kesinlikle düşünmeyerek mütevazı bir biçimde, Allah tarafından seçilmiş olduklarına inanmışlardır.

Yahudilere göre Tanrı, ataları İbrahim, İshak ve Yakup ile bir anlaşma yapmış ve onların soyunu kendisi için özel ulus olarak seçmiştir. Bu yüzden Tanrı, tarihte onlara sürekli yardım etmiştir. Dört yüz yıllık Mısır esaretinden onları kurtarmak için Musa'yı görevlendirmiş ve kendisi de onların kurtuluşuna yardımcı olmuştur. Kutsal kitabı Tevrat'ı diğer uluslara vermemiş, onu özel ulusuna teslim etmiştir.

Seçilmişlik fikri, Yahudileri tarih boyunca diğer uluslardan farklı kılmıştır. Yahudiler, her türlü baskı ve zorlama karşısında ulusal ve dini kimliklerini bu fikir sayesinde koruyabilmişlerdir.

Aslında dindar Yahudiler, seçilmişliği bir imtiyaz değil, külfet olarak görürler. Çünkü, tarlanın nasıl ekilip biçileceğinden, elbisenin rengine ve şekline kadar yaşamın her alanını kurallara bağlayan bir dini yaşama ve yaşatmak zorunda olduklarını düşünürler.

Musevilik diğer dinlerden farklı olarak, belli bir toprakla kimlikleştirilmiş bir dindir. Museviliğin en temel kurum ve kuralları bu topraklara göre belirlenmiş ve şekillenmiştir. Tanrının seçip belirlemesi nedeniyle kutsal sayılan bu topraklar Filistin topraklarıdır.

Musevilik bu toprakların dışında tam olarak yaşanamaz. Zorunlu sürgün hali hariç Tevrat'ın buyruklarına kulak veren Yahudilerin kesinlikle bu topraklarda yaşamaları gerekir. Yahudi din bilginleri, şartları uygun olup da kutsal topraklarda yaşamayan Yahudileri Tevrat'ın buyruklarına karşı gelmiş bir asi olarak değerlendirmektedirler.

Yahudi geleneğine göre kutsal topraklar içinde yer alan Kudüs, dünyanın merkezidir. Öldükten sonra tekrar dirilme buradan ger-

çekleşecektir. Dünyanın değişik bölgelerinde gömülmüş olan Yahudiler tekrar dirilme gününde yer altındaki kanallar yoluyla kutsal topraklara gelecek ve oradan dirileceklerdir.

Ortadoğu'da dil

Suriye ve Mezopotamya da kullanılan Sami dilleri, kendi içlerinde dil ailelerine ayrılmışlardır. Bunlardan en eski olan ve çoğunlukla Mezopotamya'da kullanılan Akadça dil ailesine bağlı diller arasında Babilce ve Asurca bulunmaktadır. Başka bir dil ailesi olan Kenan ailesi, Fenike dilini ve onun Kuzey Afrika kolu olan Kartaca dilini, Tevrat İbranicesini içine almaktadır.

Hıristiyanlığın başlangıç döneminde bu dillerden pek çoğu neredeyse tümüyle kaybolmuş, onların yerine yine bir Sami dil ailesine bağlı ve birbirine çok benzeyen Arami dilleri geçmiştir. Fenike dili Kuzey Afrika kolonilerinde ve Levant limanlarında konuşulmaya devam ederken, artık Musevilerin ortak konuşma dili olmayan İbranice ise bir edebiyat, bilim ve din dili olarak yaşamaya devam ediyordu. Babilce ve Asurca tamamen kaybolmuştu. Uluslararası diplomasi ve ticaret dili haline gelen Arami dili Mısır'da, İran'da ve bugünkü Güneydoğu Anadolu'da yaygın olarak konuşulmaktaydı.

Hıristiyanlık döneminin başlangıcında bölgeye giren Sami dillerinden sonuncusu Arapça, Arap yarımadasının kuzey ve orta bölümlerinde kullanılıyordu.

İslam orduları Filistin'de

İslamiyet'in doğuşundan sonra Halife Ebubekir zamanında Batı Filistin'e 634 yılında Amr İbnül As kumandasında bir ordu gönderildi, Amr burada egemenliğini sürdüren Romalıları yenmeyi başardı. Hemen arkasından da Kaysariya'ya doğru ilerledi ve bu kaleyi kuşattı.

Bu sırada büyük bir Roma ordusunun geldiğini haber alarak Araba'ya doğru çekildi. Amr daha sonra yardımına gelen birliklerle Roma ordusunu Ecnadin'de büyük bir bozguna uğrattı. Bu zaferden sonra İslam ordusu Samaria, Nablus, Lut, Yebra, Amuas ve Raphia gibi Filistin şehirlerini zaptetti.

Bundan sonra büyük orduya katılan Amr İbnül As, Halife Ömer zamanında 636 yılında Yarmuk savaşında da bulunarak geri döndü. Kudüs'ü kuşattı. Bu şehir 637 yılında teslim oldu. Kaysariya ise kendini iyi bir şekilde savundu. Amr İbnül As 640 yılına kadar bu kaleyi almak için çalıştı. Fakat aynı yıl Mısır'a çağrılınca Suriye cephesi kumandanlığını Yezid bin Ebu Süfyan'a bıraktı.

Yezid'in ölümünden sonra kardeşi Muaviye bu şehri ele geçirerek Filistin fethini tamamlamış oldu. Araplar, Filistin'de yönetimi değiştirmeyerek olduğu gibi bıraktılar. Yalnız, yönetim merkezi Kaysariya'dan Lut'a taşındı.

Osmanlı egemenliği altındaki Filistin

16. yüzyılın başlarına kadar Arapların yönetimi altında kalan, birçok saldırıya uğrayan Filistin, Yavuz Sultan Selim'in Mercidabık zaferinden sonra 24 Ağustos 1516 tarihinde Osmanlıların eline geçti. Osmanlılar, Filistin'i Suriye sınırları içinde Şam'a bağlı Kudüs, Gazze, ve Nablus olmak üzere üç sancağa ayırdılar.1860 yılında patlak veren ve Osmanlı devleti için bir uluslararası sorun haline gelen Suriye ayaklanmalarından sonra Beyrut Valiliği oluşturuldu. Beyrut Valiliği'ne de Filistin topraklarında bulunan Akka ve Nablus birer sancak olarak bağlandı. Buna karşılık öncmi nedeniyle Kudüs, doğrudan doğruya İstanbul hükümetine bağlı, ayrı ve bağımsız bir sancak haline getirildi.

Bir aralık Mısır'ı eline geçiren Napolyon Bonapart büyük bir ordu ile Filistin'in Yafa şehri'ni aldı, Afrika'yı da kuşattı, Safad ve El-Nasıra illerine kadar ilerledi. Ancak, 1799 yılında Filistin emirlerin-

den Cezzar Ahmet Paşa komutasındaki bir Osmanlı ordusu Akka önünde Bonapart'ı geri çekilmek zorunda bıraktı.

Osmanlı devletinin gerilemeye başladığı sıralarda, Mısır Valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın oğlu İbrahim Paşa komutasındaki bir ordu bütün Filistin'i aldığı gibi Suriye'ye de saldırdı. Bu bölgeler 1840 yılına kadar Mısır'ın yönetimi altında kaldı. Sonra yeniden Türklerin eline geçti.

Osmanlılar döneminde Filistin halkının din, inanç ve mezhep işlerine karışılmadı. Her ne kadar İslamlığın gelişme çağından kalma Müslüman mabetleri yapılmış birçok ibadet yeri camiye, mescide çevrilmişse de Yahudi dininin kutsal anıtlarına dokunulmadı.

19. yüzyılın sonlarında ve 20. yüzyılın başlarında Kudüs-i Şerif adı altında, Filistin'in Hayfa, Akka, Taberiye illerini kapsayan kuzey bölgesi dışında 22 bin kilometrekarelik bağımsız bir eyalet vardı. Sınırları Şeria Irmağı'ndan (Ürdün Irmağı) Lut Gölü'ne, Akdeniz kıyısında El-Ariş'in doğusu ile Akabe Körfezi'ne kadar uzanan bu bölge, siyasi bakımdan Osmanlı devletinin yönetimi altında bulunuyordu.

Birinci Dünya Savaşı sırasında İngilizler ellerinde tuttukları Mısır'da Türklere karşı girişecekleri bir savaş için yığınak yapınca, Osmanlılar da Filistin'i askeri üs olarak kullandılar.

Osmanlı döneminde Filistin'de Demografik yapı

Filistin'de bir Yahudi topluluğunun oluşturulması 19. yüzyıl boyunca yükselen bir seyir izlemiştir. Bu dönemde Filistin topraklarında üç farklı Yahudi grup bulunmaktadır: İlki uzun yıllar önce bu topraklara gelmiş olan ve büyük ölçüde bölge halkı ile kaynaşmış bulunan Sefarad Yahudileridir.

Yüzyıl içerisinde parça parça gelen ve daha çok Kudüs, Safed, Taberiye ve El-Halil gibi bölgelere yerleşmiş bulunan ve yerleşik olan Yahudilerden de uzak durmaya çalışan Eşkenazi Yahudi tabaka,

ikinci grubu oluşturmaktadır. Üçüncü grup ise yüzyılın sonlarına doğru Siyonizm hareketinin güçlenmeye başlaması ile birlikte bu topraklara göçen Yahudilerden oluşmaktadır.

Yahudi göçleri

Çeşitli dönemlerde baskıya uğrayan ve yaşadıkları yerlerden göç etmek zorunda bırakılan Yahudiler, 19. yüzyılın son çeyreğine gelindiğinde yaşadıkları ülkeler Fransa, İngiltere ve Amerika'da topluma uyum sağlamışlardı. Ancak burjuva demokratik devrimlerini henüz tamamlamamış olan Doğu Avrupa ve Rusya gibi ülkelerde ise hala baskı altındaydılar.

Rusya'da Yahudilere ikinci sınıf yurttaş gibi davranılıyordu. Yahudiler bulundukları şehirlerde diğer Rus yurttaşları ile karışmıyorlar, ayrı yerleşim merkezlerinde (getto) yaşıyorlardı.

1881'de Çar İkinci Aleksandr'ın öldürülmesi üzerine Rusya'da yoğun bir Yahudi düşmanlığı başladı. Bu olay Yahudilerin kitleler halinde Rusya'dan, başka ülkelere göç etmelerine neden oldu. Bu kitle halindeki göçlere aliyah denilmektedir. Bu göçler sırasında yaklaşık 135 bin Yahudi Amerika'ya, 15 bini ise başka ülkelere gitmiştir. Bu 15 bin kişinin 5 bini Filistin'e yerleşmiştir.

Rusya'daki bu göç dalgasını Romanya takip etmiştir. Romanya'da yaşayan Yahudiler kendilerine daha güvenli bir yer bulmak amacıyla yola çıktılar. Aliyah'ın yeni bir göç dalgası 1892'de Rusya'da Yahudilerin karşılaştığı yeni baskılar sonucunda ortaya çıktı. Doğu ve Güneydoğu Avrupa ülkelerinden yaklaşık 500 bin Yahudi başka ülkelere göç etti.

Rusya'da başlayan bu Yahudi düşmanlığı ve göçlerin en önemli sonucu, yaklaşık 2 bin yıldan beri ilk kez diasporanın örgütlenmeye başlamasıdır. Bu Yahudi karşıtlığı sonucu Yahudiler 1881 yılında Odessa'da "Hovevei-Zion" (Zion'u Sevenler) adı ile bir dernek kurdu-

lar. Bu dernek ile Siyonizm'in[6] ilk adımı atılmış oluyordu. Hovevei Zion içinden 500 kişilik bir grup ise Biluim hareketi adı ile ayrı bir hareket başlattılar. Biluim hareketi İstanbul Yahudilerine kadar uzanmıştı Hatta İstanbul'daki Bilu grubu 1882 yılında Bilu Manifestosu adı ile bir bildiri yayımlamıştı. Ancak bu hareket Yahudiler arasında fazla ilgi görmedi.

Rusya'da kurulan Siyonist/Sosyalist karakter taşıyan örgütlenmelerden biri de BUND isimli örgüttü. BUND Litvanya, Polonya ve Rusya'nın Yahudi İşçileri Sendikası'nın kısaltmasıydı. BUND'tan ayrılan bir grup ise daha sonra Poale Zion (Siyon İşçileri) isimli bir örgüt kurmuşlardı.

Diğer taraftan aliyah Osmanlı devletini de tedirgin etti. Bu nedenle Osmanlı devleti göçlere karşı bazı sınırlayıcı önlemler aldı. Bir defa, göç eden Yahudilerin ve hatta Osmanlı yurttaşı Yahudilerin bile Filistin'de toprak almaları yasaklandı.

Dünya Siyonist Kongresi

Yahudi örgütlerini tek çatı altında toplayan kişi Theodore Herzl'dir. Avusturyalı Musevi bir gazeteci olan Theodor Herzl[7] , Yahudi devleti fikrinin babası olarak bilinir. Herzl, Yahudi Devleti adlı kitabında, Yahudilerin kurtuluşunun ancak bir devlet kurmalarıyla mümkün olduğu fikrini ortaya attı.

6- Siyonizm; Etimolojik olarak Kudüs yakınlarındaki Sion Dağı'ndan gelen bir sözcük olan Siyonizm bugün Sion Kudüs'ü ve Yahudilerin inandığı vaat edilmiş toprakları sembolize etmekte ve 19. yüzyılın son çeyreğinde yurtsuz kalan Yahudilerin Filistin'de bir Yahudi devleti (İsrail) kurma isteği üzerine doğmuş bir ideolojik ve politik hareketi tanımlamaktadır.

7- Theodor Herzl- 1860-1904. Viyana Üniversitesi'nde hukuk öğrenimi gördü. 1884'te avukatlık belgesini aldıysa da yazarlığı yeğledi. Birkaç yıl süreyle gazetecilik yaptı, sınırlı başarı kazanan oyunlar yazdı. 1891 yılında karısıyla birlikte gittiği Paris'te Avusturya'da kanıksadığı antisemitizmin (Yahudi düşmanlığı) aynısını burada da görünce şaşkınlığa uğradı. Antisemitizme özümsenme yoluyla değil Yahudilerin örgütlü karşı çıkışlarıyla yanıt vermek gerektiği sonucuna vardı.

Herzl'e göre, Filistin'de Yahudi devletinin kurulabilmesi için her şeyden önce dünyadaki bütün Yahudilerin örgütlenmesi gerekiyordu. Herzl, "Bugünkü duruma tek bir yanıt vardır; Kitleleri hemen örgütlendirmek" diyordu.

Batı Avrupa Yahudileri Herzl'in bu görüşlerini gerçekçi bulmadılar ve destek vermediler. Ancak Eşkenazim, yani Rusya, Almanya ve Galiçya Yahudileri Herzl'i destekledi̇ler.

Fakat örgütlenmek için para gerekliydi. Bu nedenle Herzl, bazı Yahudi bankerlere başvurdu. Ancak bankerler Herzl'e istediği maddi yardımı yapmadılar.

1897'de İsviçre'nin Basel kentinde toplanan Herzl öncülüğündeki ilk Dünya Siyonist Kongresi'nde, Filistin toprakları üzerinde bir devlet kurma ve bütün Yahudileri oraya toplama kararı alındı. Kongreye 204 delege katılmıştı. Theodor Herzl bu kongrede kuracakları Yahudi devletinin sınırlarını şöyle açıklıyordu.

"Kuzey sınırlarımız Kapadokya'daki (Orta Anadolu) dağlara kadar dayanır. Güneyde de Süveyş Kanalı'na. Sloganımız Davut ve Süleyman'ın Filistin'i olacaktır."

Basel'deki kongrede Dünya Siyonist Örgütü kuruldu ve başkanlığına Herzl getirildi.

Böylece kongrede alınan kararlarla Filistin toprakları örgütlü Siyonizm'in ilk hedefi oluyordu.

Bu sırada Filistin topraklarında 24 bin Musevi yaşamaktaydı. Basel'deki kongrede çizilen hayali sınırlar Osmanlı devletinin egemenliği altındaydı. Ancak Herzl, Padişah İkinci Abdülhamit'ten Filistin'e yerleşme izni alacağına inanıyordu. Theodor Herzl bu toprakları ele geçirmek için birçok kez İstanbul'a geldi.

Bu yıllarda Osmanlı devletinin ekonomik olarak zor durumda olduğu biliniyordu. Osmanlı devleti tarihinde görülmedik derecede ciddi bir ekonomik ve siyasal bunalıma girmişti. Dış borç kaynaklarının azalmasının yanı sıra iç borçların ödenmesi de artık olanaksız duruma gelmişti. Herzl, İkinci Abdülhamit'in bu zor durumun-

dan yararlanarak Filistin'i para karşılığında ele geçirmek istiyordu. Herzl Abdülhamit ile görüşmek amacıyla birkaç kez İstanbul'a gitti.

Herzl'in İstanbul'a ilk gelişi 1896 Haziran ayıdır. Aracı olan kişi ise Polonya asıllı Kont Philip de Newlinski'dir. Newlinski, Avrupa'da Osmanlılar adına hareket eden bir kişidir. İkinci Abdülhamit Kont'a şöyle der;

"Eğer Bay Herzl senin benim arkadaşım olduğun gibi arkadaşın ise ona söyle bu konuda ikinci bir adım atmasın. Ben bir karış dahi olsa toprak satamam. Zira bu yurt bana değil ulusuma aittir. Ulusum bu imparatorluğu kanlarını dökerek kazanmış ve yine kanlarıyla mahsuldar kılmışlardır. O bizden ayrılıp uzaklaşmadan tekrar kanlarımızla örteriz. Benim Suriye ve Filistin alaylarımın efradı birer birer Plevne'de şehit düşmüşlerdir. Bir tanesi dahi geri dönmemek üzere savaş meydanında kalmışlardır. Türk imparatorluğu bana ait değildir. Türk ulusunundur. Ben onun hiçbir parçasını verememem. Bırakalım Yahudiler milyarlarını saklasınlar. Benim imparatorluğum parçalandığı zaman onlar Filistin'i hiç karşılıksız ele geçirebilirler. Fakat yalnız bizim cesetlerimiz taksim edilebilir. Ben canlı bir beden üzerinde otopsi yapılmasına izin veremem."

Abdülhamit, Herzl gibi Yahudiler üzerinde etkili olan birini ve Siyonist hareketi karşısına almamak için oyalama yolunu seçer.

Herzl girişimleri sonucu Filistin için 19 Mayıs 1901 tarihinde Padişah İkinci Abdülhamit ile görüşme olanağı bulur. Padişahın iznini alarak konuya giren Herzl, "Yüce Sultan bize Filistin'i verdiği takdirde biz de buna karşılık Türkiye'nin mali işlerini yoluna koyma görevini üstlenebiliriz. Orada barbarlara karşı ileri karakol rolü oynayacak bir uygarlık kurmalıyız" der.

Herzl'i dinleyen Abdülhamit, ona Osmanlı borçlarının konsolide edilmesi için bir plan hazırlamasını söyler. İstanbul'dan ayrılışından bir ay sonra Herzl, Abdülhamit'e yazdığı bir mektupta bir iki yıl içinde Musevi bankerlerin Avrupa borsalarındaki tüm Osmanlı borç-

lanma tahvillerini toplayabileceklerini bildirir. Herzl, mektubunda Türkiye'de ziraat endüstrisi ile ticaret yaşamını geliştirecek bir Osmanlı/Musevi şirketinin kurulmasını da önerir. Bu çalışmalara başlaması için tek şartı ise Padişah'ın Yahudilere Filistin'e yerleşme ve özerk yönetim kurma hakkını tanımasıdır.

Abdülhamit bu öneriyi reddetmiştir. Görüşmeyi ayarlayan kişi ise Türkolog Yahudi asıllı Vambery'dir. Vambery'nin aynı zamanda İngiliz istihbarat servisinin bir ajanı olduğu da iddia edilmektedir.

Herzl ikinci görüşmesini 4 Temmuz 1902 tarihinde yapar. Herzl aynı önerilerini tekrarlar. Ancak Padişah Abdülhamit üç gün sonra Herzl'in kendisiyle görüşmesi için aracı olan Hahambaşı Moşe Levi'yi huzuruna çağırarak şunları söyler:

"Siz hahambaşı, imparatorluğumuzun bir santim toprağının bile terk edilemeyeceğini çok iyi bildiğiniz halde, bu adamı böyle bir öneride bulunması için nasıl buraya getirirsiniz? Ki söz konusu olan topraklara gerek Müslüman dünyasının gerek Hıristiyan dünyasının gözleri çevrilmiştir. Bu adamın önerilerinin yüzde birini bile kabul ettiğimde benim ve hükümetimin başına neler gelir?"

Herzl'in girişimleri sonuçsuz kalınca İngiltere, Uganda'da bağışlayacağı topraklarda bir devlet kurmalarını önerir. Ancak Siyonist önderler bu öneriye sıcak bakmaz. Onların amaçları Filistin topraklarını yurt edinmektir. 1904 yılında toplanan Dünya Siyonist Örgütü'nün 7. Kongresi'nde İngiltere'nin Uganda önerisi kesinlikle reddedilir.

Siyonist hareket Filistin'de bir yurt edinmenin yolunun Osmanlı devletinin yıkılmasından geçtiğini düşünüyordu. Bu nedenle Siyonistler Osmanlıyı yıkmak için yoğun faaliyetlere başladı. Herzl bu durumu anılarında, "Siyonizm'in amaçlarına ulaşabilmesi için Osmanlı'nın dağılmasını beklemeliyiz" diye açıklıyordu.

1904'te gelindiğinde Filistin'e Yahudi göçleri hızla artmaya başladı. 1917'de bu sayı 56 bine çıktı. Aynı dönemde Arapların sayısı yaklaşık 650 bindi.

1914'te Birinci Dünya Savaşı patlak verdiğinde, İngiltere, Osmanlıya karşı kendisini desteklemeleri karşılığında, Filistin de dahil Arap topraklarına bağımsızlık sözü verdi. Fakat 1916'da Fransa ile İngiltere arasında imzalanan Sykes-Picot[8] anlaşmaları, Arap topraklarının bu iki ülke arasında nasıl paylaştırılacağını karara bağlıyordu.

Bu anlaşmalara göre Filistin, barındırdığı kutsal yerler nedeniyle uluslararası bir rejimle yönetilecekti. Böylece Filistin'e bağımsızlık tanınmıyor, yalnızca bir Arap toprağı olarak ele alınıyordu. Sykes- Picot anlaşması ile Ortadoğu'nun sınırları çizildi. İngiltere ve Fransa Ortadoğu'yu kendi aralarında paylaştılar. Bu anlaşma gereğince Suriye ve Lübnan Fransa'ya, Mısır, Irak, Filistin ve Ürdün İngiltere'ye bırakıldı.

Bu anlaşmayla birlikte Arap halkları da bölünüp parçalandı, kukla devletçikler oluşturuldu. Lübnan Suriye'den, Kuveyt Irak'tan, Ürdün Filistin'den koparıldı.

Bu anlaşmayı imzalayan Mark Sykes, Siyonizm taraftarı bir İngiliz'di. Sykes, Siyonistlerin doğrudan görüşmelere başlaması için Kabine'ye birçok kez başvurmuştu. Ama Siyonizm taraftarı İngiliz hükümeti tarafından yönetilen bir manda yerine, Filistin'in uluslararası bir rejimle yönetilmesini getirdiği için Sykes-Picot anlaşması, bir anlamda Siyonistlerin isteklerine ters düşüyordu.

Ancak 1917'de İngiliz Dışişleri Bakanı Lord Balfour'un adıyla anılan Balfour Bildirgesiyle[9], İngiltere'nin Filistin'de bir Yahudi devletinin kurulması için üstün bir çaba göstereceği açıklanıyordu. Böylece İngiltere, bölgedeki çıkarları uğruna hem Araplara hem de Yahudilere mavi boncuk dağıtıyordu.

Bu bildirgenin yayınlanmasından kısa bir süre sonra Aralık 1917'de Kudüs, Ekim 1918'de de Filistin'in bütünü İngiliz kuvvetlerinin eline geçti. İngilizler bu işgal sırasında zamanın Mekke şerifi

---

8- Sykes- Picot; Birinci Dünya Savaşı sırasında, Rusya'nın onayıyla İngiltere ile Fransa arasında yapılan ve Osmanlı devletinin paylaşılmasını öngören gizli anlaşma. (9 Mayıs 1916)

ve bugünkü Ürdün krallığının kurucusu Şerif Hüseyin'den büyük destek gördü.

Osmanlı devletinin Birinci Dünya Savaşı'nda yenik çıkmasıyla birlikte Filistin, tamamen İngiltere'nin egemenliğine girdi. Filistinli Araplar İngiliz işgal yönetimine ve Yahudi göçüne karşı değişik zamanlarda çeşitli mücadeleler verdiler. Bu doğrultuda zaman zaman ayaklanmalar gerçekleştirildi. 27 Şubat 1920 tarihinde yaklaşık 40 bin kişilik Filistinli topluluk Mescidi Aksa'da gösteri düzenledi. Çıkan olaylarda 7 Yahudi öldürüldü.

İngiltere 24 Temmuz 1922 tarihinde bölgede resmen manda yönetimi kurdu. Bu karardan iki ay sonra 29 Eylül 1922'de ise Birleşmiş Milletler Filistin için "manda" statüsünü benimseyen bir karar çıkardı. Gerçekte bu karar, Filistin'in Yahudi yurdu olması lehineydi. Ancak Osmanlı egemenliğindeyken Filistin'de Yahudi devleti kurulmasına sıcak bakan İngiltere, bu topraklar kendi egemenliğine geçtiğinde tam tersi bir tutum takındı. 1921'de ve 1929'da Filistin'de kışkırtılan Yahudi karşıtı ayaklanmalarda 200'e yakın Yahudi ve 150'den fazla Arap öldürüldü. İngiltere bu olaylardan sonra Yahudilerin Filistin'e göç etmelerine ve buradan toprak almalarına sınır getirdi.

9- Balfour Bildirgesi; (2 Kasım 1917) İngilizlerin Filistin'de Yahudiler için ulusal bir yurt oluşturulmasını desteklediğine ilişkin açıklamaya verilen ad. Bu destek İngiliz Dışişleri Bakanı Arthur James Balfour'un İngiliz Yahudilerinin önderlerinden Lionel Walter Rothschild'e yazdığı bir mektupta dile getirilmiştir. Londra'daki Siyonist önderlerden Haim Weizmann ve Nahum Sokolov'un ısrarlı çabaları sonunda yayımlanan Balfour Bildirgesi Filistin'in yalnızca Yahudilere ait bir ülke olarak düzenlenmesini isteyen Siyonistlerin beklentilerini tam anlamıyla karşılamıyordu. Gene de Siyonistlerce coşkuyla karşılanan bildirge Dünya Siyonist Örgütü'nün amaçlarının gerçekleşmesi şeklinde değerlendirildi. Balfour Bildirgesinde şöyle deniyordu; Haşmetli İngiliz Kraliyet hükümeti Yahudi Filistin'de halkı için ulusal bir devlet kurulmasını memnuniyetle karşılıyor. Bu amaca ulaşmayı kolaylaştırmak için en değerli mesailerini harcayacaktır. Şurası açıkça bilinmelidir ki, haşmetli kral, Filistin'de bulunan Yahudiler dışındaki ulusların dini ve medeni haklarına zarar verecek veya Yahudilerin başka herhangi bir ülkede elde ettikleri haklarını ve siyasi nüfuzlarını zedeleyecek hiçbir şey yapmayacaktır.

Nazi tehdidi gerekçe gösterilerek Yahudilerin Filistin'e göçlerinin hızlandırılması üzerine Filistinliler bunun önüne geçebilmek için birtakım çalışmalar başlattılar. Bu amaçla 26 Mart 1933'te Müftü Hacı Emin El-Huseyni'nin başkanlığında Yafa'da değişik siyasi oluşumların temsil edildiği bir toplantı düzenlendi. Bu toplantıda siyasi bir birlik sağlanarak İngiliz manda yönetimiyle bütün ilişkilerin kesilmesi karara bağlandı. Toplantıda ayrıca Yahudi göçüne karşı gösteriler düzenlenmesi kararlaştırıldı. Bu kararlar doğrultusunda önce Kudüs'te bir gösteri gerçekleştirildi. İşgal kuvvetlerinin gösteriyi dağıtmak için saldırı düzenlemeleri üzerine otuza yakın gösterici yaralandı.

İkinci gösteri 27 Ekim 1933'te Yafa'da düzenlendi. Buradaki gösterilerde işgal kuvvetlerinin göstericilerin üzerine ateş açması sonucu 35 Filistinli yaşamını yitirdi.

Her iki gösterinin de öncülüğünü o zaman 83 yaşında olan Musa Kazım El-Huseyni yapmıştır. 28 Ekim 1933'te halk işgal yönetiminin uygulamalarını protesto etmek için sokaklara döküldü. İşgal yönetimi bir hafta süren protestolar karşısında, daha önce tutuklamış olduğu Filistinli liderleri serbest bırakmak zorunda kaldı. Bu tür gösteriler ve protestolar daha sonra da sürdü.

İngiliz yönetiminin baskılarına ve hala devam eden toprak kayıplarına daha fazla dayanamayan Filistinliler, 1936 yılında başlayan ve üç yıl süren bir ayaklanma gerçekleştirdiler. Filistinliler, demokratik bir hükümet kurulmasını, Yahudi yerleşimlerin durdurulmasını ve toprak alımlarının yasaklanmasını istiyorlardı.

İlk intifada

Köylülerin elde silah dağa çıktığı, komşu Arap ülkelerinden Arap ulusçularının mücadeleye katılmak üzere Filistin'e geldiği bu ilk İntifada[10], aynı zamanda genel grev silahının kullanıldığı ve vergi ödememe kararının alındığı bir eylemdi. 15 Nisan 1936'da Müftü Ha-

cı Emin El-Huseyni'nin öncülüğünde alınan bu grev kararı gerçekleştirilen en geniş kapsamlı eylemdi.

Altı ay süren grev İngilizleri son derece zor durumda bırakmış ve işgale son verme noktasına kadar getirmişti. Genel greve öncülük edenler direnişin sürmesini istiyorlardı. Ancak işgalci İngilizler bazı Arap yöneticilerini devreye sokarak bir takım vaatlerle genel grevin sona ermesini sağladılar.

İngilizlerin istekleri doğrultusunda genel grevin sona erdirilmesini sağlayan Arap yöneticiler Filistinlilere, Yahudilerin Filistin topraklarına yerleştirilmeyeceği ve kutsal toprakların hiçbir parçasında Yahudilere mülk verilmeyeceği vaadinde bulunmuşlardı.

Ne var ki, grevin sona erdirilmesiyle birlikte bunun siyasi bir oyun olduğu ortaya çıktı. Çünkü bu olayın hemen arkasından İngilizler Filistin'in her tarafına askerlerini yerleştirdiler. Greve öncülük eden ve grev süresince gerçekleştirilen eylemlere katılan Müslümanların çoğunu tutukladı, bunların bir çoğunu da işkence ile öldürdüler. Üstelik grevin sona erdirilmesinden sonra İngiliz işgalciler bütün vaatlerinden dönerek Yahudi göçmenlere yeniden kapıları sonuna kadar açtılar.

Bu arada 6 Temmuz 1937 tarihinde Hayfa'da bir sebze pazarına Siyonistler tarafından konulan bir bomba 23 Filistinlinin ölümüne, 79'unun da yaralanmasına neden oldu.

Üç yıl süren bu İntifada'da 6 bine yakın Arap katledildi, evleri yakılıp yıkıldı. İngiliz hükümeti, silahlı bir Yahudi polis gücü oluşturarak bunu İntifada'yı bastırmak için kullandı. Böylece Yahudilerle Araplar birbirine düşürülmüş oluyordu. Fakat ayaklanmanın bastırılması hiç de kolay olmadı.

Sonunda İngiliz hükümeti, 1939'da Yahudi göçünü sınırlayan ve on yıl içinde Filistin'e bağımsızlık verileceğini öneren bir rapor yayınladı. Bu rapora göre Yahudilerin toprak almaları yasaklanacak,

---

10- İntifada; Sözlük anlamı ile silkinmek, ayağa kalkmak, başkaldırmak demektir. Genelde Filistinlilerin İsrail işgaline karşı başlattıkları direnişin adı olarak kullanılır.

beş yıl içinde 75 bin Yahudi göçmen daha gelebilecek ve ardından kapılar kapatılacaktı. Böylece İngiliz emperyalizmi, kendisine bağlı bir Arap kukla devletinin yolunu açmak istiyordu.

Bu tampon devlet sayesinde, Ortadoğu'nun denetimi garanti altına alınacak ve denetimlerindeki Süveyş Kanalının korunması sağlanacaktı. Rapor, Birleşmiş Milletler tarafından reddedilmesine karşın, araya giren İkinci Dünya Savaşı'nın yarattığı boşluk nedeniyle İngiltere 1947'ye dek bildiğini okudu.

Bu dönemde Nazilerin uyguladığı soykırım nedeniyle, Avrupa'da 6 milyon Yahudi katledilmiş, sağ kalanlarsa toplama kamplarında en ağır koşullarda ölüme mahkûm edilmişlerdi. Avrupa'dan kaçmaya çalışan Yahudilere diğer devletlerin davranışı ise tam bir insanlık dramıydı. Limanlar göçmen gemilerine kapatılıyor, insanlar göz göre göre ölüme itiliyordu.

Antisemitizmde[11] somutlaşan bütün bu tutumlar, Yahudiler arasında tek kurtuluşun Siyonizm'e sarılmak olduğu yolundaki inancı pekiştirdi.

Radikal Siyonist gruplar 1945 yılında Filistin'de İngilizlere karşı silahlı mücadele başlattılar. Sonunda İngilizler sorunun çözümü için Birleşmiş Milletlere başvurmak zorunda kaldılar. Bu tarihte Filistin'de Yahudi nüfus 600 bine ulaşmıştı ve bu sayı toplam nüfusun üçte birini oluşturuyordu.

29 Kasım 1947'de Birleşmiş Milletler, Kudüs'ün uluslararası bir yönetimle idare edilmesi ve ülkenin Araplar ve Yahudiler arasında ikiye bölünmesi yönünde bir tavsiye kararı aldı. Buna göre nüfusun yüzde 70'ini oluşturan ve toprakların yüzde 92'sine sahip olan Araplara ülkenin yüzde 47'si verilecekti. Birleşmiş Milletlerin bu kararı 33 lehte, 13 aleyhte ve 10 çekimser oyla kabul edildi.

Filistinli Arapların anlayamadıkları, Avrupa'daki Yahudi soykırımının faturasını neden kendilerinin ödemek zorunda bırakıldıklarıy

---

11- Antisemitizm; Tam karşılığı olmasa da "Yahudi Karşıtlığı" anlamında kullanılan antisemitizm kavramı, zaman içerisinde değişip, dönüşerek bugüne kadar gelmiştir.

dı. Filistinliler doğal olarak BM paylaştırma planını reddettiler. Yahudiler de Kudüs'ün uluslararası bir bölge olarak bırakılmış olmasından memnun değildi.

Bu karar üzerine taraflar hızla silahlanmaya başladılar. Yahudi örgütü başkanı David Ben Gurion[12] (sonra İsrail devletinin ilk başbakanı olacaktır.) Hemen İsrail devletinin kurulmasından yana değildi. Çünkü, kurulacak devletin daha başlangıçta Araplar tarafından ortadan kaldırılmasından endişeleniyordu. Ama, savaş çıktığı takdirde, İsrail'in sınırlarının BM'nin koyduğu sınırların ötesinde, ordu nereye kadar giderse oraya kadar, tüm toprakları kapsaması kararını da vermişti. Bu arada çatışma da başladı.

Yahudi terör örgütleri

Arapların bir taraftan İngiliz işgal güçleriyle mücadele etmek öte taraftan da Yahudi göçünü engellemek amacıyla örgütlenmeleri Siyonistlerin de kendi örgütlerini kurmalarına neden olmuştur.

Bunların başında Hagana gelmektedir. Hagana, savunma anlamına gelmekteydi. Filistinlilerin İngiliz manda yönetimine karşı mücadelesi sırasında, Arap saldırılarına karşı Filistin Yahudilerinin (Yishuv) kurduğu bir çeşit askeri örgüttü. Birinci Dünya Savaşı sı-

---

12-David Ben Gurion; Asıl adı David Gruen. Ekim 1886'da Polonya'da dünyaya geldi. Siyonist devlet adamı ve siyasal önder. İsrail ilk Başbakanı ve ikinci Savunma Bakanı. 14 Mayıs 1948'de Tel Aviv'de İsrail bağımsızlık bildirisini okudu. Karizmatik kişiliği ve mücadeleci ruhu ile kitlelerin sevgisini kazanmış, hükümetteki görevinden ve daha sonra parlamentodan ayrıldıktan sonra Ulusun Atası payesiyle onurlandırılmıştır. 1906'da Filistin'e gelen Gruen, kıyı ovalarıyla Filistin'in kuzeyinde Celile bölgesindeki Yahudi tarım yerleşimlerinde birkaç yıl çiftçi olarak çalıştı. Eski bir İbrani adı olan Ben Gurion adını burada benimsedi. Ben Gurion Poale Zion (Siyon işçileri) adlı Siyonist sosyalist bir parti kurdu. Ben Gurion Balfour Bildirisi'nin hemen ardından İngiliz ordusunun Yahudi lejyonuna yazıldı. Filistin'i Osmanlılardan koparmak için başlatılan savaşa katıldı. Ben Gurion, 1935'de dünya Siyonizm'inin en üst yönetim organı olan Yahudi Ajansı'nın başkanlığına seçildi. 1948 yılında Yahudi devleti kurulduğunda Ben Gurion Başbakan ve Savunma Bakanı oldu. Ben Gurion 1973 yılında yaşamını yitirdi.

da Yahudi lejyonunun kurucusu Vladimir Jabotinsky tarafından ortaya atılan Filistin Yahudilerinin güvenliğini sağlama ilkesine dayanmaktaydı. Bu bakımdan Hagana bir savunma organizasyonuydu. Bu nedenle kendi başına hareket etmeyip Yishuv'un siyasi organlarının emri altında bulunuyordu.

Hagana, Yahudilerin 1920'lerdeki ve 1930'lardaki mücadelesinde çok etkili olmuştur. Sosyalist eğilimli olan Hagana'ya karşı İngiliz manda yönetimi daima hoşgörü göstermiştir. Hatta, Filistin'deki İngiliz subayları Hagana'nın askerlerinin eğitiminde görev almıştır. Yahudi Direniş Hareketi'nin yayın organı olan Qol Yisrael (İsrail'in Sesi) radyosu da Hagana'nın denetimindeydi. Hagana bütün Filistin'e yayılmıştı ve bir de Palmach adı verilen vurucu bir gücü vardı.

1948 yılında İsrail devleti kurulunca Hagana, İsrail Savunma Kuvvetleri (ZHL) adını almıştır.

Yahudilerin ikinci gizli terör örgütü olan Irgun Zeva'i Leumi 'ydi. (Ulusal Askeri Örgüt), 1929'daki Arap ayaklanmaları karşısında Hagana'nın siyasi organının pasif davrandığını ileri süren bir grup, 1931 yılında Hagana'dan ayrılarak, bağımsız bir yeraltı örgütü olan Irgun'u kurdular.

Başlangıçta bu örgüt, Irgun-Bet yani Örgüt-B adı ile kurulmuşken, sonradan adı Irgun Zeva'i Leumi olmuştur. Bu örgütün adının ilk harfleri olan IZL, İbranice Etzel diye okunduğundan, İsrail kaynaklarında Irgun genellikle Etzel diye geçer.

Irgun terörist bir örgüt olarak, Filistin sorununa adını, katı ulusalcı ve dini görüşleri ile tanınan, 1978 Camp David Anlaşması'nın ve 1979 Mart'ındaki Mısır-İsrail barışının İsrail Başbakanı Menahem Begin ile yazdırmıştır. Begin, Irgun'un en tanınmış liderlerindendi.

Yahudilerin üçüncü terörist örgütü ise, 1940 yılında, Irgun'un İngilizlere karşı tutumunu yumuşak bularak ondan kopmuş olan ve Filistin Yahudiliği içinde en şiddetli İngiliz düşmanlığını temsil eden

son derece fanatik Stern grubuydu. Asıl adı Lohamel Herut Israel'di (İsrail'in Özgürlüğü İçin Savaşanlar). Adının LHI şeklindeki ilk harflerinin İbranice okunuşu Lehl olduğundan, bu örgüt Lehl adı ile anılmıştır. Lehl'in lideri oldukça acımasız bir terörist olan ve siyasi Siyonizm'in, yani Siyonizm'in siyasi yöntemlerle gerçekleştirilmesinin sürekli karşısında olan Avraham (Yair) Stern'di.

Yahudi terörü

İkinci Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru Filistin'deki Yahudi toplumunun (Yishuv) liderlerinden ve Yahudi Ajansı'nın Yürütme Komitesi Başkanı Ben-Gurion, Yishuv'un bundan sonra karşılaşacağı esas sorunun Araplarla bir savaş olduğunu görmüştü. Bu nedenle Ben-Gurion, 1 Temmuz 1945'de New York'ta Siyonizm'e sempati duyan 17 Yahudi milyoneri ile bir toplantı yapmış ve onlardan, hem Yishuv'un savunması, hem de Filistin'e Yahudi göçlerine yardım için bir fon kurmalarını istemişti. Bunun üzerine oluşturulan bir komite bu Yahudi milyonerlerden birinin adına Sonnenborn Institute diye uydurma bir şirket kurmuştur. Bu şirketin uzmanları savaşın sona ermesi nedeniyle kapanmak üzere olan silah fabrikalarını dolaşarak askeri teçhizat ve malzemeleri almaya başladılar. 1946 yılı ortalarında bu şirket, Hagana'nın Amerika kolu haline geldi ve aldığı askeri malzemeleri Avrupa'daki depolarda stok etti. Bu sırada Filistin'deki Yahudi terör örgütleri birleşmeye çalıştı, ancak bunu başaramayınca işbirliği içine girmeye karar verdiler.

Bu işbirliği üzerine Ben-Gurion, 1 Ekim 1945'de bu terör örgütlerine harekete geçme emri verdi. Ancak örgütler arasındaki işbirliği daha ilk günden itibaren yürümedi. Hagana terörle birlikte siyasi faaliyete ağırlık verirken, Irgun ve Lohme silahlı mücadele yolunu seçti. Sonuçta bu fikir ayrılıkları, görüşmeler yoluyla çözümlendi. Bunun üzerine Ekim sonu itibariyle Yahudi terör faaliyetleri hızlandı.

1946 yılı içinde Yahudi terörü ile ilgili belli başlı olaylar şöyle

sıralanabilir.

27 Aralık 1945'te polise ve askeri yerlere yapılan saldırılarda 10 polis öldürüldü.

20 Şubat 1946'da Hagana'nın askeri kolu Palmach, kaçak Yahudi göçmen getiren gemileri izleyen Hayfa radar istasyonunu havaya uçurdu.

25 Nisan 1946 gecesi Tel-Aviv'de 7 İngiliz askeri öldürüldü.

16-17 Haziran gecesi 10 köprü Hagana tarafından tahrip edildi.

Aynı akşam Stern grubuna bağlı militanlar Hayfa'daki demiryolu atölyelerine saldırdılar.

18 Haziran günü ise Irgun örgütü militanları, Tel-Aviv ve Kudüs'teki askeri kulüplere baskın yaparak 6 İngiliz subayını kaçırdı.

Kral Davut Oteli'nin Havaya Uçurulması

22 Temmuz 1946'da İngiliz karargahı olarak kullanılan Kudüs'teki King David Oteli (ki, çevresi dikenli tellerle çevrilidir ve devriyeler korumaktadır) Irgun militanları tarafından havaya uçuruldu.

Bir sütçü kamyonuyla içeriye giren terörist Arap kılığındadır. Olayda 96 kişi ölür. 45 kişi de yaralanır. Yaralananların 17'si Yahudi'dir. Bu, Yahudilerin İngiliz manda yönetimine olan nefretlerinin ifadesi, Avrupa'daki Nazi katliamına duyulan tepkinin bir yansımasıdır. Bir iddiaya göre ise, Irgun militanları oteli, örgüte ait bazı eylem planlarının burada bulunması nedeniyle havaya uçurmuşlardı.

Deir Yassin Katliamı

9 Nisan 1948 tarihinde yine Irgun'a bağlı militanlar sabaha doğru Kudüs yakınlarındaki Deir Yassin köyüne baskın düzenlediler. Bu baskında yaralı olarak kurtulabilen birkaç kişi dışında bütün köy halkı öldürüldü. Öldürülen 250 Filistinlinin çoğu kadın ve çocuktu.

Deir Yassin katliamının gerçekleştirildiği sırada Irgun terör örgü-

tünün lideri olan Menahem Begin[13] olayla ilgili olarak, "Bu önemli bir stratejik eylemdi. Bu eylemi gerçekleştirme şerefi sadece Irgun örgütüne ait değildir. Bu eylem Şatiron'un ve Balamah örgütündeki topçu birliğin katkılarıyla gerçekleştirilmiştir" açıklamasını yapmıştır.

Katliamın savunucuları, bu saldırının Batı Kudüs'teki kuşatmayı kırmak için gerçekleştirildiğini ve Deir Yassin'in sessiz sakin bir köy değil, ürkütücü silahlarla donatılmış bir Arap karakol noktası olduğunu iddia ettiler. Diğerleriyse saldırı zamanında Deir Yassin'in huzur dolu bir köy olduğunu, komşu Yahudi yerleşimi Givat Şaul'le saldırmazlık anlaşması imzaladığını ve sözü edilen ürkütücü silahların birkaç eski Türk tüfeğiyle iki makineli tüfekten oluştuğunu ifade ediyorlardı.

Yahudi liderler saldırıyı kınamakta gecikmedi. Başbakan David Ben Gurion, Ürdün Kralı Abdullah'a taziyelerini bildirip olayı nefretle karşıladığını söylediyse da, Deir Yassin katliamı, Filistinlilerin davalarının haklı bir gerekçesi ve evsiz kalanların simgesi durumuna geldi.

13- Menahem Begin (Volfoviç); 1913'de Rusya'da doğdu. 1935'de Varşova Üniversitesi'nde Hukuk öğrenimi gördü.1930'larda Siyonist hareket içinde etkinlik gösterdi. Şeria Irmağı'nın (Ürdün Irmağı) iki yakasını da içine alan bir Yahudi devleti kurmayı amaçlayan Betar gençlik hareketinin Polonya'daki önderi oldu. Almanları 1939 yılında Varşova'ya girmesi üzerine Wilno'ya kaçtı. Annesi, babası ve erkek kardeşi toplama kamplarında öldü. 1940'da Sovyet yöneticiler tarafından Sibirya'ya sürgüne gönderildi, 1941 yılında serbest bırakıldı. Sürgündeki (Yahudi) Polonya ordusuna katıldı. Bu orduyla 1942'de Filistin'e gitti. Terörist bir örgüt olan Irgun Zevai Leumi'ye katıldı ve 1943'ten 1948'e kadar bu grubun komutanlığını yaptı. Irgun, İsrail devletinin kurulmasından sonra Herut (Özgürlük) Partisi'ni oluşturdu, başkanlığına da Begin getirildi. Herut, Begin'in önderliğinde parlamentoda ana muhalefet partisi olarak kaldı. Sandalyesiz bakan olarak Ulusal Birlik hükümetine katılan Begin, 1970'te Likud (Birlik) koalisyonunun başkanı oldu. Likud Partisi 17 Mayıs 1977'de seçimleri kazandı. Begin, 21 Haziran'da hükümeti kurdu. Begin'in belki de en çok, İsrail'in 1967 savaşında işgal ettiği toprakları geri vermemesi konusundaki uzlaşmaz tavrı ile tanındığı söylenebilir. Partisi 1980 genel seçimlerinde yeterli çoğunluğu sağlayamadı ama Begin bir koalisyon hükümeti kurmayı başardı. 1983'te başbakanlık görevinden ayrıldı.

Bu olay, aynı zamanda, Filistin mültecileri sorununun da kökenidir. Yurtsuz kalan Filistinliler en yakın Arap devletlerine sığındılar. Önceleri, Arap devletleri, Filistinlilerin uğramış oldukları bu davranışı tüm Arap ülkelerine yaymalarına olanak sağlamak amacıyla sığınma hareketini körüklemişlerdir.

Öte yandan 1952 yılında yayımlanan anılarında Menahem Begin, "Deir Yassin olmasaydı ortada bir İsrail olmayacağını" ve bu saldırıdan sonra Siyonist güçlerin "tereyağı üzerinde sıcak bir bıçağın kayışı gibi" ileriye gidebildiğini söylemektedir. Daha sonra aldığı eleştiriler üzerine bu sözlerini kitabın sonraki baskılarından çıkardı.

Köy bir yıl içinde, Polonya'dan, Romanya'dan ve Slovakya'dan gelen Ortodoks Yahudilerle doldurulduğu, mezarlığı yerle bir edildi ve ismi haritalardan silindi.

Yahudilerin 1948 savaşı sırasında gerçekleştirdikleri bir dizi Filistinli katliamından yalnızca bir tanesi olmakla birlikte bunların hiçbiri Deir Yassin katliamı kadar ilgi odağı olmamıştır. Büyük olasılıkla bunun nedeni, Deir Yassin'in, Filistin'deki İngiliz manda yönetiminin başkenti Kudüs'ün burnunun dibinde olmasıdır.

İkinci neden, Deir Yassin'in kendi trajik yazgısının ötesinde korkunç etkiler yaratmış olmasıdır. Katliamın dehşeti, çevredeki Filistin köylerinde yaşayanların kitlesel olarak kaçışını ve Kudüs'ün eteklerinin Yahudilerin eline geçmesini kolaylaştırmıştır.

Bu yıl içinde yapılan katliamlar bunlarla sınırlı değildi, Mayıs 1948'de ilerlemekte olan Yahudi milisler Hayfa'nın güneyinde bir sahil köyü olan Tantura'da 200'den fazla Filistinliyi öldürdüler. 9-18 Temmuz tarihleri arasında İzak Rabin'in emriyle Lida'ya düzenlenen operasyonda 60 bin Filistinli evlerinden atılırken, bunu takip eden El Tira ve Hayfa katliamları ile yüzlerce kişi öldürüldü.

İsrail ordusunun 29 Ekim'de Safsaf köyüne düzenlediği saldırı sırasında ise, 70 kişi yaşamını yitirdi. Aynı gün El-Halil'deki Dayayima köyüne giren İsrail askerleri yaklaşık 100 Filistinliyi katletti.

Kibya Katliamı

12 Ekim 1953 gecesi ise Ariel Şaron komutasındaki "Birlik 101" adını taşıyan 500 kişilik Yahudi komando birliği Batı Şeria'da bulunan Kibya adlı Filistin köyüne baskın düzenleyerek 67 kişiyi öldürdü. 75 kişiyi de yaraladı. Baskında 45 ev de enkaz haline getirildi. Yahudi teröristler aynı gece iki Filistin köyünü de ateşe verdiler.

Yahudilerin toprak sahibi olmaları

Yahudilerin toprak sahibi olmalarında en büyük etken İngiliz işgalcilerdir. İngiliz işgalciler koydukları ağır vergileri ödeyemeyen Filistinlilerin mülklerine el koyuyor ve bunları ya Yahudilere satıyor ya da bağışlıyorlardı.

Yahudiler ayrıca doğrudan emlakçilerden mülk satın alıyorlardı. Filistinlilerin, Yahudilere satılmaması kaydıyla emlakçilere verdiği ev ve araziler, ikinci bir aracı devreye sokularak naylon satış gerçekleştiriliyor ardından da asıl talipli olan Yahudi'ye satılıyordu.

Gerek İngiliz işgalcilerin, gerekse emlakçilerin çabalarına karşın, 1948'de İsrail devleti kurulduğunda Yahudi göçmenlerin sahip oldukları arazi yaklaşık iki milyon dönümdü. Bu tüm Filistin'in % 7'sine tekabül ediyordu. Yahudiler bu arazilerin 650 bin dönümünü yani üçte birini Osmanlı devleti döneminde edinmişlerdir Arazilerin 300 bin dönümünü İngiliz işgalciler bağışlamışlardır. 200 bin dönümünü yine İngiliz işgalciler parayla satmışlardır. 600 bin dönümünü de kendileri Filistin dışından olan, Lübnan ve Suriye'de ikamet edip Filistin'de mülk edinmiş bazı Arap kökenlilerden, 250 bin dönüm araziyi de Filistinlilerden satın almışlardır.

Yahudi göçmenlerin 1948'den sonra gayrimenkul edinmeleri ise tamamen işgal, gasp ve göçe zorlama yoluyla olmuştur.

Yahudi burjuvazisinin vatanı

İkinci Dünya Savaşından önce Siyonizm, Yahudiler arasında özellikle orta ve büyük burjuvaziden destek gören yalıtık bir hareketti. Filistin'deki Yahudi işçiler arasında dahi, kapitalizme karşı ortak mücadele anlayışı güçlü bir temele sahipti. Siyonizm'in asıl amacı Yahudi burjuvazisine, sermayesini güvenli bir şekilde büyütecek bir vatan sağlamaktı.

Siyonizm açısından en büyük tehlike ise, çok sayıda Yahudi işçinin sosyalist harekete katılmasıydı. Bu nedenle Yahudi işçileri kendi davalarına kazanabilmek için, Siyonizm'i eşitlik ve sosyalizmle harmanladılar ve işçileri kendi yanlarına çekme yolunu aradılar.

Sınıf işbirliğinin öne çıktığı bu dönemde izlenen bu yöntem, çok da başarılı oldu. Rusya'da gerçekleştirilen Ekim devriminin yarattığı etki hâlâ o derece güçlüydü ki, en faşistinden en ılımlısına kadar tüm ulusalcı burjuva hareketler, işçi sınıfı içinde güçlü bir taban edinebilmek için sosyalizm söylemini kullanmak zorunda kalıyorlardı.

İkinci Dünya Savaşı sırasında Nazilerin uyguladığı soykırım nedeniyle milyonlarca Yahudi'nin öldüğü veya göçmek zorunda kaldığı sırada Siyonist örgütler, ABD ve Batı Avrupa'da göçmen yasalarının zulümden kaçan Yahudilerin girişini kolaylaştıracak şekilde değiştirilmesine şiddetle karşı çıkıyorlardı. Bu ülkelerin parlamentolarındaki Yahudiler yasalar aleyhinde oy kullanıyorlardı. Amaç, İsrail'e göçü hızlandırmak ve Siyonizm'in güç kazanmasını sağlamaktı. Yaşlılar ve hastaların İsrail'e gitmeleri istenmiyor, sağlıklı ve genç Yahudilerle İsrail'de güçlü bir ırk yaratılması planlanıyordu. Bu doğrultuda, Hitler'in Ari ırk projesine gıptayla bakılıyordu.

Geleceğin başbakanı İzak Şamir, 11 Ocak 1941'de, Irgun Zeva'i Leumi (Ulusal Askeri Örgüt) ile Nazi hükümeti arasında şu askeri anlaşmanın yapılmasını öneriyordu:

"Yahudi kitlelerin Avrupa'dan çıkarılması Yahudi sorununun çözümü için önkoşuldur; ancak bunun gerçekleşebilmesi bu kitlelerin Yahudi halkının anayurdu olan Filistin'e yerleştirilmesine ve tarihi sınırlar içinde bir Yahudi devleti kurulmasına bağlıdır.

Irgun Zeva'i Leumi, Alman Reich'ı ile onun yetkililerinin Almanya'daki Siyonist faaliyetler ile Siyonist göç planları konusundaki iyi niyetlerinin bilincinde olarak şu görüşlere sahiptir:

1. Alman düşüncesine uygun olarak Avrupa'da kurulacak Yeni Düzen ile, Irgun Zeva'i Leumi'nin varlığında cisimleşen Yahudi ulusal hedefleri arasında ortak çıkarların varlığı mümkündür.

2. Yeni Almanya ile İbrani alemi arasında bir işbirliği mümkündür.

3. Ulusal ve totaliter temelde tarihi bir Yahudi devletinin Alman Reich'ıyla yapılacak bir anlaşma çerçevesinde kurulması gelecekte Ortadoğu'daki güçlü Alman çıkarları açısından da gereklidir.

Bu düşüncelerden yola çıkan Irgun Zeva'i Leumi, İsrail özgürlük hareketinin yukarda belirtilen ulusal hedeflerinin Alman hükümeti tarafından tanınması koşuluyla, savaşta Almanya'nın yanında aktif olarak yer almayı teklif eder."

Katledilen bir halkın burjuvaları, bu katliamda, katliamcıların yanında saf tutuyordu. Çünkü her ikisinin de dini imanı paraydı ve onları birleştiren şey, aynı sınıfın evladı oluşlarıydı. Bu tutum sadece Nazilerin uyguladığı soykırımda değil, tarihte Yahudilere yönelen tüm aşağılama, dışlama ve eziyetlerde de aynı şekilde tekrarlanmıştı.

Sonunda, devlet kurma amacına ulaşan Yahudi burjuvazisi, kendisine tanınan sınırlarla yetinecek değildi. BM kararlarına göre Yahudiler ve Araplar arasında ikiye bölünen Filistin topraklarının sınırları, daha devletin kurulma aşamasında silah zoruyla değiştirilmeye başlandı. Hedef, Filistin topraklarının tamamını Yahudi ülkesi haline getirmekti. Bununla da yetinilmeyip komşu Arap ülkeleri olan Ürdün, Lübnan, Suriye ve Mısır'ın topraklarına da göz dikil-

mişti. Nitekim İsrail devleti bu hedefe ulaşmak için yıllar süren savaşlarla bölgeyi yakıp yıkmaktan çekinmeyecekti.

1955'te ikinci kez hükümet kurma görevini alan Ben Gurion, şunları söylüyordu: "Güneye doğru yayılmak için her şeyi yapmak kaydıyla hükümeti kurmayı kabul ediyorum."

Daha İsrail devleti kurulmadan başlayan ve sonrasında sistematik biçimde devam eden saldırıların tek bir amacı vardı: Filistinli Arapları baskı ve terör yöntemleriyle korkutup kaçırmak, bu başarılamadığı takdirde de fiziksel imha yoluna başvurmak ve sonuçta onların topraklarına el koymak. Bu doğrultuda pek çok katliam gerçekleştirildi. Arap köyleri ve kasabaları yerle bir edildi. 1948'den önce Arap köylerinin sayısı 475 iken, bu sayı 1988'e gelindiğinde 90'a inmiş ve her birinin üzerinde İbranice isimlerle yeni yerleşimler yükselmişti.

İsrail devleti tümüyle dinle iç içe geçmiş bir ırkçılık anlayışı temelinde inşa edilmiştir. Yahudi bir anadan doğmayanlar Yahudi kabul edilmezler. İsrail devleti sınırları içinde, toprakla ancak ana soyundan üç kuşaktır Yahudi olduğu kanıtlananlar uğraşabilir. Bu, Arapların toprak sahibi olamamaları ve tarım işçiliği de dahil olmak üzere hiçbir şekilde toprakla ilgilenememeleri anlamına gelmektedir

İsrail Genelkurmay Başkanı Rafael Eytan'ın 1983 yılında söyledikleri, ait olduğu sınıfın mantığını çok iyi özetliyor:

"Açıkça ilân ediyoruz ki Arapların Eretz [Büyük] İsrail'in bir santimetrekaresini dahi işgal etme hakları yoktur. Siz iyi yürekli, yumuşak huylu insanlar, şunu bilin ki, Adolf Hitler'in gaz odaları bile birer cennet sarayıdır. Zor tek yaptıkları ve tek anlayacakları şeydir. Öyleyse biz de, Filistinliler dört ayakları üstünde sürüne sürüne bize gelinceye kadar zorun en şiddetlisini uygulamayı sürdüreceğiz."

Siyonizm'in günah dosyası

İsrail Siyonist terör örgütlerinin kurmuş olduğu bir devlettir ve bu devletin şimdiye kadar işbaşına gelmiş olan yöneticilerinin çoğu bu örgütlerden yetişmişlerdir. İngilizlerin 1918'de Filistin topraklarını işgal etmelerinin ardından bu topraklara akın etmeye başlayan Yahudiler daha önce sözünü ettiğimiz gibi ilk terör örgütlerini 1920 yılında kurmuşlardır.

Bu örgütler hem Filistin'de yaşayan Müslümanlara karşı, hem de kendilerine Filistin'in kapılarını açan İngiliz işgal kuvvetlerine karşı terör eylemleri düzenliyorlardı.

Birleşmiş Milletler Filistin topraklarının bölünmesine dair karar aldığında Yahudilerin eğitim görmüş silahlı yetmiş beş bin militanı bulunuyordu. Bu silahlı militanların mevcut Yahudi terör örgütlerine göre dağılımı şöyleydi: Hagana: 60 bin, Balamah: 5 bin, Irgun: 5 bin, Şatiron: Bin. Diğer dört bin militan da diğer terör örgütlerine mensuptu. İşte İsrail bu militanlar tarafından kurulmuş ve yöneticileri de onların arasından çıkmıştır.

Adı geçen terör örgütleri İsrail'in kurulmasından önce birbirinden ayrı gruplar halinde hareket etmelerine ve zaman zaman birbirlerine karşı tavır alıyormuş gibi görünmelerine karşın İsrail'in kuruluşu aşamasında tam bir işbirliği içine girdiler.

İsrail'in ilk başbakanı Ben Gurion 1945 yılında Yahudi terör örgütleri arasında koordinasyon kurulmasını sağlayan kişidir. Bu koordinasyonun kurulmasından sonra Ben Gurion 1 Ekim 1945'de bütün Yahudi terör örgütlerine hareket emri verdi ve bu emir doğrultusunda çeşitli eylemler gerçekleştirdi. Daha sonra Ben Gurion hakkında İngiliz manda yönetimi tarafından tutuklama kararı çıkarıldı ama Ben Gurion Filistin'den kaçmış olduğundan tutuklanamadı.

Camp David anlaşmasının imzalandığı sırada İsrail başbakanı olan ve İsrail tarafından bu anlaşmaya imza koyan Menahem Begin 1943'ten itibaren Irgun terör örgütünün liderliğini yapmıştır. Deir

Yassin katliamı ve Kral Davut Oteli'nin havaya uçurulması eylemleri onun militanları tarafından gerçekleştirildi.

Irgun terör örgütü bunların dışında da pek çok terör eylemi gerçekleştirmiştir. Aynı Menahem Begin 1978 yılında Mısır devlet başkanı Enver Sedat'la birlikte Nobel barış ödülüne lâyık görüldü.

İsrail'in Menahem Begin'den önceki başbakanı bayan Golda Meir 16 yaşından itibaren Siyonist örgütler içinde faaliyet göstermiş biridir. Ben Gurion'un terör örgütlerinde faaliyette bulundu. Filistin'de İsrail'in kuruluşundan önce oluşturulan Yahudi Konseyi'nin ileri gelenlerindendi.

Beyrut Kasabı lakabı ile ünlü olan İsrail'in eski savunma bakanı, daha sonra da Başbakan olan Ariel Şaron, Kibya katliamı ile Sabra ve Şatilla katliamlarının sorumlusudur. 1982'de Lübnan'ı işgal eden İsrail kuvvetlerinin başında Ariel Şaron bulunuyordu. Ariel Şaron, Filistinlilere çok ağır baskı yapılmasından yana olan Şahinler Grubu'nun da başını çekmektedir.

Bir ara Kudüs belediye başkanlığı yapmış olan Teddy Kollek, İsrail'in kuruluşundan önce pek çok kanlı terör eyleminin sorumlusu olan Hagana örgütünün ileri gelen elemanlarındandı.

İsrail'in Şimon Peres'ten önceki başbakanı ve kendisi de Yahudi terörünün kurbanı olan İzak Rabin 18 yaşında Palmach Ordusu'na katıldı. 1948 Savaşı'nda Kudüs çevresindeki önemli çatışmaların komutanlığını yaptı. 1964 yılında İsrail'in Genelkurmay Başkanı oldu. 1967 Savaşı'nda da Genelkurmay Başkanlığı görevi Rabin'deydi.

İkinci Bölüm

Arap- İsrail savaşları

Birleşmiş Milletlerin 1947'de aldığı karardan sonra 14 Mayıs 1948'de, Tel- Aviv'de toplanan Yahudi Ulusal konseyi, yayımladığı bir bildiri ile bağımsız İsrail devletinin kurulduğunu ilan etti.

Bunun hemen ardından ABD ve ertesi gün de Sovyetler Birliği İsrail'i tanıdığını açıkladı. Bu gelişmelerin öncesinde ise İngiliz birlikleri bölgeyi terk etmeye başlamışlardı. İsrail devletinin kuruluşunun ilan edilmesinden birkaç saat sonra Arap Birliği İsrail'e savaş açtı.

Mısır, Ürdün, Suriye ve Irak kuvvetleri üç yönden saldırıya geçerek önemli ilerlemeler kaydettiler. Ancak Batılı güçlerin İsrail'i desteklemesi üzerine savaş Arapların aleyhine döndü. Ayrıca İsrail, savaş sırasında Sovyetler Birliği'nden de önemli oranda yardım aldı. İsrail, Sovyetlerden gelen uçaklarla Ürdün ve Suriye'nin başkentlerine saldırdı. Bu saldırılarda çok sayıda sivil yaşamını yitirdi.

Arap-İsrail savaşı bir yıl kadar sürdü. İsrail'in ancak 75 bin kişilik düzenli bir ordusu olmasına ve beş Arap devletinin saldırısına uğramasına karşın Araplar her yerde ağır yenilgilere uğradılar. İsra-

il savaş sonunda 1947'de taksim planı ile elde ettiği yüzde 56'lık toprağı yüzde 78'e çıkardı.

Savaş sonrasında 700 binden fazla Arap Filistin topraklarından kaçtı ya da sürüldü. Kalanlar topraklarından yoksun bırakıldı. Arap devletleri İsrail'i tanımayı reddettiler. İzleyen yıllarda, benzer şekilde, Fas, Cezayir, Tunus gibi Müslüman Arap ülkelerinden de 600 bin civarında Yahudi İsrail'e sürüldü ya da gitmek zorunda bırakıldı.

Başlarda İsrail'i desteklemeyen ABD ve İngiltere, bölgedeki çıkarları gereğince rota değiştirerek, kısa bir süre sonra İsrail'e tam destek verdi. ABD'nin amacı bölgedeki üstünlüğü zayıflayan İngiliz emperyalizminin yerini kapmaktı. İngiltere ise, her biri diğerinden istikrarsız olan Arap devletleri yerine İsrail'i desteklemenin daha garantili olacağını düşünüyordu.

Savaştan karlı çıkan İsrail, Arap ülkelerinin tepkisine karşın 23 Ocak 1950'de Kudüs'ü başkent ilan etti.

Bu savaş Ortadoğu'nun yapısını değiştiren önemli sonuçlar doğurdu. Birincisi, savaş Filistin'de bir milyona yakın kişiyi yerinden yurdundan etmiş ve bir mülteciler sorununun ortaya çıkmasına neden olmuştur.

İkincisi, en kuvvetli orduya sahip olan Mısır'ın savaşta en ağır yenilgiye uğraması ülkenin siyasal yapısını değiştirmiştir. Bu yenilginin sorumluluğunu devlet yönetimindeki bozukluklara bağlayan bir grup Mısırlı genç subay, Yarbay Cemal Abdülnasır'ın liderliğinde Hür Subaylar Komitesi adı ile gizli bir örgüt kurarak 23 Temmuz 1952'de yaptıkları darbe ile Kral Faruk'u devirdiler ve ülke dışına çıkardılar.

Bu savaşın üçüncü önemli sonucu ise, bir avuç denebilecek İsrail ordusu karşısında beş Arap devletinin yenik düşmesi, Arap dünyasında ulusalcılık hareketinin ortaya çıkmasına ve yaygınlaşmasına neden olmasıdır. Ayrıca bu savaş, daha sonraki çatışma ve savaşların tohumlarını atmıştır.

1956 Süveyş Savaşı

Mısır'da 1952 yılında iktidarı tümüyle ele geçiren Yarbay Cemal Abdülnasır'ı Arap dünyasında Arap ulusçuluğunun kahramanı durumuna yükselten ve böylece İsrail'e karşı yürüttüğü politikada başarı şansını artıran olayların başlangıcı, Bağdat Paktı'nın kurulmasıdır.

Türkiye, Irak, İran, Pakistan ile İngiltere arasında 1955 yılında kurulan Bağdat Paktı, Arap devletlerini bölmüş, Sovyetler Birliği'nin Ortadoğu bölgesine sızmasını kolaylaştırmış ve böylece Nasır Ortadoğu'da Batı emperyalizmine karşı çıkacak tek önder durumuna gelmiştir.

Bu noktadan sonra Nasır iki yol tuttu. İsrail karşısında askeri bakımdan güçlü duruma gelmek için sosyalist ülkelerden ve özellikle Çekoslovakya'dan silah almak ve Mısır'ı ekonomik bakımdan kalkındırmak için Aswan barajını yapmak. İşte, Nasır'ın tuttuğu bu iki yol, 1956 Süveyş bunalımı ile ikinci Arap-İsrail savaşının yakın nedenini oluşturur.

Nasır 28 Temmuz 1956'da Süveyş Kanalı'nı ulusallaştırdığını açıkladı. Ancak İngiltere ve Fransa, Nasır'ın bu kararını tanımadıklarını bildirdi. 30 Ekim'de ise, Mısır'dan Süveyş Kanalı'nın kendilerine bırakılınasını istediler. Ancak Nasır bunu reddetti. Londra'da toplanan konferanslardan da bir sonuç çıkmayınca İngiltere ve Fransa İsrail ile anlaşarak Mısır'ın bütün havaalanları ve askeri bölgelerini imha etti.

İsrail Sina Yarımadası'nı işgal etti. Zor durumda kalan Mısır 7 Kasım'da ateşkesi kabul etti. BM Genel Kurulu'nda alınan kararla, Süveyş Kanalı'na Birleşmiş Milletler Barış Gücü askerleri yerleştirildi ve 1957'de İsrail Sina'dan çekildi.

Yaklaşık 3 bin askerinin ölmesine ve savaşı kaybetmesine karşın Süveyş saldırısından Mısır kazançlı çıktı. Her şeyden önce Mısır, Süveyş Kanalı üzerinde tam denetim sağladı. İngiliz üslerini devraldı ve buradaki İngiliz ve Fransız mallarını eline geçirdi. Böylece

Mısır'da 1881 yılından beri sürmekte olan İngiliz etkisi ortadan kalkmış oldu.

Kefer Kasım Köyü Katliamı

1956 Süveyş Savaşı'nın hemen başlangıcında 28 Ekim 1956 akşamı İsrail birlikleri Sina'daki Kefer Kasım köyünde büyük bir katliam gerçekleştirdi. İsrail askerleri bu işgalde günün belli bir saatinden sonra dışarı çıkmayı yasaklayan bir karar çıkarmışlardı. 28 Ekim akşamı bir İsrailli asker, komutanı olan subaya, sabah tarlalarına gidip akşam dönen ve söz konusu karardan haberleri olmayan köylüler hakkında ne yapacaklarını sordu. Subay: "Onların ruhlarına Tanrı rahmet eylesin" cevabını verdi. Bu söz: "Onların hepsini öldürün" anlamına geliyordu. Nitekim Kefer Kasım köylüleri akşam, hiçbir şeyden habersiz tarlalarından döndüklerinde İsrailli askerlerin saldırısına uğradı. Köylülerin tümü öldürüldü.

1967 Haziran Savaşı

Arap - İsrail savaşlarının en geniş çaplısı Altı Gün Savaşı diye de anılan 1967 Haziran savaşıdır. Bu savaş İsrail'in 5 Haziran 1967 sabahı Mısır'a saldırmasıyla başladı. İsrail uçakları önce Akdeniz üzerinden Mısır'ın batı tarafındaki hava alanlarını bombalayarak üç saate yakın bir süre içinde 300 kadar Mısır askeri uçağını yerde imha ettiler. İsrail uçaklarının bu saldırı esnasında Akdeniz'deki Amerikan filosundan ikmal yaptıkları ileri sürüldü.

Bunun yanı sıra bazı kaynaklarda Mısır hava kuvvetlerine sızmış ve üst düzey görevlere kadar yükselebilmiş bir İsrail ajanının bir önceki gece Mısır hava kuvvetlerinde çalışan bütün pilotlara kokteyl verdiği ve gece sabaha kadar onları eğlendirdiği, sabaha doğru pilotların dinlenmek üzere evlerine çekilmelerinden sonra da gizlice İsrail'e kaçtığı iddia edildi.

İsrail uçaklarının 5 Haziran sabahı erken saatlerde başlattıkları saldırıda hiç bir direnişle karşılaşmamaları ve Mısır radarlarının dinlenmeye çekilmiş olmaları bu yöndeki iddiaları doğrulamaktadır.

Mısır'ın bütün askeri uçaklarını üç saatlik bir süre içinde daha yerdeyken imha eden İsrail, hemen ardından Gazze bölgesine ve Sina yarımadasına doğru karadan ve havadan saldırıya geçti. Mısır askerleri bu saldırı karşısında ciddi bir direniş göstermeden Gazze'yi ve Sina'yı İsrail'e teslim ettiler. Bu olayda zamanın Mısır devlet başkanı Cemal Abdülnasır'ın bir ihanetinin de söz konusu olduğu ileri sürülmektedir.

İsrail, Mısır'ı etkisiz duruma getirdikten ve Süveyş kanalına kadar olan bütün toprakları ele geçirdikten sonra Ürdün ve Suriye tarafına yöneldi. Bu ülkeler tarafından da ciddi bir direnişle karşılaşmayan İsrail kuvvetleri Ürdün Irmağı'nın batısında kalan ve Batı Şeria adı verilen Ürdün topraklarını, Suriye'den de Golan tepelerini işgal ettiler.

O zaman Suriye Hava Kuvvetleri Komutanı ve Genelkurmay Başkanı olan Hafız Esad'ın devlet başkanı olma emelini gerçekleştirmek için ABD ile anlaşarak Golan tepelerini bile bile teslim ettiği ileri sürülmüştür.

1967 Haziran savaşından sonra, 22 Kasım 1967 tarihinde Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Filistin sorunuyla ve İsrail'in son işgalleriyle ilgili 242 sayılı bir karar çıkardı. Kararın metni İsrail'e dost olarak bilinen ve 1956 Süveyş Savaşı'nda İsrail'le ortak hareket eden İngiltere ve Fransa tarafından hazırlanmıştı.

Karar İsrail'e 1948'de işgal ettiği sınırlar içinde yaşama hakkı tanıyor ancak 1967 Haziran savaşında işgal ettiği topraklardan çekilmesini öngörüyordu. Yani BM İsrail yönetiminin 1948'de işgal ettiği toprakların tamamı üzerinde bu ülkenin egemenliğini meşrulaştırmak için bir kılıf bulmuş oluyordu. Üstelik bunu barış yanlılığı ve bölge ülkelerinin tümünün meşru haklarının savunulması gibi göstererek.

Mısır, Lübnan, Ürdün ve İsrail bu kararı kabul etti. Ancak Filistin Kurtuluş Örgütü ve Suriye reddetti. 1973 yılında Yahudilerin kutsal günü olan Yom Kippur'a denk gelen 6 Ekim'de Mısır Süveyş Kanalı, Suriye ise Golan tepeleri üzerinden İsrail'e saldırdı.

Ürdün iç savaşı

1970 yılının yaz aylarında Ürdün'e sığınmış olan Filistinli gerillalar ile Ürdün ordusu arasında çatışma başladı. Bu iç savaş sonunda Filistinli gerillalar duruma hakım olsalardı, Ürdün'de krallık rejimi sona erebilir ve Filistinliler için yeni bir yurt sağlanmış olabilirdi.

İç savaşa neden olan çatışmalar, Amman'ın 10 mil kuzeyinde bulunan Zerka mülteci kampındaki Filistinlilerle Ürdün askerleri arasında 7 Haziran'da başlamıştır.

Zerka olaylarının ertesi günü George Habbaş'ın lideri olduğu Filistin Halk Kurtuluş Cephesi (Popular Front for the Liberation of Palestine) gerillaları da başkent Amman'a saldırarak bir çok noktayı denetimleri altına aldılar. Bunun üzerine Amman'da dört gün süren kanlı çarpışmalar oldu.

El Fetih gerillaları da Ürdün askeri birlikleri ile çatışmaya girdiği için El Fetih ve Filistin Kurtuluş Örgütü lideri Yaser Arafat ile Kral Hüseyin arasında, Filistinli mültecilerin kamplarına dönmelerini ve bütün mahkumların serbest bırakılmalarını öngören bir anlaşma yapıldı.

Ancak George Habbaş bu anlaşmayı kabul etmedi. Habbaş bütün anti-gerilla kuruluşlarının dağıtılmasını, Ürdün askerinin kışlasına dönmesini ve hapisteki bütün gerillaların da serbest bırakılmasını istedi.

Filistin Halk Kurtuluş Cephesi gerillaları bu isteklerini kabul ettirmek için 10 Haziran'da Amman'daki İntercontinental ve Philladelphia otellerini basarak buralardaki yabancıları rehin aldılar. Bu a-

rada da Amman'daki Amerikan büyükelçiliğinin siyasi kısım şefi Maurice Draper da gerillalar tarafından kaçırıldı.

George Habbaş, El Fetih'in baskısı üzerine 11 Haziran'da çarpışmalara ara verdi ve 12 Haziran'da da rehineleri serbest bıraktı. Bu şekilde Ürdün iç savaşının başlangıç aşaması sona eriyordu.

Ancak, Ürdün'ün iç tablosunda şimdi şu manzara ortaya çıkıyordu. Kral Hüseyin'in otoritesinin yanında Arafat liderliğindeki El Fetih ile Habbaş liderliğindeki FHKC'de birer kuvvet olarak sivrilmekteydi. O kadar ki, 16 Haziran'da Ürdün'deki gerilla örgütleri bir araya gelerek bütün gerilla gruplarının temsilcilerinden oluşan 6 kişilik bir ortak organ, bir idare komitesi kurdular.

El Fetih lideri Arafat ile Habbaş'tan başka, bu komiteye Filistin'in Kurtuluşu için Demokratik Halk Cephesi lideri Nayef Havetma, küçük gerilla örgütlerinin temsilcileri olarak Dafi Jamani ve Dr. Issam Sartawi ve Filistin Kurtuluş Örgütü'nün temsilcisi olarak da Kemal Nasır üye olarak katılmaktaydı.[14]

Gerilla örgütleri bu şekilde bir araya geldikten sonra, bunların Ürdün'deki statüleri konusunda Ürdün hükümeti ile üç hafta süren görüşmeler yapıldı ve sonuçta 10 Temmuz 1970'de 18 maddelik bir anlaşma imzalandı.

Bu anlaşma ile gerillalar Ürdün topraklarında tam bir hareket serbestisi kazanıyorlardı. Ayrıca, Ürdün hükümeti gerillaların İsrail'e karşı faaliyetlerini destekleyecekti. Buna karşılık gerillalar Ürdün'ün güvenliğine ve disiplinine saygı göstereceklerdi.

10 Temmuz anlaşması da duruma bir çözüm getiremedi. 26 Ağustos'tan itibaren gerillalar ile Ürdün askerleri arasında yine çatışmalar patlak verdi. Bu sefer gerillaların liderliğini Arafat yapıyordu.

1 Eylül'de Kral Hüseyin'e başarısız bir suikast yapıldı.

14- Bu sırada var olan 10 Filistin gerilla örgütü şunlardır; El Fetih, Al Saiqa, FHKC, Filistin Demokratik Halk Kurtuluş Cephesi, Filistin Halk Kurtuluş Cephesi- Genel Komutanlık, Filistin Arap örgütü, Filistin Kurtuluşu için Hareket Grubu, Arap Kurtuluş Cephesi, Halkçı Kurtuluş Kuvvetleri, Halkçı Mücadele Cephesi.

Çatışmalar 17 Eylül'den itibaren tam bir iç savaş haline geldi. Taraflar artık tanklar ve toplarla savaşıyorlardı. 20 eylülde Ürdün silahlı kuvvetlerinin duruma hakim olmaya başladığı bir sırada, Suriye zırhlı birlikleri Ürdün'ün kuzey sınırlarından içeri girerek Ürdün ordusu ile savaşa başladı. Kral Hüseyin'in karşılaştığı bu durum Amerika'yı harekete geçirdi.

Hüseyin hem İngiltere'den hem de Amerika'dan yardım istedi. Amerika, Kral Hüseyin'in zor bir duruma düşmesi halinde müdahale etmek üzere bazı uçak ve helikopter gemileri ile deniz piyadesi taşıyan bazı savaş gemilerini Doğu Akdeniz'e gönderdi. Amerika, karadan da müdahale etmek amacıyla İsrail'i harekete geçirdi.

Ürdün ordusu Suriye kuvvetleri karşısındaki başarılı bir direniş sergiledi. Suriye birlikleri geri çekilmek zorunda kaldı ve 23 Eylül'de ateşkes ilan edildi.

Yom Kipur[15] Savaşı

1967 yılındaki savaşta yitirdikleri toprakları diplomatik yollarla geri alamayan Mısır ve Suriye 1973'deki Yom Kipur Bayramı sırasında İsrail'e karşı saldırıya geçti. Bu çarpışmalar Ramazan ayına denk geldiği için Ramazan Savaşı olarak da adlandırılır.

Başlangıçta Mısır ve Suriye, Sina ve Golan tepelerinde ilerleme kaydetti. Üç hafta süren çarpışmalar sonunda durum değişti ve İsrail bazı yerlerde 1967'deki ateşkes hattının da ötesine geçti.

İsrail güçleri Golan tepelerini aşarak Suriye içinde ilerledi, ancak daha sonra bu topraklardan çekildiler. İsrail güçleri Mısır'da da

---

15- Yom Kipur tövbe günü olarak adlandırılır. Yahudilerin en büyük ibadet günlerinden olan Kippur, büyük oruç günü olarak kabul edilir. Yom Kipur denen ve 19 Nisan'da başlayıp ve bir hafta süren Pesah Bayramı orucu ise genellikle Hamursuz Bayramı'ndan sonra gelen pazartesi ve perşembe günleri tutulur. Yahudilikte Yom Kipur'da oruç tutmak şarttır. İmsak önceki akşam güneş batarken başlar, o gece ve ertesi gün ilk iki yıldız görününceye kadar da yemek içmek yasaktır. Tevrat'a göre, Hz Musa Tur Dağı'nda 40 gün 40 gece kalmış ve bu süreyi oruç tutarak geçirmiştir.

toprak kazandı, Süveyş Kanalı'nın batı yakasına geçti.

ABD, Sovyetler Birliği ve Birleşmiş Milletler, diplomatik girişimlerle ateşkes anlaşmasının imzalanmasını sağladılar. Ateşkesin ardından da18 Ocak 1974'te barış anlaşması imzaladı.

Süveyş-Kahire yolunun 101. kilometresinde imzalanmış olması nedeniyle 101. Km. Anlaşması adı da verilen bu anlaşmanın en büyük özelliği, diplomatlar değil, Mısır ve İsrail genelkurmay başkanları arasında imzalanmış olmasıdır. Bu şekilde askeri kapsamda da olsa, İsrail ve Mısır en yüksek askeri seviyede bir masa etrafına oturmuş oluyorlardı.

Bu anlaşma ile Mısır, Süveyş Kanalı'nın her iki tarafına sahip olmakla kanalı tamamen ele geçirmiş oldu. Kanal 5 Haziran 1975'te dünya deniz trafiğine açıldı.

101. km Anlaşması Amerika için Ortadoğu diplomasisinde büyük bir başarıydı. Çünkü Mısır 1967 savaşında diğer Arap devletleri ile birlikte Amerika'yla diplomatik ilişkilerini kesmişti. Bu anlaşmadan sonra Mısır yeniden Amerika ile diplomatik ilişkiye girdi.

İsrail ile Suriye arasında da aynı yıl ateşkes sağlandı. Bölgeye Birleşmiş Milletler Barış Gücü askerleri yerleştirildi.

Mısır ve Suriye bu savaş sırasında 8 bin 500 asker kaybetti. İsrail'in kaybı ise 6 bindi.

1973 petrol krizi

Araplar 1973 savaşından sonra petrolü Batı'ya karşı siyasi bir silah olarak kullanmaya karar verdiler. Bunun sonucunda da bütün dünyada bir petrol krizi yaşandı.

Aslına bakılırsa petrol krizi doğrudan doğruya 1973 Arap-İsrail savaşının sonucu değildir. Bu savaş bu krizi hızlandırmıştır. Yoksa üretici ülkeler için petrol sorunları yıllardan beri oluşma halinde bir konuydu. Nitekim OPEC (Organization of Petroleum Exporting Countries) yani Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü, daha 1960 Ağustos'unda kurulmuştu.

Bu örgütün kuruluş amacı özellikle petrol fiyatlarının tespiti başta olmak üzere hepsini ortaklaşa ilgilendiren konuların birlikte çözümünü sağlamaktı. OPEC kurulduğunda hemen bütün petrol üreticisi ülkelerde petrol kaynakları Batılı ve özellikle de Amerikan şirketlerince işletilmekteydi.

1967 Arap-İsrail savaşından sonra, petrolün Batı'ya ve özellikle Amerika'ya karşı bir silah olarak kullanılması düşünüldü. Hatta bu amaçla OAPEC, Petrol İhraç Eden Arap Ülkeleri Örgütü kuruldu. Ancak, petrolün siyasi silah olarak kullanılması olanaklı olmadı. Çünkü, her şeyden önce Batı'nın ve özellikle Amerika'nın tek petrol kaynağı Ortadoğu değildi. Amerika'nın kendi üretimi olduğu gibi Venezüella, Nijerya ve Endonezya gibi başka petrol ihracatçısı ülkeler de vardı.

Petrol ambargosunda dayanışmayı sağlamak zordu. İkincisi, petrolün fiyatının oldukça düşük olduğu bir sırada Arap ülkeleri için önemli bir gelirden yoksun kalmak, göze alınamayacak bir şeydi.

Diğer taraftan, petrolün siyasi araç olarak kullanılmasında Batı ve Amerika üzerinde baskı yapabilmek için iki yol vardı. Biri üretimi ve dolayısıyla ihracatı kısmak, diğeri de fiyatları yükseltmekti. Ancak üretimi kısmanın iki sakıncası vardı. Önce, üretici ülkelerin gelirlerini azaltırdı, sonra da bütün Batı endüstrisi enerji bakımından petrole dayandığı için üretimi kısmak sert tepkilere yol açabilirdi. İşte bu nedenlerden dolayı 1973 savaşından sonra ikinci yola, yani fiyatların yükseltilmesine başvuruldu.

Bu yöntemin başarılı olduğu söylenebilir. Zira, 1973 Ocak ayında varili 2.59 dolar olan Arap petrolü, 1973 ekiminde 5.11 ve 1974 Ocak ayında da 11.56 dolara çıktı. Bu fiyat artışları özellikle Batı Avrupa'da ve Japonya'da bir paniğe neden oldu.

Ortak Pazar (Şimdiki Avrupa Birliği) veya o zamanki resmi adı ile Avrupa Ekonomik İşbirliği Örgütü (EEC) 6 Kasım 1973'te yayımladığı bir bildiride, "İsrail'in 1967'de işgal ettiği topraklardan çekilmesini, bununla beraber, bölgedeki her devletin egemenlik, top-

rak bütünlüğü ve bağımsızlığı ile barış içinde yaşama hakkına saygı gösterilmesi gerektiğini" ilan etti.

Japonya ise 22 Kasım'da Arapları destekleyici açıklamalar yaptı. İngiltere 6 Ekim 1973'te Ortadoğu ülkeleri için silah ambargosu kararı almıştı. Fakat kasım ayında bu ambargo, İsrail'e yönelik bir şekil aldı.

Suudi Arabistan, özellikle Amerika ve Hollanda'ya İsrail yanlısı oldukları gerekçesiyle petrol ambargosu uyguladı. Ancak bu ambargo Amerika'nın Ortadoğu siyasetinde hiçbir değişiklik yapmadı. Amerika'nın bu ambargoya karşı tepkisi de sert oldu. Hatta o zamanlar Arap ülkelerinin ambargosu Batı'nın sanayisini çökertecek hale gelmesi durumunda Amerika'nın Basra Körfezi'ne silahlı bir müdahalede bulunacağından bile söz edildi.

Krizin 1973-1974'te Batı'da yarattığı ilk şoktan sonra, petrol sorunu yani her altı ayda bir OPEC ülkelerinin ham petrol fiyatlarına zam yapmaları normal hale geldi. Başka bir deyişle Batı'nın sanayileşmiş ülkeleri fiyat artışlarından doğan sarsıntıyı kısa sürede atlattılar.

Lübnan iç savaşı

Birinci Dünya Savaşı sırasında Fransa ile İngiltere arasında imzalanan Sykes-Picot anlaşmaları Arap topraklarını bu iki ülke arasında paylaşmayı öngörüyordu. Bu anlaşmayla birlikte Lübnan Suriye'den koparıldı. 1 Eylül 1920'de Lübnan'da Fransız egemenliği altında bir yapı oluşturuldu. 21 Eylül 1943'de ise Lübnan bağımsız bir devlet haline geldi.

Lübnan'da 1960'lardaki hızlı kentleşme sürecinde dinsel topluluklar arasındaki toplumsal ve ekonomik çekişmeler giderek çatışma düzeyine çıkmıştı.

Aynı dönemde çok sayıda Filistinli mülteci Lübnan'a sığınmaya başlamıştı. Bugünde nüfusunun yüzde yetmişini Filistinli mültecilerin oluşturduğu Ürdün'den 1970 Eylül'ünde de kanlı bir saldırıyla a-

tılan FKÖ'nün geriye kalan en güçlü kalesi Lübnan'dı.

FKÖ Lübnan'da güçlü bir yapılanma kurmuştu. Kasım 1969'da alınan bir izinle kurulan kamplarda binlerce gerilla eğitiliyor, İsrail'e karşı mücadele buradan yönetiliyordu.

Filistin hareketi Ürdün'de olduğu gibi Lübnan'da da iç siyasetin bir aktörü haline gelmeye başlıyordu. Filistinlilerin en güçlü oldukları ve silahlı olarak ortaya çıktıkları yer Lübnan'dı. Bu nedenle Filistin Kurtuluş Örgütü'nün Lübnan'da üslenme girişimleri ve Filistin mülteci kamplarındaki kötü yaşam koşulları önemli bir gerginlik yarattı.

Bu sırada Lübnan'ın Arap- İsrail çatışmasındaki tutumu, Suriye'nin siyasal baskılarına yol açtı. İsrail. Lübnan içlerine sık sık baskınlar düzenlemeye başladı. Ağustos 1970'te cumhurbaşkanlığına seçilen Süleyman Franjiye, sağcı partilerin ve İsrail'in baskısı altında Filistinlileri sindirme politikasına yöneldi.

Filistinlilerle ordu birlikleri arasında çatışmalar sürerken hükümet düzeyinde siyasal bir bunalım baş gösterdi. Falanjist Parti'nin[16] Filistinlilere yönelik saldırılara katılması üzerine Kemal Canbulat önderliğindeki Dürzilerin yanı sıra başta Şiiler olmak üzere çeşitli solcu Müslüman gruplar da Filistinlilerin yanında yer aldı.[17]

16- Falanjist Parti; 1936'da Alman Nasyonal-Sosyalist Partisi'ni örnek alarak kurulmuştur. Lübnan ulusalcılığını, yani Lübnan'ın bütünlüğünü ve kendisine özgü kişiliğini korumasını savunur. 1970'lerin başında 65 bin kadar üyesi bulunuyordu. Bunun yanında 10 bin kişilik iyi eğitimli, disiplinli bir milis kuvveti vardı. Bu milis kuvvetini 40 bine çıkarma potansiyeline de salip bulunuyordu. Parti Emin Cemayel'in babası Piyer Cemayel tarafından kurulmuştur.

17- Lübnan iç savaşında var olan siyasi gruplar; Kemal Canbulat liderliğindeki İlerici Sosyalist Partisi, Genellikle Dürzilerden oluşan bu grubun Güney Lübnan'da 3 bin kişilik bir milis kuvveti vardı. Nasırcı Sosyalistler, Suriye veya Irak yanlısı Baascılar, Suriyeli milliyetçilerin desteklediği Suriye Halkçı Partisi, Lübnan Komünist Partisi, Lübnan Komünist Hareketi. Raşit Kerami'nin liderliğindeki Arap Kurtuluş Partisi, Saib Salam'ın Reformun Öncüleri, Kemal Esad'ın Şiilerden oluşan Sosyal Demokratik Partisi, Suriye yanlısı Alevi Gençlik Örgütü, Beşir Cemayel'in Falanjist Partisi (10 bin kişilik bir milis kuvvetine sahipti), Camille Chamoun'un Ulusal Liberal Partisi. Bütün bu dini ve siyasi bölünmeler ve bölünmelerin askeri kuvvetini oluşturan milisler karşısında Lübnan ordusunun ise ancak 15 bin askeri bulunuyordu.

Tırmanan olaylar Nisan 1975'te iç savaşa dönüştü.

1975 yılında patlayan savaş her ne kadar Müslüman-Hıristiyan savaşı olarak sunulmuşsa da çatışmanın taraflarına bakıldığında konunun çok daha karmaşık olduğu görülecektir. İç savaşın başlangıcında iki ana cephe oluşmuştu.

Müslümanların çoğunluğu oluşturduğu ülkede Maruni mezhebinden Hıristiyanları kayıran sistemin devamından yana olan ve ülkedeki Filistinli varlığından rahatsızlık duyan ve İsrail ile iyi ilişkiler geliştirmeyi savunan siyasi güçler Lübnanlılar cephesini oluşturuyordu. Özellikle Cemayel, Camille Chamoun ve Franjiye ailelerinin etrafında örgütlenen silahlı gruplar bu cephenin unsurlarıydı. Beşir Cemayel'in lideri olduğu Lübnan Ketaib Partisi (Falanjistler) ve Camille Chamoun'un (Şemun) Ulusal Liberal Partisi bu cephenin en önde gelen örgütleriydi.

Karşı cephede ise, Dürzi mezhebine mensup ünlü Canbulat ailesinden Kemal Canbulat'ın liderliğini yürüttüğü Arap ulusçuluğuyla sosyal demokrasiyi kaynaştırmaya çalışan İlerici Sosyalist Parti'nin, Lübnan Komünist Parti'nin, Komünist Eylem Örgütü'nün, Arap Sosyalist Eylem Partisi'nin Bağımsız Nasırcı Hareket'in, Arap Baas Sosyalist Partisi'nin içinde yer aldığı pek çok başka grubu da kapsayan Lübnan Ulusal Hareketi vardı.

Bu cephe gerçekte Filistin hareketi ile birlikte hareket ediyor ve sistemin Müslümanlar lehine düzeltilerek devam ettirilmesinden yana olan güçleri de barındırmasına karşın en başında bu sistemin tamamen ortadan kaldırılmasını savunuyordu. İç savaşın hemen öncesinde Lübnan'daki siyasi saflaşma ana hatlarıyla böyleydi.

Savaşın başlangıcına yol açan olay, 13 Nisan 1975 günü Beyrut'ta meydana geldi. Falanjist lider Beşir Cemayel'in bir dini tören için bulunduğu kilisenin önünden araçlarıyla geçen Filistinli militanların Falanjist milislerce durdurulmasıyla başlayan tartışma bir anda büyüdü.

Falanjistlerin kilisenin önünden geçmelerini engellemeye çalıştı-

ğı Filistinliler, bunu kabul etmeyince çatışma patladı. Olayda Filistinli şoför ile 3 Falanjist öldü.

Aynı gün yine aynı kilisenin önünde meydana gelen bir başka olayda ise, 14 Filistinli öldürüldü. Bu iki olayın ertesinde fanatik Hıristiyan grupların desteklediği Falanjistlerle, Filistinliler arasında çatışmalar hız kazandı.

Suriye'den yardım gören Müslümanlar ve Filistinliler, 1976 başlarında kesin bir üstünlük elde etti. Tüm bunlar olurken, Lübnanlılar Cephesi'nin yenilmesini bölgedeki çıkarlarına aykırı bulan ABD'nin Dışişleri Bakanı Henry Kissinger, Suriye Devlet Başkanı Hafız Esad'a olaylara müdahale ederek Filistinlileri durdurmadığı takdirde bu işin İsrail tarafından tek başına üstlenileceği mesajını verdi.

İsrail'in gelişmelere müdahale etme olasılığının belirmesi üzerine, Suriye birdenbire tutum değiştirerek Hıristiyanları desteklemeye başladı. Ardından İsrail ve Suriye birlikleri Lübnan'a girdi. 1976 yazında iç savaşın seyri aniden değişti, inisiyatifi ele geçiren Hıristiyan kuvvetler Filistin mülteci kamplarında kıyıma girişti.

Beyrut'un merkezinden geçerek Şam'a kadar uzanan Yeşil Hatla Lübnan ikiye ayrıldı. Kuzeyde Hıristiyanlar, güneyde de Müslümanlar denetim kurdu.

Mayıs 1976'da Suriye'nin desteklediği Elias Sarkis'in cumhurbaşkanı seçilmesinden sonra çarpışmalara son verme girişimleri arttı. Sonbaharda çoğunluğunu Suriyeli askerlerin oluşturduğu Arap Birliği'ne bağlı barış gücü Yeşil Hat'a yerleştirildi.

!977 Mart'ında İlerici Sosyalist Parti'nin lideri Kemal Canbulat'ın bir suikasta kurban gitmesinin ardından partinin denetimindeki Dürzi güçleri ile Hıristiyan milisler arasında çatışmalar başladı.

Bu arada büyük bir güç kazanan Falanjist Parti'nin saldırıları yoğunlaşırken İsrail birlikleri de 1978 Mart'ında Güney Lübnan'ı işgale girişti. Bu bölgede 10 kilometre genişliğindeki bir alan İsrail askerlerinin eline geçti.

Bu operasyon sırasında Lübnanlı ve Filistinli 1500 kişi katledildi. Küçük bir Birleşmiş Milletler kuvvetinin İsrail birliklerinin yerini almasına karşın İsrail'in Hıristiyanlara verdiği etkin destek sürdü. Falanjist Parti Maruni kuvvetlerini tek bir komuta altında birleştirdi. Bu arada Suriye yeniden tutum değiştirerek Filistinlilere ve Müslümanlara yardım etmeye başladı. 17 Eylül 1978'de Mısır, İsrail ve ABD arasında Camp David anlaşması imzalandı. Ancak barış kuvvetlerinin varlığı ve çeşitli ateşkes uygulamaları da sonraki yıllardaki çatışmaları durduramadı.

3 Haziran 1982'dc İsrail'in İngiliz büyükelçisi Shlomo Artov'un öldürülmesi iç savaşın seyrini etkiledi. 6 Haziran günü Lübnan'ın işgali başlatıldı.

Ain El Helweh katliamı

İsrail'in işgali sırasında Galile (Celile) bölgesinden kaçan Filistinliler Lübnan'da Sayda şehri yakınında bir çadır kent kurmuşlardı. Bu çadır kent zamanla minyatür bir Celile biçimini alırken 80 bin Filistinli buraya yerleşti.

6 Haziran 1982'de İsrail uçakları sabah saat 5.30'da Ain El Helweh'yi (Eyn El Hilve) bombalamaya başladılar. Bombardıman 10 gün sürdü. Sonunda İsrail'den getirilen buldozerlerle bu minyatür Galile kenti dümdüz edilerek yıkıldı.

Aynı günlerde, bölgedeki denetimini hızla yitirmekte olan Suriye'nin de onayıyla İran'ın gönderdiği bin kişilik Devrim Muhafızı (Pastaran) Lübnan'daki Bekaa vadisine yerleşti. Bu güç Suriye yanlısı Şii örgütü Lübnan Direniş Lejyonları'ndan (Emel Örgütü) kopan Hüseyin Musavi'nin komutasındaki grupla birleşti. Daha sonra pek çok İslamcı grubun da katıldığı bu ittifak çok geçmeden tüm dünyanın tanıyacağı Hizbullah (Allah'ın Partisi) örgütünü kurdu. Grubun ruhani liderliğini Şeyh Muhammed Hüseyin Fadlallah yapıyordu.

Kıyıdan ilerleyen İsrail kuvvetleri 11 Haziran'da Beyrut'un güney mahallelerine ulaşırken şehrin doğusunda da Beyrut-Şam karayolunu tehdit eden mevzilere yerleşti. Karşılarında Suriye kuvvetleri bulunuyordu. Bunun üzerine Suriye 11 Haziran'da anlaşmayı kabul etti.

Ancak bu anlaşma çok kısa sürdü. 12 Haziran'da İsrail ve Suriye kuvvetleri arasında çarpışmalar yeniden başladı. Bunun üzerine İsrail kabinesi 13 Haziran'da bir karar aldı. Bu karara göre, Suriye ve FKÖ kuvvetleri de dahil bütün yabancı kuvvetler Lübnan'dan çıkarılmalıydı. Temmuz ayının ortasına gelindiğinde 100 bin İsrail askeri Lübnan'a girmiş durumdaydı. Katliamlar yaparak ilerleyen İsrail askerleri Batı Beyrut'u kuşattı.

İsrail'in Beyrut'u kuşatması Amerika'nın hoşuna gitmedi. Arap dünyasından da büyük tepkiler geldi. 27 Haziran'da Yaser Arafat Beyrut'tan çıkmayı prensip olarak kabul etti.

Arafat'ın bu kararı üzerine İsrail de 29 Haziran'da yalnızca hafif silahlarını almaları şartıyla FKÖ gerillalarının Beyrut'tan ayrılmalarına izin vereceğini bildirdi. Ancak bir sorun vardı, gerillalar nereye gideceklerdi? FKÖ Batı Şeria ve Gazze'den başka bir yere gidemeyeceklerini açıkladı.

Bu arada Suudi Arabistan ve Suriye, 20 Temmuz'da Amerika'ya gerillaların geçici olarak kuzey Lübnan'a nakledilmesini önerdi. Ancak İsrail bu öneriyi reddetti. Mısır Devlet Başkanı Hüsnü Mübarek'in gerillaları kabul etme önerisini ise Arafat kabul etmedi.

Arap Birliği Dışişleri Bakanlarının Cidde'de yaptıkları toplantıda FKÖ'nün Beyrut'tan serbestçe ayrılmasına karşılık İsrail'in de Lübnan'da kalan 500 bin kadar Filistinli mültecinin güvenliği için garanti vermesi öngörülmekteydi. Bu şartlara yanaşmayan İsrail bütün Temmuz boyunca Beyrut'taki FKÖ mevzilerini havadan bombardımana tuttu.

Bir aylık görüşmelerden sonra 6 Ağustos'ta ilk olarak Ürdün ve Irak, gerillalardan bir kısmını kabul etmeye razı oldu. Ertesi gün Su-

riye, Mısır, Tunus ve Sudan ile Kuzey ve Güney Yemen hükümetleri de FKÖ gerillalarını kabul edeceklerini açıkladılar.

ABD elçisi Philip Habib'le anlaşan Filistin Kurtuluş Örgütü liderliği 21 Ağustos'ta Beyrut'u terk etmeye başladı ve Tunus'a yerleşti. Boşaltma işlemi 1 Eylül 1982 günü tamamlandı.

FKÖ gerillalarının Beyrut'tan ayrılmasından sonra İsrail ile Lübnan Hıristiyanları için önemli bir sayfa kapanıyordu. Şimdi meydan bir bakıma İsrail ile Hıristiyanlara kalıyordu.

14 Eylül günü Lübnan'ın Hıristiyan Devlet Başkanı Beşir Cemayel'in öldürülmesi üzerine yerine kardeşi Emin Cemayel geçti. Aynı gün Ariel Şaron'un komutanlığındaki İsrail ordusu Beyrut'a girdi.

Sabra ve Şatilla Katliamı

İsrail birlikleri 16 Eylül 1982 tarihinde Filistinli mültecilerin kaldığı Sabra ve Şatilla kamplarını kuşatmaya aldılar. Ardından Eli Hobeika komutasındaki Hıristiyan Falanjist milisler İsrailli askerlerin gözetimi altında kamplara girerek büyük bir katliam gerçekleştirdiler.

İsrail kuvvetlerinin başkomutanlığını dönemin Savunma Bakanı olan Ariel Şaron yapıyordu. Bu olaydan sonra Şaron'a "Sabra ve Şatilla Kasabı" ve "Beyrut Kasabı" lakabı takıldı.

Ariel Şaron, bu katliamı Lübnanlı Falanj lideriyle birlikte tasarlamış daha sonra İsrail'de yargılanıp suçlu bulunmuştu.

Lübnan hükümetinin açıklamasına göre bu katliamda toplam 991 kişi öldürüldü. Bunlardan sadece 328 kişinin kimliği tespit edilebildi. Ancak başka kaynaklar sayının Lübnan hükümetinin açıkladığı gibi olmadığını, katliam sırasında 3 binden fazla kişinin öldürüldüğünü bildirdiler.

Görülen manzara dehşet vericiydi. Bazı cesetlerin parçalanmış olduğu görülüyordu. Bir çok erkek, kadın ve çocuk makineli tüfeklerle yakın mesafeden ve arkadan yani kaçmaya çalışırken taranmış-

lardı. Bir çok ev, içindekilerle birlikte havaya uçurulmuş veya buldozerlerle yıkılmıştı. Kamplardan birinin etrafında da bir toplu mezar bulunmuştu.

Katliam sonrasında hazırlanan raporlarda öne sürüldüğüne göre 16 Eylül akşamı katliamı gerçekleştiren Falanjist milislerden biri söz konusu kampları kuşatma altında tutan İsrail güçlerinin subaylarından biriyle irtibat kurarak, yanında 45 kişinin olduğunu bunlar hakkında ne yapacağını sordu. İsrailli subay: "Tanrının istediğini yap" cevabını verdi. Raporda bildirildiğine göre milis aynı soruyu ikinci kez sorduğunda subay: "Onlar hakkında ne yapılması gerektiğini çok iyi biliyorsun. Bir daha bu hususu bana sorma" cevabını verdi.

Lübnan Devlet Başkanı Emin Cemayel 17 Mayıs 1983'de İsrail ile bir barış anlaşması imzalamayı kabul etti. Anlaşma üzerine İsrail birlikleri Eylül 1983'te Lübnan'dan çekilmeye başladı. Ancak Suriye'nin ve Müslümanların baskısıyla anlaşmadan vazgeçti.

Bu süreçte Hizbullah'ın ABD hedeflerine gerçekleştirdiği saldırılar hız kazandı. Beyrut'taki çok uluslu gücün Fransız ve Amerikan karargahlarına saldırı düzenlendi. Saldırıda 241 Amerikalı, 58 Fransız öldü. ABD'nin Beyrut büyükelçiliğine düzenlenen saldırıda ise 63 kişi öldü. 20 Eylül 1984'te ABD büyükelçiliği bu kez İslami Cihat'ın hedefi oldu. Bu saldırıda 8 kişi öldürüldü.

1984'te Uluslararası Barış Gücü misyonunu tamamlamadan Lübnan'dan çekildi. 1985 yılının ilk aylarında Güney Lübnan'da İsrail'e karşı FKÖ ve Hizbullah'ın öncülüğünde saldırılar düzenlendi. İsrail misilleme olarak Şiilerin yaşadığı köyleri bombaladı.

8 Mart'ta CIA'nin yetiştirdiği Lübnan Gizli Servisi Fadlallah'ı hedef alan başarısız bir bombalı saldırı düzenledi. Saldırın faturası 80 ölü, 200 yaralıydı. Suriye'nin yanı sıra 1985'te geri çekilme harekatının tamamlandığını açıklayan İsrail de Lübnan'da kuvvet bulundurmaya devam etti.

Bu noktada durup Lübnan iç savaşına bütün karmaşıklığıyla ve-

ren ve bu tarihsel dönemin en trajik yönünü oluşturan gruplar arası çatışmalara kısaca bakmak yararlı olabilir. 1984 yılı Ağustos ayında Trablus kenti daha önce Suriye silahlı kuvvetleri ile birlikte davranan Sünni bir grup olan İslami Birlik Hareketi ile yine Suriye yanlısı Alevi kökenli Arap Demokratik Partisi'nin silahlı kanadı olan Arap Kızıl Şövalyeleri örgütü arasında çatışmalara sahne oldu. Suriye ordusunun müdahalesiyle 22 Ağustos günü sona eren çatışmalarda yüzden fazla kişi yaşamını yitirdi.

Esas trajedi daha önce İsrail işgaline karşı birlikte mücadele eden grupların çatışması sırasında yaşandı. 1985 yılına girildiğinde Filistin Kurtuluş Örgütü, Arafat yanlılarıyla Arafat karşıtı Filistin Ulusal Selamet Cephesi (FUSC) arasında bölünmüş durumdaydı. Bu bölünmenin tetiklediği politik kaos ortamında hem iç savaşın hem de Filistin ulusal kurtuluş mücadelesi tarihinin en acı tablolarından biri ortaya çıktı.

Emel'den mülteci kamplarına saldırı

20 Mayıs 1985'te Lübnan ordusunun Müslüman askerlerden oluşan 6. Tugayı'nın desteğini alan Emel örgütü, Sabra, Şatila ve Bourj-El- Barajneh mülteci kamplarındaki FKÖ gerillalarına karşı saldırıya geçti. Saldırının amacı FKÖ'yü Lübnan'dan söküp atmaktı. 18 Haziran'da imzalanan ateşkes anlaşması da hiçbir işe yaramadı ve Eylül ayında Emel-FKÖ çatışması tekrar başladı.

Canbulat'ın İlerici Sosyalist Partisi FKÖ'den yana tutum aldı. Emel örgütünün saldırıları Şubat 1986'da bu kez Lübnan Komünist Partisi'ne yöneldi. Merkez komite üyelerinin bir bölümünün kaçırılıp öldürülmesi üzerine partinin direnişi kırıldı.

1986'nın sonuna gelindiğinde ise Emel'in Filistin mülteci kamplarına uyguladığı gıda ve ilaç ambargosunun yarattığı sıkıntılar dayanılmaz boyutlara ulaştı. Ancak bu örgüt uyguladığı ambargodan geri adım atmıyor, kamplardan kaçmaya çalışan kadın ve çocukları

bacaklarından vurarak cezalandırıyordu. Şubat 1987'de yenecek kedi, köpek gibi hayvanlar tükenince Bourj-El-Barajnef kampı sakinleri dini liderlerinden ölen kamp sakinlerinin cesetlerini yiyebilmek için izin vermesini istediler.

7 Şubat günü Arafat karşıtı Filistinli gerillalar bir kamyona doldurdukları gıda ve tıbbi malzemeyle birlikte kampa girmeyi denediler. Tümü Emel milislerinin açtığı ateş sonucu katledildi. İnsanlık dışı sonuçlar üreten bu korkunç ambargo ancak 13 Şubat gününde Emel ile İran büyükelçiliği arasında varılan anlaşma sonucu kaldırılabildi.

Bu korkunç olay, emperyalistlerin ve Arap gericiliğinin etkisiyle ortaya çıkan gruplar arası mücadelenin vardığı en kötü noktaydı.

1988 Eylül'ünde Emin Cemayel devlet başkanlığından çekilerek seçimlere kadar general Michel Aoun'un başkanlık görevini yerine getireceğini ilan etti. Aoun 14 Mart 1989'da Suriye'ye karşı bağımsızlık savaşı başlattığını duyurdu. Suriye karşıtı siyaset izleyen Irak, Aoun'u destekliyordu. Suriye ise Selim El-Hoss'u, Aoun'un karşısına çıkardı.

30 Eylül 1989'da Suudi Arabistan'ın Taif kentinde toplanan Lübnan Ulusal Meclisi, 22 Ekim günü Taif Planı'nı kabul etti. Buna göre, derhal ateşkes ilan edilecek ve bu ateşkesin işleyişini sağlayacak bir güvenlik komitesi oluşturulacaktı. Plan siyasi reformların önünü açacak bir anayasa değişikliğini ve meclisin bileşiminde Hıristiyan-Müslüman dengesizliğinin giderilmesini öngörüyordu. Taif Planı, Suriye, ABD ve Sovyetler Birliği tarafından da desteklendi. Suriye'nin Lübnan'dan asker çekmesini içermediği gerekçesiyle plana karşı çıkan Aoun'un silahlı direnişi Fransa'ya sığındığı 1990 Ekim'ine kadar sürdü.

Irak'ın 2 Ağustos 1990'da Kuveyt'e girmesiyle başlayan Körfez krizinin yeniden şekillendirdiği siyasi ortam, 1975-1990 arasında en az 130 bin ölüme, 200 bin yaralıya mal olan Lübnan iç savaşının kapanış perdesindeki olayları etkiledi. Suriye, ABD'nin Irak'a karşı o-

luşturduğu koalisyona katıldı. Bunun karşılığında, ABD, Suriye'nin elini Lübnan'da serbest bıraktı.

Dürzi lider Velid Canbulat, 2000 yılında yaptığı bir açıklamayla Suriye askerlerinin Lübnan'dan çekilmesini istedi. 2001 yılının Haziran ayında Suriye, birliklerinden önemli bir kısmını ülkenin güneyinde bırakarak Beyrut ve bölgesinden çekildi. 2005'in Mart ayında ise Suriye Devlet Başkanı Beşar Esad, iki aşamalı olarak Lübnan'dan tamamen çekileceğini açıkladı. 7 Nisan'da Suriye birlikleri Lübnan'dan çekilmeye başladı. 26 Nisan'da ise, Suriye'nin Lübnan'da 29 yıllık varlığına son vermesini simgeleyen resmi tören Rayak'taki askeri hava üssünde düzenlendi. Veda töreninin ardından son Suriye birliği iki ülke sınırındaki Mesna geçiş noktasından sınırı geçerek ülkelerine döndü.

22 yıl önce! Hüsnü Mahalli
Yeni Şafak,19 Eylül 2004

22 yıl önce dün ben Sabra ve Şatilla kamplarındaydım. Beyrut'u işgal eden İsrailliler, Hıristiyan çetelerle birlikte Filistinlilere karşı inanılmaz bir kin besliyordu.

"Olaylar 15 Eylül günü başladı...

Filistin kamplarını kuşatan İsrail askerleri anonslarla kimsenin dışarıya çıkmamasını istiyordu. Hıristiyan milisler ise Sabra ve Şatilla çevrelerinde gördükleri herkesi öldürmeye başlamışlardı. Kaçanlar ise kampların dışındaki Akka ve Gazze hastanelerine sığınıyordu.

16 Eylül sabahı yaşlı Filistinlilerden oluşan dört kişilik bir grup İsraillilerle görüşmek için kuşatma altındaki kamptan ayrıldı. Amaçları İsraillilere kampta kadın ve çocukların dışında hiçbir direnişçinin bulunmadığını söylemekti. Grup gitti, ama dönmedi.

Ertesi sabah, kampta çalışan bir Mısırlı işçi yanına 50

kadını da alarak benzer bir çaba için kamptan ayrıldı. Bu kadınların cesetleri 18 Eylül günü stadyumda bir çoğuna tecavüz edilmiş olarak bulundu.

16 Eylül akşamı İsrail Savunma Bakanı Şaron katliamı başlatma talimatı verdi. O akşam İsrailliler ve Hıristiyan milisler Akka ve Gazze Hastanelerini bastı. Hastanelerde o gün bombalanan Sabra ve Şatilla'dan gelen yaralılar vardı. İsrailli askerler ve Hıristiyan milisler Filistinli doktorlar dahil yaralıların büyük bölümünü öldürdüler. Yaralı kadınların bir çoğuna tecavüz edildi.

Ertesi gün yine hastaneye gelen İsrail askerleri ve Hıristiyan milisler hastanede çalışan yabancı doktorları kovarak geri kalan yaralı ve sığınan yaşlı ve kadınları öldürdüler.

Bununla yetinmeyen İsrailliler ve Hıristiyan milisler kamplara dalarak herkesin evlerinden çıkmalarını istediler.

Evlerinden çıkan Filistinliler kadın ve erkek olarak iki kola ayrıldılar ve ana meydana doğru yürümeye başladılar. Bu yürüyüş sırasında zaman zaman erkeklerden onar kişilik gruplar bir evin duvarına yanaştırılarak kurşuna diziliyordu. Peşinden de dozerler o evi öldürülen Filistinlilerin üzerine yıkarak toplu mezar haline getiriyordu. Bu işlem birkaç kez tekrarlandı.

Bu arada evlerinden çıkmakta geciken Filistinli kadınların büyük bölümü evlerinin önünde ve kucaklarında bebeleri ile birlikte süngü ve baltalarla öldürülüyordu evlerinden çıkmayan kadınların çoğu ise öldürülmeden önce kızlarıyla birlikte tecavüze uğradı.

Gece boyunca devam eden bu vahşet 18 Eylül sabahı

İsrailliler ve Hıristiyan milislerin kamptan ayrılması ile son buldu. İsrailliler 18 Eylül öğle saatlerine kadar hiç kimsenin kamplara girmesine izin vermedi.

Girildiğinde ise artık her şey bitmişti."

Birkaç kez ve hayal ile duygularınızla okumanızı rica edeceğim yukarıdaki satırlar Kızılhaç'ın yabancı doktorlarından ve kamptaki yaralılardan derlediği bilgilerle kaleme aldığı rapordan özetlenmiştir.

Bu olayların büyük bölümüne ben de şahittim.

18 Eylül öğleden sonra Sabra ve Şatilla'ya ilk girenler arasında ben de vardım. Gördüklerimi hayatım boyunca unutmayacağımı o gün karşılaştığım cesetlere söz vermiştim.

Her yerde üst üste istiflenmiş (Irak'taki Abu Gureib görüntülerine hatırlayın) cesetler, parçalanmış insanlar, kucaklarında bebeleriyle delik deşik edilen kadınlar, baltalarla kesilmiş kafalar, bacaklar, kollar...

Bu sahneleri böylesi kuru kelimelerle anlattığım için o insanların ruhlarından özür diliyorum.

Ve özellikle birinden...

Adının Emine olduğunu daha sonra öğrendiğim 24 yaşlarında dünya güzeli Filistinli kadını evinin önünde gördüğümde bana gülümsüyordu. Karnındaki bebeği süngü ile alınarak yanına atılmış ve vücudu delik deşik edilmişti. Sağında ve solunda yine balta ve süngülerle öldürülmüş iki çocuğu daha vardı. Evin içinde yaşlı babasının vücudunda en az 40 tane kurşun izi vardı. Annesi ise bir gün önce hastane baskınında öldürülmüştü...

Kamptaki geri kalan görüntülerin hiçbiri bu anlattığımdan daha az etkileyici değildi. Haber dünyaya yayıl

dığında herkes şoktaydı. Şaron ise yaptıklarıyla övünüyordu... Tıpkı şimdi yaptığı gibi...

28 Eylül 2000'de Şaron'un Aksa Camii'ni kirletmesi ile başlayan son İntifada'dan bu yana İsrailliler, 3400 kadar Filistinliye öldürdüler. Bunların 798'i çocuk, 111'i ise bir yaşın altında. Biri de annesinin karnındaydı. Tıpkı Sabra ve Şatilla'daki Emine'nin bebeği gibi.

Sabra ve Şatilla'da 3297 Filistinli vahşice öldürüldü. Bir o kadarı da kayıp olmuştu...

O zaman terör kelimesi henüz moda olmamıştı.

İsrail'de, Amerika'da ve Rusya'da ölen çocuk ve siviller için kıyameti koparanlara hatırlatmak istedim...

Ben, Sabra ve Şatilla'yı yaşayan, oralarda ailelerini kaybeden, 57 yıldır İsrail teröründen çeken, inanılmaz sabırlarına rağmen sorunlarına çözüm bulamayan ve Amerikan destekli İsrail tarafından yok edilmek istenen Filistinlilerin hiçbir eylemine terör demem ve diyemem!

İlle de terör kelimesini kullanmak isteyenler varsa bunu dünyaca Sabra ve Şatilla'nın sorumlusu olarak ilan edilen ve bugünün İsrail başbakanı Şaron için ve onu barış adamı ilan eden Bush için kullansınlar...

Filistinliler, hiçbir zaman İsraillilerin yaptığı gibi zevk için insan öldürmediler, öldürmüyorlar. Onlar kendi topraklarında insanca yaşama istiyorlar.

Her onurlu halk gibi"

Hepsi bu kadar.

Camp David Anlaşması

Lübnan iç savaşının Arap dünyasını karıştırdığı ve birçok endişelere neden olduğu bir gerçektir. Çünkü Lübnan'ın dini gruplar arasında parçalanması veya en azından bir ara Hıristiyanların ileri sürdüğü gibi bir federasyon ve konfederasyon şekline dönüştürülmesi olasılığı korkutucu olmuştur. Lübnan'da 1976 sonbaharında çarpışmalara bir ara son verilmesi ve barış gücünün Yeşil Hat'a yerleştirilmesinden hemen bir yıl sonra Mısır Cumhurbaşkanı Enver Sedat'ın İsrail'e gitmesi ve bundan on ay sonra da İsrail ile Camp David anlaşmasını imzalaması Arap dünyasını çok daha fazla karıştıracaktı.

Yom Kipur Savaşı'ndan sonra imzalanan Sina Anlaşması Amerikan diplomasisi için bir başarı olduğu kadar Mısır- Amerikan ilişkilerinin de büyük ölçüde değişmesini ve gelişmesini sağlamıştır. Amerika'daki Yahudi lobisinin önde gelen isimlerinden Dışişleri Bakanı Henry Kissinger'ın 31 Mayıs 1974'te İsrail ile Suriye arasında bir anlaşma sağlaması, Amerika'nın Arap dünyasındaki nüfuzunu ve Ortadoğu siyasetindeki etkisini daha da artırmıştır.

Bu atmosferden yararlanan ve Ortadoğu'da bir barış zeminini kuvvetlendirmek isteyen ABD Başkanı Richard Nixon, 12-19 Haziran günlerinde Mısır, Suudi Arabistan, Suriye, İsrail ve Ürdün'ü ziyaret etti. Nixon'ın Suriye ziyaretinde iki ülke, 1967 savaşında kesilmiş olan diplomatik ilişkilerini yeniden başlatmaya karar verdiler.

Fakat Ortadoğu gezisinin en başarılı kısmı Mısır ziyareti oldu ve Richard Nixon Mısır'da büyük gösterilerle karşılandı. 14 Haziran'da Mısır ve ABD arasındaki ilişkilerin ve işbirliğinin prensipleri konusunda bir de anlaşma imzalandı.

Amerika ile Mısır arasındaki ilişkilerin almış olduğu bu yeni şekil ve gelişme iledir ki Mısır, İsrail ile 1 Eylül 1975 anlaşmasını imzalayarak Sina'dan biraz daha toprak kazanmayı başardı. Bu da Mı-

sır'ı, yitirilen Arap topraklarını yeniden kazanmasında ve İsrail'in işgal ettiği topraklardan çekilmesini sağlamada Amerika'ya dayanma yoluna sevk etmiştir.

Mısır'ın bu sırada Amerika'ya ve genel olarak da Batı'ya eğilim göstermesine neden olan etkenlerin başında, karşılaştığı ekonomik konuların büyük etkisi olduğunda şüphe yoktur. İsrail ile yapılan savaşların yükünü kaldırmak kolay değildi. İçerideki ekonomik sıkıntıların dışında Mısır dış borçlarını da ödemekte güçlük çekmeye başlamıştı. Bu nedenden Enver Sedat 20-29 Şubat 1975 günlerinde Suudi Arabistan, Umman, Birleşik Arap Emirlikleri, Bahreyn, Katar ve Kuveyt'i ziyaret etti. Bu ziyaretler sırasında yapılan anlaşmalarla, Suudi Arabistan Mısır'a hemen 300 milyon dolarlık, Kuveyt, Katar ve Birleşik Arap Emirlikleri de 400 milyon dolarlık bir yardım yapmayı kabul etti.

Bunun arkasından Enver Sedat, 29 Mart, 10 Nisan 1975'de de Batı Almanya, Fransa, İtalya, Yugoslavya ve Avusturya'yı ziyaret etti. Sedat Yugoslavya hariç diğer ülkelerle çeşitli ekonomik yardım anlaşmaları imzaladı.

Enver Sedat bu ziyaretlerin ardından 26 ekim- 5 Kasım tarihleri arasında Amerika Birleşik Devletleri'ne gitti. Bu ziyaret sırasında Başkan Nixon Kongre'den Mısır'a 750 milyon dolarlık ekonomik ve 250 milyon dolarlık da gıda yardımının çıkmasını sağladı. Enver Sedat'ın Batı'ya yaklaşması Amerika'yı Ortadoğu siyaseti konusunda daha da cesaretlendirdi.

İsrail'de 1977 yılında yapılan seçimleri kazanan Menahem Begin liderliğinde Likud Partisi yeni hükümeti kurdu.

Sedat 9 Kasım 1977 günü Halk Meclisi'nde yaptığı konuşmada barış konusundaki kararlılığını açıkladı. Sedat barış için en büyük engelin psikolojik olduğunu, bunu kırmak gerektiğini ve gerekirse kendisinin İsrail'e gitmeye hazır olduğunu açıkladı.

Menahem Begin, bu konuşmayı ve teklifi yanıtsız bırakmadı ve Enver Sedat'ı İsrail'e resmen davet etti. Enver Sedat 19-21 Kasım

tarihlerinde İsrail'i ziyaret etti. Sedat ayrıca 20 Kasım günü Kudüs'te İsrail parlamentosunda bir konuşma yaptı. İsrail ile Mısır arasında başlayan bu diyalog Arap dünyasında büyük eleştirilere neden oldu. Özellikle Suriye, Libya, Irak ve FKÖ Sedat'ın Kudüs ziyaretine büyük tepki gösterdi.

Begin de 25-26 Aralık'ta Mısır'ı ziyaret ederek İsmaliye'de Enver Sedat ile görüştü. Bu görüşmede taraflar barış çabalarını yürütmek ve özellikle toprak konularını tartışmak amacıyla yüksek seviyede askeri komiteler kurdular. Ancak bu komitelerin yaptığı görüşmelerden bir sonuç çıkmadı. Bunun üzerine Amerika araya girerek tarafları uzlaştırmaya çalıştı. Bu çabalar da sonuçsuz kaldı. Bu arada İsrail Batı Şeria'da yeni Yahudi yerleşim yerleri kurmaya başladı. Bu girişim İsrail'in hem Mısır hem de Amerika ile ilişkilerinin bozulmasına neden oldu.

1978 Ağustos'unda İsrail'in bir yandan Amerika, bir yandan da Mısır ile ilişkileri iyice tatsız hale gelmişti. Bu nedenle ABD tekrar inisiyatifi ele aldı ve Enver Sedat ile Menahem Begin'i Washington yakınlarındaki Camp David'de görüşme masasına oturtmayı başardı. Bu görüşmelere ABD Başkanı Jimmy Carter da aktif olarak katıldı. Camp David görüşmeleri 5-17 Eylül 1978'de yapıldı, 17 Eylül'de ise Amerika, Mısır ve İsrail arasında bir anlaşma imzalandı.

Camp David anlaşması İsrail işgal devletiyle Arap dünyası arasında uzlaşma sürecinin kapısını açan ilk anlaşma niteliği taşımaktadır. Gerçi Mısır bu anlaşmayı imzaladığında Arap dünyasında bir süre yalnızlığa itilmiş, çeşitli tepkilerle karşılaşmıştı. Ancak bir yandan da Arap toplumlarının başına bela edilen uzaktan kumandalı yönetimlerin işgalci Yahudilerle uzlaşma içine girme özlemlerini pratiğe dönüştürme çabalarının da önünü açmış oluyordu.

Anlaşmaya göre İsrail 1967 Haziran savaşında işgal ettiği Sina yarımadasından çekilecek buna karşılık Mısır, İsrail'i resmen tanıyacak ve onunla diplomatik ilişkiler başlatacaktı. Böylece ilk kez bir Arap ülkesi İsrail'i resmen tanımış ve işgal ettiği topraklar üze-

rindeki gayri meşru varlığını meşru bir varlık gibi kabul etmiş oluyordu.

Anlaşma Gazze ve Batı Şeria bölgeleri hakkında tam bir açıklık getirmiyordu. Bu konuda sadece beş yıl içerisinde bu bölgelerde bir özerk yönetim kurulması için gerekli altyapı oluşturulması için çalışılmasını öngörüyordu. Ancak bu madde bağlayıcı bir nitelik taşımıyordu.

Camp David anlaşması İsrail işgal yönetimine Kudüs'le ilgili Yahudileştirme ve gasp işlemlerini yoğunlaştırması için fırsat vermiştir. Çünkü anlaşmada İsrail, Kudüs konusunun anlaşma dışında tutulmasını istedi. Bundaki amacı ise şehirdeki gasp ve Yahudileştirme faaliyetlerine zaman kazandırmaktı. Mısır yönetimi bunu kabul ederek Kudüs davasına ihanet etti. İsrail 1980 yılında Kudüs'ü başkent ilan etti. 1982'de Sina'dan çekilen İsrail bunun hemen ardından Haziran'da Lübnan'a saldırarak Beyrut'u işgal etti.

Enver Sedat Yom Kipur Savaşı'nın yıldönümü dolayısıyla 6 Ekim 1981 günü yapılan askeri tören sırasında, tören birliklerinde yer alan bazı askerlerin ateş açması sonucu öldürüldü.

Enver Sedat'ın öldürülmesi üzerine Devlet Başkanlığı görevini, Anayasa gereğince Başkan Yardımcısı Hüsnü Mübarek üzerine aldı. Enver Sedat'ın cenaze töreni 10 Ekim'de yapıldı. Hüsnü Mübarek'in devlet başkanlığı için 13 Ekim'de halk oylaması gerçekleştirildi. Mübarek'in Devlet Başkanlığı halk tarafından yüzde 81 oyla onaylandı.

Üçüncü Bölüm

Filistin'de Örgütsel Direniş

Osmanlı İmparatorluğu'nun Birinci Dünya Savaşı'ndan yenik çıkması ve hemen ardından da Filistin'in tamamen İngiltere'nin egemenliğine girmesi Filistinlilerin tepkisine ve direnişine neden oldu. Filistinliler İngiliz işgal yönetimine ve Yahudi göçüne karşı değişik zamanlarda çeşitli mücadeleler verdiler.

Bu dönemde Yahudiler, Filistin'e olduğunca fazla göç etmeye başlamışlardı. Araplar bir yandan bu göçleri engellemeye, öte yandan da Filistin'de bağımsız bir Arap devletinin kurulmasına çalışıyorlardı. İngilizlerin çabası ise, Araplarla, Yahudiler arasında bir denge kurmaktı.

Bu denge kurma çabası Filistin'de Yasama Konseyi oluşturma kararında açıkça görülebilmektedir. 10 Ağustos 1920'de yayımlanan Kraliyet Kararnamesi, kurulacak Yasama Konseyi'nin 12 üyesinin seçimle belirlenmesini öngörüyordu. Ancak Arapların hiçbiri seçimlere katılmadı. Bunun üzerine İngiliz işgal güçleri, 10 üyesi halkın temsilcilerinden oluşan 20 üyeli bir Danışma Konseyi kurma yoluna gitti. 10 üyenin 4 tanesi Müslüman, 3 tanesi Hıristiyan ve 3 tanesi de Yahudi olacaktı. Fakat Araplar bu 4 üyeyi vermeyi de reddettiler.

Bu arada İngiliz manda yönetimi, kendileriyle yapılacak görüşmeleri yürütecek bir Yahudi Ajansı ile Arap Ajansı kurulmasını istiyordu. Araplar bu öneriyi de reddettiler.

Araplar, İngiliz işgalcilerle işbirliği yapmaya yanaşmıyorlardı. Çünkü Araplara göre, Yahudiler Filistin sorununun asli bir unsuru değildi. Oysa İngilizler, Yahudileri bir unsur olarak ele almaktaydı. İşte bu durum, yani İngiliz işgalcilerin Yahudileri de hesaba katma çabalarına karşılık Arapların Yahudileri yok saymaları çatışmaların başlıca nedenini oluşturmaktadır.

Araplarla, İngilizler arasındaki görüş ayrılığı ister istemez bir Arap-Yahudi çatışmasını da beraberinde getirmiştir. Araplarla, Yahudiler 1920'de başlayıp 1939 yılına kadar çatıştılar.

1930'larda Filistinliler siyasi görüşleri açısından şu gruplara ayrılmışlardı.

Filistin Arap Partisi; Hüseyni ailesinin partisi. Lideri Cemal Efendi el Hüseyni'ydi. Gücünü Kudüs Müftüsü Hacı Emin Efendi El-Hüseyni'den alıyordu.

Ulusal Savunma Partisi; Lideri Neşaşibi ailesinden Ragıp bey El- Neşaşibi'ydi. Bu aile Hüseynilerle koyu bir rekabet içindeydi. Ragıp bey Osmanlı Meclisi Mebusanı'nda milletvekilliği yapmıştı. Bu parti, Hüseyniler gibi Yahudilere ve Siyonizm'e düşman olmakla birlikte şiddete başvurulmasına karşıydı. İngiliz yönetimine karşı da ılımlı bir tutum takınıyordu. Partinin yayın organı Filastin'di.

Bağımsızlık Partisi; Ulusal Savunma Partisi'nin karşısında yer almıştı. 1931 Aralık ayında Kudüs'te toplanan Pan-İslam Kongresi kararlarına dayanarak, 1932 yılında Avni Abdülhadi liderliğinde kurulmuştur. Geniş Arap dünyasının birlik ve bütünlüğü içinde Filistinlilerin bağımsızlığını, manda yönetiminin sona erdirilmesini, Balfour Bildirgesi'nin feshedilmesini ve Filistin'in tamamen Arap denetimi altında bulunmasını savunmuştur. Yayın organı El-Difa'ah'dı.

Diğer siyasi gruplar ise, Kudüs Belediye Başkanı Dr. Hüseyin E-

fendi El-Halidi'nin de üyesi bulunduğu Reform Partisi, Yakup Efendi El-Guseyn'in lideri olduğu Arap Gençlik Örgütü ve Abdüllatif bey Salah'ın liderliğindeki Ulusal Blok'tu.

Mısır lideri Cemal Abdülnasır'ın 1956'da Süveyş Kanalı'nı ulusallaştırdığını açıklamasının ardından İngiliz ve Fransız emperyalizminin İsrail'i yönlendirmesiyle 2. Arap-İsrail savaşı başladı. Savaş 3 Kasım'da ateşkesle sonuçlandı. Bu yıllarda aynı zamanda Filistinliler içinde de ulusal bilinç giderek güçlenmekteydi. Bir araya gelen Filistinli aydınlar ulusal kurtuluş mücadelesinin zaman geçirilmeden başlatılmasının kaçınılmaz olduğu üzerinde duruyorlardı. İşte bu dönemde Filistinliler Arap devletleri yönetimlerinin inisiyatifi dışında örgütlenmeye başladılar. Bu örgütlerin içinde El Fetih, gerek eylemleri, gerekse Ortadoğu siyasetindeki öncü rolü nedeniyle en dikkati çeken örgüt oldu.

Konuya kronolojik olarak bakacak olursak, Filistin halkının Yahudilere karşı mücadelesi 1920'lere kadar gitmektedir. Ancak İsrail devletine karşı örgütlü mücadelenin 1955 yılında Başkan Nasır'ın Gazze'deki Filistinlilere gerilla eğitimi verdirmesiyle başladığı söylenebilir.

Gerilla eğitimi alan Filistinliler Fedayin adı altında İsrail'e karşı saldırılar düzenlemeye başladılar. Ancak Fedayin hareketi kısa ömürlü oldu. Çünkü 1956 savaşında Gazze'nin İsrail tarafından işgali üzerine bütün Fedayin üyelerinin listesi İsrail'in eline geçmişti. Filistinlilerin bundan sonraki Fedayin yani gerilla örgütlenmesinin ikinci aşaması El Fetih'in kurulmasıdır.

El Fetih

Arafat'ın adıyla birlikte anılan 'Hareketi Tahriri Filistiniye' (Filistin Kurtuluş Hareketi) adlı örgüt, Arapça adının baş harfleri HTF'nin tersten okunuşu olan FTH yani El Fetih adını kullanıyor

El Fetih 1958 yılında Kuveyt'te aralarında Ebu Ammar (Yaser A-

rafat), Ebu Cihad (Halil El Vezir) ve Ebu İyad'ın da (Salah Halef) bulunduğu çoğu mühendis, memur ve öğretmen olan küçük-burjuva aydın bir grup tarafından kuruldu. İlk kurulduğunda kurucuları arasında ideolojik bir netlik yoktu. İçlerinde "solcu" olarak bilinen de, eskiden "Müslüman Kardeşler" örgütüne üye olanlar da vardı. Hemfikir oldukları ortak nokta İsrail'in yıkılarak bağımsız bir Filistin devletinin kurulması ve bunun da ancak silahlı mücadele ile mümkün olabileceğiydi.

El Fetih'in kuruluşundan bu yana sahip olduğu yalnızca ulusal kurtuluş mücadelesini temel alan bu küçük burjuva ulusalcı çizgisi ileride ona Filistin burjuvazisi ve Arap devletlerinin desteğini almada avantaj sağlarken aynı zamanda bu devletlerin etkisi altına girmesine ve uzlaşmacı bir çizgiye yönelmesine de yol açtı.

1959 yılında Ürdün Komünist Partisi'nden ayrılan bir grupla birlikte "Falastinuna" (Filistinimiz) isimli gazeteyi çıkarmaları, Ürdün, Suriye ve Lübnan'da El Fetih hücrelerinin örgütlenmesini hızlandırdı. Kurulduğu ilk günlerden itibaren faaliyetlerini uzun yıllar büyük bir gizlilik içinde yürüttü.

El Fetih'in örgütlenme şekli şöyleydi; Mülteci kamplarında Mülteci Komiteleri vardı ve bu komiteler Harcketin Bölge Komiteleri'ne bağlıydı. Her Bölge Komitesi temsilcisini Merkez Komitesi'ne gönderiyordu. Merkez Komitesi'nin yönetim organı El Fetih Polit Büro'sudur. Hareketin askeri kolu El-Assifa'dır ve politik örgüte bağlıdır.

1962 yılında Cezayir Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın başarıya ulaşması, silahlı mücadelenin önemini göstermesi yanında Cezayir yönetiminin El Fetih kadrolarına gerilla eğitimi konusunda yardım sağlaması gerilla mücadelesinin gelişmesine hizmet etti.

Başlangıçta gerilla savaşı veren El Fetih, 1968'de Filistinlilerin başlıca örgütüydü. Örgüt, 1967 savaşında Kerame direnişiyle öne çıktı ve Filistin Kurtuluş Örgütü içinde etkin oldu.

1971'de Ürdün iç savaşı sırasında Ebu İyad'ın öldürülmesi üzeri-

ne, El Fetih'in içinden "Kara Eylül" adıyla bir grup koptu ve bu grup, 1972 Münih Olimpiyatları'nda 11 İsrailli sporcuyu öldürerek adını duyurdu.

Ebu Cihad da, 1988'de Tunus'ta silahlı saldırıda öldürüldü. El Fetih'in karargahı, 1982 yılına kadar Lübnan'da kaldı, İsrail'in bu ülkeyi işgaliyle buradan ayrıldı. Bu süreçte El Fetih içinde Arafat'ı uzlaşmacı olmakla suçlayan birçok grup doğdu, ancak 1987'deki FKÖ Konseyi toplantısında Arafat'ın önderliği bir kez daha onaylandı.

Filistin Kurtuluş Örgütü'nün kuruluşu

El Fetih'in örgütlenmesi ve hızlı gelişimi Mısır Devlet Başkanı Cemal Abdülnasır'ın dikkatini çekiyor ve kendi denetimi dışında örgütlenen bu gücü engellemeye çalışıyordu. Nasır'ın çağrısı üzerine Ocak 1964'de yapılan toplantıda Arap Birliği'nde Filistin temsilciliğine Nasır'ın desteklediği Ahmet Şukayri seçildi. Şukayri'ye Filistinlileri temsil edecek bir siyasal örgüt kurma görevi verildi.

Filistin mücadelesini denetimleri altında tutmak isteyen Arap devletlerinin oluşturduğu Filistin Ulusal Konseyi 2 Haziran 1964'te Kudüs'te Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ)'nün kuruluşunu ilan etti. Filistin Ulusal Konseyi Mısır, Suriye, Ürdün, Katar, Kuveyt ve Irak hükümetleri tarafından seçilmiş olan 242 üyeden oluşuyordu.

Başkanlığına Birleşmiş Milletlerde Arap birliği genel sekreter yardımcısı ve Suudi Arabistan sürekli temsilcisi olan Ahmet Şukayri'nin seçildiği FKÖ'ye bağlı olarak, Eylül ayında toplanan Arap Zirvesinde, Arap ordularında görev yapan Filistinlilerden Filistin Kurtuluş Ordusu kurulması kararı alındı.

Filistin Kurtuluş Ordusu'nu oluşturan dört tugay Mısır, Irak ve Suriye'de bulunmaktaydı. Bu Tugaylar bulundukları Arap ülkeleri tarafından eğitilip silahlandırılmıştı. FKÖ bu tugayları bulundukları Arap ülkelerinden izin almadan kullanamamaktaydı.

Arap ülkeleri ve Nasır'ın Filistin mücadelesini kendilerine ba-

ğımlı kılınayı amaçlayan bu politikaları üzerine, El Fetih kadroları silahlı mücadeleyi başlatma kararı alarak 1964 yılı sonunda Ürdün Nehri'nin Batı yakasına (Batı Şeria)'ya yerleşti. 1 Ocak 1965'de İsrail'in Ürdün Nehri'nin yatağını değiştirmek için inşa ettiği tesislere yönelik ilk saldırısını gerçekleştirerek silahlı mücadeleyi başlattı.

Suriye'nin bu dönemde topraklarını kullanma izni vererek El Fetih'i desteklemesi, gerillanın etkinliğini kısa sürede arttırdı. El Fetih'in yürüttüğü gerilla mücadelesinin Filistin ve Arap halkı arasında sempatiyle karşılandığı bu dönemde Haziran 1967'de, Arap ülkelerinin büyük bir yenilgi aldığı Altı Gün Savaşı yaşandı.

Bu savaştan sonra kuruluşundan beri FKÖ'nün başkanlığını yürüten Şukayri istifa etti. 1968 Kasım'ında aralarında El Fetih'in de bulunduğu pek çok gerilla grubu FKÖ'nün meclisi niteliğinde olan Filistin Ulusal Konseyi'ne girdiler. Yaser Arafat 1969 yılında FKÖ'nün Yürütme Kurulu başkanlığına getirildi. Bu tarihten sonra FKÖ'nün politikası değişmeye başladı ve daha mücadeleci bir örgüte dönüştü.

Bu savaş sonunda teknik açıdan güçlü, ABD emperyalizminin desteğindeki İsrail'in, düzenli cephe savaşıyla ve kendi örgütlerini kurmuş Filistinlilerin katkısı olmadan yenilemeyeceği gerçeği ortaya çıktı.

Bu gerçekle birlikte o güne kadar El Fetih'e karşı olan Nasır, Arafat ile yakınlaşmaya başladı. Altı gün savaşından sonra El Fetih savaştan önceki sınırlarda eylemlerini yoğunlaştırırken ilk kez bildirilerinde kendi ismini kullanmaya başladı. Bildirisinde "Bugün Filistin halkı kendi kaderini ellerine almaya karar vermiştir." diyordu.

Arafat yönetimi 1973'ten sonra diplomatik etkinliğe ağırlık vererek FKÖ'nün bir sürgün hükümeti niteliği taşıdığını vurguladı. 1974'te Arap Birliği, İslam Konferansı Teşkilatı, Afrika Birliği (OAU), ardından 22 Kasım 1974'te da BM Genel Kurulu FKÖ'yü 4.5 milyon Filistinlinin tek meşru temsilcisi olarak tanıdı.

Aynı tarihte FKÖ, BM Genel Kurulu'nda konuşma yapan hükümet dışı ilk örgüt oldu. Eylül 1976'da Arap Birliğine tam üye olan FKÖ, öbür birlik üyeleri gibi 1979'da Mısır ve İsrail arasında imzalanan Camp David anlaşmasının görüşmeleri dışında kaldı.

6 Haziran 1982'de İsrail, Lübnan topraklarını işgal etti ve FKÖ'nün karargahının bulunduğu Beyrut'u kuşattı. ABD'nin aracılığıyla İsrail, Lübnan ve FKÖ temsilcileri arasında yapılan görüşmeler sonucunda Filistinliler, 21 Ağustos- 1 Eylül arasında ABD, Fransa ve İtalyan kuvvetlerinin gözetiminde Beyrut'u terk ederek dost Arap ülkelerine dağıldılar.

Arafat karşıtı Filistin Kurtuluş Ordusu kuvvetleri ile "terk cephesi"ni oluşturan öteki örgütler, Suriye birliklerinin desteğiyle Kasım 1983'te Lübnan'ın kuzeyindeki Trablusşam kentinde Arafat ile 5 bin yandaşını kuşattılar. Arafat ve ona bağlı birlikler. Kenti terk etmek zorunda kaldı. Bu yenilgiden sonra Arafat Arap ülkelerinin liderleriyle ilişkilerini sürdürerek diplomatik etkinliğini yeniden kazanmaya çalıştı.

Nisan 1987'de Cezayir'de toplanan Filistin Ulusal Konseyi'nde FKÖ'nün birliği yeniden sağlandı. Aynı toplantıda Arafat örgütlerin desteğini yeniden kazandı. 1987 sonunda işgal altındaki Filistin topraklarında başlayan ayaklanma FKÖ'nün genel yönlendirmesi altında gelişti.

Filistin Halk Kurtuluş Cephesi

George Habbaş ve Nayef Havetma gibi önder kadroların bizzat katıldığı Yemen iç savaşının da etkisiyle Arap Ulusalcı Hareketi hızla radikalleşerek sola yaklaştı. 1962 yılında Arap Ulusalcı Hareketi'nin Mısır Devlet Başkanı Nasır'ın etkisinden kurtulmasıyla Hareket içinde çeşitli örgütlenmeler ortaya çıktı. Bunlardan en önemlisi Arap Ulusalcı Hareketi içinde yer alan Geriye Dönüş Yiğitleri ile Suriye'de kurulmuş olan Filistin Kurtuluş Cephesi'nin birleşerek Filistin Halk Kurtuluş Cephesi'ni oluşturmalarıdır.

Filistin Kurtuluş Cephesi İngiltere'de eğitim görmüş Filistinli bir subay olan Ahmet Cibril tarafından Suriye'de 1959'da kurulmuş ve 1961 yılında gerilla eğitimine başlamıştı.

Arap Ulusalcı Hareketi içinde Filistin kolu olarak Kudüslü Ortodoks bir aileden gelen George Habbaş tarafından örgütlenen "Geriye Dönüş Yiğitleri" ise 1962'de kendilerini Marksist- Leninist ilan etmişlerdi. 1966'da gerilla mücadelesi ve silahlı savaşı temel alan bir çizgiyi benimseyen örgüt eylemlere başlama kararı aldı ancak, Habbaş'ın Mısır'a yaptığı ziyarette Nasır'ın önerisiyle bir sene gerilla eylemlerini erteledi.

Altı Gün Savaşı'ndan sonra ise bu iki grup birleşerek FHKC'yi kurdu. 6 Ekim 1967'de ilk silahlı eylemini gerçekleştiren FHKC kuruluşunu 21 Aralık'ta yayınladığı bir bildiri ile Filistin halkına duyurdu.

FHKC, El Fetih'ten farklı olarak Ulusal Kurtuluş mücadelesini sınıfsal temele oturtmayı, bağımsızlık mücadelesinin toplumsal dönüşümü sağlayacak bir sosyal devrimi de içermesini savunmakta ve Filistin'in kurtuluşu sorununu Ortadoğu devriminin bir parçası olarak görmekteydi.

FHKC'nin kuruluşundan yaklaşık 1 yıl sonra mücadeleyi kendiliğindenci ve salt askeri bakış açısının hakim olduğu bir tarza indirgeyen Ahmet Cibril, FHKC'den ayrılarak Filistin Halk Kurtuluş Cephesi-Genel Komutanlık (FHKC-GK) adıyla kendi örgütünü kurdu.

FHKC adını uçak kaçırma eylemleriyle duyurdu. İlk uçak kaçırma eylemi 22 Temmuz 1968'de gerçekleşti. Roma'dan İsrail'e gitmekte olan bir İsrail El-AI uçağı kaçırılarak Cezayir'e indirildi. İsrail'in elindeki 15 tutuklu Filistinlinin serbest bırakılması üzerine eylem sona erdi. Yolcular serbest bırakıldı.

Ancak bu olaydan kısa bir süre sonra FHKC üyesi iki Filistinli gerilla 26 Aralık günü Atina havaalanında 41 yolcu ve 10 mürettebatı ile Paris ve New York'a hareket için bekleyen Boeing-707 El-

AI uçağına makineli tüfek ve bombalarla saldırdılar. 1 yolcu öldü, bir mürettebat yaralandı. Bunun üzerine İsrail komandoları da 28 Aralık günü Beyrut Havaalanı'na saldırdılar ve Ortadoğu Havayollarına (MEA) ait 13 yolcu uçağını tahrip ettiler.

Lübnan ve İsrail'in karşılıklı şikayeti üzerine BM Güvenlik Konseyi 29 Aralık'ta sorunu ele aldı. Yapılan görüşmeler sonunda Konsey, Beyrut Havaalanı'na yaptığı saldırıdan dolayı İsrail'i kınayan bir karar aldı.

Beyrut baskınının ardından 18 Şubat 1969 tarihinde aralarında Leyla Halit'in[18] de bulunduğu beş Filistinli Gerilla Zürich'te, Tel-Aviv'e hareket için hazırlanmakta olan bir El-AI uçağına makineli tüfek ve patlayıcı maddelerle saldırdılar. Uçakta büyük hasar meydana gelirken yolculardan 17'si yaralandı.

1970 yılında Ürdün'deki Haşimi Krallığı'nın Filistinlilere yaşattığı bozgunun (Kara Eylül olayları) ardından FHKC bakış açısını değiştirdi. 1971 yılında FKÖ'ye katıldı. 1972 yılından itibaren İsrail hedeflerine saldırılar gerçekleştirdi. 1973 yılından sonra FKÖ'nün ılımlı tavrına karşı en büyük tepki FHKC'den geldi. Ufak tefek grupların yanı sıra Filistin Demokratik Halk Kurtuluş Cephesi de FHKC'nin yanında Ortadoğu'daki barış çabalarına açıkça karşı çıktı.

El Fetih ile FHKC arasında varolan ayrılıklar 1982 yılında Lübnan'ın işgali sırasında arttı. FHKC, Ürdün ile yapılan görüşmelere

---

18- Leyla Halit; 1944 yılında Hayfa'da doğdu. 1948'de ailesiyle birlikte Lübnan'a göçtü. Doğduğundan itibaren mülksüzlük hissiyle yoğruldu. Beyrut'ta sefalet içinde geçen çocukluğu, akrabaların yanında yakasını bırakmayan sığıntılık hissi onu öfkeyle kavrulmuş bir sıla özlemine gömdü. Filistinlilerin acısını, bu acının müsebbibini anlamaya çalıştı. Mücadeleye karar verdiğinde henüz 15 yaşındaydı. Filistin Kurtuluş Cephesi'nin eğitim kamplarında hırsı ve yeteneğiyle sivrildi. Kadınların hep bir adım geriden yürüdüğü bir kültürde silah, arayı kapatıyordu. Leyla silahlanmıştı. 29 Ağustos 1969 günü, bir TWA uçağını kaçırarak Şam'a indirdi. Filistin Halk Kurtuluş Cephesi'nin uçak kaçırma eylemleriyle amaçladığı, Filistin'in sesini duyurmak, umursamaz dünyanın başını Filistinlilerin acılarına çevirmesini sağlamak, İsrail hapishanelerinde yatan arkadaşlarını da ellerindeki rehinelerle takas etmekti.

karşı çıkarak kendisini yeniden Arafat karşıtı koalisyonun merkezi haline getirdi. Bununla birlikte FHKC, paralel bir FKÖ'nün ortaya çıkması fikrine Filistin hareketini zayıflatır gerekçesiyle karşı çıktı.

George Habbaş'ın rahatsızlığından dolayı liderliği bırakmasının ardından bu göreve getirilen Ebu Ali Mustafa (Mustafa Ali Kasım Zibri), İsrail tarafından 27 Ağustos 2001'de öldürüldü. Ebu Ali'nin yerine 3 Ekim 2001'de FHKC içinde köktenci bir gruptan olan ve Oslo barış anlaşmasına karşı çıkan Ahmet Sedat seçildi.

FHKC, Ebu Mustafa'nın öldürülmesinden sonra, misilleme yapacağını ve üst düzey Filistinlilere yönelik İsrail'in saldırılarına karşılık vereceğini açıkladı. FHKC, İsrail Turizm Bakanı Rehavam Zeevi'nin Ekim 2001'de Kudüs'te öldürülmesinin sorumluluğunu üstlendi ve İsrail'e yönelik eylemlere hız verdi.

Ahmet Sedat ve üç arkadaşı İsrail Turizm Bakanını hedef alan FHKC'nin eyleminden sonra tutuklandı. Filistin Yüksek Mahkemesi tarafından verilen beraat kararın ardından İsrail askerleri 14 Mart 2006'da uzun namlulu ve buldozerlerle Ahmet Sedat'ın tutulduğu Eriha Cezaevi'ne saldırdı, çıkan çatışmada 2 Filistinli öldü. İsrail'in amacı Ahmet Sedat'ı öldürmekti.

Suriye, Lübnan, İsrail ve işgal altındaki topraklarda faaliyet gösteren FHKC, Suriye ve Libya'dan aldığı mali ve askeri yardımlarla varlığını devam ettirdi.

FHKC'nin siyasal örgütlenmesi

FHKC'nin siyasi örgütlenmesi için gerekli kadrolar, siyasi kadro okulunda yetiştirilmektedir. Cephe üyesi olup herhangi bir bölge ya da birimde çalışma yapanlar hücre tipinde örgütlenirler ve her cephe üyesi bu hücre içerisinde çalışır.

Hücreler bir hiyerarşi içerisinde bulunmaktadır. Her alan ve birimdeki çalışmaya en üst örgütlenme olan Merkez Komite yön vermektedir. Cephe'nin en üst organı Siyasi Genel Komite'dir. Filistin

halkının yaşadığı her mülteci kampında FHKC'nin siyasi alt büroları bulunmaktadır. Bu siyasi bürolar sosyal, örgütsel, ideolojik, politik çalışmayı birlikte yürütürler.

FHKC'nin askeri alandaki çalışması, siyasi alandaki çalışmadan ayrı olarak örgütlendirilmiştir. Tüm askeri program ve planlar askeri bürolar ve askeri sorumlular tarafından hazırlanır. Ancak tüm bu çalışmalar FHKC'nin siyasi çalışmalarına bağlı, onun denetimi ve kumandası altında FHKC'nin siyasi üst örgütlenmesi tarafından yürütülür.

Askeri alanda çalışan Cephe üyeleri, içinde bulundukları hücrelerde haftalık toplantılar yaparak raporları o bölgeyle ilgili siyasi büroya iletirler.

FHKC komşu ülkelerde diğer Filistin örgütleri gibi İsrail içine baskın yapmak için üstlenmiş baskın grupları yerleştirmiştir. FHKC, Filistin davasını dünyaya tanıtmak için Filistin ve İsrail dışındaki ülkelerde bu tür eylemlerine son verdiği 1973'e kadar uçak kaçırma vb. 16 eylem gerçekleştirdi.

Filistin Demokratik Halk Kurtuluş Cephesi

1969 yılında Ürdünlü Ortodoks bir aileden gelen Nayef Havetma'nın öncülük ettiği bir grup Beyrut'ta yayınlanan "El Hurriyah" isimli dergide FHKC'yi küçük burjuva entelektüel bir örgüt olmakla eleştiren bir bildiri yayınladıktan sonra ayrılarak, iki hafta sonra FDHKC'yi kurduklarını açıkladılar.

FHKC'nin daha solunda bir siyasi çizgiyi benimseyen ve bugün yaklaşık 500 üyesi olduğu sanılan örgüt, çok sayıda silahlı saldırının sorumluluğunu üstlendi. FKÖ'nün 1982'de Lübnan'dan çıkarılmasından sonra, FDHKC'nin merkezi de Şam'a kaydırıldı. 1991'de örgüt içindeki bir ayrışma sonucu, bir kanat FKÖ'ye giderken, diğer kanat daha sert bir çizgi benimsedi.

Havetma liderliğindeki grup, 1993'de başlayan İsrail-Filistin barış sürecine ve Oslo anlaşmasına muhalefet etti. İsrail-Filistin güvenlik görüşmelerine de karşı çıkan FDHKC, Ekim 2004 sonunda

barış görüşmelerinin yeniden başlamasına yönelik Fransız girişimini memnuniyetle karşıladığını açıkladı.

EL Aksa Şehitleri Tugayı

Adını ikinci intifada eylemlerinde duyuran El Aksa Şehitleri Tugayı örgütünün El Fetih'e bağlı olduğu söyleniyor. Ancak şimdiye kadar hiçbir El Fetih yöneticisi bunu doğrulamadı. İsrail ise, El Aksa Şehitleri Tugayı'nı, El Fetih'in bir parçası olarak nitelendirdiği Tanzim'in sokak gücü olarak faaliyette bulunduğunu öne sürüyor. Ancak Filistinliler Arapça örgüt anlamına gelen Tanzim için böyle bir örgütlenmenin var olmadığını belirtiyor.

Örgüt, Batı Şeria ve Gazze'de İsrail askerleri ile yerleşimcilere karşı düzenlenen çok sayıda saldırı ile intihar eylemlerini üstlendi. El Fetih ve diğer Filistinli gruplar, 2003 Haziran ayında İsrail'le ateşkesi kabul ederken, El Aksa buna yanaşmadı. El Aksa Şehitleri Tugayı liderleri, İsrail askerlerinin sık sık hedefi oldu.

İsrail ikinci Filistin intifadasının lideri Mervan Barguti'nin[19],

---

19- Mervan Barguti; Siyaset bilimi eğitimi gören ve Bir Zeyt Üniversitesi'nden uluslararası ilişkiler alanında master derecesine sahip olan Barguti. iyi derecede İngilizce bilgisiyle yabancı medyanın yakından tanıdığı bir isim. 15 yaşında katıldığı El Fetih'in bugün genç kanadını temsil eden Barguti, İsrail cezaevlerinde de İbranice öğrendi. Birinci intifada öne çıkan Barguti, İsrail tarafından tutuklanmış, daha sonra Ürdün'e sürülmüştü. Barguti, 1996 yılında Filistin Yasama Konseyi'ne seçilerek milletvekili oldu. El Fetih'le bağlı örgütlerin başı olmakla suçlandı 1993 Oslo Barış Anlaşması'na destek veren, İsrail içinde sivillere saldırılmasına karşı çıkan Barguti, 2000 yılında patlak veren ikinci intifadan sonra daha fazla militanlaştı. İkinci Filistin intifadasında lider olarak anılan Barguti, İsrail tarafından El Fetih'le bağlantılı Tanzim'in ve El Aksa Şehitleri Tugayı'nın başı olmakla suçlandı. El Aksa, 2002'de yayınladığı bir bildiride Barguti'nin liderleri olduğunu belirtti. Barguti ise El Aksa'nın kurucusu olduğunu yalanlamasına rağmen, bu örgütün İsrail'i hedef alan bazı eylemlerini övmüştü. Filistinliler arasında hayli popüler olan Barguti, 2002 yılında İsrail tarafından ele geçirilerek beş İsraillinin ölümüne karıştığı iddiasıyla beş kez müebbet, iki saldırıdan da 20'şerden 40 yıl hapis cezasına çarptırılmıştı. Mervan Barguti, hakkındaki tüm iddiaları reddederek seçilmiş bir Filistin milletvekili olduğu savunmasını yapmıştı..

Tanzim'in ve El Aksa'nın lideri olduğunu iddia etti. Ancak Barguti bunu her seferinde yalanladı. Filistin hareketinin önde gelen isimlerinden Barguti, 2002'de İsrail tarafından yakalanarak çok sayıda kişinin ölümüne neden olmakla suçlandı.

Yaser Arafat

Tüm ömrünü Filistin davasına adayan Yaser Arafat'ın, başkaları için '"normal" denecek bir yaşantısı hiç olmadı. Yaser Arafat'ın yaşamının, Filistin tarihiyle özdeş olduğunu söylemek yanlış olmaz, Çünkü Arafat'ın yaşamını Filistin'den, Filistin'in tarihini de Arafat'ın yaşamından soyutlamak mümkün değildir. Onunki bir yaşam değil, aslında bir tarihtir.

Yaser Arafat'ın asıl adı Muhammed Abdurrahman Abdürrauf Arafat El-Kudva'dır. Arafat,[20] henüz 19 yaşındayken İsrail devletinin ilanıyla sonuçlanan Arap-Yahudi çatışmasına katılmıştı.

24 Ağustos 1929 yılında Kahire'de doğdu. Çoban, tüccar, Pakistanlı işadamı, hatta yaşlı bir kadın kılığında İsrail topraklarına baskınlar düzenlerken kod adı, kurucu anlamına gelen Ebu Ammar'dı. 1994'te, Nobel Barış Ödülü'nü alırken ise, herkes onu, Filistin lideri Yaser Arafat olarak tanıyordu.

Dünyanın en çalkantılı bölgesinde doğan Yaser Arafat'ın çocukluğunu geçirdiği dayısı Selim Ebu Saud'a ait ev, İsrail'in Doğu Kudüs'ü işgalinden sonra, ağlama duvarına yer açmak için yıkıldı. Bu ev, gerek Mescidi Aksa'ya olan yakınlığı, gerekse dayısı Selim'in uzaktan akrabası olan Şeyh Hasan Ebu Saud'un yaptığı ziyaretlerle Filistin direnişinin kurgulandığı merkezlerden biri haline gelmişti.

İngiliz manda yönetimine ve onun uzantısı olarak algılanan Yahudi yerleşimlerine karşı direniş Kudüs Müftüsü Hacı Emin El Hüseyni (1895-1974) tarafından yürütülüyordu. Şeyh Hasan Ebu Saud,

---

20-Yaser adını sahabeden Yaser bin Ammar'a atıfla sonradan almıştır. Zaten kullandığı kod adı da Ebu Ammar'dı.

Kudüs Müftüsünün sağ koluydu. Bu nedenle Arafat'ın yaşadığı evi bir savaş komuta merkezine çevirmiştir. Burada, Hacı Emin El Hüseyni bir devlet başkanı rolündeydi. Evde yapılan toplantılarda bir de Filistin ordularının komutanının adı sıkça geçiyordu. Bu kişi Abdülkadir El Hüseyni'ydi.

Arafat her iki isme hayranlıkla bağlanmıştı. Hatta Hacı Emin el Hüseyni'nin Nazi Almanya'sı ile işbirliği yapması bile Arafat için eleştirilecek bir şey değildi. Hitler, Hacı Emin'e Berlin'de bir ofis vermiş ve İslam dünyasının yeni halifesi olarak lanse ettiği bu adamdan İngiliz sömürgeciliğine karşı bir Müslüman-Arap ayaklanması örgütlemesini istemişti.

İkinci Dünya Savaşı sonrası Mısır'a dönen Müftü Hacı Emin'in Filistin'e geçme girişimleri başarısız olunca direnişin merkezi Kahire'ye kaydı. Arafat bu yıllarda gerçekleştirilen sokak gösterilerinde kilit bir rol üstlendi. 1949'da Hacı Emin'den maddi yardım ve silahlı mücadele için destek istedi. Bu desteği alamayınca Arafat'ın Hacı Emin'e olan hayranlığı sona erdi.

Arafat, gençliğinde neşeli ve enerji doluydu. Çevresindekileri kolayca etkileyebilen Arafat, Kahire Üniversitesi'nde okurken, Müslüman Kardeşler Örgütü'nden bazı kişilerle tanıştı. Onlar Filistin'in kurtulması için önce Arap rejimlerinin devrilmesi gerektiği tezini savunuyorlardı. Arafat, 1948-49 Arap-İsrail Savaşı'nda Müslüman Kardeşler Örgütü'ne bağlı gönüllüler arasında Gazze'deki çatışmalara katıldı.

Arafat, Müslüman Kardeşlerin kamplarında tanıştığı Salah Halef'ten (Ebu İyad) aldığı enerjiyle kendini yine Filistin davasının içinde buldu. Arafat, Ebu İyad'ın desteğiyle aday olduğu Kahire Filistinli Öğrenciler Birliği'nin lideri seçildi. Uluslararası toplantılarda Filistin sorununun sözcülüğünü yapmaya, daha o zamanlar başladı. Üniversiteden sonra, kısa bir süre, Kuveyt'te inşaat mühendisliği yaptı.

Arafat'ın 1950'lerin ikinci yarısında kendisine dava arkadaşı ara-

yışı Kuveyt'e gitmeden önce tanıştığı Halil Vezir'le ayrı bir boyut kazandı. Halil El-Vezir, Gazze'de yaşıyordu ve Arafat'tan altı yaş daha küçük olmasına karşın askeri stratejisi Arafat'a kıyasla oldukça gelişmişti. İsrail'in yenilmezliğine inanmıyor, Arap ülkelerinin de İsrail ile gerçek bir savaşa lafla ikna edilemeyeceğini düşünüyordu.

Arafat'a sunduğu, "İsrail'e yönelik gerilla saldırıları ile İsrail'i misillemeye, bu sayede de Arap ülkelerini yeni bir savaşa zorlama stratejisi" takip eden on yıl boyunca Arafat'ın ve El Fetih'in tek savaş stratejisi oldu.

Ebu İyad gibi Kuveyt'e giden ve fakat asıl işi Filistinlilerin kurduğu bütün örgütler arasında iletişim sağlamak ve El Fetih'e katılımları denetlemek olan Halil el Vezir kısa zamanda Ebu Cihad adıyla ün saldı.

Arafat'ın Kuveyt yıllarında tanıdığı Halit Hasan, Faruk Kaddumi ve Ahmet Kurey gibi isimler yıllar boyunca onun dava arkadaşı olmaya devam etti. Ancak hiçbirinin etkisi Ebu İyad ve Ebu Cihad kadar yapıcı, Ahmet Şukayri kadar belirleyici olmadı. Şukayri ile Arafat'ın yolları daha Arafat'ın Kahire'de Filistinli Öğrenciler Birliği'nin başkanlığını yaptığı dönemde birleşmişti. Ancak o dönemde Şukayri Suudi Arabistan adına çalışıyor ve Arap Ligi adına Filistinli öğrencilere burs verilmesi için çaba gösteriyordu. Buna karşılık Arafat, Mısır'da yeni yeni ünlenmeye başlayan bir öğrenci lideriydi.

Yaser Arafat 1958'de El Fetih'i kurdu. Örgütün, İsrail topraklarına düzenlediği vur-kaç eylemlerinde, bizzat yer aldı. 1967 Savaşı, Filistin halkı için gerçek bir yıkımdı. Batı Şeria ve Gazze Şeridi elden gitmişti. Gerçi Arafat bunu aynı zamanda bir fırsat olarak görmüş ve İsrail'i içeriden vurmak için Batı Şeria'ya sızmıştı ama oradaki mücadelesi uzun sürmedi. İsrail haber alma örgütleri Arafat'ın sandığından iyi çalışıyordu ve Filistinliler silahlı mücadele fikrine hazır değillerdi.

Bu hazırlıksızlığın temel nedeni o günlerde Arap ülkelerinin tamamında egemen olan İsrail'in yenilmezliği mitiydi. 1968 Mart'ın-

da Ürdün'ün Kerame kampında sıkıştıklarında Arafat ve adamları bu miti yıkmaya karar vermişti.

20 Mart akşamı Kerame kampındaki üç yüz kadar adamına bir konuşma yapan Arafat adını dahi hatırlamadığı Filistinli bir gencin sorusundan çok etkilendi. Karşılarındaki ordunun gücü hakkında en ufak bir fikri olmayan Filistinli genç bir ara Arafat'a dönmüş ve "Ebu Ammar, Yahudileri yenebilir miyiz dersin?" diye sormuştu. Arafat, "Hayır çocuğum. Ama onlara iyi bir ders verebiliriz" yanıtını vermişti. 21 Mart günü öğle saatlerinde tank destekli 15 bin İsrail askeri Kerame kampını terk etmek zorunda kaldığında bu Filistinli gencin cesedi de imha edilen tanklardan birinin üzerinde bulunuyordu.

Kerame destanı Arafat'ın ve El Fetih'in dirilişi oldu. O güne kadar ancak 500 kadar savaşçı bulabilmiş olan Arafat, bir anda gerilla savaşının liderine dönüştü. Kerame direnişi Arap askeri okullarında ders olarak okutulmaya başlandı. Ebu Cihad, Kerame'yi takip eden iki yıl içinde 15 bin yeni savaşçıyı El Fetih saflarına kattı.

Arafat artık bir efsaneydi. Mısır lideri Cemal Abdülnasır, bu genç adamı desteklemeye başladı. Onu, Mısır heyetinin bir üyesi olarak Sovyetler Birliği'ne götürdü.

Böylece adı artık uluslararası arenada da anılmaya başlayan Yaser Arafat, 1969 yılında bütün Filistin örgütlerini çatısı altında toplayan Filistin Kurtuluş Örgütü'nün liderliğini Ahmet Şukayri'den devraldı.

Arafat iki önemli ilkeye, sıkı sıkıya bağlıydı.

Bu ilkelerden birincisi, Filistin hareketini, herhangi bir Arap ülkesinin denetimi altına sokmamaktı. Bu nedenle, Suriye Devlet Başkanı Hafız Esad'la, sürekli karşı karşıya geldi.

İkinci önemli ilkesiyse, komünistlerden, radikallere kadar farklı Filistinli grupları bir arada tutmaktı. Bunun için de, onların disiplinsizliğe varan davranışlarına göz yumdu. Filistinli grupların bu disiplinsizliği, Ürdün'de iç kargaşaya yol açtı. Ürdün güvenlik güçleriy-

lc, Filistin örgütleri arasında yaşanan kanlı çatışmalar, tarihe, "kara Eylül" olarak geçti.

Filistin Kurtuluş Örgütü, Ürdün'den Lübnan'a taşınmak zorunda kaldı. Ancak, bu gelişme, Lübnan'daki etnik dengeleri bozdu. 1975'de patlayan iç savaş, yıllarca sürdü. İsrail, kargaşa içindeki Lübnan'ı işgal etti. Arafat, o günlerde Savunma Bakanı olan Ariel Şaron'un elinden kurtulmak için, sürekli hareket eden bir araçta yaşamak ve sonunda, Lübnan'dan da çıkmak zorunda kaldı.

Arafat'a ve hareketine, bu kez, Tunus kucak açmıştı. Arafat, en yakın arkadaşı Ebu Cihad'ı (Halil El-Vezir) da, İsrail özel kuvvetlerinin yaptığı bir baskında, 16 Nisan 1988'de Tunus'ta kaybedecekti.

1987'dcki intifadanın en sıcak günlerinde, Arafat, tarihi bir adım attı. 1988'de Filistin Devleti'nin kurulduğunu ilan etti. Bir ay sonra, yine, tarihi açıklamalar yaptı. İsrail'in, "güvenlik içinde var olma hakkını tanıdıklarını", ve "teröre karşı olduğunu", söyledi. Bu açıklamadan birkaç saat sonra Amerikan yönetimi, Filistin Kurtuluş Örgütü'nü, Ortadoğu sorununun taraflarından biri olarak tanıdığını ilan etti.

Yaşamı boyunca Filistin mücadelesiyle evli olduğunu söyleyen Arafat, Filistin halkı için büyük bir sürpriz yaparak 1990 yılında neredeyse yarı yaşındaki Hıristiyan Filistinli Süha Tavil ile evlendi. Çiftin 1995 yılında Zahva adında bir kızı oldu.

Nobel Barış ödülü

Savaştan sonra Ortadoğu'da dengeler değişti. 1991 yılında İspanya'nın başkenti Madrid'de başlatılan barış görüşmeleri 1993 yılında Oslo'da sonuç verdi. Oslo'da varılan, Washington'da imzalanan anlaşmayla İsrail ile Filistin arasında barış sağlandı. Bu anlaşma, Kasım 1995'te fanatik genç bir Musevi'nin kurşunlarıyla ölen İsrail Başbakanı İzak Rabin ve Filistin lideri Yaser Arafat'a, Nobel Barış Ödülü'nü getirdi.

Filistin'e özerklik anlaşmasının ayrıntılı planı, 14 Mayıs 1994'te Mısır'ın başkenti Kahire'de, Arafat tarafından imzalandı. 28 Eylül 1995'de ise Arafat, ABD'nin başkenti Washington'da, birçok yerleşim biriminin Filistin Özerk Yönetimi'ne devredildiği ikinci kapsamlı özerklik anlaşmasını Rabin ile imzaladı. ABD ile Rusya, anlaşmanın resmi tanığı oldu.

Arafat, bu anlaşmalarının ardından eskiden gizlice girdiği Gazze'ye, bu kez, Filistin yönetimi başkanı olarak taşındı.

WYE, Şarm el Şeyh anlaşmaları

23 Ekim 1998'de İsrail ile ABD-Washington yakınında, Maryland eyaletindeki Wye Plantation veya Wye River Anlaşması imzalandı. Anlaşma, Batı Şeria'da uygulanmak üzere "geçici nitelikli" barış için toprak verilmesini öngörüyordu.

4 Eylül 1999'de ise, dönemin İsrail Başbakanı Ehud Barak ile Arafat barış görüşmelerini yeniden başlattı. 13 Eylül'e kadar tam kapsamlı nihai barış anlaşmasının hazırlanması ve 1 yıla kadar bu anlaşmanın imzalanması ilkesi kabul edildi. İsrail askerlerinin çekilme takvimi belirlendi, Filistin'e liman yapma hakkı tanındı.

Barak ve Arafat, 9 Mart 2000'de Mısır'ın Kızıldeniz kıyısındaki sayfiye kenti Şarm El Şeyh'te buluştu, barış görüşmeleri için yeni takvim belirlendi.

Camp David'de ABD Başkan Bill Clinton'ın gözetiminde Arafat ve Barak, Temmuz 2000'de 9 günlük kapalı maraton zirve yaptı. Anlaşma çıkmadı, iki lider görüşmeleri sürdürme kararını koruduklarını söyledi.

Ancak İsrail muhalefetinin "asker ve siyaset şahini" dönenim Başbakanı Likud (Birleşik) Parti Genel Başkanı Ariel Şaron'un 28 Eylül 2000 tarihinde Kudüs'teki Haremmüşşerif'i ziyaret etmesiyle ikinci Filistin İntifadası patlak verdi.

17 Ekim 2000'de Yaser Arafat ve Ehud Barak, Bill Clinton'ın a-

rabuluculuğunda Mısır'da yapılan Şarm El Şeyh zirvesinde ateşkes kararı aldılar, ancak karar uygulanamadı.

Mukata'da kuşatma

İsrail, 29 Mart 2002'de Arafat'ın 1994'de sürgünden döndüğünden beri en şiddetli saldırısını düzenleyerek, Filistin liderinin karargahının da bulunduğu Ramallah'a girerek Filistin yönetim birimlerini kuşattı. Arafat'ın karargahına tank ateşi isabet etti. İsrail askerleri, Arafat'ın muhafızlarıyla oda oda çatıştı. İsrail kabinesi Arafat'ı düşman ilan etti.

2 Nisan 2002'de Arafat, İsrail Başbakanı Ariel Şaron'un "daimi sürgün" önerisini, "Batı Şeria'yı terk etmektense ölürüm" yanıtıyla reddetti. Bundan yaklaşık 2.5 ay sonra 24 Haziran 2002'de Şaron'la yan yana oturan ABD Başkanı George W. Bush, Filistinlilere Arafat'ın yerine yeni bir lider getirmeleri çağrısında bulundu. 29 Nisan 2003'de Filistin parlamentosu, ABD ve İsrail'in Arafat'ı 'bir kenara itme' çabalarına paralel olarak, Arafat'ın yardımcısı Mahmut Abbas'ı, Filistin'in ilk başbakanı olarak onayladı. Arafat'la yetki mücadelesine giren Abbas, 6 Eylül'de görevinden istifa etmek zorunda kaldı yerine Meclis Başkanı Ahmed Kurey geldi.

Yaser Arafat, 2001 Aralık ayından tedavi görmek için Fransa'ya gittiği 29 Ekim 2004'e kadar Batı Şeria'nın Ramallah kentindeki Mukata adı verilen karargahında İsrail tarafından kuşatma altında tutuldu.

İsrail hükümeti bu kuşatma sırasında karargahın büyük bölümünü yerle bir etti, hatta bu süre içinde zaman zaman Arafat'ın öldürülebileceği ya da sürgüne gönderileceği iddiaları gündeme geldi.

Arafat'ın ölümü

Yaser Arafat, 11 Kasım 2004 tarihinde Paris yakınlarındaki

Percy askeri hastanesinde Türkiye saatine göre saat 04.30'da yaşamını yitirdi. 75 yaşında yaşamını yitiren Arafat, nedeni bilinmeyen bir hastalık yüzünden Paris'e götürülmüştü. Paris yakınlarındaki askeri hastanede yaklaşık 1 haftadır komada olan Arafat, bu süre içerisinde yaşam destek ünitesine bağlanmıştı.

Arafat'ın ölüm haberiyle birlikte Filistin toprakları ve Lübnan'daki Filistin mülteci kampı yasa boğulurken, on binlerce Filistinli sokaklara fırladı ve televizyon ve hoparlörlerden Kuranı kerim okunmaya başlandı.

Başındaki kefiyesi ve üstünden hiç çıkarmadığı üniformasıyla Arafat, Filistinlilerin devlet kurma hayallerini temsil eden karizmatik bir liderdi. Gazze Şeridi'nde Filistinliler, sokaklarda "babamız öldü" diyerek birbirlerine sarılırken, Arafat'ın fotoğraflarıyla donatılmış arabalarının kornalarını çalmaya başladı.

Arafat'ın Ramallah'taki karargahı Mukata'da Filistin bayrakları yarıya indirilirken, televizyonlardan Kuranı kerim okundu. Arafat'ın generallerim dediği Filistinli çocuklar da sokaklarda lastikler yakarak gökyüzünü siyah dumanlara boğdu. Gazze Şeridi'nin her tarafında, mülteci kamplarında kalabalıklar yollara yığıldı.

Lübnan'ın güneyindeki Eyn El Hilve mülteci kampında da yüzlerce Filistinli sokaklara fırlarken, El Fetih'e bağlı gerillalar havaya roketatarlar ve tüfeklerle ateş açtılar. Sokaklarda kalabalık, "Ebu Ammar neredesin?" diye bağırdı.

Arafat'ın ölümü nedeniyle Filistin'de 40 gün yas ilan edildi. Tüm Filistin'de 40 günlük yas süresince bayraklar yarıya indirildi ve işyerleri 3 gün, resmi daireler 7 gün kapalı kaldı. Yas süresince, Filistin'de tüm eğlence ve düğün törenleri ertelendi.

Güle Güle Ebu Ammar

Arafat, Kahire'de dünya liderlerinin bir araya geldiği cenaze töreninin ardından Ramallah'taki karargahı Mukata'da, yüz bini aşkın

Filistinlinin gözyaşları ve sevgi gösterileri arasında son yolculuğuna uğurlandı.

Arafat'ın naşını taşıyan helikopterin Ramallah semalarında görülmesiyle birlikte sabahın erken saatlerinden itibaren karargahı dolduran Filistinlileri zaptetmek mümkün olmadı. Helikopter feryatlar arasında Ramallah'a inerken büyük bir izdiham yaşandı. Filistin güvenlik güçleri havaya ateş açarken, kalabalık, 'Dağ rüzgarla sarsılmaz' 'Ebu Ammar', 'Yaser Yaser, hoş geldin Ebu Ammar', 'Hoş geldin ihtiyar" ve 'El Aksa, El Aksa' diye bağırarak, helikopteri kuşattı.

Arafat, El Aksa'ya gömülmek istemiş; ancak İsrail buna izin vermemişti. Helikopterin inmesinden önce de on binlerce Filistinli, duvarları ve güvenlik barikatlarını aşarak, Arafat'ın cenazesini taşıyan helikopterin ineceği bahçeye akın etti. Güvenlik güçleri, helikopterin ineceği alanı zorlukla açtı.

Arafat'ın cenazesi, aşırı izdiham nedeniyle helikopterden 25 dakikada indirilebildi. Güvenlik güçleri havaya ateş açarken cenazenin konulduğu araç, izdiham nedeniyle güçlükle ilerleyebildi. Çok sayıda Filistinlinin tabutun çevresine yığılması nedeniyle araç güçlükle ilerlerken,

Filistin liderinin cenazesinin sarılı olduğu Filistin Bayrağı yırtıldı. Cenaze, uzun uğraşlardan sonra Filistin bandosunun eşliğinde askerlerin omzunda Mukata'daki karargahının önüne getirildi. Arafat'ın cenazesi burada katafalka konarak taşınacak ve cenaze namazı kılınacaktı. Ancak aşırı izdihamdan dolayı bu planlar iptal edildi.

Kefiyesi ile gömüldü

Arafat'ın cenazesi katafalk yerine omuzlar üzerinde, tam ters istikamette, 50 metre ötedeki üç çam ağacının altında hazırlanan yere taşındı. Cenaze, taş ve mermerden yapılan mezara indirildi. Filistinliler başkenti Kudüs olan Filistin devleti hayali gerçekleştiği zaman

cenazeyi Kudüs'e taşımayı planlıyor.

Tabuta başından hiç çıkarmadığı kefiyesi sarıldı. Filistinli üst düzey yetkili Tayyip Abdürrahim, zaman zaman kalabalığa megafonla seslenerek sükunet çağrısında bulundu. Abdürrahim, Filistinlileri dışarı çıkarmaya çalışan güvenlik güçlerine de 'Arafat'ın sevenlerini, halkını Mukata'nın dışına çıkartmayın" diye seslendi.

Üç yıldır İsrail tecridi altında yaşadığı karargahından ayrılıp Paris'e giderken, 'Allah'ın izniyle döneceğim' diyen Filistin Lideri Arafat her zamanki gibi verdiği sözü tuttu ve evine döndü.

Yaser Arafat'ın ölümü, dünyada büyük yankı bulurken

İsrail Başbakanı Ariel Şaron, Arafat'ın adını anmadan, "Son olaylar Ortadoğu için muhtemelen tarihsel bir dönüm noktası olabilir. İsrail, barış isteyen bir ülkedir ve Filistinlilerle gecikmeksizin bir barış anlaşmasına ulaşma çabalarına devam edecektir" dedi.

Avrupa Parlamentosu Başkanı Josep Borrell, Filistin Parlamentosu Başkanı Ruhi Fettuh'a bir mesaj göndererek, Filistin lideri Yaser Arafat'ın ölümünden duyulan üzüntüyü dile getirdi ve başsağlığı diledi.

AB Komisyonu Başkanı Romano Prodi de Filistin Başbakanı Ahmed Kurey ve Fettuh'a gönderdiği mesajda, Filistinlilerin devlet oluşturma mücadelelerinin simgesi olan Arafat'ın ölümünden duyulan üzüntüyü dile getirerek, başsağlığı diledi. Belçika Başbakanı Guy Verhofstadt ve Dışişleri Bakanı Karel De Gucht da ortak mesaj yayımlayarak, Filistin halkına başsağlığı dilediler.

İran, Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Hamid Rıza Asefi, Filistin halkına başsağlığı dileyerek, "Arafat'ın ölümünden üzüntü duyduk" dedi. Vatikan'dan yapılan açıklamada ise, Papa'nın haberi alır almaz, bir süre sessiz kalarak Arafat için dua ettiği belirtildi. İspanya Dışişleri Bakanı Miguel Angel Moratinos, "Tarih, Arafat'ı zekası ve adaletiyle yargılayacak" dedi.

Arafat'ın Ölüm Nedeni Anlaşılamadı

Arafat'ın Filistin'in Birleşmiş Milletler daimi temsilcisi olan yeğeni Nasır el Kudva, Filistin liderinin ölümünden iki hafta sonra yaptığı açıklamada tıbbi kayıtlarda zehirlenme olasılığına rastlanmadığını, ancak amcasının ölüm nedeninin de tam olarak anlaşılamadığını bildirdi.

Arafat'ın ölümünün üzerinden bir yıl geçmesine karşın bazı Filistinli yetkililer şüphelerini hala sürdürüyorlardı. Filistinli yetkililer, komaya girdikten sonra ölen Arafat'ın İsrail tarafından zehirlenerek öldürüldüğünü düşünüyorlardı.

Birçok tehdit alan Arafat'ın ölümünü şüpheli bulan Filistinliler, bir komisyon kurmuş ve komisyon 12 ekimdeki raporunda ölüm nedeniyle ilgili herhangi bir bulguya ulaşamamıştı. Filistin Başbakanı Ahmet Kurey de, "Fransız ve Filistinli doktorlar, tıbbın Arafat'ın çektiği hastalığın tedavisini bulamadığı sonucuna vardı" demişti.

Ariel Şaron

1928'de doğdu. 14 yaşında İsrail Ordusu'na girdi. Şaron, ordu bünyesinde özel komando birliği kurarak etkin görev üstlendi. Tel Aviv Üniversitesi'nde hukuk öğrenimi gören Ariel Şaron'un komutasındaki İsrail askerleri 1953 yılında bir Filistin köyü olan Kibya'yı basarak 67 sivili katletti. Tarihçilere göre Şaron, bu saldırı sırasında askerlerine 'herkesi öldürün' emri verdi.

Şaron 1967'deki 6 Gün Savaşı'nda yer aldı ve 1972'de ordudan ayrıldı. Aradan 1 yıl geçmeden 6 Ekim 1973'de, Mısır'ın tüm Sina Yarımadası'nı aldığı büyük zaferiyle sonuçlanan, Yom Kipur Savaşı'nda orduya geri çağrıldı. İsrail Parlamentosu Knesset'e 1973'te seçilen Şaron, 1 yıl sonra istifa ederek dönemin Başbakanı İzak Rabin'e güvenlik danışmanı oldu.

Ariel Şaron 1982 yılında Savunma Bakanı oldu. Ve 18 Eylül

1982'de Şaron, İsrail Ordusuna Lübnan'daki Filistin mülteci kamplarının yerle bir edilmesi emrini verdi. Saldırı sonucunda 3 binden fazla Filistinli ölürken, 1800 Filistinlinin kayıp olduğu açıklandı. Filistin kaynakları hiçbir iz bırakmadan kaybolan sivillerin Falanjist milisler ve İsrail askerleri tarafından öldürüldükten sonra gizlice gömüldüğünü iddia etti.

Ariel Şaron, otobiyografisinde, katliam emirlerinin bazılarını kabul etti ve bunları 'hata' olarak niteledi. 1983 yılında hakkında soruşturma açıldı. Şaron, Sabra ve Şatilla katliamlarından 'dolaylı olarak sorumlu' bulundu ve bakanlık görevinden azledildi. Ama Şaron, İsrail sağı için her zaman popüler bir sima olmayı başardı.

Şaron Yerleşim Bakanı olduğu 1990'larda Batı Şeria ve Gazze'de 1967 işgali sırasında alınan bölgeleri yerleşime açtı. 1996 yılında Benyamin Netanyahu iktidara geldiğinde onu da kabineye alması için yoğun baskıyla karşılaştı. 1998 yılında Dışişleri Bakanı oldu. 1999 yılında Netanyahu'nun seçim hezimetinin ardından Likud liderliğine geldi. Gelir gelmez de kışkırtıcı faaliyetlere başladı. Müslümanlarca kutsal olan Mescidi Aksa'ya yürüdü ve bu konuda kışkırtıcı açıklamalar yaptı.

Şubat 2001 tarihinde seçmenlerin ancak yüzde 60'nın oy kullandığı seçimlerde yüzde 60'lık bir oyla iktidara geldi. İktidara gelmesi tüm dünyada tedirginlik yarattı. Gazeteci Phil Reeves bu konuda şunları söylüyordu:

"73 yaşındaki Likud lideri Ariel Şaron, şubat ayında ülkenin başına geçti ve 1983'teki Sabra-Şatilla katliamlarıyla ilgili soruşturmanın onu küçük düşürmesinin ardından, bir daha İsrail'e lider olamayacağını düşünenleri şaşırttı. Yoğunlaşan şiddetten bıkan ve hükümetin yürüttüğü mükemmel halkla ilişkiler kampanyasıyla ikna olan İsrailli seçmenler, kendilerini güvene kavuşturarak Yaser Arafat'a sert çıkacağını düşündükleri bu adama döndüler.

Şaron, beklenmedik bir farkla, 21 aydır başbakan olan Ehud Barak'ı gönderip iktidara geldi. Artık eski düşmanı Yaser Arafat ile yüz

yüzeydi. Bölgenin kaderi, iki yetmişlik adamın elindeydi: Filistinlilcri askeri güçle hizaya sokabileceğine inanan inatçı bir İsrail ideologu, eski bir general ile Batı ile ilişkilerini düzeltmek ve sokakta giderek yüksclen radikal dalga arasında sonsuz bir mücadeleye kilitlenen değişken Filistin lideri."

Şaron 2001 yılı sonu ve 2002 başında izlcdiği politikalarla bu tedirginlikleri boşa çıkarmadı. Turizm Bakanı Rehavam Zeevi suikastını bahane ederek Filistin yerleşim bölgelerini bombalatan Şaron, çocuk, kadın demeden bir çok Filistinlinin de ölmesine neden oldu. 2002'nin Şubat ayında ise geniş bir harekat başlatırken, mülteci kamplarına da saldırı emri verdi. Gazze'deki mülteci kamplarına yönelik gerçekleştirdiği operasyonlar sırasında da 24 Filistinli öldü.

Şaron 4 Ocak 2006'de geçirdiği beyin kanaması sonucu komaya girdi. Şaron birçok kez ameliyat geçirdi. Ameliyatlara karşın uzun süre komadan çıkamayan Şaron'un 11 Nisan'da sürekli iş göremez olduğu resmen ilan edildi. Hükümetten yapılan açıklamada, Şaron'un yerine vekalet eden ve 28 Mart'taki seçimlerin galibi Kadima (ileri) Partisi'nin lideri Ehud Olmert'in hükümet üyelerinin tamamının oyuyla, başbakan ilan cdildiği belirtildi.

Şaron'un iş göremez olduğuna ilişkin karar, hastanede kaldığı 100. gün gece yarısından sonra resmen yürürlüğe girdi. Böylelikle Ariel Şaron, İsrail'de iş göremez ilan edilen ilk başbakan olarak tarihe geçti.

Dördüncü Bölüm

Filistin'deki İslamiyetin Gelişme Süreci

Filistin halkı, Halife Ömer'in önderliğinde Kudüs'ün M.S. 638 yılında Arap Müslümanların eline geçmesiyle İslam dini ile tanıştı. Filistin, Emeviler döneminde (661-750) Suriye'yle birlikte İslam devletinin dokuz eyaletinden birini oluşturuyordu. Karşı halife Abdullah bin Zübeyr'in tehdidi karşısında Emevilerin beşinci halifesi Abdülmelik bin Mervan hac yerini, Zübeyr'in 11 yıl savunduğu Mekke'den Kudüs'e aktarabilmek için eskiden Süleyman mabedinin bulunduğu yerde Kubbetü's-Sahra'yı yaptırdı. Ardından da gene o ya da oğlu Birinci Velid, Mescidi Aksa'yı inşa ettirdi.

Ömer bin Abdülaziz döneminde ise bölgenin Müslümanlaşması süreci hızlandı. Ömer bin Abdülaziz Müslüman olmayanlara önemli kısıtlamalar getirdi. Böylece eskiden Hıristiyanların çoğunlukta bulunduğu Filistin, Müslümanların çoğunluğunun eline geçti.

Abbasiler döneminde bu süreç daha da hızlandı. Ancak Kudüs 1099 yılında haçlıların eline geçti. 1100'ün Noel gününde, Kudüs'te Latin Krallığı kuruldu. Bölgede Latin egemenliğinin genişlemesini önce Musul Atabegi İmadeddin Zengi 1144'te Urfa'yı (Edessa) ele

geçirerek durdurdu.

1187'de Salaheddin Eyyubi Hittin'de Haçlıları büyük bir yenilgiye uğrattı ve Kudüs'ü alarak Filistin'de yeniden Müslüman egemenliğini kurdu. Kudüs'ü geri almaya yönelik başarısız Haçlı seferlerinden sonra İkinci Friedrich, görüşmeler yoluyla 1229'da Kudüs, Nasıra ve Beytlehem'i 10 yıl süreyle Hıristiyanlara devreden bir anlaşma gerçekleştirdi. Ama Eyyubi Sultanı Salih 1244'te Kudüs'ü yeniden Müslümanlara kazandırdı.

Bahri Memlukların sekizinci hükümdarı Eşref 1291'de son Haçlıları da Filistin'den çıkardı. 14. ve 15. yüzyıllar Filistin için bir tür karanlık çağ oldu. Memluk yönetiminin zayıflığı, veba salgınları ile Moğol akınları ağır bir yıkıma yol açtı.

Yavuz Sultan Selim'in 24 Ağustos 1516'da Memluk sultanı Kansu Gavri'yi yenik düşürmesiyle Filistin'de 4 yüzyıllık Osmanlı egemenliği başladı.

Kısa süren Haçlı işgali dönemini saymazsak Ortadoğu'da özellikle Filistin'de yaklaşık bin üç yüzyıldır İslam egemenliği sürmektedir. Bu da İngilizlerin o toprakları ele geçirmesine kadar Filistin'de sürekli İslâmi havanın hâkim olmasını doğal bir hale getirmektedir. İngiliz işgaline ve onun gölgesinde güç kazanan Siyonist teröre karşı mücadele verenler de o dönemde İslâmi anlayış sahipleri olmuşlardır.

Filistin Araplarını silahlı mücadeleye yönlendiren neden İngiliz manda yönetiminin Yahudi göçlerine ve Yahudilerin silahlanmasına göz yummasıdır. 1931'de Nablus'ta yapılan Arap Kongresi'nde bu nokta açıklıkla dile getirilmiş ve Arap ulusal amaçlarının gerçekleşmesi için silahlı mücadeleden başka çare olmadığına karar verilmişti. Başka bir deyişle, Arapların hayal kırıklığı radikalizmi şiddetlendirmiştir. Radikal liderlerden biri 1933 Şubat'ında şöyle diyordu;

"Yahudiler bütün cephelerde ilerlemektedir. Sürekli olarak toprak satın alıyorlar ve yasadışı yollardan Filistin'e Yahudi getiriyorlar. Eğer bunlara çabalarının boş olduğunu ve bir darbede bunları

yok edebileceğimizi kesinlikle göstermezsek kutsal topraklarımızı yitirmiş ve bir Yahudi devletinde ikinci sınıf yurttaş durumuna düşmüş olacağız."

Bu nedenle Arap ulusalcılığı, ılımlıların denetiminden çıkıp militan ve radikallerin denetimine girdi. radikalizmin de iki temel kaynağı vardı. Biri Pan-Arap hareketini destekleyenler, diğeri ise Kudüs Müftüsü Hacı Emin El-Hüseyni'ye dayanan din adamları ve fanatik Müslüman gençliği.

Kudüs müftüsünün liderliğindeki militan Arap hareketi 1936-1939 arasındaki Arap ayaklanmalarının itici gücünü oluşturdu. Militan hareket içinde de, 1936'dan önceki ayaklanmalarda aktif rol oynayan kuruluş Genç Müslümanlar Dernekleri (Camiyat ül-Şubban el Müslim) olmuştur.

1926 ayaklanmalarından sonra ortaya çıkan gizli örgütlerin başında Yeşil El (El-Kaf-Khadra) gelmektedir. Kuzeyde Yukarı Celile ve Safed'de faaliyet yürüten örgütün lideri Ahmet Tafiş'di.

Örgüt çoğunlukla Dürziler tarafından destekleniyordu. Bu örgütün üyeleri kendilerine Mücahit adını veriyorlardı. Bu örgüt 1931 Ocak ayında İngiliz polisi tarafından düzenlenen operasyonlarla çökertildi.

Ancak buna karşın, Arap gizli örgütleri Filistin Arapları arasında daha hızla yayıldı. Camiyat Sırrıye Cihadiye denen bu gizli direniş derneklerinin üç önemli merkezi bulunuyordu. Kudüs-Ramallah bölgesi, Tulkerem (Tulkarim)-Kalkilya bölgesi ve Hayfa-Celile bölgesi. Bunlar birbirlerinden tamamen bağımsız olarak faaliyette bulunmakla birlikte hepsinin de şu ya da bu şekilde Kudüs Müftüsü ile ilişkisi vardı.

Bunlardan Kudüs-Ramallah bölgesindeki örgütün ilk adı Munazamat El Mukaveme Vel-Cihat'tı. Daha sonra bu isim Cihad El-Mukaddes yani Kutsal Cihat şeklini almıştır. Lideri Abdülkadir El-Hüseyni'ydi. Abdülkadir El-Hüseyni, Kudüs Müftüsü Hacı Emin El-Hüseyni'nin yeğeniydi. 1934 yılında bu örgütün 63 gizli hücresi

vardı. Hacı Emin El-Hüseyni 1934 yılında bu örgütün liderliğini üzerine aldı.

Tulkarim-Kalkilya bölgesinde faaliyet gösteren ikinci gizli örgüt ise 1932 yılında Yafa'da kurulan Arap Gençliği Kongresi'ne bağlıydı. Bu örgüt gençlere izci birlikleri kurarak askeri eğitim veriyordu. Bu örgütün en önemli faaliyeti ise Yahudilerden, İngilizlerden ve ihanette bulunan Araplardan intikam almak için Asi Gençlik Örgütü'nü (Camiyat Ül-Şebab El-Tha'ir) kurmasıdır. Bu örgüt de 1935 Temmuz ayında İngilizler tarafından dağıtıldı.

Üçüncü örgüt ise Hayfa-Aşağı Celile bölgesinde silahlı mücadeleye girişen Şeyh İzzettin El-Kasım hareketidir.

El-Kasım (Al-Cassam) Suriye'nin Lazkiye şehrinde doğmuştu. El-Kasım, Mısır'daki El-Ezher Üniversitesi'nden mezun olduktan sonra Hayfa'ya yerleşti. Burada Genç Müslümanlar hareketinde aktif rol oynadı. Kasım'a göre İslam, dayanışma, kardeşlik ve birlik demekti. Ayrıca İslam demek, Arap demekti. Kasım'a göre, Filistin'de bir Yahudi yurdunun kurulmasına karşı amansız bir mücadele verilmeli ve bu mücadele Kuranı Kerim'in sürekli söylediği gibi bir cihat ruhu içinde organize ve yöntemli bir silahlı mücadele olmalıydı.

Bu nedenle Kasım, 1930'ların başında Filistin'de Kara El (El Kaf El-Aswad) adlı bir gizli örgüt kurdu. Örgütün amacı Yahudileri öldürmek ve karşı terör hareketlerine girişmekti. Örgütün merkezi Hayfa olmakla birlikte, Nazareth, Nablus ve Cenin bölgelerinde köylere kadar yayılmıştı.

İngiltere Başbakanı Macdonald'ın 13 Şubat 1931'de İsrail Devlet Başkanı Chaim Weizmann'a bir mektup yazarak, İngiltere hükümetinin Balfour bildirgesine tamamen bağlı olduğu konusunda teminat verdi. Bunun üzerine Şeyh Kasım 1931 Nisan ayında ilk eylemlerine başladı. Şeyh Kasım'ın eylemleri, zaman zaman durarak, zaman zaman da şiddetlenerek 1935 Kasım ayına kadar sürdü.

Şeyh Kasım, Cenin taraflarında faaliyette bulunurken İngiliz

kuvvetleri peşine düştü. Sonunda 20 Kasım'da Cenin'in batısında Yabad köyü yakınlarında bir mağarada 8 arkadaşı ile birlikte kuşatıldı. Dört saatlik bir çatışmadan sonra Şeyh Kasım ve üç arkadaşı öldürüldü.

Şeyh Kasım'ın cenazesi Hayfa'ya getirildi ve orada toprağa verildi. Ölümü nedeniyle Filistin'in bütün camilerinde törenler yapıldı ve dualar okundu. Şeyh Kasım, bir aziz, bir evliya haline gelmişti. David Ben Gurion bile Şeyh Kasım için şöyle diyordu;

"Araplar ilk defa görmektedirler ki, bir insan, bir fikir için yaşamını verebilir ve bu da hiç şüphesiz Arap kitleleri ve özellikle Arap gençliği için önemli bir öğretici faktör olacaktır."

Ben Gurion'un tahmin ettiği gibi, Şeyh Kasım'ın öldürülmesi 1936'dan itibaren Arapların mücadelesini ve eylemlerini şiddetlendirdi. Bir yandan Arap siyasi partileri bir birliğe doğru yönelirken, diğer yandan örgütlerin sayıları da, eylemleri de arttı. Kasım taraftarları, Şeyh Ferhan El-Sa'di liderliğinde İhvan El-Kassam adlı örgütü faaliyete geçirirken, Cemal El-Hüseyni liderliğindeki Filistin Arap Partisi 1936 başlarında Hitler'in gençlik örgütüne benzeyen El Fütuvva (Yiğitler) örgütünü, Neşaşibilerin Ulusal Savunma Partisi de, Mussolini'nin Kara Gömlekliler'ine benzeyen bir örgüt kurmuştu. Bunun yanında izci örgütleri ve Arap işçi dernekleri de kurulmuştu. Kasımcıların bir grubu da İbrahim El-Kebir'in önderliğinde El Daraviş örgütünü kurmuşlardı.

Diğer taraftan, Suriye'ye kaçan Arap liderleri de, Filistin'deki ayaklanmaları bir merkezden yönetmek üzere Filistin Ulusal Cihadı Merkez Komitesi'ni kurdular.

İkinci Dünya Savaşı ile birlikte Filistin'de durum sakinleşirken eylemler de hız kesti.

HAMAS

Hareket'ül Mukavemet'ül İslamiye (İslami Direniş Hareketi)

HAMAS 1987'de kuruldu. Uzun vadeli hedefi İsrail'i yok ederek kutsal topraklarda bir İslam devleti kurmak.

Müslüman Kardeşler cemaatinin Filistin kanadı durumundaki İslami Hareket'in içinden geniş tabanlı bir kitle hareketi niteliğinde ortaya çıkan HAMAS, intifadayla birlikte sesini bütün dünyaya duyurdu.

Filistin'de İslami Hareket'in tohumları Mısır'da Hasan El-Benna'nın[21] kurmuş olduğu Müslüman Kardeşler[22] hareketi tarafından atılmıştır. İmam Hasan El-Benna, 1948'de Yahudi işgalcilerin çıkardığı savaşta Filistinlilerin yanında çarpışmaları amacıyla bazı gençleri cepheye göndermişti.

Müslüman Kardeşler üyesi gençler bu mücadelede birkaç cephede birden savaşa katıldılar. İmam El-Benna ayrıca örgütlenme çalışmaları yapmaları amacıyla bazı gençleri de Filistin'e gönderdi. Hasan El-Benna'nın gönderdiği gençler, Filistinlilere silahlı eğitim verdiler. Silahlı eğitimden geçen bu gençler daha sonra Filistin'deki İslâmi Hareket'in çekirdeğini oluşturdular.

Filistin direnişi 1948'de İsrail devletinin kurulmasından sonra uzun bir durgunluk dönemine girdi. Mısır'daki İslamcı Hareket de Fi

---

21- Hasan El- Benna; 14 ekim 1906'da Mısır'ın Buhayre vilayetinin Mahmudiye kasabasında doğdu. Benna dindar bir ailenin oğluydu. Babası Hadis bilginiydi. Liseden ülke beşincisi olarak mezun oldu. Üniversite eğitimini Dar-ül Ulum'da tamamladı. Bu eğitiminin ardından İsmaliye şehrine öğretmen olarak atandı. Benna okullarda batı tarzı eğitim verilmesine tepki gösteriyordu. Bu tepkisi nedeniyle Mart 1928 yılında altı arkadaşı ile Müslüman Kardeşler örgütünün temelini attı. El Benna ve arkadaşları kahvehaneleri dolaşarak insanlara dini telkinlerde bulundular. Benna hitabet gücü ve olayları anlatırken gözyaşlarına boğulmasıyla insanları etkiliyordu. Kısa bir süre içinde güçlenen örgüt, kız ve erkek öğrenciler için okullar açmaya başladı. Örgüt ayrıca bir de Anneler Enstitüsü açtı. Örgütün o dönemler İsmaliye'de bir fabrikası, bir lokali, Mahmudiye'de ise bir tekstil ve halı fabrikası vardı. Benna ve arkadaşları köy, köy şehir, şehir gezerek örgütleme çalışmalarını sürdürdü. Örgüt 1938 yılından sonra siyasal nitelik kazanmaya başlayıp bir tehdit oluşturmaya başladı. Benna, uğradığı bir silahlı saldırı sonucu 12 Şubat 1949'da yaşamını yitirdi.

22- Müslüman Kardeşler; Arapça İhvanül Müslimin. Hasan El Benna'nın 1928'de Mısır'ın İsmaliye kentinde kurduğu dinsel, siyasal örgüt. Sağlıklı, çağdaş bir İslam toplumu kurulabilmesi için Kuran ve Sünnet'in kılavuzluğuna

listin'den elini eteğini çekerek Abdülnasır ve iktidar sorunlarıyla uğraşmaya başladı. Dolayısıyla bu hareketten beslenen İslami Hareket de Gazze Şeridi'nde kış uykusuna yattı.

1967 Arap-İsrail Savaşı Arap dünyasında maddi ve manevi açıdan büyük zararlara neden oldu. Bu savaşla İsrail, bütün Filistin topraklarını, Mısır'ın Sina Yarımadası'nı, Suriye'nin Golan tepelerini ele geçirmişti. Bu toplumsal ruh hali içinde din yeniden kurtarıcı gibi görülmeye başlandı. Ancak bu aktif değil pasif İslamcılıktı. Yani dünya işlerinden elini eteğini çekerek daha çok ibadet etmeye daha çok yakarışta bulunmaya yönelik bir çabaydı.

1967-1970 yılları arasında İsrail, İslam'ı yaşamak isteyenlerin toplumu pasifize eden yönlerini iyi kullandı. Filistin toplumunu Hıristiyan, Dürzi ve Müslüman diye üçe ayırdı. Bundan sonra İsrail radyosunun Arapça programlarında her sabah dini yayınlar yapılmaya başlandı. Kuran okumayla başlayan programlar, çeşitli dinsel kutlamalara dönüştü. Kuran'ın Yahudi-İslam uyumuna ilişkin ayetler okunmaya başlandı. Arapça olarak basılan gazetelerde din propagandası yapıldı. İslam dini ve tarihine ilişkin kitapların basım ve yayımına kolaylıklar getirildi. İslami görüşü benimseyenlerin örgütlenmelerine ve cemaatler kurmalarına göz yumuldu.

Bu dönemde faaliyetlerini hızlandıran İslami Hareket de, yardım kurumları, öğrenci dernekleri, sağlık kuruluşları ve zekat komiteleri vs. gibi çeşitli sosyal kurumlar aracılığıyla çalışmalarını sürdür

---

dönülmesini savunan hareket. Mısır, Sudan, Suriye, Filistin, Lübnan ve Kuzey Afrika'da hızla yayılmıştır. Müslüman Kardeşler 1938'den sonra siyasal nitelik kazanmaya başladı. İslam dünyasının yabancı etkilerden arınmasını savunarak Batılılaşma, laikleşme ve modernleşme gibi akımlara karşı çıktı. Örgütün eylemci kolu 1940'ların ortasında Mısır'da monarşiye ve iktidardaki Vaid Partisi'ne karşı gerçek bir tehdit oluşturdu. Temmuz 1952 darbesinden sonra Ocak 1953'te bütün siyasal partiler kapatıldı, ama Müslüman Kardeşler yeraltına çekildi. Öğrenciler arasında huzursuzluk çıkardığı için Şubat 1954'te yeniden yasaklandıysa da etkinliklerini sürdürdü. Mısır devlet başkanı Nasır'a yönelik suikast girişiminden (26 Ekim 1954) sonra hareket şiddet yoluyla bastırıldı., altı önderi yargılanarak vatan hainliği suçundan idam edildi, çoğu hapse atıldı. 1966'da Müslüman Kardeşlerin bir başka önderi Seyyid Kutub yargılanarak gene vatan hainliği suçundan idam edildi.

dü. Bu sosyal kurumlar aracılığıyla verdikleri hizmetlerin yanı sıra halkı İslami yönden de eğitmeye çalışıyorlardı. Hareketin eğitim merkezleri genellikle cami ve mescitlerdi.

Üniversitelerde de özellikle seksenli yıllarda İslami Hareket güç kazanmaya ve etkisini göstermeye başladı. Gazze'deki Gazze İslam Üniversitesi, hareketin bir kalesi haline geldi. Batı Şeria üniversitelerinden El-Halil Üniversitesi'nde de en güçlü siyasi gruptu. Beir Zeit, Necâh ve Beytlehem üniversitelerinde ise aşama aşama güçlendi.

İslami Hareket söz konusu üniversitelerdeki faaliyetlerinin yanı sıra çeşitli özel okullar da açarak eğitim alanında ağırlığını hissettirmeye çalıştı.

Filistin halkı arasında İslâmi fikirlerin gelişmesi ve gençliğin İslam'a yönelmesi zaman içerisinde İslami Hareket'in halk tabanında önemli bir güç kazanmasına neden oldu. Buna paralel olarak İslami Hareket'in işgale de direnmesi bağımsızlık yanlısı gençlerin bu harekete ilgisini artırdı.

Filistin'de İslamcı fikirlerin yaygınlık kazanması, bu unsurları içinde en çok barındıran Yaser Arafat liderliğindeki El Fetih örgütü, taviz üstüne taviz vermeye başladı. Örneğin önceleri laik, devrimci ya da sosyalist içerikli söylemlere başvuran Arafat, bu dönemden sonra Filistin mücadelesinin bir cihat olduğunu savundu. Konuşmalarına Bismillah ile başladı. Söylevlerini Kuran'dan ayetler okuyarak süsledi. Fakat bu tutum El Fetih içindeki İslamcıları tatmin etmedi. Arafat'ın İslamcılarla İslam dinini temel alarak rekabete girmesi, esas olarak İslamcı akıma yaradı. Nitekim Münir Şefik[23], Ebu

---

23- İran özellikle Münir Şefik aracılığıyla FKÖ sahasına girdi. Münir Şefik başlıbaşına ilginç bir kişilik sergiledi. Filistinlilerin anlatımlarına bakılırsa, Kudüs kentinde Hristiyan bir yazarken 1980'lerin ortalarında birdenbire Şia mezhebi temelinde Müslümanlığı seçti. İran devriminin Filistinliler içindeki siyasi itibarının yüksek olduğu bir dönemde İran lehine propaganda yaptı. Özellikle işgal altındaki Batı Şeria ve Gazze topraklarında İran yanlısı radikal İslamcıların oluşması için çaba harcadı. Daha önceki yıllarında komünist görüşleri benimseyip, ardından daha radikal bir çizgi olan Mao Zedung görüşlerini seçen Münir Şefik, Marksist

Hasan ve Ebu Hamdi gibi İslamcı kanat temsilcileri, yandaşlarıyla birlikte El Fetih'ten ayrılarak İslami çizgi çevresinde toplandılar.

HAMAS'ın Kuruluşunu Hazırlayan Etkenler

Filistin İslami Direniş Hareketi (HAMAS), genelde 1948'de İsrail devletinin kuruluşunun ve özelde Haziran 1967 yenilgisinin ardından Filistin halkının içine düştüğü durum ve şartlarda ortaya çıktı. Bu hareketin ortaya çıkmasına neden olan etkenleri iki eksende değerlendirmek mümkündür:

a) 1987 yılına kadarki Filistin sorunuyla ilişkili siyasi gelişmeler

b) Filistin'deki İslami fikirlerin gelişmesi ve bunun seksenli yılların ortasından bu yana geldiği nokta.

a) Filistin Sorunuyla İlişkili Siyasi Gelişmeler: Filistin halkı, kendisine göre bir ölüm kalım sorunu veya Müslümanlarla Siyonistler arasında süregiden bir uygarlık çatışması anlamı taşıyan davasının 1948'den sonra yalnızca bir mülteciler sorununa, 1967 yenilgisinden sonra da düşman saldırılarının geride bıraktığı izleri silme, karşılığında da Filistin topraklarının üçte ikisinden taviz verme oyununa dönüştüğünü görmeye başladı. Bu durum Filistin halkını davasına dört cllc sarılmaya yöneltti. Bunun sonucunda da Filistin Kurtuluş Örgütü ve çeşitli halk direniş grupları ortaya çıktı.

Ancak Filistin Kurtuluş Örgütü'nde kendini gösteren ve şekillenen Filistin devrimi programı seksenli yıllarda içten ve dıştan birtakım yıpranmalara ve bozulmalara maruz kaldı. Bu durum söz konu

---

kamplarında Şefik aracılığıyla Filistin örgütleri yerine yurtsever ulusalcı bir örgüt olan El Fetih'e üye olmuştu. O kadar ki, FKÖ içinde Maocu çizginin temsilciliğini yapıyordu. 1970'li yıllarda Naci Alluş adlı siyasi bir önderle aralarında bir örgüt kurma planları başarılı olamayınca Münir Şefik, sonunda ayrılmaya karar verdi. Tam da bu dönemde İran devrimi ortaya çıkınca Şefik rotasını İran'a çevirdi. İran, Lübnan'daki Filistin kamplarında Şefik aracılığıyla bir Hizbullah kurulmasını önerdi. Ancak proje yeterli bir zemin bulamadı. (El Mecelle, 2 Aralık 1992'den aktaran Faik Bulut. Ortadoğu'da İslamcı Örgütler)

su programın zayıf ve etkisiz hale gelmesine neden oldu.

Yetmişli yıllarda Filistin Ulusal Anlaşması'nın üzerinde durduğu çözümlerin dışında da bir takım orta çözümlerin kabul edilmesini mümkün gören çeşitli değerlendirmeler ortaya konmuştu.

Bu değerlendirmeler özellikle Camp David anlaşmasının imzalanmasından, ardından İsrail'in Güney Lübnan'ı ve 1982'de de Beyrut'u işgal etmesinden sonra Filistin tarafının açık önerileri şeklini aldı.

1982 işgali 1967 yenilgisinden sonra Araplar için en yüz karası olay olmuştu. Filistin'in içindeki tarihi direnişe karşın, söz konusu olayda Lübnan'ın başkenti Beyrut, Araplar tarafından gelen hiçbir gerçek fiili tepkiyle karşılaşılmadan üç ay süreyle işgal altında tutulmuştu. Bu olayın sonucu Filistin Kurtuluş Örgütü'nün zayıf düşürülmesi ve Lübnan'dan çıkarılması oldu. Bu sonuç örgüt içindeki siyasi çözüm yanlılarının daha da güçlenmelerine yol açtı.

Ancak ödün vererek siyasi çözüm bulma önerileri İslamcılara göre iki tehlikeli şart içeriyordu. Bu iki şart da şunlardı:

i. Siyonist egemenliği ve onun Filistin toprakları üzerindeki varlık hakkını resmen tanımak,

ii. Filistin topraklarının bir kısmından hatta büyük bir kısmından ödün vermek.

Bu şartlar ve onlara dayalı öneriler FKÖ'nün ileri gelenlerince kabul görünce silahlı mücadele stratejisi de gerilemeye başladı. Buna paralel olarak Arap dünyasının Filistin davasına verdiği önem de azaldı. Artık bu dava da diğer sıradan sorunlar gibi sadece uluslararası toplantıların ve sempozyumların gündem dosyalarına konan bir sorun haline geldi.

Özellikle İran-Irak Savaşı'nın patlak vermesinden sonra gerek uluslararası platformda, gerekse Arap dünyasında Filistin ikinci derecedeki sorun durumuna düştü. Buna paralel olarak İsrail'in politikaları daha güçlü ve etkili bir hale gelmeye başladı. Siyonist yönetim artık kendini biraz daha yüksekte görüyordu.

1981'de ABD ile İsrail arasında imzalanan stratejik yardımlaşma anlaşmasının ardından ABD'nin bu ülkeye yardım ve desteğinin artmasıyla birlikte İsrail daha da ileri gitti. Söz konusu anlaşmada Golan tepelerinin ilhak edildiğinin açıklanması ve Irak'ın nükleer santrallerinin bombalanması da karara bağlanmıştı.

Uluslararası alanda ABD etki alanını genişletme ve yaptırım gücünü artırma konusunda hayli ilerleme kaydetmiş ve Sovyetler Birliği'ni epey geride bırakmıştı.

b) İslami Fikirlerin Gelişmesi: Bu dönemde diğer Arap topraklarında olduğu gibi Filistin'de de İslami fikirler gerek yukarıda saydığımız dini propagandalar, gerekse halkta çaresizlik sonucu ortaya çıkan ruh hali nedeniyle hızlı bir şekilde gelişti ve yayıldı. Bu durum İslami hareketin hem fikri hem de örgütsel açıdan güçlenmesine ve gelişmesine olanak sağladı. Bu gelişme hem 1948'de işgal edilmiş olan topraklarda hem de Gazze ve Batı Şeria bölgelerinde gerçekleşti.

Filistin'deki İslami akım iki nedene dayanan ciddi bir olumsuzlukla karşı karşıya olduğunu anlamaya başladı. Bu olumsuzluğun kaynağını oluşturan iki neden de şunlardı:

Birincisi: Filistin meselesinin Arap ülkelerinin öncelikli konular listesinin en altına düşmesi.

İkincisi: Filistin devriminin programında işgal son buluncaya kadar silahlı mücadelenin yerini, Filistin halkına zorla kabul ettirilecek siyasi bir çözüm arayışının alması.

İşte bu iki geri adımın ve işgalin Filistin halkına layık gördüğü baskıcı ve şiddet içeren uygulamalarının etkisiyle, dışarıda değil de kendi toprakları içinde yaşayan Filistin halkı arasındaki direniş hamurunun da olgunlaşmasıyla birlikte cihat anlayışına dayalı İslami bir program ortaya çıktı. Bunun ilk tohumları da 1981'de oluşturulan Cihat Ailesi, 1983'te Şeyh Ahmet Yasin'in oluşturduğu cemaat ve daha başka oluşumlarla atılmış oldu.

1987'de Filistin'in kurtuluşu için yeni ilkeler üzerine yeni bir

program ortaya koymak için şartlar oluşmuştu. Böylece kuruluşunda, Filistin'deki Müslüman Kardeşler cemaatinin özel bir rolü olan Filistin İslâmi Direniş Hareketi (HAMAS) ortaya çıktı.

Ancak HAMAS'ın ortaya çıkması bazı iddiaları da beraberinde getirdi. Bunlardan en önemlisi HAMAS'ın kuruluşunda İsrail'in parmağının olduğu, bunun altında yatan niyetin de FKÖ'yü bölmek olduğu iddiasıdır.

El Fetih'in Gazze bölgesindeki liderlerinden Tevfik Ebu Havse bu konuda şunları söylüyordu;

"İsrail HAMAS ile işbirliği içinde, bu örgütün gelişmesine göz yumuyor."

Bir İngiliz araştırmacı ise, 30 Kasım 1992 tarihli El Vasat gazetesinde yayımlanan sözlerinde "Doğrusu İsrail-HAMAS işbirliğinin somut kanıtlarına rastlamadım. Bu suçlama, rakip örgüt El Fetih'in kara çalması olabilir. Ama şu bir gerçek, İsrail, HAMAS örgütünün kitle temelini oluşturan camii ve mescit yapımına açıkca göz yumuyor ve gerekli ruhsatı hemen veriyor" diyor.

31 Ocak 1993 tarihli El Arap gazetesi, "HAMAS örgütünün kurulmasına izin veren kişinin, İsrail hükümetinin Gazze'deki askeri valisi olduğunu" yazıyor. Ancak yine de 415 İslamcının İsrail tarafından sürgün edilmesi gerçeğini gizleyemiyor.

HAMAS'ın Oluşumu

Seksenli yılların başından itibaren gelişmeye başlayan İslami fikirler Filistin İslâmi Direniş Hareketi'nin programının şekillenmesine katkı sağladı. Bu katkı sayesinde direniş kolları oluşturulurken 1986'dan itibaren İsrail'in işgaline karşı toplu direniş hareketine başlamak için pratik hazırlıkların yapılmasıyla birlikte İslâmi akımın halk tabanı da oluşmaya başladı.

Necah, Beir Zeit üniversitelerinde ve Gazze İslam Üniversitesi'nde gerçekleştirilen öğrenci hareketlerinin, işgale karşı direnişin

ortaya çıkması için şartların oluşmasında katkısı oldu.

Özellikle İsrail'in sert tutumları, baskıcı uygulamaları, halkı ezmeyi amaçlayan yöntemleri kitlelerdeki tepkinin, işgale karşı durma yönündeki cesaretin artmasına ve direniş ruhunun güçlenmesine yol açtı.

Cibaliyâ'da bir Yahudi'nin kamyonetiyle Filistinli işçilerin arasına girerek dört kişinin ölmesine neden olmasıyla patlak veren olaylar Filistin halkının yeni bir mücadele dönemine girdiğinin ilanı anlamı taşıyordu.

Yoksulluk, yirmi yıllık işgalin yarattığı ulusal kin ve öfke, Gazze bölgesinde uygun ortam bulunca birden patladı. Tam da bu ortamda 14 Aralık 1987'de Hareket-ül Mukavemet-ül İslamiye (İslami Direniş Hareketi) kısa adıyla HAMAS kuruldu.

HAMAS'ın kuruluşunu, hareketin kurucu ve ruhani lideri Şeyh Ahmet Yasin, polis ifade tutanaklarında şöyle anlatıyordu;

"Aralık 1987 başlarında HAMAS hareketini, Gazze bölgesinde kurmaya karar verdim. İlk elde, işgale karşı bildiri dağıtıp afiş yapıştıracaktık. Çeşitli kişilerle Şeyh Salah Şehade, Mühendis İsa El Neşşar, Dr. İbrahim El Yezari, Dr. Abdülaziz El Rantisi ile görüştükten sonra bu işe koyulduk. Aralık 1987'de ilk bildirimizi yayımlayarak İntifada ile birlikte eylem takvimini açıkladık. Ocak 1988'de ise işgal altındaki Batı Şeria'dan İhvan mensubu Cemil Hemami adlı bir kişi de HAMAS'ın kendi bölgelerinde kurulmasını istedi. Kabul ettik. Batı Şeria ile Gazze arasındaki bağlantılar gizli mektuplar, şifreler ve camilerdeki buluşma noktalarındaki aracılar kanalıyla sağlanıyordu. Ayrıca Londra'dan, bir HAMAS sorumlusu da devreye giriyor, bize mali yardım aktarıyordu. Her sorumluya bir numara vermiştik ki, yakalanma anında kimse kimseyi cle vermesin"

Cibaliya'daki olaydan sonra Filistin İslami Direniş Hareketi halk kitlelerini harekete geçirdi. 14 Aralık'ta Filistin halkının baskıcı işgalciler karşısındaki cihadında yeni bir dönemin başladığı duyuruldu. Bu da intifada olarak adlandırılan halk hareketi dönemiydi.

İntifadanın ikinci ayından itibaren Hareket periyodik bir şekilde halk kitlelerine hitap eden ve halk direnişini yönlendiren, direnişi sürdürenler için belirli programlar ortaya koyan bildiriler yayınlamaya başladı. Hareket bir yandan da İsrail'e karşı sürdürülmesi gereken mücadelenin içeriğiyle ilgili görüşlerini ve Filistin'in çeşitli ulusal sorunlarıyla ilgili siyasetlerini ve tutumlarını ortaya koyan bildiriler yayınlamaya başladı.

Ancak kitlesel eylemler yapmak HAMAS önderliğini şaşırttı. Uzun yıllardan sonra sokağa dökülen HAMAS, ne kadar yetersiz ve tecrübesiz olduğunu da gördü. Yeni durumla baş etmesi zordu. Bu sırada sokağa dökülmek ve kitleselleşmekten çekinen Müslüman Kardeşler örgütü önderliği yeniden ortaya çıktı ve HAMAS'ın kendisiyle ilişkisinin boyutunu gündeme getirdi.

Gündemdeki soru şuydu; HAMAS, içinden çıktığı Müslüman Kardeşler'e bağlı olarak mı çalışacak, yoksa kitleselleştikçe bağımsızlığını kazanacak bir örgüt mü olacak?

İki ayrı görüş vardı. Birincisi; HAMAS'ın askeri bir kanat olarak Müslüman Kardeşler'e bağlı olmasından yanaydı. Bu görüş aynı zamanda HAMAS'ı, yıllarca mücadeleyi durduran ve bu nedenle Filistin direniş mücadelesinin gerisinde kalarak halktan soyutlanan, hatta yer yer halka karşı İsrail'e yakın tutumlar alan Müslüman Kardeşler hareketinin kir temizleyicisi olarak görüyordu.

Bu görüşe sahip olanlar HAMAS aracılığıyla yapılacak yüz ağartıcı eylemlerin Müslüman Kardeşler'in hatalı geçmişini unutturmaya yarayacağını böylelikle bu örgütü temize çıkaracağını düşünüyordu.

İkinci görüş ise, HAMAS'ın Müslüman Kardeşler'den bağımsız, kitlesel ve hemen herkese açık bir örgüt olmasını savunuyordu.

Yoğun tartışmalara karşın çoğunlukta olan birinci görüş kazandı. İçtüzüğe HAMAS'ın, Müslüman Kardeşler'in kanatlarından biri olduğu yazıldı. Ancak bu durum uzun sürmedi. HAMAS giderek bağımsız bir örgüt gibi hareket etmeye başladı.

HAMAS, yalnızca örgütsel bakımdan Müslüman Kardeşler'den ayrılmadı. Siyasetler ve zihniyetler açısından da giderek radikal tutumlar aldı.

Birinci Körfez Savaşı sırasında tarafsızlığını koruyan ancak ABD ve İsrail ile aynı cepheye düşmemeye özen gösteren FKÖ lideri Yaser Arafat, bu tutumuyla Kuveyt ile Suudi Arabistan'ın gazabını üzerine çekti. Bu iki ülke sırf FKÖ'ye inat olsun diye HAMAS'ı para ve başka yardımlarla desteklediler. HAMAS'ı özellikle İsrail işgali altında mücadele veren Birinci İntifada Önderliği'ne karşı kışkırttılar. Bu kışkırtmalar sonucunda çıkan çatışmalarda birçok direnişçi öldürüldü.

İsrail'in Tutumu

HAMAS'ın beklenenden daha etkili olarak ortaya çıkması İsrail'i rahatsız etti. Dolayısıyla İsrail istihbarat örgütleri HAMAS'ın faaliyetlerini ve liderlerini gözetlemek amacıyla bütün organlarını harekete geçirdiler.

İsrail, Ağustos 1988'den itibaren halkın, HAMAS hareketinin boykot çağrılarına uyduğunu ve Hareket'in bir anlaşmasının yayınlandığını görünce birbirini izleyen tutuklama kampanyaları başlattı. Bu tutuklamalar o tarihten itibaren Hareket'in militanlarını ve destekçilerini hedef alıyordu.

Bu harekete karşı ilk geniş çaplı tutuklama kampanyası Mayıs 1989'da başlatıldı. Bu kampanyada Hareket'in kurucu önderi ve sembolü durumundaki Şeyh Ahmed Yasin de tutuklandı. Yasin'in tutuklanması üzerine örgüt kısa bir şaşkınlık dönemi içine girdi.

Bu arada Amerika'da yaşayan ve aynı yıl doğum yeri olan Gazze'ye gelen Musa Ebu Marzuk, HAMAS'ı yeniden örgütledi. Bu yeniden dönüş sırasında Ebu Marzuk yaklaşık 100 bin dolar kaynak harcadı ve Amerika'ya dönüşünde de örgüte para yardımını sürdürdü.

Aralık 1990'dan itibaren büyük bir tutuklama kampanyası daha

başlatıldı. İsrail bu tarihte hareketin ileri gelenlerinden ve liderlerinden dört kişiyi sınır dışı etti. Ayrıca yalnızca bu harekete üye olmayı bile ağır cezalarla cezalandırılmayı gerektiren suç saymaya başladı.

Ebu Marzuk, HAMAS'ın liderliğine geldikten sonra örgütü üç bölüme ayırarak, Propaganda Komitesi'nin başına Virginia-Sprigfield'de yaşayan Ahmet Bin Yusuf'u, Cihat Komitesi'nin başına Londra'da yaşayan Muhammed Kasım Suvalha'yı getirdi. Marzuk Politik Komite'yi de kendine bağladı. Daha sonra Salah'ı HAMAS'ın askeri kanadı olan İzzettin El Kassam Tugayları'nın sorumlusu yaptı.

Ebu Marzuk, Gazze'de de İsrail ile savaşma işlevini görecek paralel bir altyapı oluşturdu. Bu yapının görevleri arasında HAMAS şehitlerinin aileleriyle ilgilenmek ve Kassam Tugayları'na asker kazandırmak da vardı.

1995 Haziran'ında Ürdün hükümeti, HAMAS'ın Siyasi Büro Başkanı Marzuk ile İmad El İlmi'yi İran'a sürgün etti. Aynı yılın Temmuz ayında ise Ebu Marzuk ailesi ile birlikte gittiği Amerika'da havaalanında tutuklandı. Ardından İsrail, Marzuk'un iadesi için başvurdu ve New York Federal Mahkemesi Mayıs 1996'da bu başvuruyu olumlu karşıladı.

Silahlı Mücadelenin Başlatılması

HAMAS, 1991 sonunda İzzettin Kassam[24] Tugayları adıyla askeri kanadını kurduğunu açıklamasıyla birlikte yeni bir tutum içine girdi. Bu gelişmenin ardından çeşitli askeri eylemler gerçekleştirmeye başladı.

24- Şeyh İzzettin Kasım (Kassam); Suriye'nin Lazkiye şehrine bağlı bir sahil ilçesi olan Cebele'de dünyaya geldi. İlk öğrenimini doğduğu yerde yaptıktan sonra 1896 yılında Mısır'daki El-Ezher Üniversitesi'nde eğitime başladı. El-Ezher'de öğrenim gördüğü süre içinde Mısır'daki İslami hareketin ileri gelenleriyle ilişkide bulundu. 1906 yılında buradaki eğitimini tamamladıktan sonra çeşitli yerlerde eğitim faaliyetleri yürütmeye başladı. 1909 yılında İzzeddin Tennuhi'nin derslerine ve sohbetlerine katılarak kendini geliştirdi. Kısa bir süre Cebele'de kaldıktan sonra Türkiye'ye gitti.

Bu durum yine Şeyh Ahmet Yasin'in ifadesinde şöyle anlatılıyor;

"1987'de ama İntifada'nın başlamasından iki ay önce, hapisten tanıdığım Şeyh Salah Şehade ile oturup konuştuk. Örgütün askeri ve güvenlik birimini kurmamız gerekliydi. İlk hedefimiz, işgalci İsrail askerlerine direnmek olacaktı. Güvenlik ve asayiş açısından ise, İsrail ile işbirliği yapanları, İslami örf ve adetlere uymayanları, içki ve uyuşturucu kullananları, fahişelik yapanları doğru yola getirmek için şiddet kullanacak birimler faaliyet içinde olacaktı. Aslında, askeri örgütün ilk temelini 1982'de attım. O zamanki adı Cihat ve Davet Grubu (Mecmuat ül Cihad vel Deva adının kısaltılmışı olan MECD)'ydi. En önemli görevi düşman hakkında bilgi toplamak ve yukarıda değindiğim toplumsal ahlaksızlığı şiddet kullanarak önlemekti."

1983'te işgal altındaki topraklarda askeri bir İslami örgüt kurma fikri, 1986/87 yıllarında dağınık şekilde ve düşmanı şaşırtmak amacıyla İslami Kavga Hareketi, Esirler Toprağına Bağlı Kalanlar ve İslami Direniş Hareketi kuruldu.

Tolidano operasyonundan sonra İsrail, HAMAS'a karşı bir tutuklama kampanyası başlattı. İsrail Başbakan İzak Rabin, bu harekete darbe vurmak amacıyla etkili kişilerden 415'ini sürgün etme kararı aldı. Bu, ilk toplu sürgün kararı oluyordu.

Bir sene Türkiye'de kalan Kassam, bu süre içinde çeşitli yerlerde vaazlar verdi. Şeyh Kassam, eğitim faaliyetlerini yürüttüğü sırada İtalyanlar Libya'nın Trablusgarb şehrini işgale başlamışlardı. Kassam, İtalyanlara karşı direniş başlatan Ömer Muhtar ve adamları için yardım toplayıp bunları Libya'ya gönderdi. Kassam ayrıca Ömer Muhtar'a yardımcı olmak amacıyla deniz yoluyla Trablusgarb'a mücahitlerini yolladı. Ancak mücahitler 40 gün kadar İskenderun limanında beklemelerine karşın Trablusgarb'a ulaşamadılar. .Kassam ve mücahitleri Birinci Dünya Savaşı sonrası Fransız sömürgesi olan Suriye'de işgalci güçlere karşı cihat başlattılar. Şeyh Kassam 1921 yılında Filistin'e gitti. Hayfa şehrine yerleşen Kassam burada da eğitim çalışmalarını sürdürdü. İzzettin Kassam, öğrencileri ve halktan kişilerle askeri bir birlik kurdu. Bu birliğe Kassamiler denilmekteydi. Kassamiler 5 Nisan 1921'de İngiliz işgalcilere karşı mücadele başlattılar.İngilizler Kassam'ı öldürmek amacıyla Cenin yakınlarındaki Ya Bed dağına operasyon düzenlediler. Şeyh Kassam ve adamları İngilizlerle çatışmaya girdiler. Bu çatışmada 19 Kasım 1935 tarihinde Şeyh Kassam öldürüldü.

HAMAS'ın Siyasi Kimliği

Filistin İslami Direniş Hareketi kendini Filistin topraklarının tamamının kurtuluşu için mücadele eden ve kurtuluşun gerçekleşmesi için tek yol olarak cihadı gören bir halk hareketi olarak tanımlamaktadır. Örgüt, temel dayanak olarak İslam'ın ilkelerine ve fıkıh esaslarına dayandığını açıklamaktadır. Bu bir parti örgütü veya dar tabanlı bir grup çalışması değil, geniş tabanlı bir halk hareketidir.

Mücadeleye Bakışı

HAMAS Filistin'deki Müslümanlarla ve genelde Araplarla Siyonistler arasındaki mücadelenin bir uygarlık ve varlık mücadelesi olduğuna inanmaktadır. Örgüte göre bu mücadeleyi hazırlayan nedenler ortadan kalkmadan bu mücadelenin son bulması olanaklı değildir.

Nedenlerin başında geleni ise Siyonistlerin Filistin topraklarına yerleştirilmesidir. HAMAS Siyonistlerin bölgeyi yurt edinme çabalarının önüne geçmenin ancak geniş çaplı bir cihatla olanaklı olabileceğine ve silahlı mücadelenin de bu cihadın temel unsuru olduğuna inanmaktadır.

HAMAS Siyonist düşman karşısında verilecek mücadeleyi yönetmenin en güzel yolunun kalabalık halk kitlelerini cihat bayrağını taşımaya, mümkün olan her yolla Siyonist varlığa karşı savaşmaya yöneltmek, özelde Arap toplumlarını ve genelde bütün İslam toplumunu ayağa kaldırmak suretiyle düşmana karşı topluca mücadele edilmesi için gereken şartları oluşturmak, mücadele ateşini her zaman alevli tutmak, mevcut enerjileri harekete geçirmek ve devreye sokmak suretiyle kuvvet üstünlüğü için gereken sebeplere başvurmak, hareket ve siyasi karar birliği sağlamak olduğu görüşündedir.

HAMAS'a göre, Filistin'in kutsallığına ve onun İslam'daki yerine inanarak, Siyonistlerin Filistin'le ilgili projelerinin tehlikesini

kavrayarak bu belirtilenler gerçekleşinceye kadar çaba harcamak gerekir.

HAMAS Filistin toprağının en ufak bir parçasından bile taviz verilmesinin veya onun üzerindeki Siyonist işgali meşru görmenin caiz olmadığına, Filistin halkının ve onların dışındaki tüm Müslümanların, Siyonistleri geldikleri gibi Filistin'den çıkmaya zorlamak için savaşmak üzere gerekli hazırlıkları yapmalarının gerektiğine inanmaktadır.

Genel Stratejisi

HAMAS, Siyonist işgalciler karşısında vereceği mücadelede izleyeceği stratejinin genel özelliklerini şu şekilde belirlemiştir:

1. Siyonistlerin Filistin'e yerleşme çabalarında ilk hedef Filistin halkıdır. Dolayısıyla işgalciler karşısında verilecek mücadelede en ağır yük de bu halkın üzerindedir. Bu itibarla gasbetici düşman karşısındaki direniş ve mücadele için bu halkın sahip olduğu gücü öncelikle devreye sokmak gerekir.

2. Düşmana karşı direniş alanı Filistin'dir. Diğer İslam toprakları ise Filistin'deki halka yardım ve destek alanlarıdır. Özellikle bu alanlardan verilecek yardım ve desteklerin siyasi alanda, iletişim alanında ve mali alanda yoğunlaşması gerekir. Siyonist düşmana karşı verilecek fiili mücadelenin ise çağlar boyunca şehitlerin temiz kanlarıyla sulanmış olan kutsal Filistin topraklarında yürütülmesi gerekir.

3. Filistin'de düşmana karşı verilecek mücadelenin ve direnişin zafere ve o toprakların kurtarılmasına kadar sürmesi gerekir. Düşman karşısındaki direnişte yapılabilecek en üstün şey ise Allah yolunda cihattır.

4. Siyasi çalışma Siyonist düşman karşısında yürütülecek mücadele tarzlarından biridir. Bu çalışmanın amacı da Filistin halkının Siyonist düşman karşısındaki cihat ve direnişine destek sağlamak,

onun ve bütün Müslüman halkların güçlerini Filistin davasına destek için devreye sokmak, Müslümanları Filistin halkının haklarını savunmaları ve haklı davasını dünya kamuoyunun önüne koymaları için harekete geçirmektir.

Genel Görüş ve Tavırları

1. HAMAS, değişik görüş ve düşüncelerle, Siyonist işgal karşısındaki ulusal Filistin direnişinin faaliyet alanının genişlediğine inanmaktadır. Aynı şekilde buradaki ulusal faaliyetlerde birliği sağlamanın bütün grupların, güçlerin ve çalışanların gerçekleştirmesi gereken bir amaç olduğuna, bu amaca ulaşmak için çalışmak gerektiğine inanmaktadır.

2. Bu nedenle Filistin'de faaliyet yürüten bütün güçlerle, gruplarla ve çalışanlarla işbirliği ve organizasyon içine girmek için çaba harcamaktadır. Bu konuda: "Üzerinde görüş birliğine vardığımız konularda yardımlaşır, görüş ayrılığına düştüğümüz konularda ise birbirimizi mazur görürüz" ilkesini esas almaktadır.

3. Filistin'de ortak bir ulusal faaliyetin güçlendirilmesi için çaba harcamakta ve yürütülecek ortak faaliyetin üslubunun Filistin'in kurtarılması için çalışma ve Siyonist düşmanın egemenliğini tanımama yahut ona Filistin'in hiçbir parçası üzerinde varlık hakkı vermeme ilkesine dayanmasının gerektiğini düşünmektedir.

4. Ulusal faaliyet alanındaki değerlendirmelerde ne kadar büyük görüş ayrılıkları ortaya çıksa da, kişisel görüşler ne kadar birbirinden farklı olsa da, hangi şartlarda ve hangi gerekçeyle olursa olsun, tartışmaları önlemenin veya görüş ayrılıklarını çözmenin zorunluluğuna yahut kendi görüş ve değerlendirmelerini kabul ettirmek için güç ve silah kullanma yoluna gidilmemesi gerektiğine inanmaktadır.

İslami cemaatleri ve faaliyet gruplarını birleştirmeye öncelik vermekte ve bu gruplar arasındaki ortak değerlerin ayrılmaya sebep

olan etkenlerden çok daha fazla olduğuna inanmaktadır.

6. Filistin halkının haklarını, herhangi bir din, soy ve grup ayrımına gitmeden savunmaktadır. Filistin halkının toprağını ve vatanının kurtuluşunu savunurken değişik grup ve kollarıyla bu halkın tümünün hakkını kabul etmekte ve Müslümanlarıyla Hıristiyanlarıyla Filistin halkının tek bir halk olduğuna inanmaktadır.

7. Siyasi konulardaki farklı tutumların ancak, Filistin halkının baskıcı Siyonist işgalciler karşısındaki direniş ve mücadelesine destek vermeğe hazır olan taraflardan biriyle ilişki kurulması ve yardımlaşma yoluyla giderileceğine inanmaktadır.

8. İslam toplumunun birliğine inanmakta, bu birliğin sağlanması yolunda harcanan bütün çabaları desteklemektedir.

9. Dini inancına, ulusal kimliğine ve siyasi yapısına bakmaksızın bütün yönetimlerle, siyasi partilerle ve uluslararası güçlerle diyalogun önemine inanmaktadır. HAMAS'a göre, bunlardan biriyle, Filistin halkının haklı davasına ve onun meşru haklarını elde etme çabasına destek olmak, yahut Siyonist işgalcilerin tutumları, Filistin halkına reva gördüğü insanlık dışı baskı uygulamaları hakkında dünya kamuoyunu bilgilendirmek amacıyla yardımlaşmaya girmek için herhangi bir engel söz konusu değildir.

10. Filistin halkının yurduyla ve toprağıyla ilgili haklarını, yurdunu işgalden kurtarıncaya kadar cihat ve kendi geleceğini belirleme gibi meşru haklarını elinden almadığı veya bu haklarına ters düşmediği sürece uluslararası örgütlerin ve heyetlerin Filistin davasıyla ilgili kararlarına saygı duyacağını bildirmektedir.

11. Siyonist işgale karşı mücadele alanını Filistin dışında bir başka alana taşıma niyetinde olmadığını bildirmektedir.

12. Ülkeleri, uluslararası örgütleri ve heyetleri, uluslararası bağımsızlık hareketlerini Filistin halkının haklı davasının yanında yer almaya, Siyonist işgalcilerin izlediği, her türlü uluslararası kanunlara, kurallara, insan haklarına aykırı baskı politikalarını kınamaya, Filistin toprakları ve Filistinlilerin kutsal değerleri üzerindeki hak-

sız işgale son vermesi için Siyonist yönetime baskı yapmaya çağırmaktadır.

Örgütün şemasına ilişkin olarak da şöyle bir tablo sergilemek olanaklıdır.

a) Seferberlik, Örgüt ve Asayiş Birimi görevi; Hareketin güvenliğini korumak ve istihbarat toplamak.

b) Askeri birim görevi; Askeri eylemlerde bulunmak.

c) Olaylar Birim görevi; İntifada'yı izleyip katkıda bulunmak.

d) Siyasi Birim görevi; Hareketin üst düzey siyasetini belirlemek.

e) Enformasyon ve Cezaevi Birimi; Tutuklu örgüt elemanları hakkında bilgi verip onlarla dışarısı arasında bağlantı kurmak.

Siyasi Çözüm Konusundaki Tutumu

HAMAS siyasi çözüm konusundaki tutumunu belirlerken iki etkene dayanmaktadır:

Birincisi: Siyonizm'in kimliği, onun, kaynağını Tevrat, Telmud ve Siyonist hareketin kurucularının yazılarından alan fikri arka planı hakkındaki bilgilere dayanan değerlendirmesi.

Bu değerlendirmeye göre Siyonistler vaat edilmiş topraklar hurafesine, kendilerinin Allah'ın seçilmiş halkı oldukları inancına, topraksız halk, halksız toprak ilkesine ve Büyük (Eretz) İsrail düşüncesine sıkıca sarılmaktadırlar.

Bunun yanı sıra 1949 anlaşmasında, 1978'de imzalanan Camp David anlaşmasında, 1993'te FKÖ ile İsrail arasında gerçekleştirilen ilkeler beyanında ve daha başka anlaşmalarda hileye başvurulduğuna ve Siyonizm'in gerçek yüzünün gizlendiğine inanmaktadır. Siyonist düşmanın siyasi çözümler yoluyla, işgal ettiği toprakları genişletme ve oralara yerleşme planını gerçekleştirme yolunda yeni bir aşamaya giriş projesini devreye sokmak istediği inancındadır.

İkincisi: Kaynağı ne olursa ve ne gibi maddeler içerirse içersin

siyasi çözümün Siyonist düşmana Filistin topraklarının çoğu üzerinde varlık hakkı tanıyacağı inancı. Böyle bir şeyse milyonlarca Filistinlinin yurtlarına geri dönmeleri olanağının tamamen ortadan kaldırılması; aynı zamanda Filistin topraklarının tamamı üzerinde Filistinlilerin kendi yaşayış tarzlarını belirleme, bağımsız devletlerini ve ulusal kurumlarını kurma haklarının bütünüyle ellerinden alınması anlamı taşıyacaktır. Buna yol açmak ise bütün uluslararası ve insani değerlere, ilkelere ve geleneklere aykırı olduğu gibi İslam fıkhı açısından da yasak edilmiş fiiller arasına girer. Dolayısıyla böyle bir şeyi kabul etmek caiz değildir. Filistin toprağı kutsal bir İslam toprağıdır. Siyonistler burayı baskı yoluyla gasp etmişlerdir. Müslümanların burayı geri almak ve işgalcileri oradan çıkarmak için cihat etmeleri farzdır.

İşte bu nedenlerden dolayı HAMAS, siyasi çözüm planlarını, Filistin sorununun barış görüşmeleri yoluyla çözüme kavuşturulabileceği görüşünü ve bu görüş doğrultusunda ortaya atılan tüm planları reddetmiştir.

HAMAS bugüne kadar ortaya atılmış olan siyasi çözüm planlarının en tehlikelisinin de, 13 Eylül 1993'te FKÖ ile İsrail arasında Washington'da imzalanmış olan Gazze-Eriha anlaşması ve tarafların karşılıklı olarak birbirlerini tanımalarını öngören belge (Oslo İlkeler bildirgesi) olduğuna inanmaktadır.

HAMAS'a göre bunun tehlikesi sadece, Siyonist düşmana Filistin topraklarının tamamı üzerinde egemenlik hakkı tanıyan içeriğinden ve Siyonist yönetimle Arap ülkeleri arasında uzlaşmaya kapı açması dolayısıyla Siyonistlerin bölgeye egemenlik elini uzatmasına olanak sağlamasından kaynaklanmıyor. Aynı zamanda, Filistin halkını gerçek anlamda temsil hakkına sahip olmamasına rağmen Filistin tarafı diye ortaya çıkan bir grubun buna olur vermesi ve razı olması açısından da tehlike arz etmektedir. Çünkü bu, Filistin dosyasının kapatılması ve Filistin halkının kendi meşru haklarını isteme yahut bu haklarını elde etmek için meşru yollara başvurma o-

lanağından yoksun bırakılması anlamı taşımaktadır.

Buna ek olarak Filistinlilerin çoğunun kendi yurtlarında ve topraklarında yaşama olanaklarının ellerinden alınması anlamı da taşımaktadır. Bütün bunların doğuracağı sonuçlar sadece Filistin halkını etkilemekle kalmayacaktır. Aksine bütün Arap toplumlarını ve diğer İslâm toplumlarını da etkileyecektir.

Eylemler 1992'de arttı

HAMAS'ın askeri kanadı İzzeddin El Kassam Tugayları'nın 1991'de ortaya çıkmasıyla örgüt yeni bir evreye girdi ve 1992'den itibaren eylemlerini artırdı.

HAMAS'ın yasaklanmasıyla Şeyh Yasin çok sayıda üyeyle birlikte tutuklandı. Şeyh Yasin, mahkemede İsrail'in kendisine yönelttiği İsrail askerlerinin öldürülmesi, sivillere saldırılar gibi suçlardan yalnızca HAMAS'ın kurucusu olduğunu kabul etti, ancak yine de müebbet hapse mahkum edildi.

İsrail devletine, barış sürecine karşı çıkan Şeyh Yasin'in, cezaevinde sağlık durumu kötüleşti. 1997'de, HAMAS liderlerine Ürdün'de suikast girişiminde bulunan iki MOSSAD[25] ajanının yakalanması sonucu yürütülen pazarlıklarda Şeyh Yasin'in de aralarında bulunduğu onlarca Filistinli mahkum Ürdün Kralı Hüseyin'e iyi niyet jesti olarak Ekim başlarında serbest bırakıldı.

25- MOSSAD; MOSAD olarak da yazılır. İbranice tam adı MOSSAD Merkazi Le-Modüin U-Letaf-Kidim Meyuhadim (Merkezi İstihbarat ve Güvenlik Enstitüsü) İsrail'in beş büyük istihbarat örgütünden biri. 1951'de casusluk, istihbarat toplama ve yabancı ülkelerle gizli operasyonlar yürütme gibi etkinliklerde bulunmak üzere kurulmuştur. İsrail'in en önemli istihbarat örgütü olan MOSSAD'ın başkanı doğrudan başbakana karşı sorumludur. Başta Arap ülkeleri olmak üzere yabancı ülkelerde etkinlik gösteren çok sayıda ajanı olan örgütün, bunlar aracılığıyla İsrail'in düşmanlarına gizli operasyonlar düzenlediği bilinmektedir. 1972 Münih Olimpiyat Oyunları'nda İsrailli sporcuların öldürülmesinden sorumlu tutulan Arap gerilla önderlerini bularak öldürenlerin de MOSSAD ajanları oldukları sanılmaktadır. Örgütün Avrupa, Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da çok sayıda Filistinli önderin öldürülmesi olaylarıyla da ilişkisi vardır.

11 Eylül 2001'dc Amerika'da ikiz kulelere düzenlenen saldırı olayını takiben Ariel Şaron terör gerekçesiyle Filistinlilere yönelik saldırı politikasını artırdı. Özellikle 2003 yılında Filistin Başbakanı Mahmut Abbas ile başlayan barış sürecini, HAMAS'a yönelik suikast saldırılarıyla askıya alan İsrail, örgütün önde gelen isimlerinden İsmail Ebu Şanab'ı öldürdükten sonra Eylül ayı başında Şeyh Ahmet Yasin'i de hedef alan bir saldırıda bulundu.

Şeyh Ahmet Yasin, HAMAS liderlerinin toplantı yaptığı bir yere düzenlenen İsrail bombardımanından hafif bir yarayla kurtuldu. Bu son saldırı adeta, yangına benzin dökmekle eşdeğerdi. Nitekim çok geçmeden 15 İsraillinin öldüğü 70'e yakınının da yaralandığı iki saldırı ile HAMAS buna yanıt verdi. Bu dönemde Beyaz Saray da örgütün ABD'deki mal varlığını dondurma kararı aldı.

HAMAS'ın İzzettin El Kassam Tugayları, Mescidi Aksa Alayları ve Filistin Hizbullah'ı adıyla askeri nitelikli vurucu güçleri de bulunuyor.

HAMAS önderleri

Şeyh Ahmet Yasin

Ahmet Yasin 1937 yılında Filistin'in Askalan şehrinin El-Cevra köyünde dünyaya geldi. Üç yaşında iken babasını kaybetti. 1948 yılında Yahudilerin Filistin'i işgal etmelerinin üzerine ailesi Gazze'ye göç etti.

Ahmet Yasin, 1952 yılında Gazze'de İmam Şafii Okulu'nda ilköğrenimini tamamladı. Yine 1952 yazında bir yüzme faaliyeti esnasında kafasının üstüne düştü ve boyun kemiği kırıldı. Bu yüzden bütün vücudu felç oldu. Sonra er-Rihal Ortaokulu'nda ortaöğrenimini tamamladı. Lise öğrenimini de 1958 yılında Filistin Lisesi'nde tamamladı. Liseyi bitirdikten sonra bazı ilim adamlarından özel dersler aldı. Bunun yanı sıra özel çalışmalarıyla da kendini yetiştirdi. Çevresinde zeki ve kültürlü biri olarak tanınırdı. Özel öğrenimini ta-

mamladıktan sonra öğretmen olarak görev aldı.

1967 yılında Filistin'in tamamının İsrail'in eline geçmesi üzerine Filistinliler örgütlenmeye başladı ve Şeyh Ahmet Yasin, bu örgütlenmelerde önemli rol oynadı. Şeyh Ahmet Yasin, Gazze'de kurduğu İslâm Merkezi'nden sonra iyice tanındı. Bu durum İsrail yönetimi tarafından rahatsızlıkla karşılandı ve Şeyh Ahmet Yasin'i sık sık polis merkezinde sorguladı.

1984 yılında Şeyh Ahmet Yasin ve yardımcılarından pek çok kimse tutuklandı. Yürütülen soruşturma sonunda Yasin, İsrail devletini yıkarak yerine İslami bir devlet kurmak için çalıştığı gerekçesiyle 13 yıl hapse mahkum edildi. Ancak on bir ay sonra Filistinlilerle İsrail arasında gerçekleştirilen bir esir değişiminde serbest bırakıldı. 1985'te gerçekleştirilen bu uygulamadan sonra Yasin İsraillere karşı sürdürülen mücadelede öne çıktı.

Ahmet Yasin 8 Aralık 1987 tarihinde başlayan intifadanın öncüsü durumundaki İslami Direniş Hareketi'nin (HAMAS) liderliğini yürüttü. Bu örgütün manevi lideri ve intifadanın devamında bir motor görevi gördü.

İsrail yönetimi, 18 Mayıs 1989 tarihinde Şeyh Ahmet Yasin'i yeniden tutukladı. Onunla birlikte HAMAS üyesi pek çok kişi de tutuklandı. Bu tutuklama, intifadayı durdurmayı amaçlayan uygulamaydı. Ancak İsrail yönetimi umduklarını bulamadılar. Çünkü bu olay üzerine intifada daha da şiddetlendi.

Uzun oyalamalardan sonra Şeyh Ahmet Yasin 3 Ocak 1990 tarihinde mahkeme önüne çıkarıldı ve 15 suçtan yargılandı. Yasin'in mahkeme üyelerine söylediği söz şu olmuştu:

"Bu mahkeme yasal olarak beni yargılama hak ve yetkisine sahip değildir. Çünkü bu mahkeme işgalciler tarafından kurulmuştur. Dolayısıyla tamamen gayri meşru ve yasadışıdır."

Bu ilk duruşmadan sonra yargıç duruşmayı belirsiz bir tarihe erteledi. Daha sonra İsrail yönetimi Yasin'in 6 Ekim 1991 tarihinde mahkeme önüne çıkarılacağını açıkladı. HAMAS bu sırada, Ya-

sin'in yargılanmasını protesto için genel grev ilan etti.

16 Ekim 1991 tarihinde de Yasin hakkında mahkemenin verdiği karar açıklandı. İsrail askeri mahkemesi HAMAS'ın kurucusu Yasin'i ömür boyu hapis cezasına çarptırdı. Mahkeme Yasin'e ayrıca, öldürme emirleri verdiği ve İsrail'i yıkarak yerine İslami bir devlet kurmayı amaçlayan yasadışı örgüt kurduğu iddiasıyla on beş yıl hapis cezası verdi.

İsrail yönetimi söz konusu cezaya mahkum ettikten sonra Yasin'le zaman zaman pazarlıklar yapmak ve serbest bırakılması için bazı şartları kabul ettirmek istedi. Bir keresinde İsrail'i tanıdığını ve imzalanan özerklik anlaşmalarına olumlu baktığını açıklaması karşılığında serbest bırakma önerisinde bulundu. Ahmet Yasin bunu kabul etmedi. Daha sonra İsrail'i tanıma şartından vazgeçerek sadece özerklik anlaşmalarını kabullenmesi şartıyla serbest bırakma önerisinde bulundu. Yasin bu öneriyi de kabul etmedi.

Şeyh Ahmet Yasin sekiz buçuk yıla yakın bir süre cezaevinde kaldıktan sonra 30 Eylül 1997'de serbest bırakılarak tedavi edilmek üzere Ürdün'ün başkenti Amman'a gönderildi. Ancak bu serbest bırakma olayıyla ilgili iki önemli iddia ortaya atıldı. Bunlardan biri, Yasin'in serbest bırakılmayıp Ürdün'e sürgün edildiği, diğeri ise 25 Eylül 1997 Perşembe günü sabahı Ürdün'ün başkenti Amman'da HAMAS Siyasi Birimi başkanı Halit Meşal'e karşı suikast girişiminde bulunan Kanada uyruklu iki MOSSAD ajanına karşılık serbest bırakıldığı iddiasıydı.

Yasin, Gazze'ye dönmesinden sonra da mücadelesini sürdürdü. Bu nedenle 29 Eylül 2000'de başlayan Aksa İntifadası'nın da manevi lideri olarak biliniyordu. İsrail yönetimi tarafından da sürekli takip ediliyordu. Bu takip nedeniyle daha önce de bir suikast girişimine hedef olmuş ama saldırıdan sağ kurtulmuştu.

İsrail ordusu 15 Aralık 2001'de başlattığı geniş çaplı bir saldırı hareketiyle, özellikle HAMAS üzerinde etkili olmaya çalışırken, bu saldırı esnasında Şeyh Ahmet Yasin'in içinde bulunduğu cami-

i İsrail ordusunun füzclerine hedef oldu. Ancak Yasin bu saldırıdan yara almadan kurtuldu. 24 Haziran 2002'de, Şeyh Ahmet Yasin Filistin Yönetimi tarafından Gazze Şeridi'ndeki evinde göz hapsine alındı.

2003 Eylül'ünde İsrail, HAMAS liderlerinin toplantı yaptığı bir yeri bombaladı. Şeyh Yasin, bu bombardımandan elinden hafif bir yara alarak kurtuldu. Yasin, İsrail tarafından 22 Mart 2004'te Gazze'ye yönelik düzenlenen hava saldırısında öldürüldü. Bu saldırı konusunda BM Konseyi'nin İsrail'i kınama kararı ABD tarafından veto edildi.

Halit Meşal

Asıl ismi Ebu'l-Velid olan Halit Meşal 1956'da Filistin'in Batı Şeria bölgesinde bulunan Ramallah şehrinin Selvad kazasında dünyaya geldi. İlköğrenimini doğum yeri olan Selvad'da tamamladı.

1967 Haziran Savaşı'nda İsrail kuvvetlerinin Batı Şeria bölgesini işgal etmeleri üzerine ailesiyle birlikte Kuveyt'e göç etti. Orta, lise ve üniversite öğrenimini de Kuveyt'te tamamladı.

Kuveyt Üniversitesi'nde öğrenci olduğu sırada buradaki Filistinli öğrenciler arasında İslami akımın başkanlığını yaptı. İslami anlayışa sahip öğrencilerle Hak Grubu adlı bir öğrenci grubu oluşturdu. Bu grubun adayı olarak Filistinli Öğrenciler Birliği'nin başkanlık seçimlerine girdi.

Üniversite öğrenimini Fizik dalında tamamlayan Meşal, mezun olduktan sonra Kuveyt'te Fizik öğretmeni olarak görev yapmaya başladı. Ancak 1990 Körfez krizi dolayısıyla çok sayıda Filistinliyle birlikte o da Kuveyt'i terk etmek zorunda bırakıldı.

Bu olaydan sonra Ürdün'e yerleşen Halit Meşal HAMAS'ın Siyasi Birimi içinde görev yapmaya başladı. Dr. Musa Ebu Merzuk'un ABD'de tutuklanmasından sonra 1996'da bu birimin başkanlığına seçildi. Halit Meşal Filistin İslami Direniş Hareketi'nin kurucuları arasında yer almıştır.

Abdülaziz Rantisi

HAMAS'ın kurucusu ve dini lideri Şeyh Ahmet Yasin'in İsrail hava saldırısında öldürülmesinden sonra örgüt içinde en güçlü isim olarak göze çarpan Abdülaziz Rantisi, örgütün siyasi liderliğini yürütüyordu.

Gazze İslam Üniversitesi'nde okuduktan sonra eğitimine Mısır'da devam eden ve mesleği çocuk doktorluğu olan Rantisi, basına sık sık yaptığı açıklamalarla, örgütün sözcülüğü görevini de kısmen yerine getiriyordu.

İsrail'in düzenlediği bir hava saldırısında hedef alınan Rantisi, yaralandı. İsrail tarafından birkaç kez tutuklanan Abdülaziz Rantisi, Filistinlilerin 1992'de İsrail'e ilk başkaldırıları sırasında Güney Lübnan'a sürülmüştü. İsrail helikopterlerinin Gazze'de düzenlediği füze saldırısında Rantisi, oğlu ve koruması ile birlikte yaşamını yitirdi.

İsmail Haniye

İsmail Haniye, HAMAS'ın ruhani lideri Şeyh Ahmet Yasin'in sağ koluydu. 1987'de, birinci intifada döneminde Gazze'de İslam Üniversitesi'nin Arap Edebiyatı bölümünden mezun olan Haniye, İsrail'e yönelik eylemlerde yer aldığı için aralıklarla hapse girdi.

Haniye'nin tutukluluk günleri 1992'de son buldu, fakat İsrail onu Güney Lübnan'a sürgüne yolladı.

Bir yıl sonra Gazze'ye dönen Haniye'nin siyasi hayatı Şeyh Yasin'in 1997'de hapisten çıkmasıyla hareketlendi. Yasin'in sekreterliğine gelen Haniye, HAMAS'ın temsilciliğini yürütmeye başladı. Fakat örgüt içindeki yükseliş onu İsrail'in hedefi haline getirdi, 2003'te İsrail ordusunun hava saldırısından zor kurtuldu.

Haniye, Filistin 2006 seçimlerinde HAMAS'ın kampanyasını yönetti.

İbrahim Goşe

Filistin'de dünyaya geldi. Mühendis. 1950'lı yıllarda Mısır'da

Müslüman Kardeşler ile ilişkide bulunan Filistin Öğrenci Birliği üyesi. 1970'lere kadar Kudüs'te kaldı. İşgalden sonra Ürdün'e geçti. Mühendisler Sendikası'nın uzun yıllar yöneticiliğini yaptı. Ürdün'deki Müslüman Kardeşler ile bağları var. Bir dönem HAMAS'ın sözcülüğünü üstlenen Goşe, FKÖ ile Arap ülkeleri ve HAMAS arasında köprü görevini üstlenen gelenekçi bir lider.

Dr. Muhammed Sayyam

Güney Filistin'de doğdu. 1950'lerde Kahire'deki El Ezher Üniversitesi'nden mezun oldu. Arap dilinde master yapan Sayyam, bir süre Gazze'de öğretmen olarak çalıştı. Kuveyt ve Suudi Arabistan'da yüksek lisans öğrenimi gördükten sonra Gazze İslami Üniversitesi öğretim görevlisi oldu. 1980'lerin başında İsrail tarafından yurtdışına sürüldü.

İmad El İlmi

HAMAS'ın genç önderlerinden. İskenderiye üniversitesi Mühendislik Fakültesi mezunu. 1985'te Gazze'deki Mühendisler Sendikasının yöneticiliğini yaptı. HAMAS'ın enformasyon ve halkla ilişkiler sorumluluğu yapan El İlmi, 1988'de tutuklandı, 1991 yılında ise yurtdışına sürüldü.

Muhammed Nezzal

Ürdün doğumlu. Pakistan'da öğrenim gördüğü yıllarda Arap Öğrenci Birliği arasında etkinlik gösterdi. HAMAS'ın kitlesel ve herkese açık bir örgüt olmasından yana.

İslami Hareket'in Bir Diğer Kanadı: İslami Cihat

Filistin'deki İslami mücadelenin bir diğer kanadı durumundaki İslami Cihat Hareketi veya bir diğer adıyla Filistin'in Kurtuluşu İçin

İslami Cephe Dr. Fethi Şikaki'nin[26] öncülüğünde 1986 yılında kuruldu. Daha önce İslami fikirleri dolayısıyla El Fetih'ten ayrılan bazı gruplar, İslami Cihat Hareketi'ne katılmışlardı.

Ayrıca 1970'li yıllarda Müslüman Kardeşler'in Filistin kanadı niteliği taşıyan ve "İslami Hareket" adıyla faaliyet yürüten kitleyle ayrılığa düşerek bu hareketten ayrılmış olan Abdulaziz Udeh de İslami Cihat Hareketi'ne katıldı.

Hareketin kurucusu Dr. Fethi Şikaki kendisi de İslami Hareket'le bazı konularda anlaşmazlığa düşerek ayrılanlardandı. Şikaki ve Udeh hareketin kuruluş aşamasında iki lider konumunda olmuşlardır.

İslami Cihat Hareketi, en çok Gazze bölgesinde örgütlenmiştir. Bununla birlikte Batı Şeria bölgesinde de az sayıda da olsa taraftar edinebilmiştir.

İslami Cihat Hareketi'nin kurucuları ideolojik yapılanmalarında en çok İmam Hasan El-Benna, Seyyid Kutub ve İzzettin Kasım'ın fikirlerinden etkilenmişlerdir. Bu kurucular İmam Hasan El-Benna'nın İslam dünyasında yeniden diriliş hareketini başlatmış önemli bir lider olduğunu, Seyyid Kutub'un da fikirleriyle toplumu karşı karşıya olduğu sapmalara karşı uyardığını ve inanç konusunda ay

---

26- Fethi Şikaki; Filistin İslâmi Cihad Hareketi'nin kurucularından olan ve öldürülmesine kadar liderliğini yapan Dr. Fethi Şikâki 1952'de Filistin'in Gazze bölgesinde bulunan Refah mülteci kampında, Remle'den buraya iltica etmiş olan bir Filistinli aileden dünyaya geldi. İlk ve orta öğrenimi doğum yeri olan Rafah'ta tamamladıktan sonra 1968'den itibaren Batı Şeria bölgesinde bulunan Beir Zeit Üniversitesi'nde öğrenim görmeye başladı. Buradan mezun olduktan sonra Kudüs'te dört yıl süreyle öğretmenlik yaptı. 1974'te tıp öğrenimi görmek üzere Mısır'a gitti ve burada Zekâzik Üniversitesi'nde tıp öğrenimi gördü. Buradaki öğrenimi sırasında, Fethi Abdulaziz müstear adıyla yazdığı "Humeyni, İslâmi Çözüm ve Alternatif" adlı kitabı yüzünden bir süre hapiste yattı. 1980'de buradan mezun olarak Kudüs'e döndü ve doktor olarak çalışmaya başladı. 1983'te İsrail tarafından tutuklandı ve bir yıl hapiste kaldı. 1986'da yeniden tutuklandı ve dört yıl hapis cezasına çarptırıldı. Ancak 1988'de Lübnan'a sürgün edildi. Orada bir yıl kaldıktan sonra Suriye'nin başkenti Şam'a yerleşti. Şikaki, Filistinlilerin sınır dışı edilmesi işleminin durdurulması için Kaddafi'yle görüşmede bulunmak üzere gittiği Libya'dan dönerken uğradığı Malta adasında, 26 Ekim 1995 tarihinde, MOSSAD' ajanları tarafından öldürüldü. Şikâki'nin öldürülmesinden sonra Filistin İslâmi Cihad Hareketi'nin liderliğine Ramazan Abdullah Şallah getirildi.

dınlattığını söylüyorlardı. Ancak Müslüman Kardeşler'de İmam Hasan El-Benna ve Seyyid Kutub'dan sonra fikri bir değişim sürecinin başladığını ileri sürüyorlardı.

İslami Cihat hareketi kuruluş aşamasında İran devriminden de etkilendi. Hatta hareketin kurucularının başında gelen ve öldürüldüğü tarihe kadar da örgütün liderliğini yürüten Dr. Fethi Şikaki, İran'da İmam Humeyni'nin öncülüğünde geniş tabanlı bir halk hareketinin başladığı dönemde: "Humeyni, İslami Çözüm ve Alternatif" adlı bir kitap yazdı. Ancak Şikaki bu kitabı İran devriminden önce yazdığını iddia ediyordu.

İslami Cihat Hareketi ve Filistin Davası

İslami Cihat Hareketi, Filistin davasını İslam toplumunun temel davası olarak görmekte ve Filistin sorununun öncelikle çözülmesi gerektiğine inanmaktadır. Ancak çözüm konusunda başvurulması gereken yolun barış görüşmeleri yöntemi değil işgale karşı doğrudan mücadele yöntemi olduğu görüşünü savunmaktadır.

Bunun yanı sıra Filistin topraklarının bir bütün olduğu ve hiçbir parçasından taviz verilmeyeceği, İsrail'in bu topraklar üzerindeki varlığının tamamen gayri meşru olduğu inancındadır. Bütün bu temel konularda HAMAS'la aynı düşüncelere sahiptir.

Dr. Fethi Şikaki, 1986 yılında İsrail hapishanesinde iken yazdığı kitabında, mücadelenin temelinde "İslam ile Batı ve onun temsilcisi İsrail arasındaki tarihsel savaşın olduğunu" belirterek şunları söylüyordu;

"Batının yürüttüğü bu kapsamlı savaş, iki eksende cereyan etmiştir. Birincisi üç aşamadan oluşmaktadır.;

1. İslam'ın siyasi otoritesini düşürüp hilafet devletine son vermesi... Batı dünyası, asırlar boyunca İslam birliğinin sembolü ve son İslam devleti olan Osmanlı devletini yıkmıştır.

2. İster Osmanlı devlet idaresinin bakiyesi olsun, ister İslami

medrese ve cemiyetler olsun, var olan tüm İslami kuruluşları yok etmek... Batı ve işbirlikçileri bunları yıkmakla kalmayıp buraların yerine alternatif kurumlar kurdular.

3. Hilafetin yeniden tesisini düşünme ameliyesinin önündeki tüm yolları tıkamak için akli selimi yıkıp, onun yerine batının değer yargılarını ikame etmek.

İkincisi; önceki aşamaların hem tamamlayıcı, hem de onların alternatifi olarak ortaya konulan üç açamadan oluşmaktadır.

1. Parçalama-bölme; bir bütün olan İslam dünyası onlarca bölge ve devlete ayrıldı. Sykes-Picot sınırları her bölgenin meşru sınırları oldu. Yeni bir bayrak ve yeni bir milli marş kabul edilir oldu. Bundan sonra yayılan birlik düşüncelerine rağmen, ortaya çıkan bölgesel, sınırsal ve milli çatışmalar artık alışageldiğimiz sıradan şeyler haline dönüştü.

2. Batılılaşma; Fransa'nın İslam dünyasına ilk hamle yaptığı günden beri başlayan batılılaşma, Napolyon'un Mısır seferiyle birlikte açıkça ortaya çıkmıştır. Batı'nın yönlendirmesiyle de Avrupa'ya gönderilen aydınlar ve politikacılar oralarda yetiştirildi ve Batı'ya yamamma, tabi olma işleri böylece gerçekleştirildi.

3. İsrail devletinin kurulması; Kapsamlı bir şekilde yürütülen savaşın en önemli, en tehlikeli ve en şiddetli sekli bu devletin kurulmasıdır. İslam dünyasının kalbinde kurulan bu devletle, Batı saldırısının en önemli ve en tehlikeli arzuları gerçekleşmiş oldu. Biz burada, yalnızca askeri veya fikri bir tehlikeye karşı koymuyoruz, aynı zamanda ekonomik, siyasi ve askeri boyutların yanı sıra çatışmaya rengini veren tarih, medeniyet, inanç ve düşünce boyutlarıyla birlikte İslam dünyasının en hassas ve en önemli bir coğrafyasını istila edip yurt tutan bir düşman topluluğuna karşı savaş veriyoruz. İsrail devletinin kurulmasıyla birlikte yalnızca ümmetin kültürü tehdit edilmiş olmuyor, aynı zamanda ümmetin varlığı da tehdit edilmiş bulunuyor."

Şikaki'ye göre, "Batılılaştırmaya, parçalanmaya ve yönlendiril-

mesine karşı koymak veya Siyonist varlığa direnmek, çağdaş İslami uyanış projesinin gerçekleştirilmesi için ortaya konulacak bütünsel ve mükemmel bir strateji belirlemek için" Filistin sorununun merkeziliğine ve önceliğine inanmak gerekliydi.

İslami Cihat'ın kurucularından Abdulaziz Udeh şöyle diyordu: "Ben Filistinli bir Müslüman'ım ve Filistin'i İslâm dünyasının en önemli yurt parçası olarak görüyorum. Bu topraklar üzerinde bir İslam devletinin kurulmasını ümit ediyorum."

İslami Cihat'ın diğer ileri gelenleri de Filistin yarasının İslam dünyasının kalbinde ortaya çıkmış bir yara olduğunu dile getirmişlerdir.

HAMAS gibi İslami Cihat Hareketi de Filistin sorununun ulusal bir sorun değil temel İslami bir sorun olduğu, dolayısıyla sadece Filistinlileri değil bütün İslam toplumunu ilgilendirdiği görüşünü savunmaktadır. Dolayısıyla bu sorunun çözümü İslami toplum bilinciyle verilecek bir mücadeleyle ve İsrail işgalinin tamamen ortadan kaldırılmasıyla olanaklı olabilecektir.

İslami Cihat Hareketi de İsrail işgal rejiminin meşrulaştırılmasını sağlama amacına yönelik görüşmelere başından itibaren karşı çıktı.

İslami Cihat'ın İntifada Öncesindeki Eylemleri

İslami Cihat Hareketi'nin kuruluş aşamasında bu hareketle Müslüman Kardeşler'in Filistin kolunu oluşturan "İslami Hareket" arasındaki ayrılığın temel noktasını askeri eylemlere geçiş konusu oluşturuyordu.

İslami Cihat taraftarları askeri eylemlere derhal geçilmesi gerektiğini, İslami Hareket ileri gelenleri ise bunun için henüz erken olduğu, dolayısıyla eğitim çalışmalarına ağırlık verilmesi gerektiğini savunuyorlardı. İslâmi Cihat Hareketi'ni kuranların böyle ayrı bir oluşum gerçekleştirmelerinde birtakım fikri ayrılıkların yanı sıra bu

konunun da önemli etkisi olmuştu.

Bundan dolayı İslami Cihat taraftarı gençler hareketin ortaya çıkmasından kısa bir süre sonra fiili eylemleri başlattılar. Bu dönemde gerçekleştirilen askeri eylemlerden bazıları şunlardır:

15 Ekim 1986'da Kudüs'te Mağribililer kapısı yakınında İsrail askerlerinin üzerine üç el bombası atılması eylemi. Askerlerin Ağlama Duvarı etrafında bir tören düzenledikleri sırada gerçekleştirilen bu eylemde yetmiş asker yaralandı, ayrıca askerlerden birinin babası hayatını kaybetti.

25 Mayıs 1987'de Galil Celusi adında bir Yahudi Gazze'nin Şuca'iyye mahallesinde İslami Cihat militanlarının kurşunlarıyla öldürüldü.

2 Ağustos 1987'de Gazze Merkezi Cezaevi'nden kaçan İslâmi Cihat Hareketi üyesi altı militan İsrail askeri polisinin komutanlarından Kaptan Ron Tal'ı öldürdüler.

16 Ağustos 1987'de militanlar tarafından bir İsrail aracının taranması sonucu iki yolcu yaralandı.

6 Ekim 1987'de Gazze'nin Şuca'iyye mahallesinde İslami Cihat mensubu dört militanla İsrail askerleri arasında çıkan çatışmada bir İsrail subayı öldürüldü. Çatışmada söz konusu dört militan da yaşamını yitirdi.

İntifada ve İslami Cihat Hareketi

İslâmi Cihat Hareketi, intifada öncesinde de bir takım eylemler gerçekleştirdiğinden taraftarlarını bu halk hareketine hazırlamış durumdaydı. İntifadanın başlamasından sonra İslâmi Cihat Hareketi de kendisini bu geniş çaplı halk hareketinin içinde buldu. Çünkü örgütün amaçlarıyla intifadanın amaçları arasında bir fark yoktu.

Bundan dolayı İslami Cihat Hareketi taraftarları intifadaya katıldılar. Ancak bu hareketin taraftarlarının intifada da etkin rol oynamaya çalıştıklarını gören İsrail yoğun bir seferberlik başlattı. Bu,

Hareket'in mücadeledeki etkinliğini olumsuz yönde etkiledi. Özellikle fiili eğitimden geçmiş elemanının azlığının da bunda rolü oldu.

İntifada süresince İslami Cihat Hareketi de HAMAS gibi bildiriler dağıtarak halkı bilinçlendirmeye ve işgal karşısındaki mücadelelerini sürdürmeleri için çağrılarda bulunmaya çalıştı.

İntifadanın başlamasından yaklaşık kırk gün sonra ortaya çıkan ve FKÖ'nün öncülüğünde oluşturulan Birleşik Yönetim'e HAMAS gibi İslami Cihat da girmedi. Ancak bu yönetimin programlarına ters ve sürtüşmeye yol açabilecek herhangi bir hareket içine de girmedi.

İsrail'in intifada karşısında baskı uygulamalarında İslâmi Cihat Hareketi'nin taraftarları da hedef alındı. Ayrıca hareketin bazı ileri gelenleri İsrail ajanları tarafından faili meçhul cinayetlerde öldürüldüler. Hareketin Gazze'deki lideri Hani El-Abid 2 Kasım 1994 tarihinde MOSSAD ajanlarının düzenlediği bir operasyonla öldürüldü. Yine Gazze'deki ileri gelenlerinden olan Mahmut Arafat İbrahim Havaca da 22 Haziran 1995 sabahı bir başka suikastla öldürüldü.

HAMAS - İslami Cihat İlişkileri

HAMAS'la İslami Cihat arasındaki ayrılık inançla veya ideolojik ilkelerle ilgili bir temele dayanmaz. Ayrılıklar birtakım temel ilkelerin yorumlanması ve yapılacak faaliyetlerde nelere öncelik verileceği konusundadır. İslami Cihat'ın kurucuları, Müslüman Kardeşler'in kurucusu İmam Hasan El-Benna'yı örnek bir önder, yeniden İslam'a dönüş hareketinin temel ilkelerini belirleyen bir sembol olarak kabul ediyor. Ancak Müslüman Kardeşler'de daha sonra onun fikirlerini yorumlama konusunda yanlışlıklar yapıldığını ileri sürüyorlardı. Ayrıca İslami Cihat'ın kurucuları fiili mücadeleye öncelik verilmesi fikrini savunuyorlardı.

Bunun yanı sıra Müslüman Kardeşler'in İslami kavramları ve değerleri topluma aşama aşama kabul ettirerek geniş bir kitle tabanı

hazırlama yöntemini benimsemediklerini, bunun yerine devrimci yönteme ağırlık verilmesi gerektiğini savunuyorlardı. Ancak bu ve benzeri görüş ayrılıkları bu iki hareket arasında herhangi bir fiili sürtüşmeye ve kavgaya yol açmamıştır.

İki örgüt arasındaki ilişki hakkında, HAMAS resmi sözcüsü İbrahim Goşe şunları söylemektedir.

"İslami davet ve cihat yolunun bir olduğunda şüphe yoktur. Çünkü İslam hem bir inanç sistemidir hem de cihattır. Gerçekte İslami hareket de bu iki temele göre hareket etmektedir. Bölgesel veya dış güçlerin baskılarını artırmalarından kaynaklanan zor şartlarda bile bu iki temele göre hareket eder.

İslami Cihat Örgütü'nün de HAMAS'ın da ana İslami hareketten doğduğu bir gerçektir. Sahneye çıkmalarının değişik zamanlarda olması ise mücadeleyi başlatma konusundaki değerlendirmelerinin farklılığından ileri gelmektedir. İslami Cihat Örgütü yapılması gereken işler sıralamasında fiili cihadı birinci sıraya koyuyordu. HAMAS ise eğitim, hazırlık ve uygun şartları gözetmenin fiili cihattan önce geldiği kanaatini taşıyordu.

Bu konuda farklılık söz konusu olsa da bugün her iki hareket de aynı aşamanın içerisindedir. Bu iki hareketin birleştirilmesi için uzun süreden beri ciddi çalışmalar yürütülmektedir. Birkaç aşamadan sonra organizeli çalışma başlatılacak sonra ortak cephe harcketine geçilecek sonra Allah'ın izniyle tam bir birleşme sağlanacaktır."

2 Nisan 1995'te Gazze'nin Şeyh Rıdvan mahallesinde bir suikast sonucu HAMAS üyesi 6 kişinin öldürülmesi üzerine hem HAMAS'ın İzzettin Kassam Tugayları'nın, hem de İslami Cihat Hareketi militanlarının intikam eylemleri düzenlemeleri de bu iki hareket arasında sıkı ilişkilerin ve dayanışmanın olduğunu gösteriyordu.

Bu iki hareket zaman zaman çeşitli sosyal kurumlarda ve üniversitelerdeki öğrenci meclislerinin belirlenmesinde ortak listeler göstermektedirler. Örneğin Arap Muhasebeciler ve Hukuk Danışmanları Derneği'nin seçimlerinde İslâmi Hareket listesi adıyla ortak

bir liste gösterildi..

İslami Cihat lideri Dr. Fethi Şikaki'nin öldürülmesi üzerine HAMAS tarafından yayınlanan bildiride şu ifadelere yer verilmişti:

"Biz Filistin İslâmi Direniş Hareketi olarak her bakımdan İslami Cihat Hareketi'ndeki kardeşlerimizin yanında olduğumuzu vurgularken, Fethi Şikaki'nin şehit edilmesinin, Prof. Dr. Musa Ebu Marzuk'un ABD zindanlarında tutulmasının ve Siyonist düşmanın binlerce insanımızı, halkımızın ileri gelenlerini tutuklamasının aynı planın birer parçaları olduğuna dikkat çekiyoruz. HAMAS, bu çirkin cinayete karşı da, cihat ve şehadet yolunu izlemeye devam edeceğini, alternatifi olmayan direniş ve mücadele yolunda ilerleyeceğini bir kez daha vurgulamaktadır"

İslami Cihat'ın FKÖ İle İlişkileri

İslami Cihat, intifada öncesinde El Fetih dışındaki FKÖ gruplarıyla doğrudan bir işbirliği veya sıkı ilişki içine girmemiştir. İslami Cihat taraftarları FKÖ içindeki laik ve özellikle Marksist gruplardan uzak durmaya çalışıyorlardı.

İslami Cihat, FKÖ'nün Filistin toprakları üzerinde laik ve demokratik bir devlet kurma hedefini Filistin'in tarih boyunca taşıdığı İslâmi kimliğe ters bir hedef olarak gördüğünü dile getiriyordu. Bununla birlikte FKÖ'yle veya bu örgüte bağlı gruplardan herhangi biriyle fiili sürtüşmeye girmekten de kaçınıyordu.

El Fetih'in kuruluşunda İslami fikirleri savunan bazı kişiler de bulunmuştu. Bu kişilerin birçoğu uzun süre bu hareketin içinde kaldılar. Bu yüzden İslami Cihat ile El Fetih arasında daha özel bir ilişki vardı. Bunda El Fetih'in, özellikle Madrid görüşmeleri süreci öncesinde, Filistin davasıyla ilgili fikirlerinin ve önerilerinin İslami Cihat'la HAMAS'ın fikir ve önerilerine yakın olmasının da etkisi vardı.

Ancak yine de ideolojik platformda bir ayrılık vardı ve İslami

Cihat bu açıdan zaman zaman El Fetih'i eleştiriyordu. İslami Cihat, El Fetih'in kuruluşunda İslâmi etkenlerin önemli rol oynadığını iddia ediyor ve bu örgütü zaman yitirmeden yeniden İslami kimliğine dönmeye çağırıyordu.

Öte yandan El Fetih tarafından da İslami Cihat'a yakınlık gösterenler ve bu hareketin fiili eylemlerine destek verilmesini isteyenler oldu. Bunlar arasında Tunus'ta MOSSAD ajanları tarafından düzenlenen bir suikastta öldürülen Ebu Cihad (Halil El-Vezir)'in adını anabiliriz.

İslami Cihat ve Barış Görüşmeleri

İslami Cihat esas itibariyle Filistin davasıyla ilgili olarak bir uluslararası kongrenin toplanmasına karşı değildi. Ancak İsrail'in resmen tanınmasına karşı çıkmıştır. Bundan dolayı FKÖ'nün BM'min 242 sayılı kararını tanıdığını açıklaması üzerine yayınladığı bildirisinde FKÖ'yü bu hareketinden dolayı şiddetle eleştirmiştir.

İslami Hareket

HAMAS ve İslami Cihat Hareketi, daha çok 1967'de işgal edilmiş topraklarda faaliyet göstermektedir. 1948'de işgal edilmiş topraklarda faal olan İslami oluşum ise İslami Hareket adıyla faaliyette bulunan oluşumdur.

Aslında bu kesimde faaliyette bulunan "İslami Hareket" de HAMAS gibi Müslüman Kardeşler cemaatinin bir koludur ve bu hareketin temeli de İmam Hasan El-Benna'nın 1948'de savaşmak üzere Filistin'e gönderdiği militanlar tarafından atılmıştır.

Fakat Yeşil Hat içinde gösterilen topraklarla bu hattın dışında kalan topraklar arasındaki statü farklılığından dolayı böyle iki farklı isimle faaliyet yürütülmektedir. Yeşil Hat içinde kalan kesimde faaliyette bulunan "İslami Hareket" daha çok eğitim, sosyal hizmet,

yardım, hukuki hizmet vs. gibi legal faaliyetlere ağırlık verirken, HAMAS bütün bu faaliyetlerinin yanı sıra fiili eylemleri sürdürmektedir.

Yeşil Hat içinde kalan bölgede "İslami Hareket" dışında etkin bir İslami oluşum yoktur. Bunun dışında kalan İslami faaliyetler cemaat faaliyetleri değil genellikle küçük çaplı dernek faaliyetleri veya herhangi bir oluşuma bağlı görünmeyenler tarafından yürütülen kişisel faaliyetlerdir.

İslami Hareket - HAMAS İlişkisi

Bu iki örgütün her ikisi de aynı ana bünyenin; BM, ABD ve diğer emperyalist güçlerce gerçekleştirilen oyunlar sonucunda farklı statüye sokulan iki ayrı bölgedeki parçalarıdır. 1948'de işgal edilmiş topraklarda faaliyet yürüten "İslami Hareket"le, 1967'de işgal edilmiş topraklarda faaliyet yürüten HAMAS arasında sıkı bir bağlantı ve yardımlaşma olduğu ise bir gerçektir.

Bu konuda İsrail iç istihbarat örgütü ŞABAK tarafından hazırlanan bir raporda İsrail açısından oldukça tehlikeli görülen bir gelişmeye dikkat çekilmiş ve bu gelişmenin Yeşil Hat içinde kalan Filistinlilerle bu hattın dışındaki Filistinliler arasında işbirliği olduğu dile getirilmişti.

Raporda Yeşil Hat içinde kalan Filistinlilerin HAMAS gibi İsrail'in varlığına karşı hareketlerle işbirliği içine girmelerinin İsrail'in geleceği açısından büyük tehlike arz ettiği vurgulanmıştı. Konuyla ilgili olarak Maarif gazetesinde yer alan bir habere göre, ŞABAK yetkilileri, özerk yönetimin oluşturulmasından sonra kendilerinin koruyucu istihbarat için her tarafa ulaşmakta zorluk çektiklerini vurguladılar ve Yeşil Hat içindeki Filistinlilerle diğerleri arasındaki işbirliğinin gelecekte daha da artacağından endişe duyduklarını ifade ettiler.

İslami Hareket'in İsrail Seçimlerine Bakışı

İslami Hareket normalde Filistin topraklarının İslami kimliğinin tartışılamayacağı ve İsrail'in bu topraklar üzerindeki egemenliğinin meşru olmadığı görüşündedir. Ancak 1948'de işgal edilmiş bölgedeki faaliyetlerle 1967'de işgal edilmiş bölgedeki faaliyetler birbirinden farklıdır. Bu da bu iki kesimin statüsü arasındaki farklılıktan kaynaklanmaktadır.

İslami Hareket İsrail'in meşruiyetini reddettiğinden dolayı Knesset (İsrail parlamentosu) seçimlerine katılmayı da reddetmiştir. Ancak belediye seçimleri konusundaki tutumu farklıdır.

Bu seçimlerde aday olmanın ve oy kullanmanın İsrail'in meşruiyetini kabullenme anlamı taşımayacağı, belediyelerde doğrudan halkı temsil ve halkla muhatap olmanın söz konusu olacağı görüşünü taşıdığından bu seçimlere katılmaktadır. Hatta Ummu'l-Fahm adlı şehrin belediyesi İslami Hareket'in elindedir. Ummu'l-Fahm belediye başkanı Raid Salah, İslami Hareket'in etkili ve faal elemanlarından biridir.

Hizbullah

Şii din önderlerinden Necef doğumlu M. Hüseyin Fadlallah tarafından 1970 yıllarını takiben dile getirilen örgüt anlayışı, 1982 yılındaki İsrail saldırısı üzerine Lübnan Baalbek'e gelen bin kadar İranlı asker tarafından uygulamaya konuldu. Temel amaç, Lübnan'da yaşayan Şiileri örgütleyerek İran modeli bir devlet kurmaktı.

Örgütün ilk sansasyonel eylemi ekim 1983'de ABD Beyrut büyükelçiliği ve deniz piyadelerinin bombalanması oldu. Eylül 1984'te ise ABD büyükelçiliğini işgal etti.

Emel örgütünün Suriye ağırlığına karşılık Hizbullah İran'ın emri ve desteği altındaydı. Örgüt 15 Şubat 1985'te yayımladığı bildiriyle Humeyni'ye olan bağlılığını açıkça ilan etti. Liderleri Abbas

Musevi 1992 Mart ayında öldürüldükten sonra yerine Seyyid Hasan Nasrallah geçti. Siyasi liderliğin zaman içinde değişmesine karşın, Fadlallah'ın karizmatik önderliği dünden bugüne devam etti. Örgüt 1992 yılında yapılan seçimlerde Lübnan parlamentosuna 8 temsilcisini soktu.

Hizbullah, 1990'lı yıllarla birlikte İsrail'e yönelik eylemlerine ağırlık verdi. 1992'de Arjantin'deki İsrail büyükelçiliği, 1994'te Buenos Aires'teki İsrail Kültür Merkezi bu grup tarafından bombalandı.

Tamamen İran tarafından finanse edilen örgütün, düzenli maaş alan 400 komutan ve yöneticisi var. Ayrıca, 4 ile 6 bin arasındaki militanı asgari ücret alıyor. İran Ulusal Güvenlik Konseyi, Hizbullah için ayrılan fonu, 1996 yılında yüzde 70 oranında artırdı. Ayrıca İran, çizgisini onayladığı Sünni veya Şii örgütlere her yıl düzenli olarak 100 milyon dolar para yardımı yapıyor. Son yıllarda örgüt yönetimi tümüyle Nasrallah tarafından yürütülüyor. Fadlallah ise siyasi faaliyetlerden uzak olarak yalnızca dini lider olarak görülüyor.

Hizbullah'ın Bekaa vadisi ile birlikte Beyrut ve Lübnan'ın güneyinde büyük etkinliği var. Örgütün yaklaşık 80 bin silahlı militanının olduğu söyleniyor.

El Tekfir ve El Hicra

İsrail işgali altındaki Gazze şeridinde üslenen örgütün çok sayıda elemanı bulunuyor. Mısır'da aynı adla kurulu örgüt ile ilişkileri ve benzerlikleri var. 1985-1991 yılları arasında bir hayli aktifti. Adını ilk kez 1998'de duyurdu.

Söylentilere göre bu örgütün önderi HAMAS'ın kurucusu ve ruhani lideri Şeyh Ahmet Yasin'e en yakın kişidir. Yasin ile 1989'da tutuklanan bu lider aslında HAMAS içinde askeri bir kanadın sorumlusu olup yöreye göre özerk bir örgütlenme içine girdi.

El Tebliğ ve El Davet

Tarihsel açıdan ortaya çıkışı, bölgedeki İslami hareketlerden farklıdır. Pakistan merkezli dini bir hareket. Müslüman Kardeşler'den sonra ikinci büyük örgüt olduğu söyleniyor. Askeri eylemleri HAMAS kanadı altında yapılıyor. Gazze bölgesindeki cami ve mescitlerde faaliyet gösterirken intifada ile birlikte çerçevesini geliştirerek bünyesine yeni ve aktif elemanlar aldı. Kendi adına bildiri yayınlamaktan kaçınıyor.

Hizb-ul Tahrir

1952'de Kudüs şehrinde yaşayan Takiyeddin El Nebehani tarafından kurulduktan sonra 1967'de merkezini Ürdün'e taşıdı. O zaman sözcülüğünü Mühendis Ata Ebu El Reşte yapıyordu. Önemli isimlerinden biri de Bekr Havalide'dir.

Filistin Hizbullah'ı

İslami Cihat liderlerinden olan ve Lübnan'a sürgün edilen Dr. Fethi Şikaki tarafından kuruldu. İlk kuruluşunu 25 Ağustos 1989 tarihinde İran'ın başkenti Tahran'da gerçekleştirdi. Kuruluş bildirgesini de İran'ın Filistin topraklarına yönelik yayın yapan Kudüs Radyosu verdi. İran'ın desteğiyle Lübnan'daki Hizbullah ile eylem birliği içine girdi.

El Saika

1966 yılında kurulan ve Suriye tarafından desteklenen El Saika ya da diğer adıyla Halk Özgürlük Mücadelesinin Öncüleri grubu, daha çok Suriyelilerden oluşmakta ve Suriye'nin bölgesel politikalarıyla uyumlu eylemler düzenlemektedir. Lübnan iç savaşı sırasın-

da Suriye güçleri ile birlikte El Fetih'e karşı savaşmıştır.

Merkezi Şam'da bulunan örgütün eylemci potansiyeli diğer örgütlere göre düşüktür. Halen bin beş yüz civarında üyesi olduğu bilinmektedir. 1990'lı yıllarda Madrid, Oslo ve Washington'da yapılan tüm barış görüşmelerine muhalefet etmiştir. Günümüzde yaygın biçimde eylemleri yoktur.

Beşinci Bölüm

İntifada

8 Aralık 1987, Filistin'de İsrail'in işgal rejimine karşı topluca baş kaldırma niteliği taşıyan intifada hareketinin başlangıç tarihidir. Tam donanımlı İsrail askerlerine taş atan çocuklarla simgeleşen ve birinci intifada diye anılan bu başkaldırı 1993 Oslo barış anlaşmasının imzalanmasına kadar sürdü.

İntifadanın Başlaması ve Yayılması

Filistin toprakları üzerinde İsrail devletinin kurulmasıyla birlikte Filistin halkı da çeşitli örgütler kurarak bu yönetime karşı mücadeleler gerçekleştirdiler. Zaman zaman çeşitli kanlı çatışmalar oldu. Ancak en geniş çaplı mücadele 8 Aralık 1987 tarihinde başlatılan intifadadır.

İntifada, 7 Aralık 1987 tarihinde Filistinli işçileri taşıyan arabaya bir Yahudi'nin kamyonetiyle çarparak dört Filistinlinin ölümüne, dokuz Filistinlinin de yaralanmasına neden olması üzerine başladı. Olayda ölen ve yaralanan Filistinliler Gazze Şifa Hastanesi'ne getirildi.

Üyelerinin tamamı İslami Hareket üyesi olan Gazze İslam Üni-

versitesi Öğrenci Meclisi de Şifa Hastanesi'ne giderek yaralılarla ve ölenlerin aileleriylc ilgilenmeyi kararlaştırdılar. Bu kararlarını hoparlörlerle duyuran öğrenciler halkı da Şifa Hastanesi'nin etrafında toplanmaya çağırdılar.

Halk Gazze İslam Üniversitesi Öğrenci Meclisi'nin çağrısına uyarak 8 Aralık 1987 sabahı erken saatlerden itibaren Şifa Hastanesi'nin etrafını sarmaya başladı. Arkasından İsrail askerleri gelerek kalabalığın dağılmasını istediler. Ancak kalabalık dağılmadı. Bu arada bir Filistinli genç İsrail askerlerine taş atınca intifadayı başlatacak ilk eylem gerçekleşmiş oldu. Kalabalık dağılmamakta direndi, bunun üzerine İsrail askerleri ateş açtılar. Ama halk yine dağılmadı ve askerlere taşlarla karşılık verdiler.. Bu olaydan sonra Filistin'in ve özellikle Gazze bölgesinin her tarafında İsrailli askerlere taşlarla saldırıldı.

Protestolar, sivil itaatsizlik şekline büründü. Genel grevler düzenlendi, İsrail ürünleri boykot edildi, duvarlara işgal karşıtı yazılar yazıldı ve yollarda barikatlar kuruldu. Ancak, sapan, taş ve sopalarla karşılık veren Filistinlerin karşısında ağır silahlarla donanmış İsrail askerleri vardı. Filistinli siviller arasında yüksek can kayıpları meydana geldi.

İntifada İslami Hareket'in öncülüğünde başlatılmıştı. Daha sonra bu hareketin bütün Filistin'e yayılmasını ve bütün halk tabanına mal edilmesini sağlayan da İslami Hareket oldu. 14 Aralık 1987 tarihinde yani intifadanın altıncı gününde İslami Direniş Hareketi (HAMAS) adına Gazze'nin her tarafında bildiriler dağıtıldı. Bu harekete mensup gençler de Yahudi işgal kuvvetlerine karşı gerçekleştirilen çeşitli eylemlerde öncülük görevi görüyorlardı.

FKÖ'ye bağlı grupları temsil eden Birleşik Yönetim'in devreye girmesi ise ancak intifadanın başlamasından kırk gün sonra gerçekleşti. İslâmi Direniş Hareketi, FKÖ'ye bağlı grupları temsil eden Birleşik Yönetim'e girmedi ancak bu yönetimle zıtlaşmaktan ve Filistin halkı arasında ayrılığa yol açacak her türlü hareketten kaçındı.

İntifadayı Hazırlayan Sebepler

Yukarıda söz edilen olay intifada ateşinin ilk kıvılcımı olduysa da bu ateşi hazırlayan daha başka nedenler de vardı. Bunlardan bazıları şunlardır:

1. Filistin halkı üzerindeki zulüm ve baskı İngilizlerin 1918'deki işgaliyle başlamış ve İsrail devletinin kurulmasından sonra da artarak sürmüştür. Bu baskılar karşısında iyice bunalan Filistin halkı artık direnmekten ve başkaldırmaktan başka çaresinin olmadığını düşünüyordu.

2. İsrail yönetimi Filistinlileri günden güne yoksullaştırmak için çeşitli yollara başvuruyor, onların iş bulma olanaklarını daraltarak aralarında işsizlik oranının artmasına yol açıyor ve Filistinlilerin yaşadığı bölgeleri her türlü sosyal hizmetten yoksun bırakıyordu.

3. Aşırı dinci ve Siyonist Yahudilerin Filistinlilere yönelik saldırıları artmıştı ve İsrail rejimi de bu tür saldırıların önüne geçmek için hiçbir tedbir almıyordu. İntifadanın ilk kıvılcımını çakan kamyonetli saldırı da bunlardan biriydi.

4. Arap rejimlerinin Filistinlileri yalnızlığa itmesinin ve vaat ettikleri siyasi çözümlerden bir sonuç çıkmamasının halkı ümitsizliğe sevk etmesi.

5. İslami fikirlerin güçlü bir şekilde ortaya çıkmasıyla birlikte halkta işgalden kurtulmanın tek yolunun cihat olduğu anlayışının oluşmasına yol açması.

İsrail'in İntifada Karşısındaki Tutumu

İsrail yönetimi intifadayı durdurabilmek için çeşitli yollara başvurdu. İntifadaya katıldığı tespit edilenler tutuklandı. Tutuklananlar aylarca mahkemeye çıkarılmadı. Ancak bu uygulamalar istenen sonucu vermedi. Çünkü bu uygulama İsrail'in başından beri başvurduğu bir yöntemdi ve Filistin halkı artık baskılara boyun eğmemekte

kararlıydı.

İsrail tarafından uygulanan ikinci yöntem, intifadaya katılanlar arasında ihtilaflar çıkarmak ve halkı birbirine düşürmeye çalışmaktı. Bu amaçla İsrail HAMAS adına bildiriler dağıttırma yolunu denedi. Bu bildirilerde ayrılıklara ve tartışmalara neden olabilecek ifadelere ve açıklamalara yer veriliyordu. Ancak HAMAS önlem olarak bu tür bildirilerle kendisinin bir ilgisinin olmadığını açıkladı. Örgüt halkı bu konuda uyanık olmaya ve HAMAS adına dağıtılan bildirilenin içeriklerinin kendi politikalarına ters düştüğünü bu nedenle bunlara inanmama çağrısı yaptı. Dolayısıyla İsrail'in çabaları bu konuda sonuç vermedi.

İsrail yönetimi bu kez de bazı eylemler düzenleyerek bunları HAMAS'ın üzerine atma yolunu denedi. Ama HAMAS, halk içinde kurduğu bir iletişim ve haberleşme ağı aracılığıyla bu oyunun da başarısız kalmasını sağladı.

İsrail yönetimi intifadanın son bulmasını sağlayabilmek için şiddet yolunu da denedi. İnsanlar kitleler halinde tutuklanarak sıcak kumsallarda, pislikten ve sivrisinekten geçilmeyen toplama kamplarına doldurulduldular. Sonra eski başbakan İzak Rabin'in tavsiyesiyle Yahudi askerlere taş attığı belirlenen Filistinlilerin kollarının kırılması işi başlatıldı. Rabin'in "Kemik kıran Rabin" unvanı alması da bundan ileri gelmektedir.

Daha sonra taş atan çocukların evlerinin yıkılması kararlaştırıldı ve bu doğrultuda yüzlerce Filistinlinin evi yıkıldı. Ama bütün bu baskılar Filistin halkının mücadelesini, intifada hareketini durdurmaya yetmedi.

Kudüs Katliamı

8 Ekim 1990 Pazartesi günü sabah saatlerinde kendilerine: "Süleyman Mabedi'nin Koruyucuları" adını veren bir grubun üyesi olan bir Musevi, İsrail radyosu aracılığıyla yaptığı açıklamada artık Mes-

cidi Aksa'ya el konulması, bu mescidin yıkılması ve yerine Süleyman Mabedi'nin inşa edilmesi zamanının geldiğini söyledi. Filistinli Müslümanlar bu sözlerden sonra herhangi bir eylemi önleyebilmek için o gün Mescidi Aksa'ya toplandılar.

Aynı gün öğleden önce saat 11.00 sıralarında adı geçen: "Süleyman Mabedi'nin Koruyucuları" adlı gruba üye Yahudiler ellerinde kutsal kitaplar ve Süleyman Mabedi'nin temel taşı olmak üzere sembolik bir taş taşıyarak ve Tevrat'tan bazı bölümler okuyarak Mescidi Aksa'ya yaklaşmaya başladılar. Bu arada Filistinli Müslümanlarla Yahudiler arasında tartışma çıktı. Bunun üzerine Mescidi Aksa çevresine menzilenmiş olan İsrail askerleri ve polisleri Filistinlilerin üzerine gaz bombaları atmaya ve ateş etmeye başladılar. Çıkan olayda 30 Filistinli yaşamını yitirdi, 800 kişi de yaralandı. Olayda birçok Filistinli de tutuklandı.

İntifadanın Yayılması ve Gelişmesi

İntifada önce İsrailli askerlerin taşlanmasıyla başladı. Taş atma işini başlangıçta kalabalık kitleler yapıyordu. Sonra bunu daha çok çocuklar sürdürdü. Ardından yollara barikatlar kurulması, lastikler yakılması, askeri araçların yollarının kapatılması gibi eylemler gerçekleştirildi. Bu arada intifadanın başından itibaren bu direnişi organize edenlerin çağrılarıyla çeşitli gösteriler ve genel grevler düzenlendi.

İntifadanın beşinci yılında taşlı saldırı eylemleri kısmen bıçaklı saldırılara dönüştü. Bu saldırılarda çok sayıda İsrailli asker bıçaklanarak öldürüldü veya yaralandı.

Altıncı yılında da silahlı eylemler başlatıldı. HAMAS, İsrail askeri kuvvetlerine karşı düzenlenecek silahlı saldırıları organize etmek ve yürütmek amacıyla Şeyh İzzettin Kassam Tugayları ve Şehit Abdullah Azzam Tugayları adıyla iki askeri kanat oluşturdu. HAMAS'ın bu yola başvurmasından sonra El Fetih Örgütü de El Fe-

tih Şahinleri adıyla bir askeri kanat oluşturdu. Ardından İslami Cihat Örgütü, Şehit Seyfulislâm Birlikleri adıyla bir askeri kanat oluşturdu.

İntifada yedinci yılına silahlı çatışmalarla girdi. HAMAS, intifadayı sürdürmekte kararlı olduğunu her fırsatta ortaya koydu. Bunun yanı sıra İslami Cihat Örgütü de intifadayı devam ettirmekte kararlı olduğunu bildirdi. İntifada, İsrail'de Mayıs 1992'de yapılan seçimlerde iktidara gelen İzak Rabin ve Yaser Arafat arasında 1993 yılında imzalanan Oslo barış anlaşmasıyla sona erdi. Anlaşmayla birlikte Filistin topraklarına dönen Filistin Kurtuluş Ordusu, İsrail birliklerinin boşalttığı topraklara konuşlandı.

İntifadanın Gerçekleştirdikleri

ABD başta olmak üzere Batılı ülkelerin çoğunun desteğine sahip olan İsrail, 1967 Haziran Savaşı'nda Suriye, Ürdün ve Mısır'a karşı gerçekleştirdiği askeri başarının da vermiş olduğu gururla kendisini Ortadoğu'nun yenilemeyen ülkesi olarak görüyordu. Bu gurur dolayısıyla 1982 yılında başkent Beyrut da dahil olmak üzere Lübnan topraklarının önemli bir kısmını işgal etme, 1985 yılında da ABD 6. filosunun sağladığı destekle Tunus'taki FKÖ karargâhını bombalama cesareti gösterebildi. Yine değişik zamanlarda Irak'a ve Güney Lübnan'a karşı askeri operasyonlar düzenleyebildi.

İntifada ise İsrail'in sanıldığı kadar güçlü olmadığını, aslında Arap ülkeleri karşısında bu derece rahat hareket edebilmesinin Filistin'in satılmasıyla başlayan oyunun devamı olduğunu dünyaya gösterdi. HAMAS da bu gerçeği bir bildirisinde şu şekilde dile getirdi:

"Arap alemi barışa gönül bağlayacak kadar zayıf değildir. Yahudiler de istediklerini yaptıracak kadar kuvvetli değildirler. Fakat yöneticiler her zamanki gibi kendilerine verilen görevi yerine getiriyorlar."

İsrail kendisine karşı olan Filistinli grupların içerden değil dışa-

rıdan tehlike oluşturacaklarını bunu savmak için de askeri gücünün yeterli olacağını sanıyordu. Ama intifada ona kendi geleceğini tehdit eden asıl tehlikenin içerde olduğunu ve yalnızca askeri gücünün buna karşı yeterli olmadığını gösterdi. Bunun yanı sıra intifada "Büyük İsrail" hayalini gerçekleştirmesinin kolay olmayacağını da gösterdi.

İsrail, Filistin halkını mücadele ve savaş ruhundan uzaklaştırabilmek için kendi kültüründen ve inancından uzaklaştırmaya çalışıyordu. İntifada halkın yeniden toparlanmasını, kendi inancına bağlı kalmasını ve yeniden mücadele ruhu kazanmasını sağladı.

İntifada Filistin sorununu yeniden dünya kamuoyunun gündemine taşıdı. İsrail'in hizmetindeki yayın kuruluşlarının çabaları sonucu unutulmaya yüz tutmuş olan Filistin sorunu böylece yeniden dünya kamuoyunun gündeminde ilk sıralarda yerini aldı.

İntifada karşısındaki başarısızlığı İsrail ordusunu moral yönünden sarstı. O zamana kadar "yenilemeyen ordu" olarak adlandırılan bu ordu intifada karşısındaki çaresizliği nedeniyle psikolojik çöküşe maruz kaldı.

İntifadanın önemli bir başarısı da İsrail ekonomisinde çöküşe ve zayıflamaya yol açmasıdır. ABD, İsrail ekonomisini kurtarabilmek için intifadanın başlamasından sonra bu ülkeye yaptığı ekonomik yardımı artırdı. Ancak bu da İsrail ekonomisini düzlüğe çıkarmak için yeterli olmadı.

İntifadanın bir diğer başarısı da bazı Yahudilerin kendilerini güven ve huzur içinde göremediklerinden işgal altındaki toprakları terk etmelerine yol açmasıdır. İsrail bu göçten kaynaklanan Yahudi nüfus oranındaki düşüşü telafi etmek amacıyla Etiyopya'da yaşayan ve Falaşalar olarak adlandırılan siyah Yahudilerin tümünü, eski Sovyet cumhuriyetlerinde yaşayan Yahudileri ve daha başka bazı ülkelerdeki Yahudileri Filistin topraklarına nakletti. Ancak bunların da bazıları daha sonra Avrupa ülkelerine göç ettiler.

İlan edilip kurulamayan Filistin devleti

Yaser Arafat'ın başkanlığa seçildiği FKÖ, 1969 yılında, Müslümanları, Hıristiyanları ve Yahudileri kapsayan tek bir "laik demokratik cumhuriyet" programını kabul etmişti. 1988'e gelindiğinde ise FKÖ "iki devlet" politikasını benimseyerek, Batı Şeria ve Gazze'yi kapsayan bir "mini devlet" ilan etti. Buna göre Doğu Kudüs başkent, Arafat devlet başkanı oluyordu.

İsrail'de Mayıs 1992 seçimlerinde İzak Rabin önderliğindeki İşçi Partisi hükümetinin iktidara gelmesi, Arap-İsrail barış sürecine büyük hız kazandırdı. Güvercin kanadından Şimon Peres ve Yossi Beilin'in de yer aldığı yeni İsrail hükümeti, Filistinlilerle barış görüşmelerine uygun bir hükümetti. Körfez Savaşı nedeniyle konumu zayıflayan Filistin Kurtuluş Örgütü de barış görüşmelerine ivme kazandırılmasını istiyordu.

İsrail, Washington'da Madrid Zirvesi'nin ardından yürütülmekte olan ikili görüşmelere FKÖ üyelerinin katılması yasağını kaldırarak, çıkmaza giren görüşmelere yeni bir açılım getirdi. İsrail Dışişleri Bakanı Şimon Peres ve yardımcısı Beilin de, görüşmeler için Norveç'te gizli bir forum başlatma planı üzerinde çalışmaya başladılar.

Washington'da sonuçsuz ikili görüşmeler sürerken, 20 Ocak 1993'te Norveç'in Sarpsborg kasabasında başlayan gizli Oslo[27] görüşmelerinde eşi görülmemiş hızda ilerleme kaydedildi. Görüşmeler sonucunda Beyaz Saray'da ilkeler bildirisi imzalandı. İzak Rabin ve Yaser Arafat'ın tarihi el sıkışma sahnesini, tüm dünyada 400 milyon kişi canlı yayında izledi. 4 Mayıs 1994'te Filistin Kurtuluş Örgütü ve İsrail, 1993'te Oslo görüşmeleri sonunda imzalanan bildirinin yürürlüğe konması konusunda anlaştılar.

27- Oslo Anlaşması; 13 Eylül 1993'te İsrail ile Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ), Gazze Şeridi ve Batı Şeria'nın bazı bölgelerinde Filistin'e özerklik tanıyan ilk geniş kapsamlı barış anlaşmasını Norveç'in başkenti Oslo'da imzaladı. 1991 yılında İspanya'nın başkenti Madrid'de başlatılan barış süreci, Oslo gizli görüşmeleri ve ABD hükümetinin katkılarıyla yaşama geçirildi

Buna göre FKÖ İsrail'i tanıyacak, saldırılara son verecek, İsrail de Batı Şeria'nın ve Gazze'nin bir kesimini içine alan "mini devlet"i kabul edecekti. Bu öyle bir devletti ki, sınırları içinde ada ada oluşturulan yerleşim yerleri arasındaki tüm bağlantılar İsrail askerlerince kontrol ediliyor, geçişler izne tâbi tutuluyor, insan ve mal dolaşımı olanaksız hale getiriliyordu. Yine de pek çok kişiye Filistin'deki ulusal sorun sanki çözülüyormuş gibi görünmeye başlamıştı.

Ne var ki, İsrail Batı Şeria ve Gazze'deki kendi sivil yerleşim bölgelerini ve askeri üs sayısını artırmaya devam etti ve 6 yıl içinde çekileceğini vaat ettiği toprakların yalnızca yüzde 22'sinden geri çekildi. Katliamlarını sürdürdü, sık sık Filistin yönetimini ya da onun önderliğini tanımadığını ilan etti. Böylece Oslo süreci tam bir kandırmaca süreci olarak yaşandı. Nihayet 28 Eylül 2000'de yeni bir İntifada patlak verdi.

Filistinliler tarafından El-Aksa-İntifada olarak adlandırılan başkaldırı, Ariel Şaron'un Mescidi Aksa'yı ziyaretini neden olarak gösteren Filistinli İslamcı gruplar tarafından başlatıldı.

İkinci intifada; Aksa intifadası

28 Eylül 2000 Perşembe günü, muhalefetteki Likud Partisi'nin lideri Ariel Şaron, dönemin İsrail Başbakanı Ehud Barak'ın onay ve desteğiyle Müslümanlarca kutsal sayılan ve Kubbetü's Sahra ile El Aksa Camii'nin bulunduğu Haremülşerif'i ziyaret etti.

Asker ve polisin bu ziyareti protesto eden halkın üzerine ateş açmasıyla en az 7 Filistinlinin ölmesi ve 255'inin yaralanması ikinci intifadanın fitilini ateşledi.

28 Eylül'de gerçekleştirilen katliam ve Siyonist provokasyon, 29, 30 Eylül günleri Batı Şeria ve Gazze Şeridi'nde yapılan gösterilerle protesto edildi. 1 Ekim'de İsrail'de yaşayan Araplar genel greve gitti. 30'a yakın kent ve yerleşim birimine yayılan gösterileri bastırmak için kauçukla kaplanmış çelik mermiler, göz yaşartıcı gaz vb

kullanan İsrail güvenlik güçleri çok sayıda kişinin yaralanmasına yol açtılar.

2 Ekim'de yapılan gösterilere ateş açılması ve fanatik yerleşimci Yahudilerin, Filistinlilerin evlerine saldırmaları sonucundaysa İsrail yurttaşı olan 13 Filistinli yaşamını yitirdi, çok sayıda Filistinli de yaralandı.

Şaron'un bu ziyarette belli bir amacı vardı. Bu ziyaret doğal olarak Filistinlilerin tepkisini çekecek ve çatışmalara neden olacaktı. Bu da barış sürecinde yıpranan Ehud Barak liderliğindeki İşçi Partisi hükümetinin yerine daha saldırgan bir hükümetin gelmesini sağlayacaktı.

Gerçekten de bu ziyareti izleyen süreç içinde yapılan propagandalar meyvesini verdi ve 6 Şubat 2001'de yapılan seçimleri Likud Partisi ve bağlaşıkları kazandı. Yeni İsrail kabinesini kuran Ariel Şaron, Siyonist burjuvazinin ve ABD'nin desteğini alarak Filistinlilere baskısını artırdı.

7 Mayıs'ta, İsrail tank ateşi Gazze'de yer alan Han Yunus kampındaki evlerinde bulunan 4 aylık bir Filistinli kız çocuğunun ölümüne ve aynı aileden birçok kişinin de ağır biçimde yaralanmasına yol açtı. 11 Mayıs'ta Gazze'nin güneyinde bulunan Deir El-Bala kampında en az 5 evi buldozerle yıkan İsrail kuvvetleri, bir kişinin ölümüne, iki kişinin yaralanmasına ve 30'dan fazla insanın evsiz kalmasına yol açtılar.

14 Mayıs'ta Batı Şeria ve Gazze bölgesi ABD'nin silahlandırdığı İsrail Kara Kuvvetleri, Donanması ve Hava Kuvvetleri'nin saldırısına uğradı. Saldırıda en az 7 Filistinli öldürüldü. Yoğun bir nüfusun yaşadığı Gazze'ye Donanmaya bağlı gambotlar, roketlerle, Hava Kuvvetleri helikopterlerle, Kara Kuvvetleri de karadan karaya füzelerle ateş açtı. En büyük zayiat Batı Şeria'nın Beytunya kentinde meydana geldi.

15 Mayıs 2001 İsrail'in, "bağımsızlığını" ilan edişinin 53. yıldönümüydü. Fakat Filistinliler, bu tarihi El Nakba, ya da "felaket" o-

larak adlandırırlar. 15 Mayıs'ta Filistinliler Batı Şeria'da, Gazze'de, İsrail'in 1948 sınırları içindeki Filistin bölgelerinde ve başka yerlerde büyük kitle eylemleri gerçekleştirdiler.

Gerçek mermi kullanan İsrail askerleri bu eylemlere katılan Filistinlilere ateş açarak en az 4 kişinin ölümüne neden oldular. Olayda ,birçoğu ağır olmak üzere 130'den fazla kişi yaralandı. Yürüyüşlere hem Gazze'de, Hem de Batı Şeria'da 30 binden fazla insan katılırken Ramallah, Hebron (El Halil) Beytüllahim ve diğer kentlerde on binlerce insan daha yürüdü. Eylemlere katılanların çoğu son yarım yüzyıldır yoksul kamplarda yaşamış olan mülteciler ya da onların çocuklarıydı.

Lübnan'da, Sayda kentinin yakınındaki Eyn El-Hilve mülteci kampında yapılan ve FKÖ'nün üç ana örgütü El Fetih, Filistin Halk Kurtuluş Cephesi ve Filistin Demokratik Kurtuluş Cephesi tarafından düzenlenen gösteri yürüyüşüne 10 bin kişi katıldı.

İkinci intifadanın ilk sekiz ayında ölen Filistinlilerin sayısı 440'ı, İsraillilerin sayısı ise 77'yi bulmuştu. Bu süre içinde yaklaşık 13 bin Filistinli de yaralanmıştı. Bunların birçoğu felçli ya da gözünü yitirmiş olan en az bini ömür boyu sakat olarak kalacaktı.

Londra'da yayımlanan The Guardian gazetesinin 1 Mayıs tarihli sayısında yer alan bir makalede şöyle deniyordu;

"Nobel barış ödülünü kazanmış bulunan ABD'li İnsan Hakları Savunucusu Doktorlar grubu yaralı Filistinliler arasında sakatlanma oranının yüksekliğini M-16 otomatik tüfeğinin yaygın bir biçimde kullanılmasına bağlıyor. ABD yapımı bu tüfek, İsrail askerlerinin standart silahı."

2001 Haziran ayında bir HAMAS militanı Tel Aviv'deki bir diskonun dışında intihar saldırısı düzenledi, 21 kişi öldü. Bir başka intihar saldırısı da ağustosta Kudüs'te meydana geldi. Kentin en işlek caddesindeki bir lokantaya düzenlenen saldırıda yedisi çocuk toplam 15 kişi yaşamını yitirdi. Yaklaşık 130 kişi ise yaralandı.

2002 Mart ayında yine bir HAMAS militanı Netanya'da bir ote-

le intihar saldırısı düzenledi, 29 kişi öldü, İsrail, HAMAS'ın Arap Dünyası içinde görüşme masasına davet edilmesine tepki olarak temmuz ayında HAMAS'ın askeri kanat lideri Salah Şehade'ye saldırı düzenledi. Şehade'nin Gazze Şeridi'ndeki evine bomba yağdıran İsrail, liderin ve 14 kişinin ölümüne yol açtı. İsrail'in saldırısı örgütün dünya kamuoyunda sempati kazanmasını sağladı. İsrail'in saldırısı ateşkes ilan etmeye hazırlanan HAMAS'ı tekrar silahlarına sarılmaya itti.

Halil İbrahim Camisi Katliamı

25 Şubat 1994 Cuma günü Baruch Goldstein isimli bir Yahudi, elindeki makineli tüfekle Halil İbrahim Camisi'nde sabah namazını kılan Filistinlilere ateş etmeye başladı. Saldırıda 50'ye yakın Filistinli yaşamını yitirdi. 300'e yakın kişi de yaralandı.

Olaya şahit olanların anlattıklarına göre saldırgan katliamı tek başına gerçekleştirmemişti. O yalnızca tetiğe basıyordu. Şarjör bittiğinde arkasında gizlenen arkadaşları hemen değiştiriyorlardı. Olaydan sonra İsrailli askerler Halil İbrahim Camisi'ni kuşatma altına aldılar ve gazetecilerin olay yerine yaklaşmalarına engel oldular.

Cenin katliamı

Batı Şeria'daki Cenin mülteci kampına zırhlı birliklerle saldıran İsrail ordusu yaklaşık bin 300 kişiyi katletti. 2002 yılının 3 Nisan'ında başlayıp 15'ine kadar süren saldırı sırasında Filistinliler büyük bir direniş sergilediler. İsrailliler kamptaki binlerce Filistinliyi teslim alamadılar ve geri çekilmek zorunda kaldılar. Yüzlerce ölüye karşın kazanılan bu zafer, Filistin halkı için moral kaynağı oldu.

Kampa son bir saldırı düzenleyen İsrail askerleri yüzlerce kadın, yaşlı ve çocuğu alarak dağlara çekildiler. Ardından kamp ABD yapımı Apache helikopterleri tarafından bir kez daha bombalandı.

Bombalamanın ardından kampa giren buldozerler, batıdan doğuya doğru 8-10 metre genişliğinde bir siper kazarak kampı ikiye ayırdılar. Günlerce kampta mahsur kalan Filistinliler açlık ve susuzlukla boğuştu.

Batı Şeria'daki Cenin mülteci kampı, İsrail ordusu için stratejik önem taşıyordu. Kampın ele geçirilmesi, Filistin halkına büyük bir moral darbe indirecekti. Bu nedenle katliam, başından sonuna kadar Genelkurmay Başkanı Şaul Mofaz'ın yönetiminde gerçekleştirildi.

Ancak Cenin halkı, 300 tank, helikopter ve binlerce eğitimli askere karşı destansı bir direniş gösterdi.

Saldırının en şiddetli anlarında, cep telefonu ile son konuşmasını yapan bir gerilla, El-Cezire televizyonundan, "Dünyanın onurlu insanlarının bilmesini istiyorum. Endişelenmeyin. Biz direniyoruz. Direnmeye devam edeceğiz" diye sesleniyordu.

Cenin'de yaşanan insanlık dramı, İsrail Dışişleri Bakanı Şimon Peres'i dahi afallatmış, yapılanların bir kıyım olduğunu söylemişti. İsrail'in çekilme işlemini tamamlamasından bir gün önce Birleşmiş Milletler Ortadoğu Özel Temsilcisi Terje Larsen, Cenin'i ziyaret etmiş ve gördüklerini, "İnanılmayacak kadar dehşet verici" diye nitelemişti.

Kampa bundan yaklaşık bir ay önce de bir saldırı düzenlenmiş ve 20 Filistinli öldürülmüştü.

Rantisi'ye suikast

2003 10 haziran günü İsrail HAMAS'ın Gazze'deki resmi sözcüsü Abdülaziz Rantisi'nin arabasına hava saldırısı düzenledi. Rantisi ve oğlu saldırıdan hafif yaralı olarak kurtuldu. Rantisi'ye yönelik suikast girişiminden bir gün sonra HAMAS Kudüs'te bir otobüse intihar saldırısı düzenledi. Ortodoks Yahudiler gibi giyinen intihar komandosunun saldırısı sonucu 17 kişi öldü, 70'den fazla kişi yaralandı. Kudüs'teki patlamanın hemen ardından bir İsrail helikopterleri

Gazze'ye füze saldırısı düzenledi, saldırıda yedi kişi öldü.

21 Ağustos tarihinde HAMAS'ın önde gelen yöneticilerinden İsmail Abu Shanab İsrail hava saldırısı sonucu öldü. Ağustos ve Eylül aylarında HAMAS'ın düzenlediği üç ayrı intihar saldırısında ise 39 İsrailli öldü. 6 Eylül 2002 günü bir İsrail savaş uçağı Gazze'deki bir binaya 500 librelik ('227 kilogram) bir bomba atarak Şeyh Ahmet Yasin'i öldürmeye çalıştı. 15 Filistinlinin yaralandığı bu saldırıdan Yasin bazı sıyrıklarla kurtuldu.

Yasin öldürülüyor

HAMAS, 2004 14 mart tarihinde İsrail'in Ashdod limanına saldırı düzenledi, 10 kişi yaşamını yitirdi. İsrail misilleme yapmakta gecikmedi. Olaydan 8 gün sonra 22 mart sabahı HAMAS kurucusu ve ruhani lideri Şeyh Ahmet Yasin, Gazze'de sabah namazını kılmak için girdiği camiden çıkarken İsrail helikopterlerinin düzenlediği hava saldırısı sonucu yaşamını yitirdi.

Yasin'in ölümünün üzerinden bir ay geçmeden, 17 nisan akşamı İsrail ordusu Gazze'de yeni HAMAS lideri Abdülaziz Rantisi'nin aracına füze saldırısı düzenledi. Olayda Rantisi yaşamını yitirdi.

Örgüt sabah saatlerinde yeni liderini belirledi ancak güvenlik gerekçesiyle ismini açıklamadı. İntikam yemini eden HAMAS, İsrail'e yönelik 100 ayrı saldırı yapacağını açıkladı.

Refah Mülteci Kampı'nda katliam

İsrail, intifada eylemcilerini yakalama bahanesiyle Gazze Şeridi'ndeki Refah mülteci kampına buldozerler ve tanklarla girerek 100'ün üzerinde evi yerle bir etti. Bu olaya tepki gösteren ve protesto eden kalabalığın üzerine de füze ve top mermisi atan İsrail askerleri ortalığı kan gölüne çevirdi.

19 Mayıs 2004 tarihinde meydana gelen bu olayda İsrail med-

yasına göre, çoğunluğu kadın ve çocuk 22 Filistinli can verirken en az 50 kişi yaralandı. Filistin hastane kaynakları ise tamamı çocuk olan ölü sayısının 10, yaralı sayısının ise 13'ü çok kritik 36 kişi olduğunu kaydetti.

Saldırı dünyada infial yaratırken İsrail ordusu saldırının faturasını Filistinlilere kesme çabası içine girdi. İsrailli yüzbaşı Şaron Feingold, "Burası Filistinlilerin önceden patlayıcılar yerleştirdiği bir çatışma bölgesi" açıklamasını yaptı.

İsrail, Gökkuşağı Operasyonu adıyla başlattığı bu imha hareketinden iki gün öncc de Refah'ta 20 Filistinliyi öldürmüştü.

23 Mayıs 2004 günü Refah mülteci kampına yeni bir saldırı düzenleyen İsrail askerleri bu kez 42 Filistinliyi öldürdü. Ertesi günü Brazil semtinde İsrail keskin nişancıları Revan Ebu Zeyd adlı bir kız çocuğunu kafasından iki mermiyle vurdu.

Refah operasyonu sırasında Gazze Şeridi'ndeki tek hayvanat bahçesinin İsrail güçleri tarafından yerle bir edilmesiyle birlikte kaçan hayvanlar kent sokaklarına dağıldı.

İsrail 10 Ekim 2003 yılında da Refah mülteci kampına düzenlediği operasyonla 7 Filistinliyi öldürmüştü. Saldırıda en az 15 kişi de yaralanmıştı.

Başından beri "silahlı bir ayaklanma" olan ve kısa zamanda Filistin Otonom bölgesinin sınırlarını aşarak İsrail'e yayılan ikinci İntifada Şubat 2005'te, Mısır'ın Şarm El Şeyh kentinde, Mahmut Abbas ve Ariel Şaron arasındaki ateşkes anlaşması ile "resmi olarak" sona erdi.

Ortadoğu'da utanç duvarı

Batı Şeria'yı adeta bir labirente dönüştüren utanç duvarı, İsrail'in tabiriyle güvenlik duvarı ilk kez Başbakan Ariel Şaron'un 21 Şubat 2002 tarihinde Filistin ile İsrail arasında güvenliği sağlamak için tampon bölge oluşturma yönünde alınan kabine kararını kamuoyu-

na açıklamasıyla gündeme geldi. Ardından Şaron 3 Haziran'da temel olarak Yeşil Hat'tı takip edeceği öne sürülen yaklaşık 700 kilometrelik duvarın 110 kilometrelik kısmının inşasını onayladı. İsrail kabinesi 23 Haziran'da bir oya karşı 25 oyla yeni, güvenlik konseptini kabul etti.

Üç etapta inşa edilmesi planlanan duvarın ilk etabı olan kuzeyden güneye 110 kilometrelik bölümü Temmuz 2003 yılında tamamlandı. Kilometre başına maliyeti 1.6 milyar dolar olan duvar 8 metre yükseklikte olup Berlin duvarının uzunluğunun 10 katından fazla, yüksekliğinin ise 2 katıdır. Her 200 metrede bir gözlem kulesi bulunan duvar, elektrikli tel örgülerle, derin ve dört metre genişlikte hendekler ile çevrilidir.

Duvarın yakınlarında kimsenin dolaşmaması için uzaktan kumandalı silahlar bulunmaktadır. Kimi bölgeler ayak izlerinin takip edilebilmesi için kumlarla kaplanmıştır. Ayrıca İsrail askerlerinin devriye gezdikleri bir de yol vardır.

İlk etabın inşası sırasında, duvar ile Filistin bölgesi arasında kalan yaklaşık 35 metre içindeki tüm evler (yaklaşık 280 Filistinlinin evi) yıkılmış, 83 bin ağaç sökülmüş, 35 bin metrelik sulama ağına zarar verilmiştir.

İnşaatla birlikte duvara yakın bölgelerde yaşayan Filistinlilerin yaşamları ciddi bir şekilde etkilenmiştir. Örneğin, 42 bin nüfuslu bir zamanların zengin pazar şehri olan, Batı Şeria'nın su kaynaklarının yaklaşık yarısının bulunduğu, bölgenin meyve ve sebze üretiminin yaklaşık yüzde 42'sini sağlayan ve hatta bu ürünleri İsrail ile Körfez ülkelerine ihraç eden Kalkilya'nın üç tarafı duvarla çevrilmiştir. Kalkilya'nın üçte birine el konulmuş, dokuz köy 18 bin sakini ile birlikte duvarın diğer tarafında kalmıştır. Bu haliyle kasaba bir İsrailli askerin çıkış noktasını keyfi olarak kapatmasıyla hapishaneye dönebilmektedir. Doğu Kudüs'te de birçok köy duvarlarla ikiye bölünmüştür.

Duvarlarla kuşatılan halk ancak belli noktalardan giriş çıkış ya-

pabilmekte, bazen de İsrail askerleri kapıları açmayı reddetmektedirler. Örneğin Eylül 2003'te Yahudi bayramının olduğu bir dönemde kapılar 20 gün kapalı tutulmuştur. Duvar ile Yeşil Hat arasında kalan yaklaşık 280 bin Filistinli evlerinde oturabilmek için bile özel izin almak durumundayken, Yahudi yerleşimciler serbestçe dolaşabilmektedir.

Filistinliler tepkili

Filistin halkı başından beri bu utanç duvarına tepkilerini dile getirdiler. Amaçları, duvarın insan haklarına ne denli aykırı olduğunu dünyaya duyurmaktı. Bu konuda Bileyn köyü sakinlerinin eylemleri dillere destandır. Bileyn köylüleri sürekli hale getirdikleri eylemleriyle utanç duvarının dünya kamuoyunda yankı bulmasını sağladılar.

Ancak Bileynlilerin eylemleri her seferinde İsrail tarafından aşırı şiddet kullanılarak bastırılmak istendi. Örneğin 2 Haziran 2006 tarihinde düzenlenen duvar karşıtı bir eyleme İsrail askerleri yine göz yaşartıcı ve sis bombalarıyla müdahale etti.

Bileyni köylüleri ellerinde taşırdıkları pankartlar ve "Bu duvarı inşa ederek Filistin topraklarını İsrail'e katmayı durdurun" sloganlarını atarak eylemlerini gerçekleştirdiler.

Eylemde El Kuds Üniversitesi Rektörü Sari Museyba, Filistin Parlamentosunun El Fetihli üyeleri Dr. Refik Hüseyni, Muhib Avvad ve Cihad Tomale'nin yanı sıra bağımsızlar grubundan Dr. Mustafa Barguti de yer aldı. Gösteriye İsrail'den de barış yanlısı Guş Şalom örgütü liderlerinden Uri Avnery ve eşi ile insan hakları kuruluşlarından temsilciler katıldı.

Dikenli tellerin arkasında zırhlı ciplerde bekleyen İsrail askerleri ve sınır polisleri, duvarı aşmak isteyen göstericileri dağıtmak için göz yaşartıcı ve sis bombası kullandı. Bazı askerler coplarla göstericileri döverken, Filistinli gençler de buna taşlarla karşılık verdi.

Bu sırada bir İsrail sınır polisi ile 4 gösterici yaralandı.

Çoğu eylemle Filistinlilerin yanında yer alan Guş Şalom örgütünden 82 yaşındaki Uri Avnery yaptığı açıklamada, İsrail'in kurulduğu yıldan beri barış mücadelesinin içinde bulunduğunu belirterek, "İsrail kamuoyu da yavaş yavaş barış fikrine gidiyor. Bu topraklara barış geleceğine eminim" dedi.

İntifada bilançosu

Filistin Ulusal Haber Merkezi'nin raporuna göre İsrail ordusu intifada sırasında 4032 insanı öldürdü, 44.666 kişiyi yaraladı., buna ek olarak 8435 kişi tedavi gördü. İntifada döneminde öldürülen çocuk sayısı 750, ayrıca İsrail ordusunun Filistinlilerin evlerine ateş açması sonucu 732 erkek, 262 kadın Filistinli yaşamını yitirdi.

İsrail ordusu Filistin güvenlik güçlerinin 344 üyesini, 817 öğrenci ve öğretmeni öldürdü. Rapora göre 325 yerli Filistinli düzenlenen suikastlar sonucu öldürüldü.

Bu arada aralarında çocukların, yaşlıların, hamile kadınların da bulunduğu 131 Filistinli kendilerini hastaneye taşıyan ambulansın veya araçların askeri denetim noktalarında bekletilmesi sonucu yaşamını yitirdi.

Yerleşik 50 Filistinli ise. yeni gelen Yahudi göçmenlerce öldürüldü. 36 doktor, 36 sivil savunma ekibi üyesi ve 9 gazeteci İsrail ordusu tarafından öldürüldü. Filistin Ulusal Haber Merkezi'nin raporuna göre gazetecilere yönelik 728 saldırı gerçekleştirildi.

Ordunun okullara veya öğrencilere ateş açması sonucu 4800 öğrenci yaralandı. İsrail askerleri 1 Ekim 2001, 30 Nisan 2005 tarihleri arasında yerleşim mahallelerine 31.712 kez saldırdı. İsrail ordusu tarafından tamamen tahrip edilen ev sayısı 69.843'e yükseldi, bunların 7995'i Gazze Şeridi'nde. 63.099 ev ise kısmen tahrip edildi, bunların da 22.897'si Gazze Şeridi'nde.

590 kamu binası ve güvenlik tesisi tahrip edildi, 12 üniversite ve

okul askeri emirlerle kapatıldı, 316 okula ve eğitim binasına saldırıldı, 43 okul İsrail ordusu tarafından askeri kamp olarak kullanıldı. İsrail ordusu ayrıca buldozerlerle 76.867 dönüm tarım arazisini tahrip etti, 135.552.690 ağacı söktü, 770 tarım tesisini, 765 çiftliği yerle bir etti, 16 traktörü ve sayısız tarım aletini kullanılmaz hale getirdi.

Altıncı Bölüm

Filistin seçimleri ve HAMAS

Filistin'de 2004 yılının Kasım ayında Yaser Arafat'ın ölümüyle başlayan ve Ocak 2005'te Mahmut Abbas'ın devlet başkanlığıyla devam eden siyasi süreç, 25 Ocak 2006'da yapılan parlamento seçimlerinde HAMAS'ın zaferiyle sonuçlandı.

132 sandalyeli Filistin Meclisi'nde HAMAS 76 sandalye kazanırken Filistin lideri Mahmut Abbas'ın El Fetih hareketi 43 sandalyede kaldı. Geriye kalan 13 sandalye ise küçük partilere ve bağımsız adaylara gitti. Ancak İsrail, ABD ve AB'nin terör örgütü listesinde yer aldığı için HAMAS'ın elde ettiği bu sonuç uluslararası arenada siyasi deprem olarak yorumlandı.

Seçim sonuçları henüz daha kesinleşmemişken Filistin Başbakanı Ahmet Kurey istifa etti. Hemen ardından ise, El Fetih'in üst düzey yöneticilerinden Filistin yönetiminin baş müzakerecisi Saib Erekat, Mahmut Abbas'ın hükümeti kurma görevini HAMAS'a vereceğini ancak yeni hükümette yer almayacaklarını açıkladı.

Seçim sonuçları İslam dünyasında Batı'nın aksine genellikle memnuniyetle karşılandı. Sonuçların açıklanmasının ardından Filis-

tin'de sokaklara dökülen HAMAS taraftarı binlerce genç sevinç gösterileri yaparken bir grup Ramallah'taki meclis binasındaki Filistin bayrağını indirerek yerine HAMAS'ın yeşil bayrağını çekti. Aynı saatlerde Gazze'de binlerce HAMAS'lı "Tebrikler, İslam'ın zaferi" diye slogan atarak gösteri düzenledi.

Filistin'de sevinç gösterileri sürerken Batı, özellikle ABD, sonuçlara temkinli yaklaştı. ABD Başkanı George Bush, yaptığı açıklamada, "Bu sonuçlar, Filistin yönetimi için bir uyarı. Halk dürüst bir yönetim istediğini ortaya koydu" dedi. Ancak hemen ardından İsrail'in ortadan kaldırılmasını isteyen siyasi gruplarla ilişki kurmayacaklarını sözlerine ekledi.

O zamanlar İsrail Başbakan vekili olan Ehud Olmert ise HAMAS'ın da içinde bulunduğu bir Filistin yönetimine güvenemeyeceklerini açıkladı. İngiltere Başbakanı Tony Blair ise, HAMAS'ın demokrasi ve şiddet arasında seçim yapması gerektiğini söyledi.

HAMAS hükümeti

HAMAS'ın kurduğu hükümet 31 Mart 2006'da göreve başladı. İsrail cezaevlerinde yatan 14 bakanın da aralarında bulunduğu 24 üyeli kabinede üyelerden bazılarının isimleri şöyleydi;

Başbakan;İsmail Haniye.

Başbakan Yardımcısı ve Eğitim Bakanı; Nasrettin Eşşair.

Dışişleri Bakanı; Mahmut Zehar.

Maliye Bakanı; Ömer Abdürrezzak.

İçişleri Bakanı; Sait Siyam.

Kudüs'ten Sorumlu Bakan; Halit Ebuarifi.

Kadından Sorumlu Bakan; Meryem Salih.

Başbakan İsmail Haniye yaptığı ilk açıklamada, hükümetinin en büyük sıkıntılarından birinin iç güvenlik sorunu olduğunu söyledi. Dışişleri Bakanı Mahmut Zehar ise yeni aldıkları karara göre milislerin artık sokaklarda olmasına izin vermeyeceklerini açıkladı.

HAMAS'ın hükümet programında yolsuzluklar ikinci öncelikli konu olarak yerini aldı. Hükümet, özellikle El Fetih döneminde kontrol edilemez bir noktaya geldiği iddia edilen yolsuzlukların Filistin davasına büyük zarar verdiğini düşünüyordu.

Niçin HAMAS?

HAMAS'ın seçim başarısının ardında birçok etken bulunuyor. Bunlardan en önemlisi HAMAS'ın intifadadan bu yana uç boyutta istikrarsızlık içinde yaşayan Filistin halkının sağlık ve eğitim gibi başlıklardaki sıkıntılarına yanıt üreteceği konusunda umut vaat etmesidir.

Kuşkusuz bu başlıkta vaat ettiği umudun arkasında HAMAS'ın hem toplumsal hem de uluslararası bağlantılarının güçlü olması yatıyordu. El Fetih hükümeti yolsuzluklarla ve sosyal sorunlarla baş etmekte yetersiz kalmasıyla halk içindeki gücünü kaybederken HAMAS militanları bu dönemde kapsamlı bir çalışma yürüttü.

Kuşkusuz hemen herkes HAMAS'ın seçimlerden güçlü çıkacağını tahmin ediyordu. Ancak hesaplar daha çok seçim öncesi sondaj sonuçları veri alınarak HAMAS'ın ikinci parti olarak çıkacağı üzerine yapılıyordu. Bu koşularda ya bir El Fetih hükümeti yada bir koalisyon hükümeti kurulacaktı. Fakat beklenen olmadı HAMAS baştan beri sistemli ve militan bir çalışma yürüterek seçimi kazandı ve hükümeti kurdu. HAMAS halk arasında iyi örgütlenmişti. Çaresiz, bıkkın ve yoksul halk HAMAS'ın sosyal dayanışma ağırlıklı ve dini ön planda tutan örgütlü çalışmalarından etkilenmiş, yeni bir umutla oyunu kullanmıştı. Tercihi HAMAS'tı. Çünkü El Fetih yıpranmış, HAMAS vaatleriyle umut olmuştu.

HAMAS, İsrail'in işgal ettiği topraklardan tamamen çekilmesini ve İsrail devletinin ortadan kaldırılmasını istiyordu. HAMAS'ın varoluş sebebi, FKÖ'nün ve Arafat'ın verdiği tavizleri İsrail'den geri almaktı. Arafat, İsrail'in Filistinlilerden aldığı toprakların artık İsra-

il toprağı olduğunu bir şekilde kabul etmişti. HAMAS ise '1967 Savaşı'ndan önceki duruma döneceğim' diyordu.

İpler geriliyor

HAMAS'ın iktidara gelmesi hem Filistin içinde hem de İsrail ile ilişkilerde dengelerin altüst olmasına neden oldu. Yıllardır El Fetih'in denetiminde bulunan ve bu şekilde dengelerin sağlandığı Filistin'de işler doğal olarak biraz zora girmeye başladı. Dengeler ister istemez bozuldu. HAMAS iktidarı ile birlikte El Fetih'in Filistin halkı üzerindeki etkisi azaldı. Ancak El Fetih'in yönetimden dışlanmayı kabullenmesi olası değildi.

Bu nedenle HAMAS'ın oluşturduğu yeni bakanlar kurulunun yemin etmesinin hemen ardından Devlet Başkanı Mahmut Abbas, kendine yakın isimlerden Reşit Ebu Şbak'ı içişleri bakanlığına bağlı iç güvenlik servisinin başına getirdi.

Abbas bunun yanı sıra devlet başkanlığı güvenlik biriminin, sınır polisinin ve çeşitli istihbarat servislerinin doğrudan denetimini elinde tutuyordu.

Filistin'de güç mücadelesi yeni başlıyordu.

HAMAS hükümetinin İçişleri Bakanı Sait Siyam karşı atağa geçerek 20 Nisan tarihinde yaptığı açıklamada, militanlardan oluşan yeni bir güvenlik birimi oluşturulacağını ilan etti. Siyam, kendisine üst düzey danışman olarak da Halk Direniş Komiteleri lideri Cemal Ebu Samhadana'yı atadığını açıkladı.

İçişleri Bakanlığı sözcüsü de, Siyam'ın, Filistin sokaklarında hukuku ve düzeni sağlayacak ve sadece kendisine karşı sorumlu olacak bir yeni güvenlik birimi oluşturduğunu kaydetti. Sözcü, bütün Filistin gruplarının silahlı kanatlarının üyelerinden oluşacak bu güçte "seçkin, kutsal özgürlük savaşçılarının en iyilerinin yer alacağını" söyledi.

El Fetih liderlerinden Samhadana İsrail tarafından aranan önde

gelen bir militandı.

Samhadana'nın üst düzey güvenlik görevine atanması ve yeni bir güvenlik gücü oluşturulması kararı doğal olarak HAMAS ile Abbas arasındaki güvenliğin denetimine ilişkin mücadeleyi yoğunlaştırdı. İçişleri bakanlığı sözcüsünün de aynı paralelde açıklama yapması iplerin iyice gerilmesine neden oldu.

Bu arada İçişleri Bakanı Sait Siyam Gazze'de bir camide yaptığı konuşmada suça karşı büyük bir mücadele yürüteceklerini söyledi. Yasadışı olarak faaliyet gösteren herkese ve bütün gruplara karşı demir yumrukla mücadele edeceklerini açıklayan Siyam, bundan İsrail'e karşı silahlı direnişi kastetmediğini sözlerine ekledi.

Ancak Abbas, HAMAS'ın yeni bir güvenlik birimi kurma ve başına Samhadana'yı getirme kararını veto etti.

Abbas'ın, Haniye hükümetinin özel güvenlik birimi kurma kararını veto etmesi ve ardından HAMAS'ın Şam'daki lideri Halit Meşal'in Abbas'ı suçlayan açıklamaları, özellikle Gazze'de tansiyonun yükselmesine yol açtı. Gazze'de El Fetih militanları sokaklara dökülürken, örgüte bağlı yerel radyolarda Arafat ve El Fetih'e ait kahramanlık türküleri yayımlandı. Ramallah'ta da El Fetihli militanlar, gecenin geç saatlerinde kentin merkezinde toplanarak, havaya ateş açtılar. Necef'te de bir cezaevinde, HAMAS ve El Fetihli mahkumlar arasında gerginlikler yaşandı.

Meşal'in açıklamalarına karşı Abbas'ın Danışmanı Ahmet Abdülrahman (Abdurrahman), "Meşal'i, ülkede iç savaşın kıvılcımını ateşlemekle" suçladı.

Halit Meşal'in yanıtı gecikmedi. HAMAS hükümetini devirmek için harcanan çabaların bir "askeri darbe" anlamına geldiğini belirten Meşal, "Bugün Filistin Yönetimi'nde meydana gelen olaylar, muhalefetten çok, seçilmiş Filistin hükümetine karşı komplodur" açıklamasını yaptı. Meşal, Filistin Yönetimi'nin eski yöneticilerini de Filistin halkının paralarını gasp etmekle suçladı ve "Eski bakanlar, bürolarındaki şeker ve kahveyi bile çaldılar. Koltukları, not def-

terlerini götürdüler. Bomboş kasalar bıraktılar" dedi.

Bu arada ipleri geren bir başka olayda 20 Mayıs günü yaşandı. Gazze Şeridi'nde Filistin güvenlik karargahına yönelik bombalı saldırıda İstihbarat Şefi Tarık Ebu Recep ağır yaralanırken koruması yaşamını yitirdi. Saldırıyı suikast girişimi olarak niteleyen El Fetih, Devlet Başkanı Abbas'tan HAMAS hükümetini feshetmesini istedi. Ebu Recep Nisan 2005'te Abbas tarafından göreve atanmıştı. Saldırıdan önce El Fetih ve HAMAS üyeleri arasında gerçekleşen çatışmada ise 2 kişi yaralanmıştı.

Olaydan hemen sonra El Fetih adına yapılan açıklamada İçişleri Bakanı Siyam'ın özel silahlı birliği dağıtması istendi. Abbas boş durmadı hemen El Fetih militanlarından oluşan 2 bin 500 kişilik yeni bir silahlı gücü devreye soktu. Bu silahlı güç Haziran'ın 3'ünde Batı Şeria'nın kuzeyindeki Cenin kenti sokaklarında gövde gösterisi yaptı. Yeni kurulan silahlı milis gücünün şefi Ata Ebu Rimela, güvenlik güçlerinin görevlerini yerine getirmelerine destek olmak için burada olduklarını söyledi.

Ambargo

Evdeki hesap çarşıya uymamış İsrail'in planları altüst olmuştu. HAMAS'ın seçimlere katılmasını isteyen böylelikle de El Fetih'in gücünün kırılacağını uman İsrail yönetimi hüsrana uğramıştı. Hiç hesapta yokken HAMAS'ın iktidar olması karşısında ne yapacağını bilemez hale gelen İsrail önce tehditler savurdu. 11 Nisan'da MOSSAD'ın eski başkanlarından milletvekili Danni Yatom HAMAS hükümetinin bütün bakanlarının İsrail'in suikast düzenleyeceği hedefler olduğunu söyledi. Ardından İsrail ve ABD bir başka önlem olarak yardımların kesilmesini gündeme getirdi. Bu amaçla AB ve ABD HAMAS hükümetine doğrudan yardım kararını askıya aldı. Doğal olarak bu yardımların kesilmesi Filistin halkı için büyük bir yıkım oldu. Arap ülkelerinin söz verdiği yardımın da ancak küçük

bir bölümünü alan Filistin Yönetimi, kısa zamanda iflasın eşiğine geldi.

Tam da bu sırada Filistin Maliye Bakanı Ömer Abdülrezzak, maaşlar ve harcamalar için Arap ülkeleri tarafından söz verilen 80 milyon dolardan sadece Cezayir'den gelen 35 milyon doları aldıklarını belirterek, "Yasal bakış açısından iflas etmedik, ancak işin gerçeği paramız yok" dedi.

Abdülrezzak, 140 bin memurun 118 milyon dolar tutan mart maaşlarının da henüz ödenmediğini belirterek, "Acilen 120 milyon dolara gereksinimimiz var" açıklamasını yaptı. Çok sayıda bakanını yardım sağlamaları için yurtdışına gönderen Başbakan Haniye de Filistin Yönetimi'nin borcunun 750 milyon doları bulduğunu belirtti.

Bu arada, Filistin lideri Mahmut Abbas, televizyonda yaptığı bir konuşmada, İsrail'e HAMAS tarafından kurulan hükümeti izole etme çabalarına son verme ve uluslararası topluma bağımsız Filistin devletini hayata geçirmek için yardım çağrısı yaptı.

HAMAS hükümetinin kurulmasından sonra Filistin Yönetimi'nin bir "düşman bölge" haline geldiğini ve İsrail'in tüm ilişkiyi keserek baskılarını artırdığını söyleyen Abbas, bedeli ne olursa olsun buna karşı koymaya kararlı olduklarını ifade etti.

Kızılhaç'tan uyarı

Öte yandan, Uluslararası Kızılhaç Komitesi, ABD ve AB'nin Filistin hükümetine yardımı askıya alma kararının, Filistin halkının acılarını artırabileceği ve şiddetin yükselmesine neden olabileceği uyarısında bulundu. Kızılhaç operasyonlar sorumlusu Pierre Krahenbühl, örgüt olarak Filistin halkına yardımı artırmaya hazır olsalar bile, ne kendilerinin ne de başka insani yardım kuruluşlarının, resmi makamların kamu hizmetini sağlamadaki yerini doldurabileceğini söyledi.

Kızılhaç Komitesi ekonomik zorluklar yaşayan Filistin'e 8,1 milyon dolar ek yardım yapılacağını açıkladı. Açıklamada, Filistin yönetimine yardımların kesilmesi kararı yüzünden işgal altındaki topraklarda artan ihtiyaç ve kötüleşen güvenlik durumundan derin kaygı duyulduğu da kaydedildi.

Haziran'ın ilk günlerinde ise Gazze'de yüzlerce Filistinli, HAMAS hükümetinin maaşlarını ödemesi talebiyle protesto gösterisi düzenledi. Filistin meclis binası önünde düzenlenen gösteriye, El Fetih üyeleri katıldı. Göstericiler, maaşların ödenmesini ve birkaç gün önce Gazze sokaklarında yürüyüş yapan özel milis gücünün dağıtılmasını istedi. Mali sıkıntı içindeki HAMAS hükümeti, işgücünün yalnızca dörtte birine bir aylık ücret ödeyebilecek durumda olduğunu açıklamıştı. Bu açıklama, güvenlik güçleri dahil 100 bin çalışanın 3. ayda maaşlarını alamayacağı anlamına geliyordu.

Açıklamanın hemen ardından Filistin hükümet sözcüsü Gazi Hamid, ödemenin birkaç gün daha ertelendiğini söyledi. Ancak bir gün sonra kamu görevlileri, yeniden maaş almaya başladı.

BM'nin Filistin ekonomisi raporu

Birleşmiş Milletlerin 30 Haziran tarihinde açıkladığı raporda ise HAMAS hükümetine uygulanan ambargonun ekonomiye olumsuz etkisi gözler önüne seriliyordu. Raporda yönetim değişse ve ülkeye yardımlar yeniden başlasa bile ekonominin daha yıllarca belini doğrultamayabileceğine vurgu yapılıyordu.

BM kuruşlarının başkanlarına gönderilen raporda, "İşgal altındaki Filistin topraklarındaki yoksulluk ve insani kriz daha önce görülmemiş bir seviyeye ulaşabilir ve siyasi programlardan bağımsız olarak bir hükümetin iktidar döneminden çok daha uzun sürebilir" deniliyordu.

BM Ticaret ve Kalkınma Konferansı'nın raporunda, ambargonun etkisinin, Filistin intifadasının en yüksek noktasındaki yoğun çatış-

malardan daha büyük tahribata yol açabileceği de kaydediliyordu.

İsrail'de seçimin galibi Kadima

İsrail'de 28 Mart'ta gerçekleştirilen seçimlerde Başbakan Vekili Ehud Olmert'in liderliğini yaptığı Kadima (İleri) Partisi 120 sandalyeden 28'ini kazandı. Sol eğilimli İşçi Partisi 20 sandalye ile ikinci parti olurken sertlik yanlısı politikalarıyla bilinen eski başbakan Benyamin Netanyahu liderliğindeki Likud partisinin Knesset'teki sandalye sayısı ise 38'den 11'e düştü. Aşırı sağ görüşlü Yisrael Beytenu (İsrail Evimiz) ise 12 sandalyeyle üçüncü sırada yer aldı. Seçimin bir başka dikkat çeken sonucu ise, çok sayıda seçmenin küçük partilere kaymasıydı. Bunların arasında, eski Sovyetler Birliği'nden göç edenlerin kurduğu aşırı milliyetçi grup ile emeklilerin hakkını savunan bir parti de var.

Vekalet ettiği Ariel Şaron'un posterinin altında partisinin taraftarlarına hitaben bir konuşma yaparak zaferini ilan eden Ehud Olmert, seçimin geride kaldığını ve tüm halkın yeniden birleşmesi gerektiğini söyledi. Olmert, İsrail devleti tarihinde bir devrin son bulduğunu şimdi tarihte yeni bir sayfa açılması gerektiğini belirtti. Olmert'e göre bu; barışa ulaşma, İsrailliler arasında karşılıklı saygı yaratma ve görüş ayrılıklarını bir kenara bırakma çağı olmalı.

Olmert konuşmasında 2010 yılına dek İsrail'in kalıcı sınırlarını belirleme planının ayrıntılarını anlattı. Bu plana göre, İsrail Batı Şeria'da işgal ettiği bazı topraklardan çekiliyor, fakat en kalabalık yerleşim birimlerini ilhak ediyor. Filistinlilerle görüşmeye hazır olduğunu belirten Olmert, ancak gerekirse tek taraflı hareket edeceğinin altını çizdi.

HAMAS ise planın taraflar arasındaki ilişkileri ancak daha kötüye götüreceğini belirtti. Filistin Yönetimi lideri Mahmut Abbas da, Olmert'i, bu plandan vazgeçmeye çağırdı.

Kadima'nın edindiği sonuç seçimden yalnızca bir kaç ay önce

(Kasım 2005) kurulmuş bir partiye göre büyük başarı olsa da bir gerileme ifade ediyordu. Partinin sene başında 45 sandalye kazanması beklenirken, seçim öncesinde tahminler 36 sandalyeye gerilemişti. Sonuç bunun da altında kaldı.

Seçimden sonraki ilk intihar saldırısı

HAMAS'ın iktidara gelmesi ve İsrail'deki 28 Mart seçimlerinin ardından ilk intihar saldırısı Batı Şeria'da gerçekleşti. Aralıktan beri iki taraftaki seçim süreçleri nedeniyle şiddet bir az olsun dinmişken, dört İsrailli ile intihar komandosunun öldüğü bu ilk saldırı El Fetih'in silahlı kanadı olduğu ileri sürülen El Aksa Şehitleri Tugayı'ndan geldi. Mahmut Abbas, intihar saldırısını kınarken, HAMAS bunun 'İsrail saldırganlığına doğal yanıt' olduğu savunusunu yaptı.

İsrail, misilleme yapmakta gecikmedi ve Gazze Şeridi'ni topa tuttu. Bombardıman uçakları ve topçular, Gazze'de dört evi yerle bir ederken, İsrail'e karşı roket saldırılarında kullanıldığı iddia edilen açık araziler ve bir futbol sahası bombalandı. Önlem olarak 15-32 yaş arası Filistinlilerin Batı Şeria'nın kuzey ve güneyini bağlayan geçitten geçişleri yasaklandı.

Filistin'i asıl sarsan ise Halk Direniş Komiteleri Komutanı Halil El Kuka'nın öldürülmesi oldu. Görgü tanıkları İsrail füzesinin hareket halindeki Kuka'nın aracını vurduğunu söylerken, örgüt Kuka'nın aracına park halindeyken İsrailliler tarafından patlayıcı yerleştirildiği ve uzaktan kumanda ile patlatıldığını öne sürdü. İsrail, 'Biz yapmadık' açıklamasında bulundu. Ancak saldırı Savunma Bakanı Şaul Mofaz'ın Filistinli üst düzey örgüt liderlerine suikast emri üzerinden 24 saat geçmeden gerçekleşti. Kuka'nın cenazesinde Filistinler arasında çıkan çatışmada ise, üç kişi öldü, 30 kişi yaralandı.

Bu arada 20 Mayıs tarihinde İsrail tarafından bir araca düzenlenen hava saldırısında İslami Cihat Komutanı Muhammed Daduh öldü. Saldırıda bir çocuk ile 2 kadın yaşamını yitirdi.

Olmert Başbakan

Olmert[28] hükümeti 4 mayıs 2006 da güvenoyu aldı. Başbakanlık konutuna yerleşen Ehud Olmert, yeni hükümetin en önemli görevlerinden birinin İsrail'in yeni sınırlarını belirlemek olduğunu açıkladı. İsrail'in sınırlarının halkına güven verecek, sağlam bir Yahudi devleti şeklinde olmasını istediğini açıklayan Olmert, Filistin ağırlıklı yerleşim bölgelerinde yaşayan Yahudi yerleşimcileri de başka yerlere yerleştirmeyi planladığını bildirdi. Olmert, Gazze ve Batı Şeria yerleşim birimlerinden de dört sene içinde geri çekileceklerini söyledi.

İsrail'in yeni Savunma Bakanı Amir Peretz ise, hükümetin Filistinlilerin Gazze ve Batı Şeria'ya giriş ve çıkış sınırlamalarını yumuşatacağını, Filistinli tüccarlara İsrail'de daha çok çalışma hakkı vereceğini açıkladı.

1 Haziran tarihinde ise İsrail, Filistin yönetimine ait ambulansların Kudüs'e girişini serbest bıraktı. Bu arada İsrail'in "Arutz 7" haber ajansı, ilk yardım kuruluşu Magen David Adom'un, Filistin yönetiminde ilk yardım hizmetlerini yürüten Filistin Kızılayı'na 2 ambulans hibe edeceğini bildirdi.

Ancak bir gün sonra İsrail askerleri Batı Şeria'daki bir hastaneye girerek tedavi gören bir Filistinliyi gözaltına aldı.

Doktorlar, onlarca İsrail askerinin hastaneye gelerek gözaltına aldığı Filistinli Cevad Kabi'nin, İsrail ordusunun birkaç gün önce Nablus kentinde düzenlediği baskında karnından vurularak ağır yaralandığını ve gözaltına alındığı sırada durumunun ciddiyetini koru

28- Ehud Olmert: 1945 yılında Binyaminya'da doğdu. Siyasetten önce avukatlık yapmasına karşın Kudüs İbrani Üniversitesi'nden psikoloji, felsefe ve hukuk diplomalarına da sahip. Birçok kişinin Kadima Partisi'nin başına geçmesinden ve Ariel Şaron'un siyaseti bırakmasından sonra başbakan vekili olmasıyla tanıdığı Olmert'in siyasi geçmişi aslında daha eskilere dayanıyor. 28 yaşından beri İsrail Parlamentosunda milletvekilliği yapan Olmert, bir çok komitede görev yaptı. Bakanlık da yapan Olmert, 1988 yılında Kudüs Belediye Başkanı seçildi. Olmert'in 27 Eylül 1996'da Kubbet'üs-Sahra'nın altına tüneller açtırması sonucu patlak veren olaylarda üç günde 76 kişi öldü.

duğunu söylediler. Nablus'taki El Ancili hastanesinin başhekimi Madel Kava, bu olayın bütün insani ve etik kuralların ihlali olduğunu, İsrail ordusunun gözaltına aldığı Filistinlinin tedavisinin tamamlanmasını beklemesi gerektiğini vurguladı.

İsrail'de destek yürüyüşü

HAMAS hükümetinin işbaşına gelmesinden sonra Filistin hükümetiyle tüm siyasi ilişkilerini kesen ve Filistin hükümeti adına toplanan paraları donduran İsrail'de, HAMAS hükümetine destek ve Filistin'deki işgale son verilmesi için yürüyüş düzenlendi.

3 Haziran'da gerçekleştirilen ve İsrailli bazı partiler, barış hareketleri ve örgütlerce organize edilen yürüyüşe 500-600 dolayında kişi katıldı.

Genç yaşta İsraillilerin, çocukları ve köpekleriyle katıldığı yürüyüş, İsrail'in eski Başbakanı İzak Rabin'in öldürüldüğü ve adını taşıyan Rabin meydanında başladı. Gösteriye, İsrailli Arap vatandaşları da katıldı. Şehrin ana caddelerini Arapça ve İbranice İsrail-Filistin barışı için sloganlar atarak geçen göstericiler, "Filistin halkı üzerindeki boykotu ve kuşatmayı durdurun", "İşgale son", "39 yıllık işgal", "Demokratik seçimlere saygı duyun", "Demokrasiyi cezalandırmayın" yazılı pankartlar taşıdı.

Ramallah'ta gösteri

Filistin'in 1967'de işgal edilmesinin 39. yılı dolayısıyla Tel- Aviv'de düzenlenen gösterinin benzeri, Filistin'in Ramallah kentinde eşzamanlı olarak yapıldı. Gösteriye Barış İçin Kadınlar Koalisyonu, Guş Şalom, Ta'ayuş, Tel- Aviv Üniversitesi Öğrenci Koalisyonu gibi örgütlerle, Hadaş ve Beled gibi İsrail parlamentosunda (Knesset) yer alan Arap partiler ve duvara karşı sanatçılar da katıldı. Akşam saatlerinde başlayan gösteri, Tel-Aviv müzesinde sona erdi.

Abbas'tan iki devletli çözüm önerisi

Devlet Başkanı Mahmut Abbas, İsrail ile Filistin arasındaki sorunu ortadan kaldırmak amacıyla iki devletli çözüm önerisinde bulundu. Bunun için İsrail'i tanımayı reddeden HAMAS'a, El Fetih ile siyasi program konusunda uzlaşması için 10 gün süre veren Abbas, uzlaşma sağlanamazsa krizden çıkış için referandum düzenleneceğini açıkladı. Abbas'ın referandum konusu yaptığı krizden çıkış girişimi, İsrail cezaevlerindeki Filistinli siyasiler tarafından hazırlandığı için "mahkumların girişimi" olarak anılıyordu. Belgede Filistin'deki siyasi ve mali krizden çıkış yolu olarak "İsrail'i hedef alan saldırıların durdurulması, ulusal birlik hükümeti kurulması, ardından 1967'de İsrail tarafından işgal edilen topraklarda devlet ilan edilmesi" öngörülüyordu.

1967 işgalinden önceki sınırlara dönüş konusu, HAMAS ile müzakerelerde en dikenli konuyu oluşturuyordu. Zira 1967'deki sınırlardan söz etmek İsrail'in zımnen tanınması anlamına geliyordu.

HAMAS'ın buna yanaşması olası değildi. Zaten Başbakan İsmail Haniye yaptığı açıklamada Abbas'ın bu planını "yasadışı" olarak niteledi. Haniye, yasaların referandum düzenlenmesine izin vermediğini söyledikten sonra ancak yine de Abbas ile plan üzerinde değişiklik yapmak amacıyla diyalogu sürdürmeye çalışacağını belirtti.

Abbas, Haniye'nin önerisini reddetti. AB Dış Politika ve Güvenlik Yüksek Temsilcisi Javier Solana ile bir görüşme yapan Abbas gazetecilerin sorusu üzerine "Bu belgenin değiştirilmesinin istenmesi halinde bir sonuca ulaşamayız" dedi.

10 günlük sürenin dolmasından sonra Abbas, HAMAS ile görüşmelerin başarısızlıkla sonuçlandığını belirterek, iki devletli çözüm konusunda bir referandum çağrısı yapacağını söyledi.

Abbas'ın bu açıklamasından bir gün sonra Gazze'de bir basın toplantısı düzenleyen HAMAS yöneticilerinden Halil Haya, "Kardeşlerimizden diyalogun başarısız kaldığı fikrine kapılmamalarını

istiyoruz. Ciddi bir diyaloga başlayıp ulusal anlaşma elde edebilmek için yeterince zamanımız var" dedi.

Haya, Filistin halkını krizden çıkarmak amacıyla uzlaşma istediklerini belirtti. HAMAS sözcüsü Sami Ebuzühre de "Diyalogun başarılı olmasını istiyoruz" dedi. Sözcü, "ancak bazıları bunun tam tersini düşünüyor. HAMAS'la El Fetih arasında yıllardır devam eden siyasi görüş ayrılıkları 10 günde aşılamaz. Referandum ya da zaman baskısı olursa başaramayız" diye konuştu.

Karşılıklı söz düellolarının sürmesi üzerine Abbas, referandum için gün vermekten vazgeçip HAMAS'a verdiği süreyi 48 saat uzattı. Filistinli üst düzey yetkili Yaser Abdrabbo, Filistin Kurtuluş

Örgütü (FKÖ) Yürütme Komitesi'nin, planı kabul ederek, Abbas'a belgenin referanduma sunması için yetki verdiğini söyledi. Abdrabbo, Abbas'ın planda herhangi bir değişikliği kabul etmeyeceğini de belirtti.

Haniye: İç savaş olmayacak

El Fetih ile HAMAS yandaşları arasındaki şiddet olayları yüzünden siyasi ve ekonomik krizden çıkış arayışlarına yönelik müzakerelerin başarısızlığa uğradığı bir dönemde açıklamalarda bulunan Başbakan Haniye, "Biz Filistinlilerin kanının damarlarında kalmasını istiyoruz, ulusal birliği güçlendirmek istiyoruz, Filistinlileri çatışmaya sürüklemek için kurulan tuzaktan kurtulmak istiyoruz" dedi. Bu açıklamayı Gazze'de bir okulu ziyaretinde yapan Haniye, Filistinlilerin birbirleriyle savaşmayacağını, bir iç savaş patlak vermeyeceğini söyleyerek, "Filistinlilerin kanı kırmızı hattır, bu hat geçilmemelidir" diye konuştu. Başbakan Haniye, Mahmut Abbas önderliğindeki El Fetih ile müzakerelerin devam etmesi için de çağrısını yineledi ve "Diyalog sürmelidir ve uzlaşma zemini bulabilmemiz için buna ayrılan zaman daha uzun olmalıdır. Filistin halkının yüksek çıkarları için bir uzlaşmaya varmak anlamında fraksiyonlar ara-

sında olumlu bir atmosfer seziyorum" ifadesini kullandı.

Bu arada, El Fetih ile HAMAS'lı yetkililerin Mısırlı bir elçiyle birlikte Gazze'de bir araya geldiği, toplantının amacının son günlerde iki taraf eylemcileri arasında artan çatışmalara son vermek olduğu bildirildi.

Sonunda referandum tarihinin 31 Temmuz olduğu açıklandı. İsmail Haniye, Filistinliler arasında "tarihsel bölünme" yaratacağı gerekçesiyle Abbas'tan referandumdan vazgeçmesini istedi.

Haniye, Abbas'a gönderdiği mektupta, referandum düşüncesinin, Filistin halkının birliğini ciddi derecede tehlikeye atabileceğini belirterek, referandumun Filistin halkının onlarca yıl bedelini ödeyeceği tarihsel bir bölünmeye sürükleyeceğinden endişe ettiğini ifade etti.

HAMAS- El Fetih gerginliği

Devlet Başkanı Mahmut Abbas, El Fetih ile HAMAS arasındaki çatışmaların artması üzerine güvenlik güçlerini alarm durumuna geçirdi. Filistinli üst düzey bir yetkili, Abbas'ın, güvenlik güçlerinden, Batı Şeria ile Gazze Şeridi'nde kontrolü sağlamalarını istediğini söyledi. Yetkili, Abbas'ın, HAMAS'ın Refah kentinde düzenlediği baskının ardından, düzenin sağlanması ve masum insanların zarar görmesini engellemek amacıyla böyle bir karar aldığını kaydetti.

Abbas'ın, güvenlik güçlerini alarm durumuna geçirmesinin ardından, yüzlerce görevlinin, Ramallah'taki parlamento ve bakanlık binalarına saldırdığı bildirildi. HAMAS'ın Refah baskını sırasında komutanlarının öldürülmesini protesto eden güvenlik güçlerinin, parlamento binasına ateş açtıkları, bakanlar konseyine ait bürolara girdikleri, eşyalara zarar verdikleri ve binayı daha sonra ateşe verdikleri öğrenildi.

Bu arada Gazze Şeridi'ndeki Refah kentinde HAMAS militanları ile El Fetih örgütüne bağlı bir güvenlik biriminin üyeleri arasında

çatışma çıktı. Çatışmalarda, 1 HAMAS militanı ile 1 sivil yaşamını yitirdi. Öte yandan Refah'da, HAMAS'ın bir yetkilisi, silahlı kişilerce kaçırıldıktan bir süre sonra serbest bırakıldı.

12 Haziran tarihinde de Batı Şeria'daki Ramallah'ta, parlamento ve bakanlık binalarını basarak ateşe veren El Fetih'e bağlı silahlı grubun, HAMAS'lı milletvekilini kaçırdığı bildirildi. El Fetih üyeleri, milletvekili Halil Rabai'nin, HAMAS'ın Ramallah'taki ofislerine düzenlenen baskının ardından rehin alındığını söylediler. Rabai aynı gün içinde serbest bırakıldı.

El Fetih ile HAMAS arasındaki şiddet olayları kısa zamanda Nablus kentine de sıçradı ve bir grup silahlı Filistinli resmi dairelere ateş açtı. Ancak ateş açanların kim oldukları açıklanmadı. Bu olaydan sonra Abbas, güvenlik güçlerine, silahlı grupların sokaklarda devriye gezmelerini engellemeleri emrini verdi. Bu, HAMAS'a bağlı silahlı grupların sokaklardaki varlığına engel olmak anlamına geliyordu.

Bu arada binlerce HAMAS yanlısı, yüzlerce El Fetih'linin parlamento ve bakanlık binalarını basmasını protesto etmek için Gazze'de bir gösteri düzenledi. Protesto gösterisinde çoğu yeşil HAMAS bayrakları taşıyan 3 binden fazla kişi, Gazze'deki parlamento binası önünde toplandı. Gösteriyi düzenleyenler, otonmobillerinin üzerindeki hoparlörlerden güvenlik güçleri ve referandum aleyhine sloganlar attı. HAMAS sözcüsü Sami Ebu Zuhri, "Ramallah'ta bugün olanlar utanç verici ve Devlet Başkanı'nın bunu önlemek için elinden gelen çabayı göstermediğini düşünüyorum" dedi.

Gazze Şeridi'nde meydana gelen olaylar üzerine Turizm Bakanı Cudeh Murkos, 13 Haziran istifa etti. Hükümetteki tek Hıristiyan Bakan olan Murkos, AFP'ye yaptığı açıklamada, "Gazze Şeridi'nde meydana gelen şiddet olayları yüzünden hükümetten ayrıldığımı size teyit ediyorum. İstifamın diğer nedenlerini de açıklayacağım" ifadesini kullandı.

Ancak olaylar hızını kesmedi. Gazze'deki Han Yunus'ta 14 Hazi-

ran'da HAMAS militanlarının pusu kurması sonucu yeni bir çatışma çıktı. Çatışmada, bir El Fetih komutanı yaralandı, bir HAMAS militanı öldü. Güvenlik yetkilileri, El Fetih komutanı Rıfat Kulab'ın bacaklarından 7 kez vurulduğunu söylediler.

Gerginliğin ve çatışmaların giderek artması üzerine Devlet Başkanı Abbas, Filistinli grupları siyasi temeller konusunda anlaşmaya çağırdı. Batı Şeria'nın Nablus kentindeki El Neceh Üniversitesi'nde 15 Haziran'da yaptığı konuşmada Abbas, başta El Fetih ve HAMAS olmak üzere, Filistinli grupların "bir uzlaşma metninde" anlaşabileceğine olan inancını dile getirdi.

Bu konuşmadan bir gün sonra Batı Şeria'nın Cenin kentinde bir grup silahlı Filistinli, HAMAS'lı bir milletvekilinin aracını delik deşik etti. Milletvekili Halit Said, uykudayken gece yarısından sonra silah seslerini duyduğunu, ne olduğunu anlamak için dışarı çıktığında aracında 12 kurşun deliği bulduğunu söyledi. Said, derhal polisi ve güvenlik güçlerini çağırdığını, ancak hiç kimsenin gelmediğini belirtti.

Aynı gün Mısır'da yayımlanan El Masri El Yom gazetesi Cumhurbaşkanı Hüsnü Mübarek'in "Abbas ve Haniye'nin anlaşmaya varması ve işbirliği yapması gerek" sözüne yer verdi. Mübarek'in, "Devlet Başkanı ve hükümet arasındaki çatışmadan ilk yararlanacaklar Filistin halkının düşmanlarıdır" dediği belirtildi.

Plaja havan topu saldırısı

HAMAS tarafından Gazze Şeridi'ne güvenlik şefi olarak atanan 43 yaşındaki Cemal Ebu Samhadana'ya 9 Haziran'da İsrail tarafından bir saldırı düzenlendi. Beyt Lahiya köyünün plajına düzenlenen havan ve top saldırılarında Samhadana ile birlikte 2'si çocuk 10 kişi öldü, 35 kişi de yaralandı. İsrail ordusu, Halk Direniş Komiteleri'ne ait bir kampın hedef alındığını ileri sürdü. Filistin İçişleri Bakanlığı sözcüsü Halit Ebu Hilal, Samhadana'nın halkının özgürlüğü

için canını feda ettiğini, Filistinlilerin bu saldırıya karşılık verme hakkı olduğunu söyledi. HAMAS Samhadana'nın intikamının alınacağını bildirdi.

HAMAS gecikmedi ve 6 ay önce varılan ateşkes anlaşmasını bozarak İsrail'e roket saldırısı ile karşılık verdi. Mahmut Abbas İsrail saldırılarının ardından üç günlük yas ilan etti.

Babam beni bekliyor

Plaj saldırısı sırasında babası gözlerinin önündea ölen ve şoka giren 9 yaşındaki Hüda Galya tedavi altına alındığı hastanede gazetecilere şunları anlattı.

"Büyük bir patlama oldu ve koşmaya başladım. Babamın, biraz ötede yattığını hatırlıyorum. Şimdi beni bekliyor. Herkesin koştuğunu gördüm, ben de koştum. Ailemi, anne ve babamı aramak için koştum. Sonra beni hastaneye getirdiler. Biraz hasta olduğumu söylediler. Aileme dönmek istiyorum. Onlar evde beni bekliyor"

Diğer görgü tanıkları da çok sayıda patlama olduğunu patlama nedeniyle ölenlerin organlarının sahile dağıldığını ve piknik yapan Filistinlilerin çığlıklar atarak kaçıştığını, onlarcasının da yaralandığını ifade etti.

ABD, saldırıyı, "İsrail'in kendini savunma hakkı var" sözleriyle savundu. ABD Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Sean McCormack, "Bu konuya ilişkin haberleri gördük. Daha önce söylediğimi yineleyeceğim: İsrail'in, kendisini savunma hakkı var" dedi.

İsrail'deki insan hakları örgütleri ise ortak bir bildiri yayımlayarak, sivillerin öldürülmesini protesto etti. İnsan hakları örgütleri İsrail'in tek taraflı planlarını devam ettirmek için Filistinli mahkumların planı üzerinde anlaşma sağlanmasını engellemeye çalıştığını belirtti. İsrail hükümetinin, Filistinli temsilcilerle görüşmeleri önlemek amacıyla, mümkün olan her şeyi yaptığı" belirtilen bildiride "İsrail hükümeti, HAMAS'ı kışkırtmakta ve şiddet sarmalına geri

çekmekte kararlı" denildi.

"İsrail ordusu, çocuklar, kadınlar, yaşlılar dahil masum sivilleri öldürmeye devam ediyor" denilen bildiride, "Başbakan Ehud Olmert ve Genelkurmay Başkanı Dan Halutz'la beraber 'barış adamı' ve çalışan kesimlerin lideri Amir Peretz, Filistinli sivillere acımasızca saldırılara önderlik ediyor ve savaş suçu işliyor" ifadesi kullanıldı. Bu arada İsrail'in bir Filistinli doktorla kardeşini kaçırdığı iddia edildi.

İsrail tankları Gazze'de

İsrail'in Gazze'de bir plajı bombalaması ve 10'u aşkın sivili katletmesiyle tırmanan gerilim, Filistinli direnişçilerin Mısır'dan Gazze'ye kargo sevkiyatında kullanılan Kerem Şalom kontrol noktasını basmasıyla yeni bir aşamaya geldi.

25 Haziran Pazar günü bir grup Filistinli utanç duvarının altından tünel kazarak İsrail tarafına geçti. Buradaki kontrol noktasını basan Filistinli grup İsrail askerleriyle çatışmaya girdi ve iki İsrail askerini öldürdü. 19 yaşındaki Gilat Şalit isimli bir onbaşıyı da rehin alan grup olay yerinden uzaklaştı.

Baskını Filistin Halk Direniş Komiteleri üstlenirken, İslam Ordusu ve HAMAS'ın askeri kanadı İzzettin El Kassam Tugayları da saldırıya yardım ettiğini duyurdu. Halk Direniş Komiteleri, eylemin Samhadana'nın da dahil olduğu birçok ulusal liderin katledilmesine yanıt olarak "Şövalye Öfkesi" adlı daha geniş bir operasyonun parçası olduğunu ilan etti. İzzettin El Kassam Tugayları adına yapılan açıklamada ise plaj katliamında tüm ailesini yitiren 9 yaşındaki Filistinli kız çocuğu Hüda Galya'nın yaşadığı trajedi anımsatılarak, "Bu operasyonu Hüda'nın çığlıklarına armağan ediyoruz" denildi.

Baskını düzenleyen üç örgüt adına yapılan ortak açıklamada ise, esir alınan işgal askeri karşılığında İsrail zindanlarında tutulan kadın ve çocuk tutsakların serbest bırakılması talep edildi. Ayrıca Halk

Direniş Komiteleri, İsrail'in askeri saldırı geliştirme tehditlerine karşı Batı Şeria'da Yahudi bir yerleşimciyi esir aldı. Yerleşimcinin, askeri okul öğrencisi Eliaho Ashdi olduğu açıklandı.

Baskına yardımcı olduğu bildirilen ve bugüne kadar adı duyulmamış bir örgüt olan "İslam'ın Ordusu", Filistin'de şeriat devleti kurmak istediğini açıkladı. Birçok internet sitesinde yayına konulan yazılı açıklamada, örgüt, "İslam'ın Ordusu'ndaki kardeşleriniz, (HAMAS'ın silahlı kanadı) İzzeddin El Kassam Tugayları ve El Nasır Selahhaddin Tugayları ile birlikte, hilafet kurmak amacıyla başka operasyonlara başlangıç olacak bir operasyon yürüttü" denildi.

El Kaide'nin Irak'taki kolunun da kullandığı sitelerde yayınlandığı dikkati çeken yazılı açıklamada, "Bizler, bir parça toprağı geri almak, hayali sınırlar ya da milliyetçilik için cihat yapmıyoruz. Bizim cihadımız çok daha asil. Bu din (İslam) zevklerin çürüttüğü ve tiran hükümetlerinin güvenlik servisleri tarafından bozulmuş bir nesille zafere ulaşamaz. Bizim cihadımız sağlam temele dayanıyor ve Filistin'de hilafetin kurulmasıyla işgal ile tiranlığı yok etmeyi hedeflemektedir" ifadesi yer aldı.

HAMAS ile Abbas arasında yürütülen görüşmeler tam da olumlu bir çizgiye gelmişken böyle bir olayın patlak vermesi tüm çabaların sonu anlamına geliyordu. Haniye ile Abbas arasında bir uzlaşma ihtimali ortaya çıkmıştı. Yani Filistin siyasetinde ilk kez bir uzlaşma olacaktı ve HAMAS da FKÖ gibi bir şekilde 'iki devlet' modelini kabul edecekti. Bu da Filistin'le İsrail'in konuşma masasına oturabilmesi demekti. Ancak ortaya çıkan savaş ortamı Filistin'i 1991'in bile gerisine götürdü.

Gilat Şalit'in kaçırılmasından hemen sonra İsrail 48 saat süre verdi. Sürenin sonunda askerin serbest bırakılmaması üzerine İsrail ordusu Gazze'ye bir operasyon başlattı. 28 Haziran günü başlayan operasyonda ilk aşamada Gazze'deki elektrik santralı ve köprüler vuruldu.

Hava desteğiyle Gazze'ye giren İsrail ordusu aralarında 9 bakan

ve milletvekilinin de bulunduğu 60 kadar Filistinli siyasetçiyi rehin aldı. Rehin alma olayı tüm dünyada şok etkisi yaratırken Mahmut Abbas, aralarında Filistin Parlamentosu Başkanı Aziz Duveyk ile Parlamento Sekreteri Mahmut El Ramani'nin de bulunduğu Filistinlilerin serbest bırakılması için BM'ye başvurdu. Ancak BM'nin Ortadoğu özel temsilcisi Alvaro de Soto konuyu İsrail hükümetiyle görüşeceğini söylemesinin dışında başka bir açıklamada bulunmadı.

İsrail'in Gazze'de başlattığı kara harekatı nedeniyle Ramallah'tan yayın yapan Filistin'in tek televizyonu "Filistin Televizyonu" yayın akışını değiştirdi. Televizyon, kahramanlık türkülerini, İsrail cezaevlerindeki Filistinli tutuklular, anneler, çocuklar ve Filistin direnişinde yaşamını yitirenlerin görüntülerinin yer aldığı kliplerle sundu. Çalınan bazı türkülerin, İsrail cezaevlerindeki tutuklu Filistinlilerce hazırlanmış ve Filistinli annelere ithaf edilenlerden seçildiği de gözlendi.

İsrail 30 Haziran'da Gazze kentindeki İçişleri Bakanlığı'na hava saldırısı düzenledi. Filistin İçişleri Bakanlığını hedef alan hava saldırısının ardından açıklamada bulunan İsrail ordusu, HAMAS'ın kontrolündeki bakanlık binasının, terör faaliyetlerinin planlanmasında ve yönetilmesinde kullanılan bir toplantı yeri olması nedeniyle vurulduğunu açıkladı. Filistin İçişleri Bakanlığı'nın vurulmasının ardından yeni bir hava saldırısı düzenleyen İsrail savaş uçakları bu kez Gazze kentinin merkezindeki El Fetih ve HAMAS'a ait tesisleri hedef aldı.

Aynı gün Filistin Başbakanı Haniye Gazze'deki El Muhatta Camii'nde Cuma namazı sırasında yaptığı konuşmada Filistinlilerden güçlü olmalarını istedi.

İsrail'in, başlattığı askeri harekattan sonra ilk kez bu Cuma namazında halka hitap eden Haniye, İsrail'in, bakan ve milletvekillerini esir almasının, hükümet çalışmalarını etkilemeyeceğini, bu bakanların tüm görevlerinin diğerleri tarafından üstlenildiğini belirtti.

Haniye, "Bizim çocuklarımız korkmuyor. İsrail'in amacını iyi bi-

liyor. Bir saat sabır, zaferi getirir. Birkaç gün içinde elektrik jeneratörleri gelecek. Biz halkımıza aydınlığı yaymak istiyoruz. Ama işgal sadece karanlığı bilir. Bütün yurttaşlarıma sesleniyorum: Karanlığa lanet okumayın. Mumlarınızı yakın, Gazze aydınlık kalsın" dedi. Haniye İsrail'in Gazze'ye saldırısının sadece kaçırılan İsrailli askerin kurtulması amacıyla değil, HAMAS hükümetini alaşağı etme planının bir parçası olduğunu ifade etti.

Haniye, Arap ve Müslüman ülkelerle temas halinde olduklarını, BM, İslam Konferansı ve Arap Birliği genel sekreterlerine de mesajlar gönderdiğini ifade ederek, uluslararası toplumu, İsrail'in Gazze'deki operasyonuna müdahale etmeye çağırdı.

Bu konuşmadan iki gün sonra İsrail savaş uçakları Başbakan İsmail Haniye'nin Gazze kentindeki ofisinin bulunduğu binaya hava saldırısı düzenledi. Akşam saatleri olması nedeniyle Haniye'nin bulunmadığı Başbakanlık ofisi hasar gördü.

4 Temmuz'da ise İsrailli asker Gilat Şalit'i kaçıran İslam Ordusu örgütü bir açıklama yaptı. Örgütün Gazze sözcüsü Ebu El Muthana, asker Şalit'in bırakılması amacıyla önerilen şartların kabul edilmesi için İsrail'e verilen sürenin aşıldığını belirterek, "görüşme kapanmıştır. Öldürülse de öldürülmese de askerin akıbeti hakkında hiçbir açıklamada bulunmayacağız" dedi.

Lübnan ateş altında

İslam Ordusu militanlarının onbaşı Şalit'i rehin almasından sonra Lübnan'da üslenen Hizbullah'ın askeri kanadı İslami Direniş de 12 Temmuz tarihinde iki İsrail askerini kaçırdığını açıkladı. İsrail askerlerinin kaçırıldığı haberleri, Lübnan'da ülke çapında yer alan mülteci kamplarındaki Filistinliler ve Beyrut'un çoğunlukla Şiilerin yaşadığı banliyölerinde büyük kutlamalarla karşılandı.

İslami Direniş'in, Hizbullah televizyonunda yayımlanan açıklamasında, İsrailli askerlerin, Gazze'deki Filistinlilere destek amacıy-

la kaçırdığı ileri sürüldü. Hizbullah sabah yerel saatle 9:04'te yakalanan iki İsrail askerinin güvenlikli bir yere götürüldüğünü bildirdi. Televizyon, Hizbullah'ın, kaçırdığı askerlere karşılık, İsrailli bir aileyi öldürmekle suçlanan ve 22 yıldır hapiste tutulan Semir Kuntar adlı mahkumun serbest bırakılmasını istediğini açıkladı. Lübnanlı yetkililer de Hizbullah militanlarının ayrıca, işgal altındaki Şeba Çiftlikleri'nde, İsrail kontrol noktalarına saldırdıklarını belirtti.

HAMAS'ın Lübnan'daki sözcüsü Usame Hamdan da yaptığı açıklamada, İsrail'in, kaçırılan askerlerine karşılık tüm Arap tutukluları serbest bırakmak zorunda olduğunu söyledi. Hamdan, El Cezire televizyonuna yaptığı açıklamada, Hizbullah'ın 2 İsrail askerini kaçırmasının HAMAS'ın konumunu güçlendirdiğini belirtti. Sözcü, "Tek seçeneğinin, Filistinli, Lübnanlı ve diğer Arap tutsakları istisnasız serbest bırakması gerektiğini düşmana kanıtladık" dedi.

Başbakan Ehud Olmert'in, "Askerleri kaçıran militanlar bunun karşılığını çok ağır ödeyecekler" açıklamasının ardından İsrail, sınırda bulunan Mirvahin köyündeki Lübnanlılara, evlerini terk edip bölgeden ayrılmaları için 2 saat süre verdi. Sürenin dolmasının ardından İsrail savaş uçakları köyü bombalamaya başladı. Bombardımanda, köyü terkedenleri taşıyan bir minibüs de isabet aldı. Aralarında kadın ve çocukların da bulunduğu en az 15 kişi yaşamını yitirdi. Bu arada Lübnan resmi ANI haber ajansı İsrail bombardımanı sırasında Beyrut'un Haret Hreik semtindeki Hizbullah genel sekreterliğine ait 9 katlı bir binanın yerle bir olduğunu duyurdu.

13 Temmuz'da İsrail savaş gemileri abluka için Lübnan karasularına girdi ve devriye gezmeye başladı. İsrail uçakları da gece boyunca Lübnan'a saldırılar düzenledi. İsrail askeri sözcüsü, bu saldırıların özellikle Hizbullah'a ait çok sayıda silah ve mühimmatın bulunduğu bölgeleri hedef aldığını açıkladı. İsrail askeri radyosu da Hizbullah'a bağlı 150 hedefe saldırı düzenlendiği ve Lübnan üzerinde ayrıca "hava ablukası" uygulandığını bildirdi.

İsrail savaş uçakları aynı gün sabah Beyrut Uluslararası Refik

Hariri Havaalanı ve çevresini füze saldırısıyla vurdu. İsrail ordusu sözcüsü, havaalanının, Hizbullah örgütünün silah transferinin merkezi olarak kullanıldığını ileri sürdü. Saldırı sonucu Beyrut havaalanının doğu pistinde büyük hasar oluştu ve havaalanı kapatıldı.Birçok havayolu da Beyrut'a yönelik seferlerini iptal etti. İsrail akşam saatlerinde de Bekaa vadisinde Lübnan'a ait Rayak hava üssünü bombaladı. Uçakların Rayak'taki hava üssüne iki bomba attığı, üssün hasar gördüğü kaydedildi. Rayak'ın ardından İsrail savaş uçakları Lübnan'ın kuzeyindeki Kulayat'taki küçük bir askeri havaalanına da saldırı düzenledi.

Bu arada İsrail ordusu, Hizbullah lideri Şeyh Hasan Nasrallah'ın yaşadığı sanılan Beyrut'un güneyindeki sivilleri tahliye etmesi için Lübnan Yönetimini uyardı. İsrail Genelkurmay Başkanı Dan Halutz da Lübnan'da başkent Beyrut dahil olmak üzere hiçbir hedefin dokunulmaz olmadığını söyledi. İsrail Savunma Bakanı Amir Peretz de, Hizbullah'ın İsrail sınırındaki mevzilerine geri dönmesine izin vermeyeceklerini söyledi.

Hizbullah ise İsrail'in bu saldırılarına Katyuşa füzeleri ile yanıt veriyordu. Hizbullah, bu füzelerle İsrail'in Nahariye kenti ile Safed, Carmiel ve Arap Mecd el Krum kasabalarını vurdu. Saldırılarda 1 kişi ölü onlarca kişi yaralandı. Hizbullah'ın askeri kanadı İslami Direniş de, "İsrail'in saldırılarına misilleme olarak" İsrail'in kuzeyindeki Roşbina ve Kiriat Şmona havaalanlarına füze saldırıları düzenlediklerini iddia etti.

İsrail savaş uçakları 16 Temmuz'a da güne ülkenin güneyindeki banliyöleri bombalayarak başladı. El Manar televizyonunun haberine göre Hizbullah'ın merkez bürosunun bulunduğu bir banliyöde 6 şiddetli patlama meydana geldi. İsrail'in sabahın erken saatlerinden itibaren başlattığı bu saldırının işgalin başladığı günden beri en ağır bombalama olduğu belirtildi. İsrail bu saldırıdan sonra Beyrut'un yaklaşık 20 kilometre güneyindeki bir elektirik santralını vurdu.

İsrail'in Lübnan saldırısı devam ederken, Lübnan Başbakanı Fu-

ad Sinyora, 20 Temmuz'da yaptığı bir açıklamada, sorunun çözümü için her şeyden önce ateşkes sağlanması gerektiğini söyledi. Sinyora, İtalyan gazetelerinden Corriere della Sera'da yayımlanan özel demecinde, "Hizbullah'ı silahlandırmamız için tüm dünya bize yardımcı olsun" dedi. Sinyora, bunun için işgal altındaki Şeba bölgesinin Lübnan'a iadesinin de şart olduğunu belirtti.

Sinyora, "Hizbullah, halen İsrail işgali altındaki Şeba'da 40 kilometrekarelik Lübnan toprağını kurtarmak için bir partizan savaşı verdiğini iddia ediyor. Ayrıca İsrail hapishanelerindeki Lübnanlı 3 tutukluyu kurtarmak istiyor. İsrail, hiçbir askeri ve ekonomik değer taşımayan Şeba bölgesinden çıksın, tutukluları da bıraksın. O zaman bizim hükümetimiz de Hizbullah'a, halen silahlı milis bulundurmasını meşru gösterebilecek bir gerekçesi kalmadığını anlatabilir. Bu olursa, Hizbullah da bizim demokratik sistemimizde sadece bir siyasi güce dönüşecektir" diye konuştu.

Nasrallah İsrail'e meydan okudu!

Örgütünün iki İsrail askerini kaçırması ve Lübnan'ın işgali sonrasında bir basın toplantısı düzenleyen Hizbullah'ın lideri Hasan Nasrallah, İsrail'i çok sert bir biçimde uyardı. Basın toplantısı birçok televizyon kanalı tarafından canlı yayınla dünyaya duyurulan Nasrallah, İsrail'in saldırılarının sürmesi halinde çok ağır yanıt vereceklerini belirtti.

İsrail cezaevlerindeki mahkumların serbest bırakılmasını ve uluslararası toplumun dikkatini çekmek istediklerini belirten Hizbullah lideri, askerleri bu nedenle kaçırdıklarını, bunun en doğal hakları olduğunu ve askerleri serbest bırakmayacaklarını söyledi. Filistinli kardeşlerine destek verdiklerini de dile getiren Hasan Nasrallah, kendi topraklarına yönelik herhangi bir işgale yine güçle karşılık vereceklerini de sözlerine ekledi. Nasrallah "Tüm İsrail bir araya gelse bu askerleri kurtaramayacak" iddiasında bulundu.

İsrail'in Lübnan'a yönelik saldırılarının 15'inci gününde. Arap televizyonları, Bint Cbeyl köyü yakınındaki yoğun çatışmalarda 9-12 İsrail askerinin öldüğünü duyurdu. Televizyonlar askerlerin Hizbullah tarafından döşenen mayınlar nedeniyle yaşamlarını yitirdiklerini bildirdi. Hizbullah'ta 29 Temmuz'da yaptığı açıklamada, İsrail ordusunun Lübnan'ın sınır kasabası Bint Cbeyl'de 1 hafta süren kara çarpışmalarında ciddi bir yenilgi aldığını iddia etti.

Kana Katliamı

29 Temmuz gecesi İsrail ordusunun sabaha kadar 50'den fazla füze fırlaltığı Lübnan'ın sınırındaki Kana kasabasında birçok ev yerle bir edildi. Sivillerin toplu olarak saklandığı bir binanın vurulması sonucu, enkaz altından çıkarılan ölülerin sayısı 37'si çocuk olmak üzere 55'i geçti. El Cezire televizyonu, kalıntıların altından çoğu çocuk ve sivillere ait cesetlerin çıkarılmasını naklen ve iki saatten fazla süren canlı yayınıyla ekranlara getirdi.

Yıkıntıların arasından sağ kurtulanlar, kasabada Hizbullah gerillalarının bulunmadığını, zaten bölgeden birçok kişinin göç ettiğini, kalanların da binalarda saklanmaya çalıştığını belirttiler. Katliam Beyrut'un merkezinde toplanan binlerce kişi tarafından protesto edildi. Birleşmiş Milletler binasını da basan göstericiler İsrail ve ABD aleyhinde sloganlar attı.

37 çocuk cesedi

Saldırıda yerle bir olan binalarda kurtarma çalışmaları sürerken, Uluslararası Kızılhaç Komitesi yetkilileri, enkazdan 37'si çocuk 55 kişinin cesedinin çıkarıldığını söylediler. Saldırıdan kurtulanlardan Muhammed Şalub, saklandıkları binada 55 kişinin olduğunu, sadece 8'inin kurtulduğunu belirtti. 13 yaşındaki Nuur Haşim ise binadakilerin yaklaşık 30'unun çocuk olduğunu söyledi. Sur'daki 3 hastaneye bölgeden 12 yaralının getirildiği belirtilirken, ölenler arasında

çok sayıda yaşlı kadın ve erkek bulunduğu kaydedildi.

AB'den çağrı

Saldırının ardından bir açıklama yayınlayan Avrupa Birliği (AB), "Masum insanların ve özellikle çocukların öldürülmesinin durdurulması" çağrısında bulundu. AB Komisyonunun dış ilişkilerden sorumlu üyesi Benita Ferrero-Waldner, yaptığı açıklamada, uluslararası toplumun soruna çözüm bulmak için elbirliğiyle çalıştığı bir zamanda İsrail'in Kana saldırısının, "meşru görülmeyecek şiddeti artıracağını" belirtti.

İsrail Savunma Bakanı Amir Peretz, Kana'daki saldırının ardından, orduya soruşturma açması talimatını verdi. Kana'da çok sayıda sivilin ölmesi İsrail'de de seslerin yükselmesine neden oldu. Parlamentoda temsil edilen partilerden Meretz'in lideri Yossi Beilin, "Ne kadar doğru olursa olsun, İsrail ordu sözcüsünün hiçbir açıklaması, bana masum sivillerin ölümünü kabul ettiremez" dedi. Beilin, Kana'daki ölümlerin, her iki tarafta da akan kanın durdurulmasının, ancak görüşmeler yoluyla son bulacağını bir kez daha ortaya koyduğunu kaydetti.

Arap partilerinden Hadaş'ın lideri Muhammed Barake ise hükümetin kararlaştırdığı savaşın esas olarak sivillere karşı olduğunu, hükümetin Gazze ve Lübnan'daki katliamları, Amerika'nın onayıyla ta başından kafasına koyduğunu öne sürdü. Birleşik Arap Listesi-Ta'al milletvekillerinden Ahmed Tibi de Başbakan Olmert, Savunma Bakanı Peretz ve ABD Başkanı Bush'un Lübnan'daki sivillerin öldürülmesinin sorumlusu olduğunu söyledi.

Parlamentodaki sağ partilerden Ulusal Birlik Partisinin lideri Beni Elon ise Kana'da olanın, Lübnan hükümeti ve Hizbullah'ın komplosu olduğunu öne sürdü. Elon, "Köyün yerlisi olmayan bebekleri ve çocukları oraya getirdiler ve katliamdan da doğrudan onlar sorumludurlar" dedi ve operasyonların durdurulmamasını istedi.

İsrail'in Lübnan'a yönelik askeri saldırılarının kronolojisi:

1978:

İsrail, Filistinli militanlar 37 sivil vatandaşını öldürdükten sonra, Filistin Kurtuluş Örgütü'nün Lübnan'daki mevzilerine saldırı başlattı. Lübnan'a giren İsrail askerlerinin çoğu birkaç hafta içinde geri çekildi, ancak İsrail, Lübnan'daki Hristiyan Falanjist müttefiklerine sınır bölgesinin sorumluluğunu verdi.

1982:

İsrail askerleri tekrar Lübnan'ı işgal etti ve başkent Beyrut'a kadar gitti. Savaş sırasında Lübnanlı Hristiyan Falanjistler, İsrail askerlerinin korumasındaki Sabra ve Şatila Filistin mülteci kamplarına girdi ve yüzlerce Filistinli sivili öldürdü.

1985:

İsrail Lübnan'a 1982'de giren askerlerinin büyük bölümünü geri çekti. Lübnan'da tek taraflı ilan ettiği 'güvenlik kuşağı'nda devriye gezmek için bin kişilik bir birlik bıraktı.

1993:

İsrail, Hizbullah gerillalarının roket saldırılarına karşı bir hafta süren bir hava, kara ve donanma saldırısı başlattı. Saldırıda çoğunluğu sivil 130 Lübnanlı öldü.

1996:

Hizbullah'ın kuzey İsrail topraklarına füze atmasına karşılık olarak İsrail 17 gün boyunca saldırdı, 200'den fazla Lübnanlı öldü

2000:

İsrail haziran ayında asker bulundurduğu Lübnan'ın güneyinden tümüyle çekildi. Ekim ayında Hizbullah sınırda üç İsrail askerini öldürdü ve cesetlerini Lübnan'a götürdü. İsrail, askerlerin cenazeleri ve kaçırılan bir İsrailli iş adamına karşılık Arap tutukluları serbest bıraktı.

12 temmuz 2006:

Hizbullah militanları iki İsrail askerini kaçırdı ve çıkan çatışma-

larda yedi İsrail askerini öldürdü. İsrail bunu 'savaş eylemi' olarak niteleyerek karşı saldırıya geçti.

Son söz yerine

23 Temmuz'da Radikal gazetesinde yayımlanan John Berger, Noam Chomsky, Harold Pinter ve Jose Saramago'nun mektubu:

"İsrailler Filistin arasındaki çatışmanın son faslı, İsrail güçlerinin Gazze'den bir doktorla kardeşini, yani iki sivili kaçırmasıyla başladı. Bu olay Türkiye hariç hiçbir ülkenin basınında fazla yer bulmadı. Ertesi gün Filistinliler İsrailli bir askeri rehin alarak İsrailllilerin esir tuttuğu insanlarla bir takasın müzakere edilmesini önerdi; zira İsrail cezaevlerinde yaklaşık 10 bin esir var.

Bu 'adam kaçırma' olayı çok büyük bir zorbalıkmış gibi tepkiyle karşılanırken, 'İsrail Savunma (!) Güçleri'nce Batı Şeria'nın yasadışı askeri işgali ve su başta olmak üzere tüm doğal kaynaklarına sistematik olarak el konulması hayatın hazin de olsa doğal bir gerçeğiymiş gibi kabul gördü. Bu, Filistinlilerin kendilerine uluslararası anlaşmalarca tahsis edilmiş topraklarda yaşadığı eziyetin üzerine bir de Batı'nın 70 yıldır döne döne uyguladığı çifte standartların tipik bir örneği.

Bugün zorbalık, zorbalık doğuruyor; derme çatma füzeler karmaşık füzelere cevap veriyor. Karmaşık füzeler, mahrumiyet içindeki yoksul kalabalıkları bir zamanlar adalet dediğimiz erdemi beklerken vuruyor. Her iki füze tipi de vücutları paramparça ediyor; bunu emri veren komutanlardan başka kim aklından atabilir ki?

Bu provokasyona ve karşı provokasyona karşı çıkılır, nasihatler verilir. Ancak bu seferkinin ardından gelen gerekçe, suçlama ve yeminlerin tümü, aslında dünyanın dikkatini siyasi hedefi Filistin milletini tasfiye etmekten başka hiçbir şey olmayan uzun süreli bir askeri, ekonomik ve coğrafi uygulamadan uzaklaştırma amacına hizmet ediyor.

Bunun yüksek sesle ve açıkça söylenmesi gerekiyor, zira ara ara açık edilse de genelde gizli yürütülen bu uygulama, bugünlerde büyük hızla ilerliyor. Bizce olayın adını olduğu gibi söylemeli, buna kesintisiz ve ebediyen direnmeliyiz.

Not: 'Arna'nın Çocukları' adlı belgeselin yönetmeni Juliano Mer Khamis'in sorduğu gibi, 'Lübnan'ın Guernica'sını kim resmedecek?'

John Berger: Sanat eleştirmeni, Noam Chomsky: MIT'de dilbilim profesörü, Harold Pinter: Nobel Edebiyat ödüllü yazar, Jose Saramago: Yazar

İsrail'in öldürdüğü Filistinli liderler

İsrail, 1973'ten bu yana düzenlediği operasyonlarda birçok Filistinli lideri öldürdü. Bu kişiler ve öldürülüş tarihleri şöyle:

13 Nisan 1973: Filistin Kurtuluş Örgütü'nün (FKÖ) 3 lideri Kemal Advan, şair Kemal Nasır ve Yusuf El Neccar öldürüldü.

22 Ocak 1979: El Fetih'in İsrail'deki "özel operasyonlar" dairesi şefi Ali Hasan Salame (Ebul Hasan), Beyrut'ta aracına bomba yerleştiren İsrailliler tarafından öldürüldü.

9 Ekim 1981: FKÖ'nün enformasyon sorumlusu Macid Ebu Şarar, İtalya'nın başkenti Roma'daki otel odasında öldürüldü.

16 Nisan 1988: Tunus'un başkenti Tunus'ta El Fetih'in askeri kanat sorumlusu ve Filistin lideri Yaser Arafat'ın en yakın adamlarından olan Ebu Cihad öldürüldü.

8 Haziran 1992: Fransa'nın başkenti Paris'te FKÖ'nün güvenlik servisleri sorumlusu Atıf Bseyso öldürüldü.

26 Ekim 1995: İslami Cihat'ın Filistinli lideri Fethi Şikaki Malta'da öldürüldü.

5 Ocak 1996: İsrail'in bir numaralı düşmanlarından sayılan HAMAS'ın bombacısı Yahya Ayyaş öldürüldü.

27 Ağustos 2001: Filistin Halk Kurtuluş Cephesi Genel Sekreteri Ebu Ali Mustafa, Ramallah'taki ofisine yönelik İsrail helikopter saldırısında öldürüldü.

21 Ağustos 2003: HAMAS'ın önde gelen siyasi liderlerinden İsmail Ebu Şanab, İsrail'in Gazze'de aracına yönelik saldırısında öldürüldü.

28 Şubat 2004: İslami Cihat'ın askeri kanadının üst düzey komutanlarından Mahmut Cuda dahil olmak üzere 3 Filistinli öldürüldü.

22 Mart 2004: İsrail helikopterlerinin Gazze'de düzenlediği füze saldırısında, Şeyh Ahmet Yasin öldürüldü.

17 Nisan 2004; Abdülaziz Rantisi öldürüldü.

12 Nisan 2006; Halk Direniş Komiteleri Komutanı Halil El Ku-

ka aracına konulan bir bombayla öldürüldü.

20 Mayıs 2006; İslami Cihat Komutanı Muhammed Daduh öldürüldü.

9 Haziran 2006; Filistin Güvenlik Şefi Ebu Cemal Samhadana düzenlenen bir füze saldırısıyla öldürüldü.

Arafat'a FKÖ'nün başına geçtiği 1969'dan bu yana sayısız saldırı girişiminde bulunuldu.

İsrail'in katliamları

Kral Davut Katliamı (22 Temmuz 1946): İsrail terör örgütü Irgun'un Kral Davud Oteli'ne düzenlediği saldırıda, aralarında İngilizler, Araplar ve Yahudilerin bulunduğu 96 kişi hayatını kaybetti.

Deir Yassin Katliamı(9 Nisan 1948): Irgun terör örgütüne bağlı militanlar tarafından Deir Yassin Köyü'nde gerçekleştirilen katliamda 254 Filistinli sivil hayatını kaybetti.

Lida Katliamı (9-18 Temmuz 1948): İzak Rabin'in açık emirleriyle gerçekleştirilen Lida Katliamı'nda, 10 gün içerinde 60 bin kişi evlerinden atılırken, bunu takip eden El Tira, Tantoura ve Hayfa katliamları ile yüzlerce Filistinli sivil katledildi.

Safsaf Köyü Katliamı(29 Ekim 1948): İsrail ordusunun Safsaf Köyü'ne düzenlediği saldırı sırasında köylülerin üzerine rastgele açılan ateş 70 kişinin ölümüne neden oldu.

Davayima Köyü Katliamı (29 Ekim 1948): İsrail ordusuna bağlı üç ayrı bölük El-Halil'deki Davayima Köyü'ne girdi ve çatışma olmaksızın kadın ve çocuklar da dahil olmak üzere 80-100 arasında Filistinliyi öldürdü.

Kibya Köyü Katliamı(12 Ekim 1953): Ariel Şaron liderliğindeki bir grup İsrail askeri tarafından, Batı Şeria'da bulunan Kibya Köyü'ne düzenlenen saldırıda 67 kişi hayatını kaybetti, 75 kişi de yaralandı.

Kefer Kasım (29 Ekim 1956): İsrail'in Mısır'ı işgali arifesinde,

bölgedeki bir Filistin köyüne saldıran İsrail askerleri, aralarında kadın ve çocukların da bulunduğu 49 Filistinli sivili acımasızca katletti.

Samu Katliamı (Kasım 1956): Batı Şeria'ya bağlı Samu köyüne saldıran İsrailli askerler, köyü yerle bir ederken, imha operasyonunda 18 Filistinli hayatını kaybetti. Onlarcası yaralandı.

Ürdün Katliamları (15 Şubat, 4 Haziran 1968): İsrail uçakları Ürdün Nehri boyunca 15'ten fazla Filistin köyüne havadan napalm bombası yağdırdı. Saldırıda resmi rakamlarla 56 kişi feci şekilde can verdi. Haziran ayında İrbid şehrini bombalayan İsrail uçakları 30 Filistinlinin ölümüne neden oldu.

Abu Za'abel Katliamı (12 Şubat 1970): İsrail uçakları Mısır sınırındaki Abu Za'abel'i havadan bombaladılar. Saldırıda hedef seçilen bir fabrikadaki 70 işçi öldü.

Sha'a Katliamı (8 Nisan 1970): Mısır'ın başkenti Kahire'ye 80 kilometre mesafedeki Sha'a eyaletinde bir okulu bombalayan İsrail uçakları 46 çocuğu katletti.

Suriye Katliamı (8 Eylül 1972): Suriye hava sahasını ihlal eden İsrail jetleri yedi köyü bombaladı. Saldırıda en az 200 kişi hayatını kaybetti.

Libya Katliamı (19 Şubat 1973): Libya Havayolları'na ait bir yolcu uçağı İsrail tarafından düşürüldü. İçindeki 107 yolcu ve mürettebat hayatını kaybetti.

Beyrut Katliamı (20 Temmuz 1981): Lübnan'ın başkenti Beyrut'a hava saldırısı düzenleyen İsrail jetleri, 300 sivili öldürdü. Yüzlerce sivil aynı saldırıda yaralandı ya da sakat kaldı.

Sabra ve Şatilla Katliamları (15-16 Eylül 1982): 1982'de Lübnan'ı işgal eden İsrail kuvvetlerinin başkomutanı Ariel Şaron'un gözetimi ve koruması altında Lübnanlı Hıristiyan Falanjist milisler tarafından gerçekleştirilen katliamda 3 binden fazla kişi öldürüldü. Saldırganlar öldürdükleri kişilerin cesetlerini tanınmaz hale getirdiklerinden çoğunun kimliği tespit edilemedi.

Kudüs Katliamı (8 Ekim 1990): Mescidi Aksa'yı yıkarak yerine Süleyman Mabedi yapmak isteyen Yahudilerle Filistinliler arasında çıkan çatışmada, İsrail askerlerinin açtığı ateş sonucu 30 Filistinli hayatını kaybetti, 800 kişi de yaralandı.

İbrahim Camii Katliamı (25 Şubat 1994) Batı Şeria'nın El Halil kentinde bulunan Halil İbrahim Camii'ne sabah namazı esnasında bir Yahudi tarafından gerçekleştirilen saldırıda, aralarında çocukların da bulunduğu 50'nin üzerinde kişi hayatını kaybetti, yaklaşık 300 kişi de yaralandı.

Kana Katliamı (18 Nisan 1996): İsrail'in Lübnan'da bulunan Kana mülteci kampına düzenlediği saldırı sonucunda çoğu kadın ve çocuklardan oluşan 109 Filistinli hayatını kaybetti.

Cenin Katliamı (3-15 Nisan 2002): Batı Şeria'daki Cenin Mülteci Kampı'na zırhlı birliklerle saldıran İsrail ordusu yaklaşık 1.300 sivili katletti.

Nuseyrat Katliamı (Mart 2004): Gazze'deki Nuseyrat ve Bureyc mülteci kamplarına giren İsrail askerleri ararlarında dört çocuğun da bulunduğu 14 sivili öldürdü.

Refah Mülteci Kampı Katliamı (19 Mayıs 2004); İsrail ordusunun buldozerler ve tanklarla girdiği kampta 100 ev yıkılırken, 70'a yakın kişi öldürüldü.

Kana Katliamı (29 Temmuz 2006); İsrail ordusunun sabaha kadar 50'den fazla füze fırlaltığı Lübnan'ın sınırındaki Kana kasabasında 22'si çocuk 55'den fazla kişi yaşamını yitirdi.

KRONOLOJİ

1897: Birinci Siyonist Kongre İsviçre'nin Basel kentinde toplandı.

1916: İngiltere ve Fransa arasında Arap topraklarını paylaşmayı öngören Sykes- Picot Anlaşması imzalandı.

2 Kasım 1917: İngiltere, Yahudi halkına Filistin topraklarında devlet kurma yolunu açan Balfour Deklarasyonu'nu yayınladı.

29 Eylül 1923: Filistin'de İngiliz mandası resmen yürürlüğe girdi.

22 Temmuz 1946: İsrail terör örgütü Irgun'un Kral Davud Oteli'ne düzenlediği saldırıda, 96 kişi hayatını kaybetti.

29 Kasım 1947: BM, Filistin'i bölme planını kabul etti.

9 Nisan 1948: Irgun terör örgütüne bağlı militanlar tarafından Deir Yassin Köyü'nde gerçekleştirilen katliamda 254 Filistinli hayatını kaybetti.

14 Mayıs 1948: İsrail devleti kuruldu.

15 Mayıs 1948: İsrail devletinin kurulmasını kabul etmeyen Arap devletleri, İsrail'e saldırdı. Bu ilk Arap-İsrail savaşıydı.

29 Ekim 1948: İsrail ordusunun Safsaf Köyü'ne düzenlediği saldırı sırasında köylülerin üzerine rastgele açılan ateş, 70 kişinin ölümüne neden oldu.

11 Mayıs 1949: İsrail BM'ye kabul edildi.

23 Aralık 1950: İsrail Kudüs'ü başkent ilan etti.

2 Kasım 1956: Mısır Devlet Başkanı Nasır'ın Süveyş Kanalı'nı millileştirmesi üzerine, İsrail, Fransa ve İngiltere, Mısır'a saldırdı.

12 Ekim 1958: Şaron önderliğinde, Batı Şeria'da bulunan Kibya Köyü'ne düzenlenen saldırıda 67 kişi hayatını kaybetti, 75 kişi de yaralandı.

7 Ekim 1959: El-Fetih'in kuruluş kongresi Kuveyt'te yapıldı.

29 Mayıs 1964: Filistin Kurtuluş Örgütü kuruldu.

5 Haziran 1967: İsrail; Mısır, Suriye ve Ürdün'e saldırdı ve 6

günde, Sina Yarımadası, Golan Tepeleri, Batı Şeria, Gazze ve Doğu Kudüs'ü işgal etti.

22-25 Eylül 1969: 21 Ağustos 1960'da Mescidi Aksa'nın Yahudilerce yakılmak istenmesi, İslam dünyasında tepkilere yol açtı ve bunun üzerine İslam Konferansı Örgütü Rabat'ta ilk kez bir araya geldi.

7 Haziran 1970: Ürdün Kralı Hüseyin İsrail ve ABD'den aldığı destekle Filistin mülteci kamplarını yoğun top ateşine tuttu. Kral Hüseyin'e bağlı Bedevi Milisleri tarafından gerçekleştirilen bu katliam "Kara Eylül" olarak nitelendirildi. Bu katliam sırasında on binlerce Filistinli hayatını kaybetti. Bir yıl sonra FKÖ Ürdün'den sürüldü ve Lübnan'a yerleşti.

2 Nisan 1973: İsrail askerlerinin Beyrut'a düzenledikleri operasyonda 3 FKÖ lideri öldürüldü.

8 Ağustos 1973: Filistin Ulusal Cephesi işgal altındaki topraklarda kuruldu.

6 Ekim 1973: Mısır, Suriye ve Ürdün'ün, Sina Yarımadası'nda ve Golan Tepeleri'nde bulunan İsrail kuvvetlerine saldırmasıyla Yom Kippur Savaşı başladı.

13 Kasım 1974: FKÖ, BM'de gözlemci statüsü elde etti.

13 Nisan 1975: Hıristiyan Falanjistlerin içinde Filistinlilerin bulunduğu bir otobüsü makineli tüfeklerle taramaları üzerine Lübnan'da iç savaş başladı.

6 Haziran 1976: Suriye ordusu Filistinli güçlere karşı 14 ay süren savaşın ardından Lübnanlı Hıristiyanların çağrısı üzerine müdahalede bulundu.

6 Eylül 1976: FKÖ Arap Birliği'ne tam üye oldu.

16 Mart 1977: Dürzi lider Kemal Canbolat öldürüldü.

17 Mayıs 1977: İsrail genel seçimlerinde ilk kez Menahem Begin'in liderliğindeki sağcı Likud Partisi iktidara geldi.

14 Mart 1978: İsrail Güney Lübnan'ı işgal etti.

17 Eylül 1978: Mısır, İsrail ve ABD arasında Camp David An-

laşması imzalandı. Bu anlaşma Arap Birliği Zirvesi'nde kınandı.

1980: İsrail parlamentosunda alınan bir kararla Kudüs, İsrail'in değişmez ve bölünmez başkenti olarak ilan edildi.

17 Temmuz 1981: İsrail, Beyrut'u bombaladı.

14 Aralık 1981: İsrail, Golan Tepeleri'ni ilhak etti.

6 Haziran 1982: İsrail Lübnan'ı işgal etmeye başladı. Eylül'de FKÖ Beyrut'tan çekilmeye başladı.

9 Eylül 1982: Arap Birliği Zirvesi'nde bölge ülkelerinin barış içinde yaşaması için, FKÖ'nün Filistin halkının tek meşru temsilcisi olması gerektiği kabul edildi.

15-16 Eylül 1982: İsrail, Filistin mülteci kampları olan Sabra ve Şatilla'ya kanlı bir saldırı düzenledi.

23 Ekim 1983; Beyrut'taki çok uluslu gücün Fransız ve Amerika karargahlarına düzenlenen saldırılarda 241 Amerikalı, 58 Fransız öldü.

Mayıs-Haziran 1985: Filistinli gerillalarla Suriye destekli Şii Emel milisleri arasında kamplar savaşı başladı. Savaş 3 yıl sürdü.

1 Ekim 1985: İsrail Tunus'taki FKÖ karargahına hava saldırısı düzenledi. Saldırıda 70 kişi hayatını kaybetti.

8 Aralık 1987: Gazze'de bir Yahudi kamyonetinin Filistinli işçileri taşıyan bir araca çarparak dört Filistinlinin ölümüne dokuzunun yaralanmasına neden olmasının ardından, Filistinliler intifada hareketini başlattılar.

16 Nisan 1988: FKÖ'nün ikinci komutanı Ebu Cihad İsrail askerlerince öldürüldü.

12 Kasım 1988: Cezayir'de toplanan Filistin Ulusal Konseyi, Filistin Devleti'ni ilan etti.

20 Haziran 1990: Ocak ayında başlayan Sovyet Yahudilerinin yoğun bir şekilde İsrail'e göçü Filistinliler ile İsrailliler arasında büyük sorun oldu. Bunun üzerine Filistinli bir gerilla grubu İsrail'e girmeye kalkıştı.

8 Ekim 1990: Kudüs'te Mescidi Aksa'da katliam gerçekleştirildi.

30 Filistinli hayatını kaybederken 800 kişi de yaralandı.

15 Ocak 1991: FKÖ'nün ikinci komutanı Salah Halef, danışmanı Ebu Muhammed ve FKÖ güvenlik şefi Ebu El-Hol bir suikast sonucu öldürüldüler.

30 Ekim 1991: ABD Başkanı George Bush ile SSCB lideri Gorbaçov'un Madrid Konferansı'nı başlatmalarından sonra, İsrail ile Arap komşuları arasında ilk görüşmeler başladı. Filistin, Birleşik Ürdün-Filistin delegasyonunun parçası olarak görüşmelere katıldı.

13 Eylül 1993: İsrail Devlet Başkanı İzak Rabin ve FKÖ lideri Yaser Arafat arasında Washington'da, beş yıl sonra Filistin'de özerk bir devletin kurulmasını öngören, Filistin Özerklik İlkeleri Deklarasyonu (Oslo Anlaşması) imzalandı.

25 Şubat 1994: Batı Şeria'nın El Halil kentinde bulunan Hz. İbrahim Camii'ne sabah namazı esnasında bir Yahudi tarafından gerçekleştirilen saldırıda, aralarında çocukların da bulunduğu 50'nin üzerinde kişi hayatını kaybetti, yaklaşık 300 kişi de yaralandı.

4 Mayıs 1994: İzak Rabin ve Yaser Arafat arasında İsrail-Filistin İlkeleri Deklarasyonu'nu tamamlayıcı düzenlemeler içeren Kahire Anlaşması imzalandı.

26 Ekim 1994: İsrail ve Ürdün arasında barış anlaşması imzalandı.

28 Eylül 1995: II. Oslo Anlaşması Washington'da imzalandı.

4 Kasım 1995: Oslo Anlaşması'nın altına imza atan İsrail Başbakanı İzak Rabin, aşırı sağcı Yigal Amir tarafından öldürüldü.

20 Ocak 1996: FKÖ lideri Yaser Arafat, Filistin Özerk Yönetimi'nin başkanı seçildi.

18 Nisan 1996: İsrail Başbakanı Şimon Peres, Lübnan'a karşı Gazap Üzümleri operasyonunu başlattı. Güney Lübnan'daki Kana BM mülteci kampında 109 sivil, İsrail saldırıları sonucu hayatını kaybetti.

29 Mayıs 1996: İsrail seçimlerini Benjamin Netanyahu liderliğinde aşırı sağ partilerden oluşan koalisyon kazandı.

27 Eylül 1996: Kudüs Belediye Başkanı Ehud Olmert'in Kubbet'üs-Sahra'nın altına tüneller açtırması sonucu patlak veren olaylarda üç günde 76 kişi öldü.

15 Ocak 1997: II. Uygulama Anlaşması olan El-Halil Protokolü imzalandı.

Mart 1997: İsrail hükümetinin, üç semavi dince en kutsal mekan olan, Hz. Muhammed'in Miraç mucizesi mekanı Haremmüşşerif'i kapsayan Eski Kent'in yer aldığı Kudüs'ün Müslüman Arap ağırlıklı Doğu kesiminde, yeni yerleşim birimleri inşasına yeniden başlaması üzerine, Filistin Özerk Yönetimi, nihai kalıcı barış antlaşması yolunda yürütülmeye çalışılan görüşmeleri askıya aldı.

1 Ekim 1997: Ürdün'ün baskısıyla İsrail, 16 Ekim 1991'de müebbet hapis cezasına çarptırılan HAMAS'ın ruhani lideri Şeyh Ahmet Yasin'i serbest bırakmak zorunda kaldı.

14 Mayıs 1998: İsrail Devleti'nin kuruluşunun 50. yıldönümünde, Filistinlilerin protesto gösterileri sırasında çıkan çatışmalarda dokuz Filistinli hayatını kaybetti, 1.200 Filistinli yaralandı.

21 Haziran 1998: İsrail hükümeti Benjamin Netanyahu'nun Büyük Kudüs planını onayladı.

7 Temmuz 1998: BM Genel Kurulu Filistin delegasyonuna gözlemci statüsü verdi.

23 Ekim 1998: İsrail ile Filistin liderleri, ABD-Washington yakınında, Maryland eyaletindeki Wye Plantation veya Wye River Anlaşması'nı imzalandı. Anlaşma, Batı Şeria'da uygulanmak üzere 'geçici nitelikli' barış için toprak verilmesini öngörüyordu

18 Aralık 1998: ve İngiliz birlikleri Irak'ı bombalarken İsrail hükümeti Wye River Memorandum'unu uygulamayı askıya aldığını bildirdi.

4 Mayıs 1999: Mayıs 1993 İlkeler Deklarasyonu'nda Filistin özerkliği için verilen sürenin sona ermesi üzerine, ABD Başkanı Bill Clinton'ın Arafat'a nihai statü görüşmelerinin bir yıl içinde sonuçlanacağı garantisini vermesi dolayısıyla, Filistin Merkez Konseyi ba-

ğımsız Filistin Devleti'nin ilanını erteledi.

17 Mayıs 1999: İsrail'de yapılan seçimleri, Likud Partisi lideri Benyamin Netanyahu'yu yenilgiye uğratan İşçi Partisi lideri Ehud Barak kazandı.

9 Mart 2000: Barak ve Arafat, Mısır'ın Kızıldeniz kıyısındaki sayfiye kenti Şarm El Şeyh'te buluştu, barış görüşmeleri için yeni takvim belirlendi.

24 Mayıs 2000: İsrail 22 yıllık işgaline son vererek Lübnan'ın güneyinden çekildi.

25 Temmuz 2000: Camp David Zirvesi, ABD Başkanı Clinton'ın 'anlaşmaya varamadılar" şeklindeki açıklamasıyla sona erdi.

4 Eylül 1999-Şarm El Şeyh: Dönemin İsrail Başbakanı Ehud Barak ile Arafat, barış müzakerelerini yeniden başlattı. 13 Eylül'e kadar tam kapsamlı nihai barış anlaşmasının hazırlanması ve 1 yıla kadar bu anlaşmanın imzalanması ilkesi kabul edildi. İsrail askerlerinin çekilme takvimi belirlendi, Filistin'e liman yapma hakkı tanındı. İsrail ve Filistinli yetkililer, güvenlik sorunlarıyla ilgili bilgi değişimi konusunda işbirliği yapmayı kabul etti.

28 Eylül 2000: İsrail Savunma Bakanı Ariel Şaron'un Mescidi Aksa'ya yaptığı ziyaret Filistinlilerin tepkisine neden oldu. El-Aksa intifadası başladı. İsrail Başbakanı Ehud Barak, ilk kez Kudüs'te Filistin ve İsrail'e ait iki başkent olabileceğini ifade etti.

17 Ekim 2000: Arafat ve Barak, ABD Başkanı Bill Clinton'ın arabuluculuğunda Mısır'da yapılan Şarm El Şeyh zirvesinde ateşkes kararı aldı, ancak karar uygulanamadı.

Kasım 2000: Şarm El Şeyh zirvesinde karara bağlanan Ortadoğu Araştırma Komisyonu, Clinton tarafından oluşturuldu. Amerikalı senatör George Mitchell'in başkanlığını üstlendiği komisyonda, 9. Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel, AB Yüksek Temsilcisi Javier Solana, eski Amerikalı senatör Warren Rudman ve Norveç Dışişleri Bakanı Torbjörn Jagland yer aldı.

23 Aralık 2000: Washington Potomac Nehri yanındaki Bollard

Askeri Üssü'nde Filistin ve İsrail heyetleri arasında yapılan görüşme sonuçsuz kaldı. Başkan Clinton, Kudüs'ün doğu kesimi yönetiminin Filistin Özerk Yönetimi'nde olmasını, bunun karşılığında Ürdün, Lübnan ve Suriye'deki 3,5 milyon Filistinli mültecinin yurtlarına dönüşünden feragat edilmesini içeren planı taraflara sundu.

27 Ocak 2001: Filistin ve İsraillilerin Mısır'ın Taba kentindeki maraton görüşmelerinin sonunda barış anlaşması imzalama çabaları boşa çıktı.

6 Şubat 2001: İsrail'de yapılan erken genel seçimlerde Likud Partisi genel başkanı Ariel Şaron ezici üstünlükle başbakan seçildi.

13 Haziran 2001: Amerikan Merkezi Haber alma Teşkilatı (CIA) Başkanı George Tenet arabuluculuğunda taraflar ateşkes ilan etti, ancak bu da yürümedi.

17 Ekim 2001: İsrail-Filistin barış anlaşmalarına karşı çıkan Ulusal Birlik Partisi Genel Başkanı ve Turizm Bakanı Rehavam Zeevi silahlı saldırı sonucu öldü. Saldırıyı FHKC üstlendi.

19 Kasım 2001: yılında gerçekleştirilen Sabra ve Şatilla Katliamı'ndan kurtulan Filistinlilerin suç duyurusu üzerine Belçika, katliamın sorumlusu olan İsrail Başbakanı Şaron'u ifade vermeye çağırdı.

23 Kasım 2001: İsrail ordusunun roketli saldırısında HAMAS'ın askeri kanat liderlerinden Muhammed Ebu Hanud öldürüldü.

2 Aralık 2001: Kudüs'te ve Hayfa'da meydana gelen dört patlamada 26 kişi öldü, 220 kişi yaralandı. Saldırıyı HAMAS üstlendi. İsrail hükümeti, Arafat'ı saldırıdan sorumlu tuttu.

3 Aralık 2001: Kudüs ve Hayfa'da gerçekleştirilen bombalı saldırılar ardından harekete geçen İsrail, Gazze'ye ve Batı Şeria'ya saldırdı. Batı Şeria'da bir çok eve füze isabet ederken, Gazze'deki hedef Arafat oldu.

13 Aralık 2001: İsrail Güvenlik Kabinesi, Arafat'la tüm ilişkilerini kesme kararı aldı ve Arafat'ı saldırı dalgasının doğrudan sorumlusu olmakla suçladı.

27 Mart 2002: Suudi Arabistan Veliaht Prensi Abdullah'ın Filistin-İsrail sorununun çözümüne yönelik olarak hazırladığı Ortadoğu Barış Planı Beyrut'ta gerçekleştirilen Arap Birliği Zirvesi'nde onaylandı.

29 Mart 2002: İsrail Başbakanı Ariel Şaron Batı Şeria'daki tüm Filistin kentlerine tanklarla girerek Koruyucu Duvar Operasyonu'nu başlattı. Arafat'ın Ramallah'taki karargahını kuşattı. İsrail askerleri karargahı tahrip ederek, elektrik, su ve telefon bağlantısını kestiler.

19 Nisan 2002: BM Güvenlik Konseyi toplantısında Cenin'de İsrail tarafından yapılan katliamları araştırmak üzere bir komisyonunun kurulmasına karar verildi. Söz konusu katliamda bini aşkın kişi hayatını kaybetti.

1 Mayıs 2002: BM Genel Sekreteri Kofi Annan'ın oluşturduğu Araştırma Komisyonu'nun üyeleri konusunda İsrail'in gösterdiği tepkiler nedeniyle Annan komisyonun dağıtıldığını açıkladı.

2 Mayıs 2002: Arafat'ın karargahında yanında bulundurduğu, Zeevi'nin ölümünden sorumlu tutulan altı kişinin Eriha'daki hapishaneye gönderilmesi karşılığında Arafat'ın Ramallah'taki karargahı çevresinde bulunan kuşatma kaldırıldı ve Arafat'ın karargahtan çıkmasına izin verildi.

30 Eylül 2002: Kudüs'ü İsrail'in başkenti olarak tanıyan yasa ABD Kongresi'nden geçti.

5 Ekim 2002: ABD Kongresi'nin kararına karşılık Arafat, iki yıl önce Filistin Konseyi'nden geçen Doğu Kudüs'ü Filistin Devleti'nin başkenti olarak kabul eden yasayı imzaladı.

17 Kasım 2002: İsrail Dışişleri Bakanı Benjamin Netanyahu Oslo Anlaşmaları'nın tamamen iptal edildiğini bildirdi.

30 Kasım 2002: İsrail kuvvetleri BM Gıda Programı'nın Gazze'deki deposunu yerle bir etti.

28 Ocak 2003: İsrail'de yapılan erken genel seçimlerde Ariel Şaron başkanlığındaki Likud Partisi milletvekili sayısını ikiye katlayarak (38) seçimin galibi oldu. İşçi Partisi ise altı sandalyeyi kaybede-

rek 19 milletvekilli çıkardı.

19 Mart 2003: Arafat, Mahmut Abbas'ı başbakanlığa atadı.

25 Mayıs 2003: İsrail hükümeti Yol Haritası'nı 14 çekince ile 7'ye karşı 12 oyla onayladı.

3-5 Haziran 2003: Mısır'ın Şarm El-Şeyh kasabası ve Ürdün'ün Akabe kentinde Yol Haritası'nın hayata geçirilmesine ilişkin ABD Başkanı Bush'un öncülüğünde iki zirve gerçekleştirildi.

9 Haziran 2003: Akabe Zirvesi'nin sonuçlarını reddeden Filistinli direniş örgütleri ilk kez ortak silahlı eylem gerçekleştirerek dört İsrail askerini öldürdüler.

10 Haziran 2003: HAMAS liderlerinden Dr. Abdülaziz Rantisi'ye yönelik füzeli saldırıda biri bebek dört kişi öldü. Rantisi yara almadan kurtuldu.

11 Haziran 2003: Kudüs'ün merkezinde düzenlenen intihar saldırısında 17 kişi öldü, 65 kişi yaralandı.

29 Haziran 2003: Başta HAMAS, İslami Cihad ve El-Aksa Şehitleri Tugayı olmak üzere direniş örgütleri üç aylık şartlı ateşkes ilan ettiler. İsrail, Gazze şeridinden ve sonra da Beytüllahim'den çekildi.

15 Temmuz 2003: İsrail Parlamentosu 8'e karşı 26 oyla Doğu Kudüs, Batı Şeria ve Gazze'nin ne tarihi açıdan ne uluslararası hukuk ne de İsrail devletinin daha önce imzaladığı anlaşmalar açısından" işgal edilmemiş topraklar olduğu yönünde bir karar çıkardı.

31 Temmuz 2003: İsrail, Batı Şeria ve Kudüs çevresine inşa edilen güvenlik duvarının ilk etap inşasını tamamladı.

19 Ağustos 2003: Filistinli direniş örgütlerinin ilan ettikleri şartlı ateşkes İsrail'in saldırılarına devam etmesi sonucu bozuldu.

20 Ağustos 2003: HAMAS ve İslami Cihat'ın Kudüs'te ortaklaşa düzenledikleri saldırıda 20 İsrailli öldü, 120 kişi de yaralandı. İsrail saldırının ardından Filistin yönetimiyle ilişkilerini dondurdu.

21 Ağustos 2003: İsrail'in Gazze'ye düzenlediği füze saldırısında HAMAS liderlerinden Ebu Şannab iki korumasıyla birlikte hayatı-

nı kaybetti.

6 Eylül 2003: Filistin Başbakanı Mahmut Abbas görevinden istifa etti. Aynı gün İsrail'in, HAMAS'ın kurucusu ve ruhani lideri Şeyh Ahmet Yasin'e yönelik düzenlediği saldırıdan, Ahmet Yasin yardımcısı ile birlikte hafif yaralı olarak kurtuldu.

10 Eylül 2003: Filistin'de başbakanlığa, Meclis Başkanı Ahmet Kurey getirildi.

11 Eylül 2003: İsrail Güvenlik Kabinesi Filistin lideri Arafat'ı sürgüne gönderme yönünde ilke kararı aldı. Ayrıca 15 AB üyesi, HAMAS'ı AB'nin terör listesine alma konusunda uzlaşmaya vardı.

25 Eylül 2003: 20. yüzyılın önemli düşünürlerinden Filistin asıllı Edward Said hayatını kaybetti.

4 Ekim 2003: Hayfa'da düzenlenen intihar saldırısında 20 İsrailli ölürken 55'i de yaralandı.

5 Ekim 2003: İsrail, Hayfa'da düzenlenen saldırıya misilleme olarak, 30 yıl sonra ilk kez Suriye topraklarını bombaladı.

15 Ekim 2003: 'de içlerinde CIA mensuplarının da bulunduğu dört araçlık konvoya düzenlenen saldırıda üçü CIA mensubu dört kişi öldü, bir kişi de yaralandı.

9 Kasım 2003: Berlin'deki Utanç Duvarı'nın yıkılışının yıldönümü olan 9 Kasım, İsrail'in Filistin'de inşa ettiği duvara uluslararası tepki günü olarak ilan edildi.

19 Kasım 2003: BM Güvenlik Konseyi'nden oybirliği ile geçen 1515 sayılı kararla Yol Haritası taraflar açısından bağlayıcı hale geldi.

1 Aralık 2003: Cenevre İnisiyatifi'nin Yol Haritası'na alternatif olarak hazırladığı deklarasyon resmen ilan edildi.

8 Aralık 2003: İsrail'in inşa ettiği duvarın meşruiyeti konusu, Uluslararası Adalet Divanı'na taşındı. Adalet Divanı, İsrail'in 'güvenlik duvarını' uluslararası hukuka aykırı buldu.

20 Aralık 2003: 8 Aralık'ta BM Genel Kurulu'nda alınan karara uygun olarak Lahey Adalet Divanı, İsrail'in Batı Şeria çevresine in-

şa ettiği güvenlik duvarının meşruiyetini şubat ayında ele almaya karar verdi.

14 Ocak 2004: Gazze'de ilk kez HAMAS üyesi bir kadın tarafından düzenlenen saldırıda, dört İsrail askeri öldü. Saldırının ardından İsrail HAMAS'ın kurucusu ve manevi lideri Şeyh Ahmet Yasin'i her an bir suikasta hedef olabileceği yönünde tehdit etti.

11 Şubat 2004: Tecrit duvarına ve 15 Filistinlinin ölümüyle sonuçlanan İsrail saldırısına karşı bir tepki olarak El-Aksa Şehitleri Tugayı'nın Kudüs'te düzenlediği saldırıda 7 İsrailli öldü, 60'ı da yaralandı.

23 Şubat 2004: Adalet Divanı İsrail'in Batı Şeria'nın çevresine ördüğü tecrit duvarına ilişkin duruşmalara başladı.

22 Mart 2004 Filistin'in manevi önderi Şeyh Ahmet Yasin sabah namazı çıkışında Şaron tarafından yönetilen bir askeri operasyon sonucu sekiz Filistinli ile birlikte öldürüldü. BM'nin katliamı kınamasının önünde yine ABD vetosu yer aldı.

17 Nisan 2004 Yasin'in öldürülmesi sonrası HAMAS liderliğine getirilen Abdülaziz Rantisi, Yasin'e karşı düzenlenen suikasta benzer bir yöntemle öldürüldü.

2004: Filistin'de, İsrail'in saldırıları dışında, özellikle güvenlik birimleri arasında iç çatışmalar ve yolsuzlukla mücadele için reform tartışmaları öne çıktı.

6 Haziran 2004: İsrail Başbakanı Ariel Şaron'un Gazze'den tek taraflı çekilme planını, İsrail kabinesi tarafından prensipte onaylandı. Filistinli grupların eleştirdiği plan, 2005'in sonuna kadar Gazze Şeridi'ndeki 21, Batı Şeria'daki 4 Yahudi yerleşim birimini aşamalı olarak boşaltmayı öngörüyordu.

14 Şubat 2005: Suriye'de Refik Hariri öldürüldü.

7 Nisan 2006: İsrail Gazze Şeridi'nde, Filistinli militanları taşıyan bir araca hava saldırısı düzenledi. Saldırıda 5 kişi öldü, 7 kişi de yaralandı.

11 Nisan 2006: İsrail'in, 4 Ocak'ta beyin kanaması geçirdikten

sonra komaya giren başbakanı Ariel Şaron'un sürekli iş göremez olduğu resmen ilan edildi.

12 Nisan 2006: İsrail hava kuvvetlerine ait bir uçak El Fetih hareketinin gençlik örgütünün bürosuna füze fırlattı. İsrail askerlerinin hafta sonunda Batı Şeria'nın kuzeyinde taş atan Filistinli gençlere ateş açması sonucu yaralandığı belirtilen 13 yaşındaki Emir Şavahba tedavi gördüğü hastanede öldü.

13 Nisan 2006: İsrail askerlerinin, bir yıl önce Ağustos ayında Gazze Şeridi'ndeki Yahudi yerleşimlerinin boşaltılmasından sonra ilk kez Gazze sınırından içeri girerek, patlayıcı aradıkları bildirildi.

16 Nisan 2006: İsrail ordu sözcüsü, Gazze Şeridi'nin kuzeyine 400 havan topu attıklarını söyledi. Bu arada, İsrail ordusunun, Batı Şeria'daki Nablus bölgesinde aranan 9 Filistinliyi yakaladığı belirtildi.

12 Temmuz 2006: İsrail ordusu Lübnan'ın güneyine girdi.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

www.ntvmsnbc.com/news
www. Evrensel. Net.
www. Vahdet. Com.
www. Marksist.Com.
www.kimkimdir.gen.tr
www.subatyıldızı.net
www.filistindayanisma.org
İşçi Mücadelesi web sitesi
Sosyalist Demokrasi Partisi web sitesi
Şalom gazetesi web sitesi
wikipedia
20. Yüzyıl Siyasi Tarihi; Prof. Dr. Fahir Armaoğlu.
Dünyada ve Türkiye'de Siyasal İslamcılık; Abdullah Manaz
Ortadoğu- İki bin yıllık Ortadoğu Tarihi; Bernard Lewis
Siyasi Tarih; Prof. Dr. Oral Sander.
Ortadoğu, Değişen Dengeler; Yusuf Yazar
Ortadoğu'da İslamcı Örgütler; Faik Bulut
Filistin-İsrail dosyası; Garbis Altınoğlu
Bir Siyasi Biyografi- Arafat; Barry Rubin, Judith C. Rubin
Abdülhamit Gerçeği; Orhan Koloğlu
Yahudi Tarihi; Paul Johnson
Filistin Meselesi ve Arap-İsrail Savaşları; Prof. Dr. Fahir Armaoğlu
Yahudilik ve Siyonizm Tarihi; Ertuğrul Bayramoğlu
HAMAS, Bir Direnişin Perde Arkası; İlyas Kara
Ana Britannica.
Ekonomik ve Jeopolitik Dünya Yıllığı-1983
Cumhuriyet, Sabah, Hürriyet, Akşam ve Radikal gazeteleri.
Birikim ve Aksiyon Dergisi
Anadolu Ajansı bültenleri

Yıldırım Boran

1955 yılında Bursa'da doğdu. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi'ni bitirdi. Öğrencilik yıllarında başladığı Cumhuriyet Gazetesi'nde muhabirlik yaptı. Boran, Cumhuriyet Gazetesi'nden sonra sırasıyla Günaydın, Anadolu Ajansı, Hürriyet, Akşam gazetelerinde çalıştı.

Halen Cumhuriyet Gazetesi'nde editör olarak görev yapan Yıldırım Boran aynı zamanda Türkiye Gazeteciler Sendikası Genel Başkan Yardımcılığını yapmaktadır. Basın Kartları Komisyon Üyesi olan Boran'ın daha önce yayınlanmış "Dışarıda Kimse Var mı?" ve "Bombacı" isimli eserleri vardır. Boran edebiyat dünyasında çalışmalarına devam etmektedir.

www.yildirimboran@yahoo.com

Üç büyük dinin ve pek çok uygarlığın doğum yeri olan Ortadoğu, özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana Türkiye'den İran'a, Mısır'dan Suudi Arabistan'a kadar dünya siyasetinde önemli bir rol oynamıştır.

Bölgede bol miktarda çıkan petrol, hala temel enerji kaynağı olma özelliğini korumaktadır. Bu da, Ortadoğu üzerindeki hegemonya mücadelesini daha da şiddetlendirmekte ve bölgenin dünya siyasetindeki önemini artırmaktadır. Filistin de emperyalistler arası bu etki mücadelesinden ve paylaşım savaşından nasibini almaktadır. 1948'de İsrail devletinin kurulmasından bu yana da Filistin halkı acı çekmektedir.

Yıldırım Boran bu kapsamlı kitabında Filistin halkının geçmişten günümüze direniş geleneğini ve emperyalizme, özellikle İsrail'e karşı kıyasıya mücadelesini anlatmaktadır.

Bugün yaşananları, sıkça tartışılan konuları kavrayabilmek özellikle de El Fetih ve HAMAS gibi Ortadoğu siyasetine damgasını vurmuş örgütleri anlayabilmek için bu kitap değerli bir kaynaktır.

KİTAP

ISBN 975-8868-61-6

kitaplar çoğaldıkça karanlıklar azalacak

18.0L